Zpráva o životním prostředí České republiky

2025

Zpracoval

Odbor strategií a finančních nástrojů, MŽP

Celková redakce

J. Pokorný

Autoři

J. Mertl: kap. Hydrometeorologické podmínky na území Česka, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2; J. Pokorný: kap. 1.5, 1.6, 2.2, Financování ochrany životního prostředí; J. Přech: kap. 1.1, 1.6, 3.1, 3.2, Názory a postoje české veřejnosti, Globální souvislosti.

Spolupráce

J. Štefl: kap. 1.6, Názory a postoje české veřejnosti

Vyhodnocení je zpracováno na základě dat poskytnutých od uvedených spolupracujících organizací. Sběr datových sad pro Zprávu 2025 proběhl přes systém Dataport, technické a grafické zpracování dat i většiny mapových výstupů provedla CENIA.

Mapový podklad je vytvořen na základě dat ArcČR 500 v. 3.0. Tematický obsah je vytvořen z dat poskytnutých institucemi uvedenými jako zdroj dat u jednotlivých map.

Autorizovaná verze

© Ministerstvo životního prostředí, Praha
ISBN 978-80-7212-691-0 (tištěná ver.)
ISBN 978-80-7212-692-7 (elektronická ver.)

Vydalo

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 1442/65, Praha 10, 100 10, info@mzp.gov.cz, www.mzp.gov.cz
Praha, 2026

Seznam spolupracujících organizací

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
Centrum dopravního výzkumu, v.v.i.
Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy
Centrum socio-ekonomického výzkumu dopadů environmentálních politik
CzechInvest
Česká astronomická společnost
Česká geologická služba
Česká informační agentura životního prostředí
Česká společnost ornitologická
Český hydrometeorologický ústav
Český statistický úřad
Český úřad zeměměřický a katastrální
Energetický regulační úřad
Institut 2050
Ministerstvo dopravy
Ministerstvo financí
Ministerstvo průmyslu a obchodu
Ministerstvo zemědělství
Ministerstvo životního prostředí
Národní lesnický institut
Národní referenční laboratoř pro komunální hluk
Povodí Labe, státní podnik
Povodí Moravy, státní podnik
Povodí Odry, státní podnik
Povodí Ohře, státní podnik
Povodí Vltavy, státní podnik
Ředitelství silnic a dálnic ČR
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Centrum pro výzkum veřejného mínění
Správa Krkonošského národního parku
Správa Národního parku České Švýcarsko
Správa Národního parku Podyjí
Správa Národního parku Šumava
Správa železnic, státní organizace
Státní fond životního prostředí ČR
Státní zdravotní ústav
Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.
Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v.v.i.
Výzkumný ústav pro krajinu, v.v.i.
Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i.
Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě

Obsah

Seznam spolupracujících organizací **3**

Obsah **4**

Úvod **6**

Hlavní sdělení Zprávy **7**

Hydrometeorologické podmínky na území Česka **9**

Teplotní a srážkové poměry 10
Výskyt sucha a povodní, odtokové poměry a stav podzemních vod 16

1 Životní prostředí a zdraví **26**

1.1 Dostupnost vody a její kvalita 26
Kvalita povrchových vod 27
Kvalita podzemních vod 32
Vodohospodářská odolnost 34
Využívání vodních zdrojů 34
Vodohospodářská infrastruktura 37

1.2 Kvalita ovzduší 40
Emise znečišťujících látek 42
Imisní situace 50

1.3 Expozice obyvatel a životního prostředí nebezpečným látkám 55
Emise a úniky nebezpečných chemických látek 56
Kontaminovaná území 61

1.4 Hluková zátěž obyvatel a světelné znečištění 64
Hluková zátěž obyvatelstva 65
Světelné znečištění 70

1.5 Připravenost a odolnost společnosti vůči mimořádným událostem 74
Připravenost na extremitu počasí 76
Dopady mimořádných událostí a krizových situací 80
Vznik mimořádných událostí 83

1.6 Adaptovaná sídla 85
Adaptace sídel na změnu klimatu 87
Koncepční rozvoj sídel a využívání brownfieldů 88
Systém hospodaření s vodou v sídlech 89
Zeleň ve městech 91

2 Nízkouhlíkové a oběhové hospodářství **94**

2.1 Emise, energetika a materiálové toky 94
Emise skleníkových plynů 97
Výroba a spotřeba elektřiny a tepla, vytápění domácností 100
Spotřeba energie v dopravě 106
Energetická účinnost 110
Dovozní energetická závislost 112
Obnovitelné zdroje energie 113

2.2 Odpady a oběhové hospodářství ... 118
Materiálová náročnost hospodářství ... 120
Předcházení vzniku odpadů ... 122
Dodržování hierarchie způsobů nakládání s odpady ... 129

3 Příroda a krajina ... 134

3.1 Ekologická stabilita krajiny a udržitelné hospodaření v krajině ... 134
Využití území ... 136
Rekultivace po těžbě nerostných surovin ... 138
Stav půdy ... 139
Udržitelné zemědělské hospodaření ... 143
Stav lesů ... 149
Udržitelné hospodaření v lesích ... 152

3.2 Biologická rozmanitost ... 156
Stav přírodních stanovišť, druhů a krajiny ... 158
Ochrana a péče o nejcennější části přírody a krajiny ... 164
Péče o národní parky ... 168
Ochrana volně žijících živočichů a rostlin v lidské péči ... 172

Financování ochrany životního prostředí ... 175

Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí ... 176
Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí ... 180
Environmentálně škodlivé dotace a dotace do fosilních paliv ... 181

Názory a postoje české veřejnosti ... 183

Pravidelné reprezentativní šetření veřejného mínění vztahu české společnosti k životnímu prostředí ... 184
České veřejné mínění v oblasti vnímání změny klimatu ... 187
Názory a postoje české veřejnosti v krajích ... 190

Globální souvislosti ... 195

Udržitelný rozvoj ... 196
Stav naší planety ... 196
Žít dobře a v mezích naší planety ... 197

Metodika hodnocení trendu a plnění cílů ... 199

Seznam zkratek ... 201

Úvod

Zpráva o životním prostředí České republiky (dále jen „Zpráva“) je každoročně zpracovávána na základě zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, a usnesení vlády č. 446 ze dne 17. srpna 1994 a usnesení vlády č. 934 ze dne 12. listopadu 2014. Zpráva je předkládána ke schválení vládě ČR a následně k projednání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ČR.

Hlavním účelem Zprávy je každoročně vyhodnotit průběžné plnění cílů Státní politiky životního prostředí ČR 2030 s výhledem do 2050 (dále jen „SPŽP 2030”), a to v širším kontextu socioekonomických faktorů a dalších vnějších vlivů. Struktura Zprávy je proto odvozena od struktury SPŽP 2030, a je doplněna o další kontextuální kapitoly pojednávající o aspektech, které stav životního prostředí ovlivňují, jako jsou např. hydrometeorologické podmínky na území Česka nebo globální vlivy. Zpráva využívá oficiální a ověřené datové zdroje a nejnovější datové sady dostupné k termínu přípravy Zprávy. Od Zprávy za rok 2024 je do celostátního hodnocení integrována rovněž krajská dimenze, což umožňuje posoudit diverzitu krajů z pohledu hodnocených indikátorů.

Sběr datových sad pro Zprávu 2025 proběhl přes systém Dataport, technické a grafické zpracování dat provedla CENIA.

Hlavní sdělení Zprávy

V posledních letech dochází ke změnám v energetickém mixu, snižování emisí skleníkových plynů a postupnému zvyšování energetické a materiálové účinnosti hospodářství. Významný tlak na vodní zdroje, vodohospodářskou infrastrukturu a zemědělství však představuje oteplování klimatu a měnící se režim srážek způsobující jak nedostatek vody v krajině a častější výskyt půdního a hydrologického sucha, tak i vyšší riziko přívalových povodní. Rok 2025 byl výrazně sušší než rok předchozí, v nížinných oblastech, zejména v Polabí, Poohří a na jižní Moravě byla ve vegetačním období vláhová bilance srážek a výparu výrazně deficitní a vyskytovalo se zde půdní sucho. Vláhové bilanční poměry se projevily i na rozvoji hydrologického sucha, zejména pokud jde o nízkou vydatnost pramenů a hladiny podzemních vod. Kvůli teplé zimě s nedostatkem sněhových srážek stav sucha pokračoval i na konci roku 2025 a v roce 2026 se dále zhoršoval. V zájmu předcházení ekonomickým škodám způsobeným suchem je nutné posilovat vodohospodářskou odolnost, splnění nových legislativních požadavků EU bude vyžadovat podporu přírodě blízkých opatření v krajině a zajištění dostatečných investic do vodohospodářské infrastruktury.

Ačkoliv se kvalita povrchových vod v Česku od roku 2000 díky investicím do výstavby a modernizace čistíren odpadních vod výrazně zlepšila, v posledních letech se tento pozitivní trend zastavil a kvalita vod celkově stagnuje. Hlavními trvalými tlaky zůstávají difúzní znečištění ze zemědělství a nedostatečné čištění komunálních odpadních vod. Zásadní výzvou se navíc stává plošná zátěž mikropolutanty, jako jsou rezidua léčiv a pesticidů.

Emise znečišťujících látek do ovzduší klesají a národní emisní závazky pro vybrané látky znečišťující ovzduší, stanovené k roku 2030, se s velkou pravděpodobností podaří splnit. Výjimku představují emise amoniaku pocházející především ze zemědělství, kde nelze aktuálně dostatečně spolehlivě konstatovat, že národní emisní závazek bude splněn. Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství se soustředí na zpřesnění inventarizace emisí ze zemědělství. Kvalita ovzduší se z pohledu podílu území s překročenými imisními limity zlepšuje. Nadále jsou však překračovány imisní limity pro benzo[*a*]pyren, jehož největším zdrojem je lokální vytápění domácností, zejména starší kotle spalující uhlí a dřevo. Vzhledem k vývoji vytápění domácností a poklesu emisí benzo[*a*]pyrenu lze očekávat, že znečištění ovzduší touto látkou se bude postupně snižovat.

Česko výrazně snižuje emise skleníkových plynů a další antropogenní zátěže životního prostředí. V energetickém mixu Česka se snižuje podíl fosilních paliv, klesá materiálová a energetická náročnost hospodářství a roste využívání obnovitelných a dalších čistých zdrojů energie. Podíl elektřiny vyrobené z jádra již v roce 2023 přesáhl podíl elektřiny vyrobené z uhlí a dále stoupá.

Obnovitelné zdroje se v roce 2025 na výrobě elektřiny podílely 16,3 %, výrazný růst výroby elektřiny a instalovaného výkonu u fotovoltaiky byl doprovázen meziročním poklesem výroby elektřiny ve velkých vodních elektrárnách v důsledku sucha. Zátěž životního prostředí se postupně snižuje v důsledku modernizace vytápění domácností, které s podporou dotačních programů přecházejí na čistší a efektivnější technologie vytápění a snižují energetickou náročnost budov. Efektivnější nakládání s tepelnou energií i teplejší průběh uplynulých zim vedl ke snižování výroby tepla.

Jediným sektorem, ve kterém spotřeba energie fosilního původu nadále roste, zůstává doprava. Spotřeba energie se od roku 2000 vzhledem k růstu výkonů osobní a nákladní dopravy a vysoké individualizace osobní dopravy téměř zdvojnásobila, podíl OZE na konečné spotřebě energie v dopravě se pohybuje pouze okolo 6 %. V posledních pěti letech však v silniční dopravě dochází k dynamickému rozvoji využívání nízkoemisních a bezemisních pohonů.

Pozitivní pro přechod na oběhové hospodářství je, že v celkovém nakládání s odpady dominuje jejich využití, především materiálové, což je v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady. V oblasti nakládání s komunálními odpady je hlavním cílem výrazně omezovat skládkování ve prospěch zejména jejich materiálového využití, přesto je nadále významná část komunálních odpadů ukládána na skládkách.

V lesích postupně odeznívala kůrovcová kalamita a objem těžby dřeva se postupně vrátil na úroveň před jejím vypuknutím. Tato zkušenost jasně ukazuje nezbytnost adaptace našich lesů na nové klimatické podmínky. V postižených oblastech probíhá rozsáhlá obnova lesů, přičemž podíl přirozené obnovy dosahuje rekordních hodnot a postupně se zvyšuje i zastoupení listnatých dřevin. Díky útlumu těžby dřeva a obnově porostů se sektor využití území a lesnictví (LULUCF) znovu vrátil k čistému ukládání uhlíku a lesy tak opět plní svou důležitou klimatickou funkci. Zdravotní stav lesních porostů však z dlouhodobého hlediska zůstává neuspokojivý, což je důsledkem probíhající změny klimatu v kombinaci s historicky nevhodnou druhovou skladbou.

Zrychluje se pokles početnosti ptačích populací, které jsou klíčovým indikátorem stavu biodiverzity. Dlouhodobý masivní úbytek ptáků zemědělské krajiny v posledním desetiletí doplnil i výraznější pokles u lesních druhů v důsledku odumírání lesních porostů. Nadále se snižuje rozloha zemědělské půdy ve prospěch zastavěných ploch. Zemědělská půda navíc ztrácí svou přirozenou retenční kapacitu a je plošně ohrožena vodní erozí i erozí způsobenou samotným obděláváním. Pozitivním trendem v hospodaření je naopak rozšiřování ploch v ekologickém zemědělství, zavádění metod ochranného zpracování půdy a technologií precizního zemědělství a realizace protierozních či dalších agroenvironmentálních opatření podporovaných v rámci Společné zemědělské politiky. Celkový stav evropsky významných přírodních stanovišť v Česku se však zhoršuje a nadále roste i fragmentace krajiny a říční sítě. Dílčí úspěchy v ochraně přírody lze pozorovat především u populací vybraných ohrožených druhů díky cílenému managementu v chráněných územích a nástrojům aktivní druhové ochrany.

Ochrana životního prostředí včetně řešení změny klimatu je dlouhodobě finančně zajišťována jak z národních, tak i z evropských zdrojů prostřednictvím operačních programů (dlouhodobě se jedná o Operační program Životní prostředí či Program rozvoje venkova, resp. Strategický plán Společné zemědělské politiky) a od roku 2021 také z Modernizačního fondu a Nástroje pro oživení a odolnost určeného pro realizaci Národního plánu obnovy. V důsledku energetické krize a s ohledem na geopolitickou situaci jsou tyto zdroje zásadní pro zajištění energetické nezávislosti Česka. Příkladem úspěšného financování opatření na ochranu životního prostředí byla realizace programů Nová zelená úsporám, Dešťovka a kotlíkové dotace. Tyto programy významně pomáhaly nejen průmyslu, energetice, ale zejména domácnostem s přechodem na zelenou energii z obnovitelných zdrojů, s energetickými úsporami a s efektivnějším nakládáním s vodními zdroji.

Hydrometeorologické podmínky na území Česka

Klíčová sdělení

- Rok 2025 byl na území Česka teplotně normální a 13. nejteplejší od roku 1961. Průměrná roční teplota v Česku se v období 1961–2025 zvyšovala o 0,36 °C za dekádu, po roce 2000 se růst teploty zvýšil na 0,51 °C za dekádu.
- Srážkově byl rok 2025 podnormální, jednalo se o sedmý nejsušší rok od roku 1961 a čtvrtý nejsušší po roce 2000. Srážkově deficitní byla zejména první polovina roku.
- Klimatické sucho bylo v roce 2025 v Česku sice zaznamenáno, v úhrnu za vegetační období bylo hodnoceno jako slabé. Vláhová bilance však v nížinných regionech Čech a Moravy dosahovala v letních měsících výrazně deficitních hodnot, podobně jako v předchozích letech.
- V průběhu měsíců července a srpna docházelo na rozsáhlém území v Polabí, Poohří, ve středních Čechách a na jižní Moravě k poklesu hodnot půdní vláhy pod 20 % a místy i 10 % využitelné vodní kapacity, což značí výrazné půdní sucho.
- Z hydrologického hlediska byl rok 2025 odtokově mírně podprůměrný a výrazně méně vodný než předcházející rok 2024. Plošně významnější povodňové situace se v roce 2025 nevyskytly.
- S ohledem na srážkové, bilanční a odtokové poměry byl rok 2025 z pohledu výskytu hydrologického sucha výrazně sušší než rok 2024. Delší dobu přetrvávající výrazné hydrologické sucho na velkém podílu hydrologických profilů se však nevyskytlo.
- Hladina podzemní vody v mělkém oběhu byla v roce 2025 celkově mírně podnormální. Stav se však regionálně významně lišil, zatímco na Moravě a ve Slezsku byla normální, v povodí horního a středního Labe byla silně podnormální, v povodí Ohře a dolního Labe dokonce mimořádně podnormální. Vydatnost pramenů byla celkově mimořádně podnormální.

Hydrometeorologické podmínky na území Česka

Teplotní a srážkové poměry

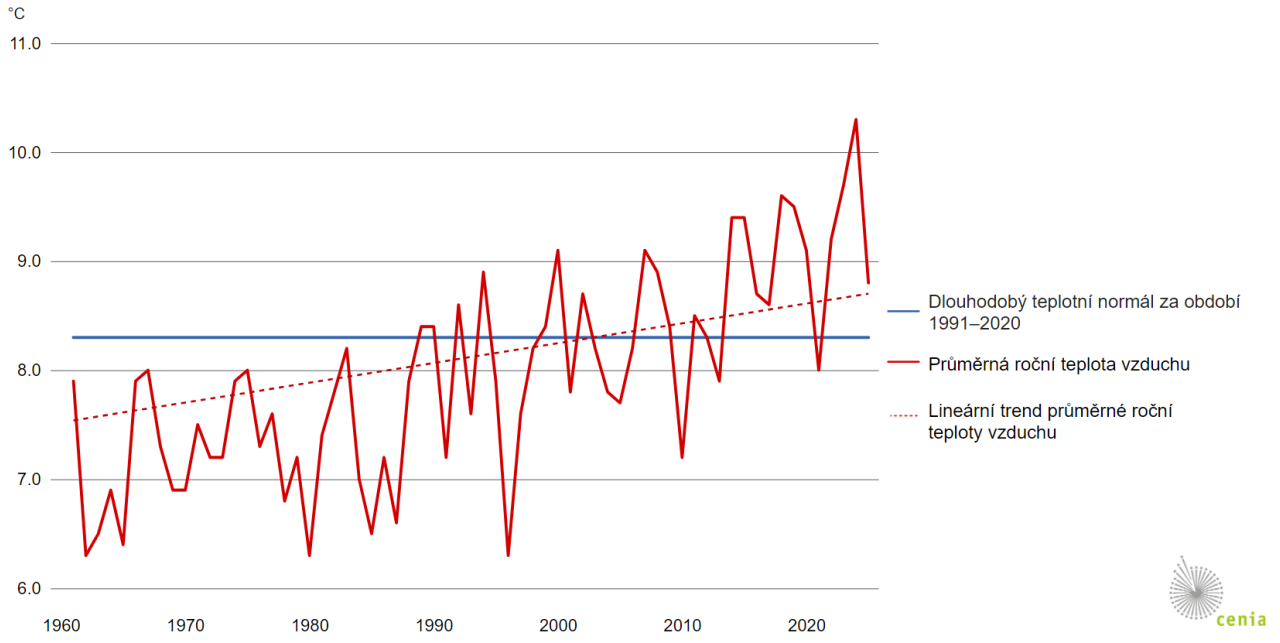
Rok 2025 byl na území Česka hodnocen jako teplotně **normální**, průměrná roční teplota vzduchu 8,8 °C byla o 0,5 °C vyšší než normál 1991–2020 (Graf 1). Po rekordně teplém roce 2024 s průměrnou roční teplotou 10,3 °C, který byl nejteplejší v celé teplotní řadě od roku 1961, tak průměrná roční teplota v roce 2025 poklesla na hranici teplotně normálního a nadnormálního roku, rok byl 13. nejteplejší v období od roku 1961. Kromě roku 2024 byly dosud dle průměrné roční teploty nejteplejší roky 2023 (9,7 °C), 2018 (9,6 °C) a 2019 (9,5 °C).

I přes nižší teplotní extremitu roku 2025 nadále platí, že v období od roku 1961, zejména pak po roce 2000 dochází v Česku k výraznému a postupně se zrychlujícímu **růstu roční průměrné teploty vzduchu**. Rostoucí trend průměrné roční teploty v období 1961–2025 je statisticky významný a dosahuje **0,36 °C za dekádu**, 95% interval spolehlivosti trendu je mezi 0,28 °C a 0,45 °C za 10 let. Po roce 2000, v období 2000–2025, se hodnota rostoucího trendu zvýšila na **0,51 °C za 10 let.**

Oteplování klimatu je společně se změnou srážkového režimu příčinou rostoucího ohrožení krajiny suchem (v důsledku vyšší evapotranspirace a vyšší územní variability srážek), růstu nebezpečí požárů vegetace, ale i vyšší četnosti a intenzity přívalových povodní a dalších nebezpečných hydrometeorologických jevů (bouřky, silný vítr).

Graf 1

Průměrná roční teplota vzduchu v Česku ve srovnání s normálem 1991–2020 [°C], 1961–2025

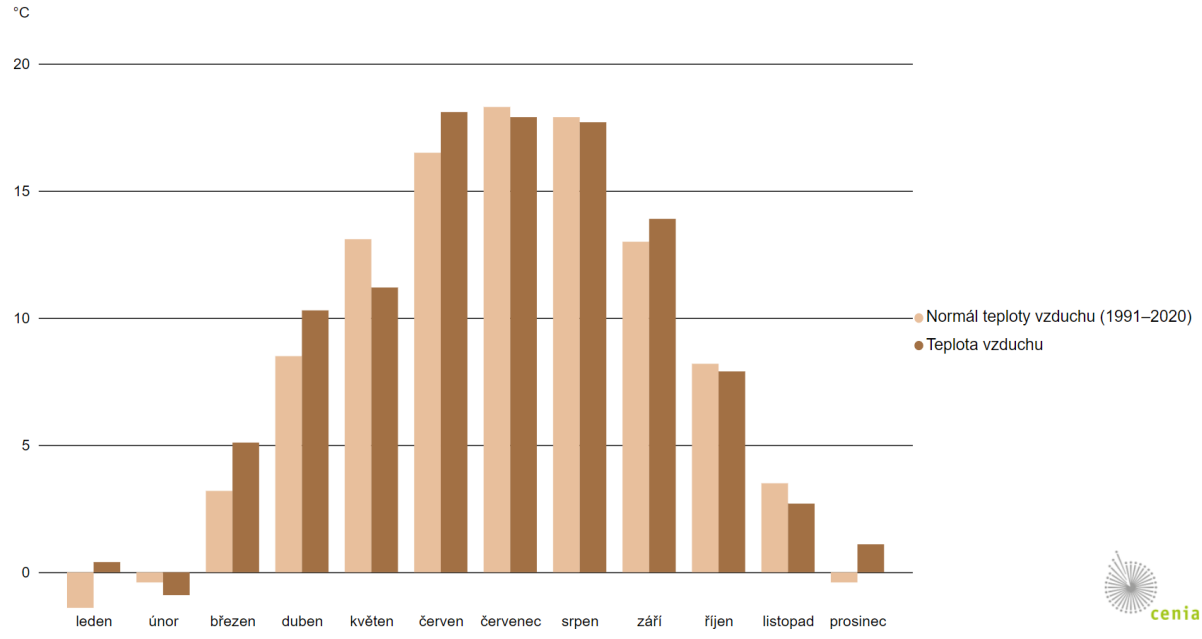
Zdroj dat: ČHMÚ

Polovina měsíců roku 2025 měla kladnou a polovina zápornou odchylku průměrné měsíční teploty od normálu, měsíce s kladnou odchylkou převažovaly v první polovině roku (Graf 2). **Teplotně silně nadnormální** byl červen (odchylka +1,6 °C), jako **teplotně nadnormální** byly hodnoceny měsíce leden (+1,8), březen (+1,9 °C) a duben (+1,8 °C), prosinec s odchylkou průměrné teploty od normálu +1,5 °C byl na hranici teplotně normálního a nadnormálního měsíce. Nejchladnější v porovnání s normálem byl **teplotně podnormální** květen (–1,9 °C), v ostatních měsících roku byla odchylka měsíční teploty od normálu v intervalu teplotně normálního měsíce.

Sezonní průměrné teploty byly v roce 2025 ovlivněny častějším kolísáním teploty nad i pod normál a byly proto méně extrémní než v roce 2024, kromě podzimu 2025 však byly vyšší než normál 1991–2020. **Zima 2024–2025** (měsíce prosinec, leden, únor) byla s průměrnou teplotou 0,1 °C a odchylkou +0,8 °C od normálu 19. nejteplejší zimní sezonou od roku 1961 (předchozí zima byla 2. nejteplejší). Nižší kladná odchylka od normálu byla zaznamenána kvůli relativně chladnému (ovšem stále teplotně normálnímu) únoru, ostatní zimní měsíce byly ve srovnání s normálem výrazně teplejší. Jarní sezona roku 2025 byla 10.–11. nejteplejší jarní sezonou na území Česka (odchylka průměrné teploty od normálu +0,5 °C), po velmi teplých měsících březen a duben následoval vůči normálu chladný květen. Během **léta** se střídala teplá a chladná období, léto jako celek s průměrnou teplotou 17,9 °C a odchylkou od normálu +0,3 °C bylo 13.–15. nejteplejší od roku 1961 (léto roku 2024 bylo 2.–4. nejteplejší). Teplá byla zejména období 22. 6. – 6. 7. a 8. 8. – 16. 8., kdy maximální denní teploty vystupovaly nad 30 °C. Nejvyšší maximální teplota roku 2025 byla naměřena dne 2. 7. na stanici Doksany (Ústecký kraj), kde dosáhla 37,3 °C, mimo staniční síť ČHMÚ byla nejvyšší teplota tento den naměřena na stanici Husinec, Řež (37,4 °C).

Graf 2

Průměrná měsíční teplota vzduchu na území Česka ve srovnání s normálem 1991–2020 [°C], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Průměrná roční teplota přesáhla v roce 2025 normál 1991–2020 ve **všech krajích Česka**, v Čechách byla kladná odchylka průměrné roční teploty od normálu poněkud nižší než na Moravě a ve Slezsku (Obr. 1). Nejvyšší kladná odchylka od normálu byla zaznamenána na východě a severovýchodě Česka, v krajích Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském shodně činila +0,6 °C. Z absolutního pohledu byl podobně jako v předchozích letech nejteplejší kraj Jihomoravský (9,9 °C, odchylka +0,5 °C) a Středočeský včetně Prahy (9,4 °C, odchylka +0,5 °C). Naopak nejchladnější vůči normálu byla západní a severozápadní část území, nejnižší kladnou odchylku průměrné roční teploty od normálu měl kraj Ústecký (+0,3 °C), nejchladnější v absolutním vyjádření byl kraj Karlovarský (7,7 °C, +0,4 °C).

Obr. 1

Odchylka roční průměrné teploty vzduchu od normálu 1991–2020 na území Česka [°C], 2025

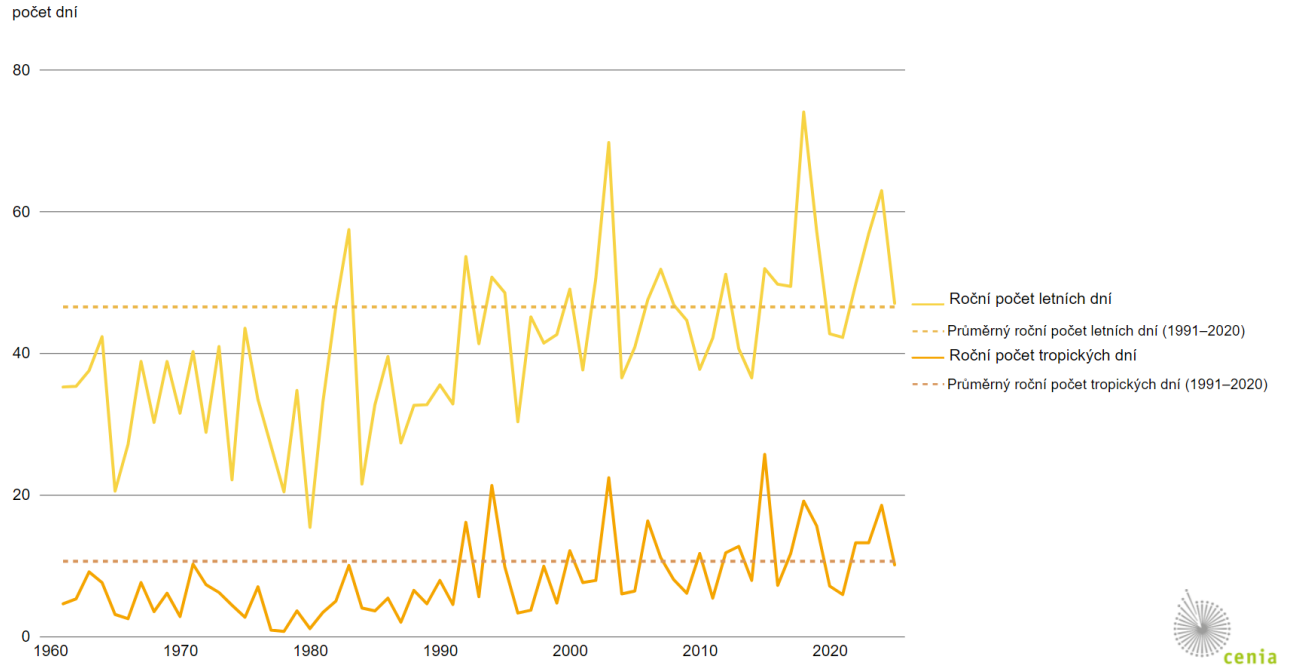
Zdroj dat: ČHMÚ

V roce 2025 byly registrovány počty tropických a letních dní na úrovni dlouhodobého normálu, což značí ve srovnání s předcházejícím rokem 2024 výrazný pokles výskytu těchto charakteristických dní a nižší teplotní extremitu letní sezony. **Letních dní** s maximální denní teplotou nad 25 °C bylo v roce 2025 z hlediska územního průměru zaznamenáno 47 (101,1 % normálu 1991–2020, Graf 3). **Tropických dní**, ve kterých teplota dosáhne nebo vystoupí nad 30 °C, bylo v územním průměru registrováno 10, což je méně, než činí normál (95,3 % normálu). K těmto statistikám je však nutné doplnit, že se jedná o prostorový průměr počtu těchto dní ve všech nadmořských výškách. Výskyt letních a tropických dní se v území značně liší dle polohy a nadmořské výšky, v nížinách a klimaticky teplých lokalitách je jejich výskyt oproti plošnému průměru výrazně vyšší, naopak na horách se tropické dny v podstatě nevyskytují vůbec.

Dle **staničních dat** nejvyšší počet letních dní zaznamenaly stanice Dobřichovice (85), Doksany a Dyjákovice (obě stanice 84 dní). Tropických dní bylo zaznamenáno nejvíce rovněž v Dobřichovicích (28), dále v Doksanech (27) a v Lednici (26), jedná se o nízko položené stanice v dolním Povltaví, dolním Poohří a na jižní Moravě.

Graf 3

Počet letních a tropických dní na území Česka (územní průměr) ve srovnání s normálem 1991–2020 [počet dní], 1961–2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Trendy tropických a letních dní jsou v obou případech rostoucí a v období 1961–2025 statisticky významné. U letních dní činí v tomto období nárůst zhruba 3,6 dne za 10 let, počet tropických dní za rok v průměru roste o 1,5 tropického dne za 10 let. Při normálovém počtu tropických dní 10,5 v období 1991–2020 to znamená, že během 30 let se počet tropických dní na území Česka v průměru zhruba zdvojnásobil.

Tropické noci (s minimální teplotou nad 20 °C) se nejvíce vyskytují v centrech městských aglomerací kvůli antropogennímu oteplení (tepelnému ostrovu) ve městě a jejich výskyt kolísá bez jakéhokoliv trendu. Nejvíce tropických nocí v roce 2025 zaznamenala stanice Praha-Klementinum (8) v centru Prahy.

Ze zdravotního pohledu ještě rizikovější než izolované tropické dny jsou tzv. **horké vlny,** tj. souvislé období 3 a více dní, kdy maximální teplota vzduchu vystoupí nad 30 °C a zároveň přesáhne normál 1991–2020 v dané lokalitě o více než 5 °C. Horká vlna se na některé stanici v Česku vyskytla v roce 2025 v celkem **19 dnech**, což ukazuje na celkově mírnější teplotní podmínky letní sezony v kontextu celého období po roce 2000, průměr počtu dní v horké vlně v období 2000–2025 je 25 dní. V roce 2024 se horká vlna vyskytla ve 41 dnech, ještě více dní v horké vlně měly roky 2003 (43 dní) a 2018 (42 dní).

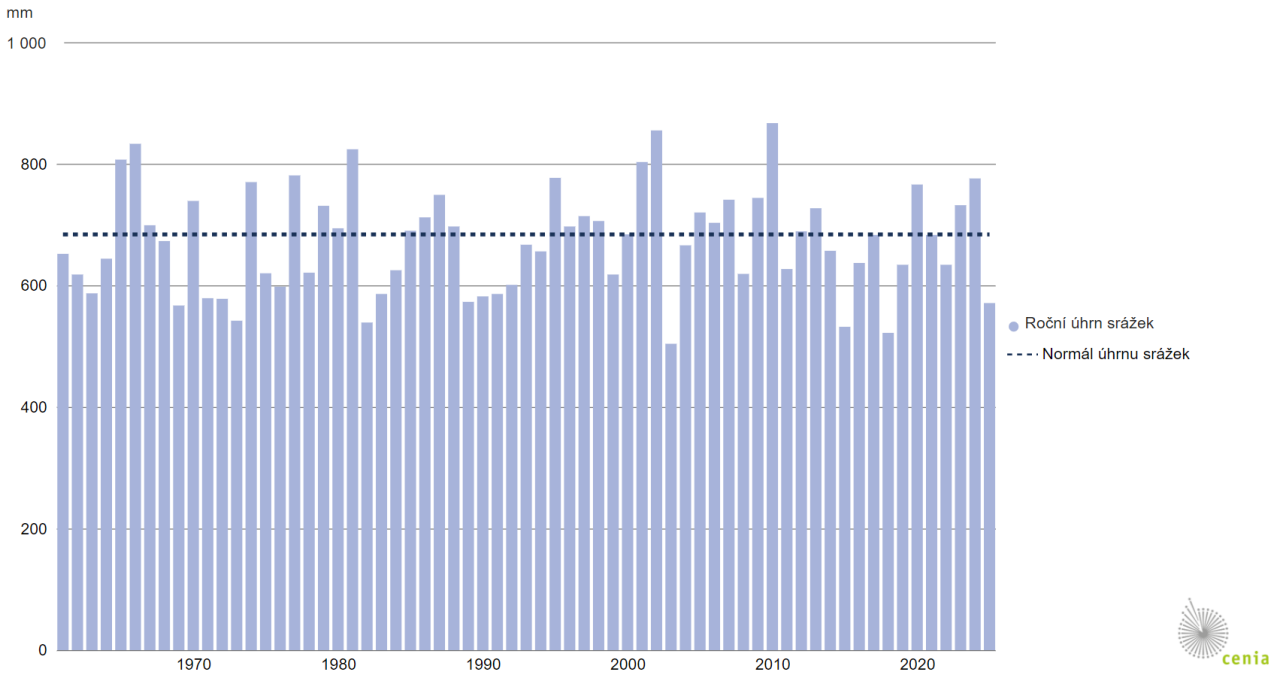
Oteplování klimatu se projevuje i na **výskytu mrazových a ledových dní**, které jsou důležité pro vytvoření a udržení zásob vody ve sněhové pokrývce. Mrazových dní, kdy minimální teplota poklesne pod 0 °C, bylo v plošném průměru v roce 2025 registrováno 110 (99,6 % normálu 1991–2020) a ledových, ve kterých teplota nevystoupí nad 0 °C a je tedy celodenní mráz, pouze 21 (63,3 % normálu). Zatímco mrazové dny se v inverzních polohách a zejména v tzv. mrazových kotlinách mohou vyskytovat i mimo zimní sezonu (Horská Kvilda 220 dní v roce 2025, Borová Lada 194 dní), nejvíce ledových dnů je zaznamenáváno na hřebenech pohraničních pohoří, v roce 2025 nejvíce ledových dní zaznamenala stanice Luční bouda v Krkonoších (74 dní) a Šerák v Jeseníkách (68).

Nejvyšší **vodní hodnota sněhové pokrývky** v zimní sezoně 2024–2025 činila 899,3 mil. m^3 (cca 11,4 mm), což představuje jednu z nejnižších zásob vody ve sněhu v posledních 20 letech (nižší byla pouze v sezonách 2019/2020 a 2013/2014). Nejvyšší akumulace vody ve sněhu se vytvořila v polovině ledna 2025 a od začátku února již zřetelně klesala. V závěru roku 2025, který již spadá do nové zimní sezony 2025/2026 se největší akumulace vody ve sněhu vytvořila už na začátku prosince, kdy činila 276,1 mil. m^3 (3,5 mm), další růst sněhových zásob nastal až v lednu 2026.

Srážkově byl rok 2025 na území Česka **podnormální**, průměrný roční úhrn srážek 571 mm představuje 83 % normálu 1991−2020 (Graf 4). Jedná se o 7. nejnižší roční srážkový úhrn zaznamenaný od roku 1961 a čtvrtý nejnižší od roku 2000, sušší byly v tomto období pouze roky 2003 (504 mm), 2018 (522 mm) a 2015 (532 mm). Ve srovnání s předcházejícím rokem 2024, který byl naopak srážkově nadprůměrný, byl roční úhrn srážek v roce 2025 přibližně o 200 mm nižší.

Graf 4

Roční úhrn srážek na území Česka ve srovnání s normálem 1991–2020 [mm], 1961–2025

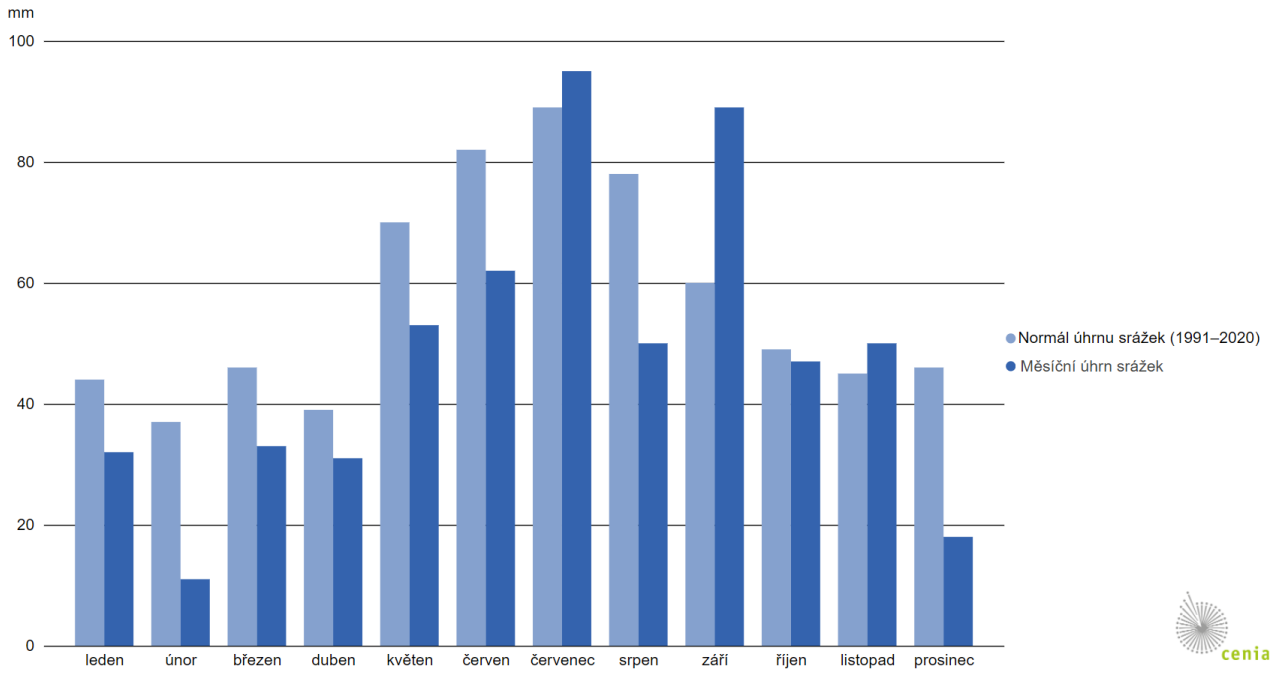
Zdroj dat: ČHMÚ

Vývoj ročních úhrnů srážek na území Česka je v období 1961–2025 **rozkolísaný bez jakéhokoliv trendu**. Postupně se však mění srážkový režim, kdy roste podíl letních srážek konvektivního původu, které jsou územně ohraničené, na celkovém srážkovém úhrnu, a celkově narůstá prostorová a časová variabilita srážek. Dochází tak častěji k situaci, že se střídají delší období s nedostatkem srážek s krátkými intenzivními srážkovými epizodami, ve kterých některé lokality zaznamenají (hlavně v letním období) přívalový déšť s rizikem povodní, zatímco v jiných nemusí mnoho dní pršet vůbec a prohlubuje se sucho.

U většiny měsíců roku 2025 byl plošný srážkový úhrn nižší, než představuje srážkový normál z období 1991–2020 (Graf 5). **Srážkově silně podnormální** byly měsíce únor, kdy pouhých 11 mm plošného srážkového úhrnu představuje 29,7 % normálu, a prosinec (39,1 % normálu). Srážkově **podnormální** byl srpen (61,1 % normálu). V první polovině roku, kdy všechny měsíce měly úhrn srážek nižší než normál, narůstal srážkový deficit. Vyšší srážkový úhrn, než představuje normál, měly pouze měsíce červenec (107 % normálu), září (148 % normálu) a listopad (111 %), z těchto měsíců pouze září bylo hodnoceno jako srážkově nadnormální a tyto srážky jen částečně vyrovnaly srážkový deficit z předchozího období.

Graf 5

Měsíční úhrn srážek na území Česka ve srovnání se srážkovým normálem 1991–2020 [mm], 2025

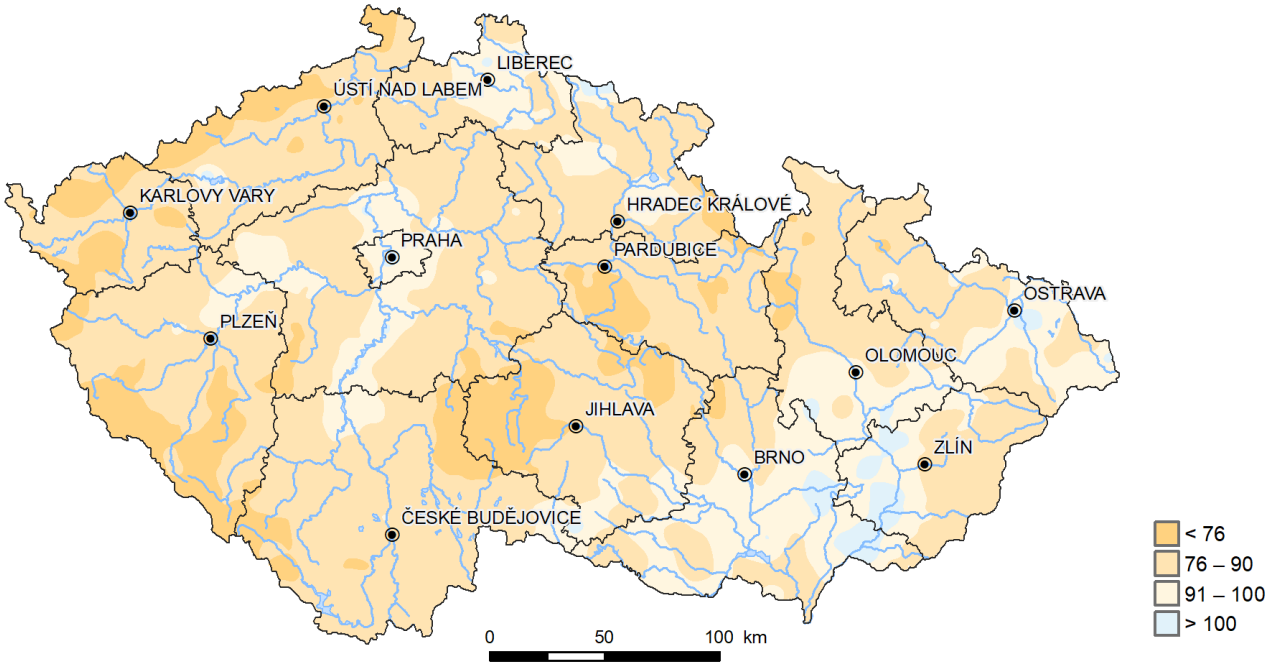

Zdroj dat: ČHMÚ

Západ Česka byl v roce 2025 sušší než východní část území. Na **území Čech** spadlo v prostorovém průměru 553 mm srážek (81,1 % normálu), na území **Moravy a Slezska** roční úhrn dosáhl 606 mm (87,7 % normálu, Obr. 2). Ve všech krajích byl roční úhrn srážek v roce 2025 nižší než normál 1991–2020. Nejsušší v porovnání s normálem byly kraje Karlovarský, kde roční úhrn srážek 554 mm představoval 77 % srážkového normálu, a Plzeňský (77 %). Vůbec nejnižší srážkový úhrn na krajské úrovni měl kraj Ústecký (506 mm, tj. 79 % normálu). Vlhčí, i když srážkově deficitní ve srovnání s normálem byly moravské kraje, nejvíce srážek napršelo v Moravskoslezském kraji, kde roční úhrn 716 mm představoval 88 % srážkového normálu. V Jihomoravském kraji roční úhrn srážek činil 511 mm (druhý nejnižší v celém Česku), tento úhrn však představoval 91 % srážkového normálu (nejvíce ze všech krajů), neboť se jedná o klimaticky nejsušší území v Česku.

Obr. 2

Roční úhrn srážek v Česku vyjádřený podílem k normálu 1991–2020 [%], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

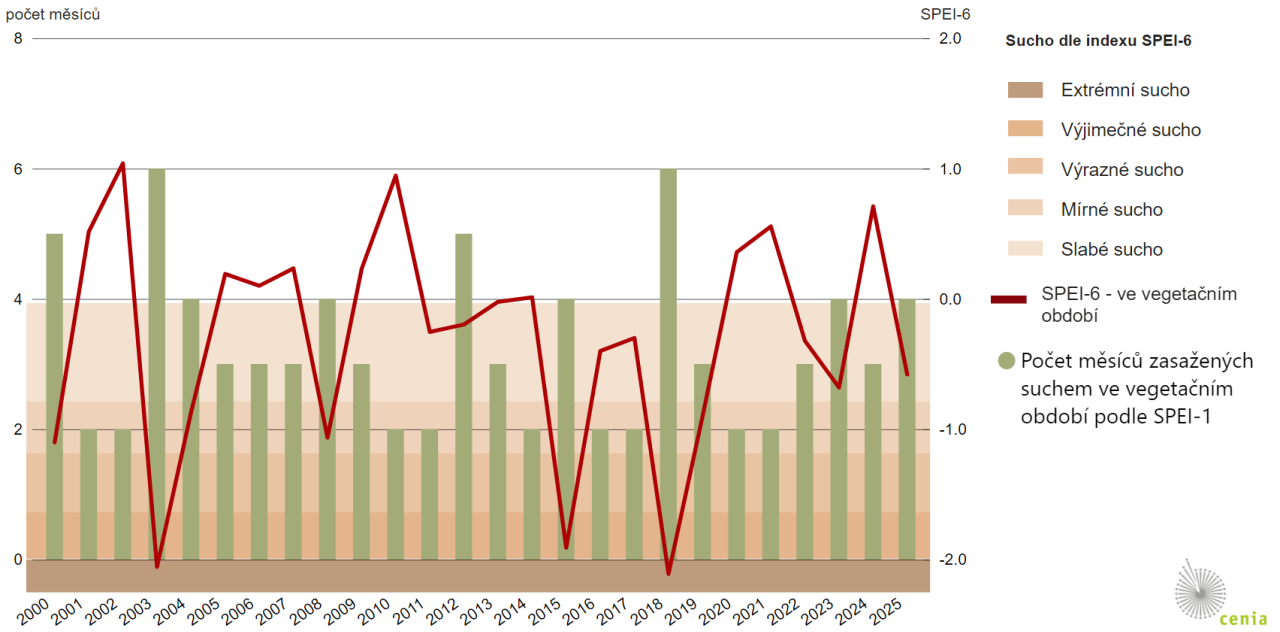
Výskyt sucha a povodní, odtokové poměry a stav podzemních vod

Index klimatického sucha SPEI-6[1] za vegetační období, tj. měsíce duben–září v průměru za celé území Česka v roce 2025 měl hodnotu –0,58, což odpovídá slabému klimatickému suchu (Graf 6). Nejhorší sucho v období po roce 2000 bylo zaznamenáno v letech 2003, 2015 a 2018, kdy jeho intenzita za celé vegetační období (dle indexu SPEI-6) dosáhla kategorie výjimečného až extrémního sucha. V jednotlivých měsících vegetačního období roku 2025 se sucho dle indexu SPEI-1 vyskytlo v dubnu, květnu, červnu a srpnu, ve všech těchto měsících bylo sucho klasifikováno jako slabé (hodnota SPEI-1 mezi –0,1 a –0,8), v srpnu 2025 však byla hodnota indexu SPEI-1 na hranici slabého a mírného sucha.

[1] *Standardizovaný srážkový evapotranspirační index (SPEI) je index klimatického sucha, který hodnotí sucho jako rozdíl úhrnů srážek a potenciální evapotranspirace vztažený k normálu. Index je nejčastěji počítán klouzavě s krokem 1 až 6 měsíců, zde je prezentována varianta s krokem 1 (SPEI-1) a 6 měsíců (SPEI-6).*

Graf 6

Srážkový evapotranspirační index SPEI-6 ve vegetačním období (duben–září) a počet měsíců s výskytem sucha dle indexu SPEI-1 [SPEI], 2000–2025

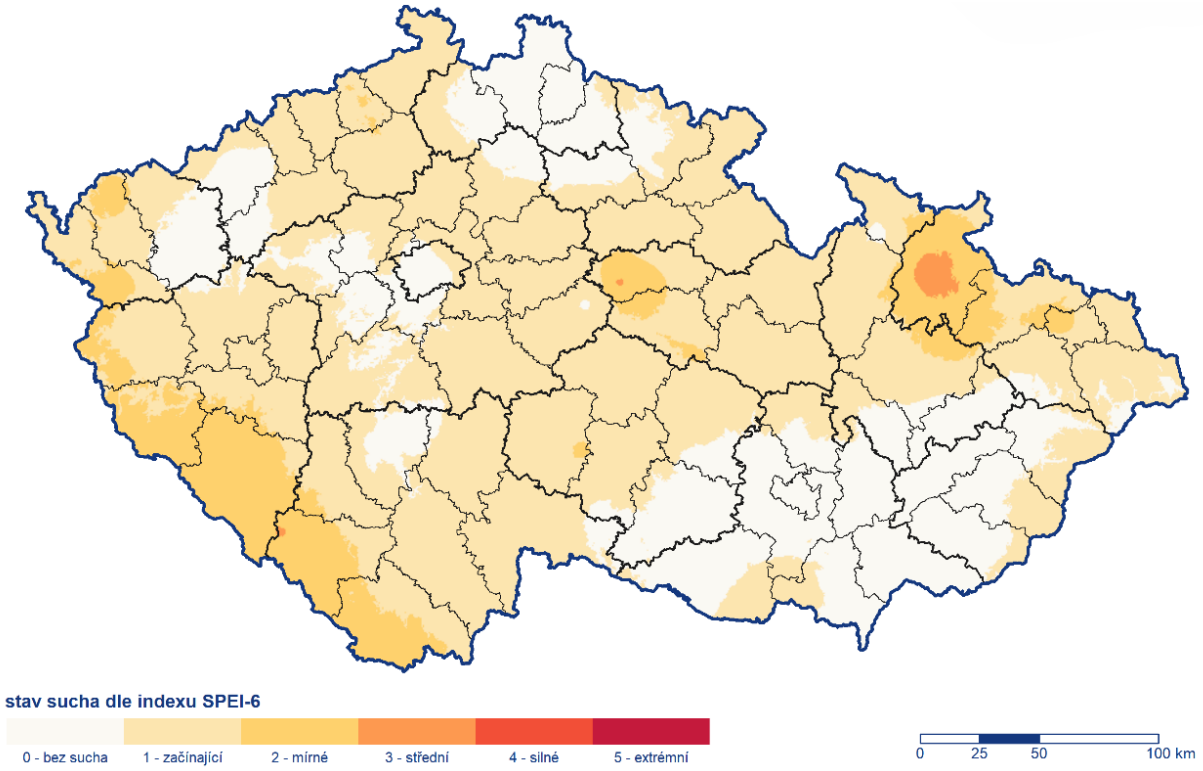

Zdroj dat: ČHMÚ

Regionálně bylo ve vegetační sezoně **duben–září 2025** zaznamenáno dle indexu SPEI-6 na většině území Česka žádné, případně jen slabé klimatické sucho, bez výskytu sucha byla většina Jihomoravského kraje (Obr. 3). Zde je však nutné zdůraznit, že index SPEI-6 vyjadřuje srážky a evapotranspiraci ve vztahu k normálu a Jihomoravský kraj je celkově suchý, takže indikátor zde naznačuje, že vláhové podmínky v kraji nevybočovaly výrazně z normálu. Největší klimatické sucho bylo v roce 2025 na jihozápadě Česka (mírné sucho) a dále na severu Moravy, kde v okrese Bruntál dosahovalo sucho až střední intenzity.

Obr. 3

Srážkový evapotranspirační index SPEI-6 ve vegetačním období duben–září [SPEI-6], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Na začátku roku 2025 byl stav **vláhové bilance srážek a potenciální evapotranspirace** na území Česka převážně vyrovnaný, a to i přesto, že měsíce leden a únor 2025 patřily mezi sušší. K poklesu hodnot vláhové bilance do záporných hodnot začalo docházet vlivem zvýšeného výparu koncem března, a tento pokles s krátkým přerušením v třetí dekádě dubna pokračoval až do poloviny května na hodnoty až okolo –100 mm na jižní Moravě; hodnoty pod –50 mm byly v tomto období zaznamenávány i v Polabí, na Hané a částečně i na Vysočině. Do poloviny června pak převládaly vyšší srážkové úhrny, kdy došlo na většině území k nárůstu hodnot vláhové bilance, i přesto hodnoty bilance byly stále na většině území Česka s výjimkou okrajových pohoří negativní. V dalším vývoji docházelo vlivem vyšších teplot a pouze lokálních srážek k poklesu vláhové bilance na celém území a v polovině července více než 75 % území Česka mělo hodnoty pod –50 mm a zhruba na polovině území Česka byly hodnoty pod –100 mm. Nejvíce deficitní byla vláhová bilance na jižní Moravě a na Pardubicku (až okolo –200 mm).

Další výrazný pokles vláhové bilance nastal v průběhu srážkově podnormálního srpna a nejnižších hodnot roku dosáhly kumulované hodnoty vláhové bilance na přelomu srpna a září, kdy v nejvíce postižených oblastech Polabí a jižní Moravy byly až pod –250 mm, v ostatních níže položených oblastech byly hodnoty bilance většinou pod –150 mm. I přes zlepšení situace vlivem srážek v září docházelo k velmi pomalému nárůstu hodnot vláhové bilance během podzimních měsíců s výjimkou Vysočiny a Hané. Koncem roku pak byla vláhová bilance na většině území Česka negativní s nejnižšími hodnotami pod –200 mm v dílčích oblastech jižní Moravy a Pardubicka.

Ve srovnání s dlouhodobým normálem byla vláhová bilance na území Česka po většinu roku nižší, maximální rozdíly vůči normálu, a to o 200 mm nižší hodnoty vláhové bilance se vyskytly v září i v říjnu v oblasti Olomoucka, Pardubicka a v lokalitách na Šumavě. Až do konce roku převládaly téměř na celém území záporné odchylky od normálu, pouze oblasti JV a SV Moravy vykazovaly hodnoty mírně nad dlouhodobým průměrem.

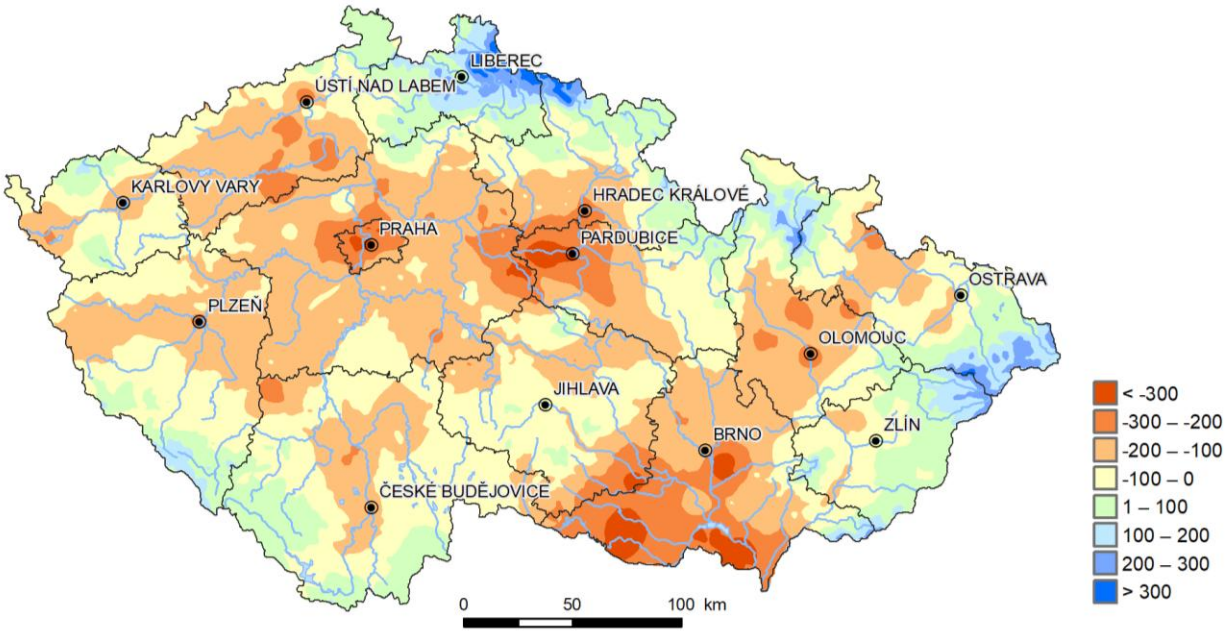
Roční úhrn vláhové bilance v Česku byl v roce 2025, pokud jde o prostorový průměr, mírně pozitivní a dosáhl +39,9 mm, což je však pouhých **21,5 % dlouhodobého normálu** za roky 1981–2010 (odchylka od

normálu –145,5 mm). Ve srovnání s předchozím rokem 2024, kdy byla vláhová bilance vyšší než dlouhodobý normál (108,7 % normálu), byl rok 2025 výrazně sušší. Ještě nižší a v ročním úhrnu negativní vláhovou bilanci měly suché roky 2018 (–90,1 mm) a 2015 (–43,5 mm).

V úhrnu za **vegetační období** (měsíce duben–září) roku 2025 (Obr. 4) byla negativní vláhová bilance zaznamenána na většině území Česka, v nejteplejších a suchých oblastech v Polabí, okolí Prahy, Poohří a na jižní Moravě pak byla místy nižší než –200 mm. Kladné hodnoty vláhové bilance měly pouze pohraniční horské oblasti s výjimkou Krušných hor, nejpříznivější situace byla v Libereckém kraji, zejména pak v Jizerských horách a v Krkonoších.

Obr. 4

Základní vláhová bilance srážek a potenciální evapotranspirace travního porostu v mm za vegetační období 1. 4. – 30. 9. 2025 v Česku [mm]

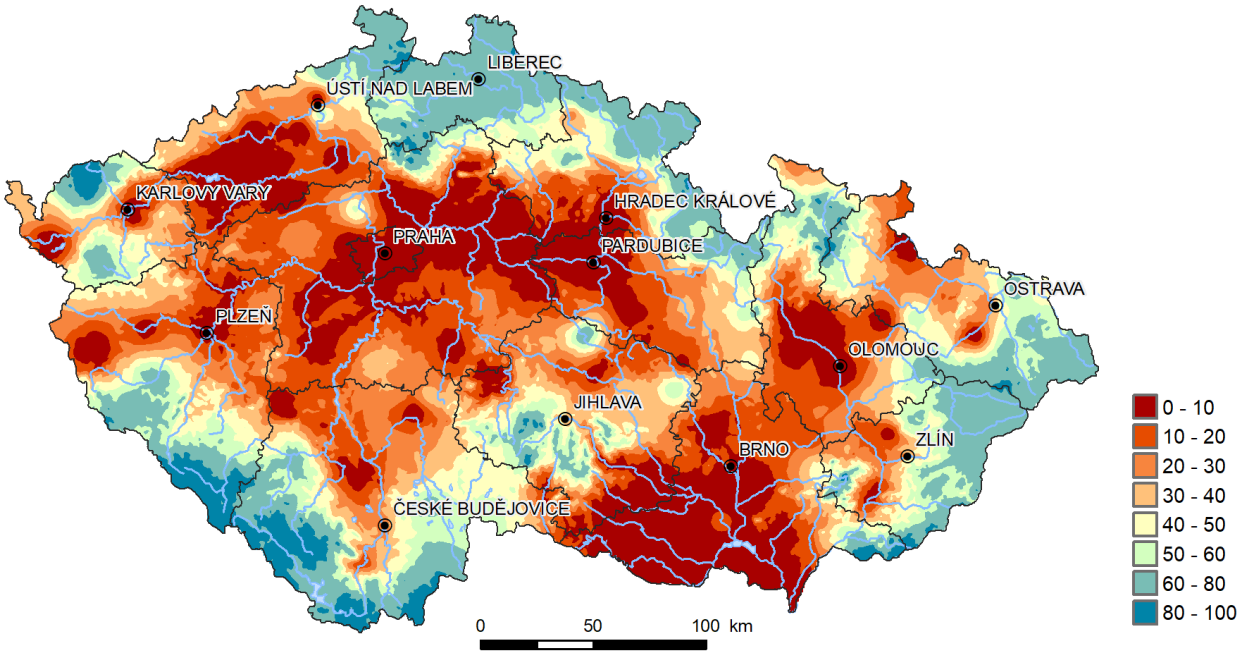
Zdroj dat: ČHMÚ

Vývoj vláhových bilančních podmínek v roce 2025 se odrážel i v hodnotách **využitelné zásoby vody v půdě**. Příznivé hodnoty zásoby vody v půdě nad 70 % využitelné vodní kapacity (dále jen VVK) se zachovaly až do začátku dubna na většině území. Následně došlo k výraznému poklesu hodnot půdní vláhy na celém území, kdy v polovině května byla na velké části níže položených oblastí Česka zásoba vody v půdě pod 50 % VVK a v západní části jižní Moravy a lokálně na Žatecku se vyskytly oblasti s poklesem vodní zásoby pod 30 % VVK. Následně díky významnějším srážkám došlo k zastavení sestupného trendu a na Hané, Vysočině a v Poohří se zásoby vody v půdě v první polovině června navýšily.

V druhé polovině června a začátkem července však opět plošně docházelo k výraznému poklesu hodnot zásoby vody v půdě až na hodnoty pod 20 % VVK ve velké části středních Čech a Ústeckého kraje, na jižní Moravě a v Polabí i pod 10 % VVK. Po přechodném zvýšení zásob vody v půdě v průběhu července, výraznějším ve výše položených oblastech, hodnoty zásoby vody v půdě během srpna opět výrazně poklesly a velké oblasti jižní Moravy, Olomoucka, Polabí, Poohří, středních Čech, Plzeňska, Pardubicka a Královéhradecka měly stav půdní vláhy pod 20 % VVK (Obr. 5). Pohraniční horské oblasti kromě Krušných hor a významná část Libereckého kraje byly však v tuto dobu bez výskytu půdního sucha. Výraznější srážky v první polovině září doplnily zásoby vody v půdě na většině území Česka na hodnoty mezi 40–50 % VVK, nízké hodnoty pod 20 % VVK se zachovaly pouze částečně na jižní Moravě a Pardubicku. Do konce roku pak zásoby vody v půdě kolísaly okolo 50 % VVK, hodnoty pod tuto mez byly pouze v nejníže položených a nejteplejších oblastech jižní Moravy, Polabí a Poohří.

Obr. 5

Zásoba využitelné vody v půdě (VVK = 170 mm/m) – aktuální stav modelované hodnoty ke dni 24. 8. 2025 [% VVK]

Zdroj dat: ČHMÚ

Z hydrologického hlediska byl rok 2025 na území Česka **odtokově podprůměrný** a výrazně méně vodný než předcházející rok 2024. Všechna hlavní povodí vykazovala během roku převážně průměrné až podprůměrné průtoky, nadprůměrné průtoky se objevily pouze v povodí Odry, Olše a Moravy v říjnu a v listopadu. Z **hlavních povodí** v Česku za celý rok odteklo, dle srovnání průměrného ročního průtoku (Q_r) v závěrových profilech s dlouhodobým normálem za období 1991–2020, Labem v Hřensku 54 % obvyklého množství vody, Odrou v Bohumíně 62 %, Moravou ve Strážnici 57 %, Olší ve Věřňovicích 72 % a Dyjí v profilu Ladná 53 % obvyklého množství vody.

Zimní měsíce byly ve všech hlavních povodích odtokově průměrné až mírně podprůměrné, hydrologická situace byla po většinu období klidná bez významnějších odtokových epizod. Na jaře se průtoky udržovaly na **podprůměrných až výrazně podprůměrných hodnotách**. V březnu nejméně vody odteklo Labem a Vltavou (36 % Q_m), v dubnu pak Olší (30 % Q_m) a Moravou (35 % Q_m). Celkově se průtoky ve všech hlavních povodích v měsících březen–květen pohybovaly mezi 30–60 % Q_m.

I léto bylo z odtokového hlediska podprůměrné, místy až výrazně podprůměrné. Hydrologickou situaci ovlivňovaly pouze lokální a krátkodobé srážkové epizody. Měsíční průtoky v závěrových profilech hlavních povodí se většinou pohybovaly mezi 40–60 % Q_m, nejméně vody ve srovnání s normálem odteklo v červnu Vltavou (45 % Q_m) a Moravou (46 % Q_m), v srpnu pak Vltavou (39,2 % v profilu Velká Chuchle).

Podzimní období bylo charakteristické kolísáním a postupnými vzestupy průměrných průtoků na hodnoty okolo dlouhodobého průměru. Výraznější povodňové situace se nevyskytly. V září pokračovala odtokově podprůměrná situace z léta, hydrologicky nejsušší byla povodí Olše (41 % Q_m) a Odry (46 % Q_m). V říjnu nejméně vody ve srovnání s dlouhodobým průměrem odteklo Dyjí a Vltavou (65 % Q_m), v listopadu se průměrné měsíční průtoky pohybovaly mezi 65 % Q_m na Vltavě ve Velké Chuchli po 150 % Q_m na Olši ve Věřňovicích. V prosinci ve srovnání s listopadem v důsledku nedostatku srážek průtoky vodních toků opět mírně poklesly.

Povodňové události s dosažením stupňů SPA se **v roce 2025** vyskytly jen lokálně a ojediněle, rok byl z hydrologického hlediska výrazně klidnější než rok předcházející. Největší počet překročení SPA připadl na červenec, kdy byly dosaženy i nejvyšší vodnosti na úrovni Q_5.

V **zimním období** docházelo k překročení SPA jen výjimečně a na menších tocích, kde se jednalo o ovlivnění ledovými jevy nebo stavebními pracemi ve vodním toku (Pitkovický potok, profil Kuří). Na jaře měly zaznamenané povodňové stavy pouze lokální a krátkodobý charakter, 24. 4. po intenzivních lokálních bouřkách s úhrny i nad 50 mm/24 hod. byl dosažen 1. SPA na Brodečce v profilu Otaslavice (Olomoucký kraj) a 2. SPA na Pitkovickém potoku v profilu Kuří (Středočeský kraj). Dne 31. 5. byl při lokálních srážkách nad 80 mm/24 hod. dosažen 1. SPA na Blanici v profilu Blanický mlýn. Výraznější vzestupy s dosažením 2. SPA byly zaznamenány 5. 6. na Litavě v Brankovicích (Jihomoravský kraj), 1. SPA byla dosažena na Cidlině v Novém Bydžově a na Pitkovickém potoce v Kuří.

Vydatnější srážky ve dnech 22. a 23. 7. s úhrny až 50 mm/24 hod. způsobily **vzestupy hladin na 1. SPA** na tocích Lužická Nisa, Jihlava a Balinka. Ještě výraznější srážky s úhrny až 115 mm/24 hod. vypadávaly v závěru měsíce ve dnech 27. a 28. 7. v oblasti Jeseníků a Beskyd. V reakci na tyto srážky došlo ke krátkodobému překročení 3. SPA na toku Černý potok (přítok Vidnávky, povodí Kladské Nisy) v profilu Velká Kraš s kulminací na úrovni Q_5, 2. SPA byl dosažen dne 28. 7. na Lučině v Dolních Domaslovicích (Q_5) a na Stonávce v Hradišti (Q_2). Na větších tocích v regionu došlo pouze k překročení 1. SPA (Rožnovská Bečva, Olše, Ostravice).

I v dalších odtokově podprůměrných měsících (srpen, září) byly zaznamenány po lokálně vydatných srážkách **krátkodobé vzestupy hladin** i nad 1. a výjimečně 2. SPA. Jednalo se o dny 5. 8. (Lužická Nisa), 29. – 30. 8. (Lužická Nisa, Botič), 5. 9. (Botič), 10. – 11. 9. (Lužická Nisa, Horní Labe, Úpa), 14. 9. (překročení 2. SPA na Stružce v Rychvaldu v povodí Odry). V závěru října ve dnech 28. – 29. 10. byly na severu Česka v důsledku vydatnějších srážek a tání sněhu hladiny vodních toků rozkolísané, na Labi v profilu Vestřev byl 29. 10. krátkodobě dosažen 3. SPA při kulminačním průtoku Q_2, k překročení 1. SPA došlo i na Mumlavě, horní Úpě, Divoké Orlici a na Jizeře.

S ohledem na srážkové, bilanční a odtokové poměry byl rok 2025 z pohledu výskytu **hydrologického sucha** výrazně sušší než rok 2024. V kontextu delšího vývoje po roce 2020 však rok 2025 patřil mezi méně suché, a to zejména pokud jde o délku trvání vážného hydrologického sucha na významnějším podílu sledovaných profilů. Hydrologické sucho se sleduje dle výskytu průtoků pod 25 % měsíčního průměrného průtoku (pod 25 % Q_m), dle 355denního průtoku, který byl na daném profilu dosažen nebo překročen v průměru 355 dní v roce (Q_{355d}) a který je důležitý pro udržení základních vodohospodářských a ekologických funkcí toku, a dle 364denního průtoku (Q_{364d}), který indikuje extrémní hydrologické sucho.

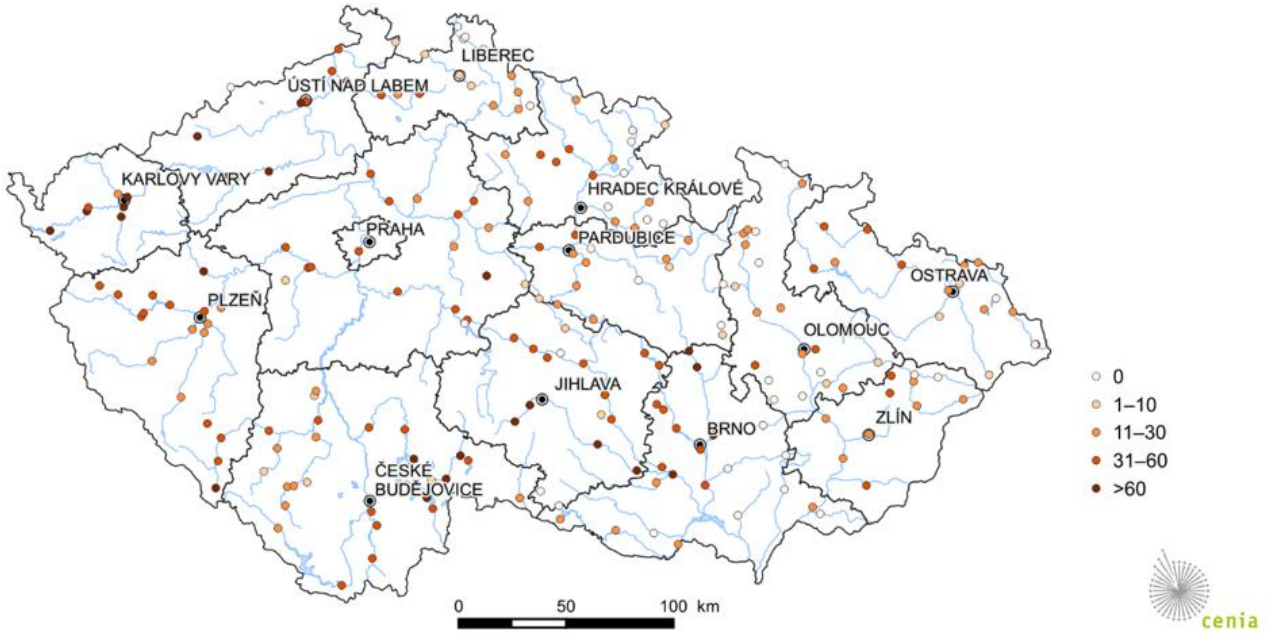
Od začátku ledna do poloviny června 2025 se profily kategorie A+B s týdenní průměrnou vodností pod Q_{355d} téměř nevyskytovaly, mírně narostly až v květnu. Podíl profilů s týdenní průměrnou vodností pod 25 % Q_m (počínající hydrologické sucho) v první polovině roku kolísal zpočátku kolem 10 %, od února až mezi 10–35 %. Od poloviny června se začal podíl profilů s vodností pod Q_{355d} výrazně zvyšovat a v polovině července se sucho vyskytovalo téměř na 30 % profilů. Po srážkově bohatším období začal stav profilů s indikací hydrologického sucha opět narůstat na začátku srpna a v polovině srpna byly vodnosti pod Q_{355d} zaznamenány na zhruba 35 % profilů, což bylo roční maximum. Na konci srpna plošný rozsah hydrologického sucha začal postupně klesat a od poloviny září do konce roku se výrazné hydrologické sucho dle indikátoru Q_{355d} vyskytovalo pouze na cca 2 % sledovaných profilů.

Průtoky pod 25 % Q_m, tj. nižší intenzity hydrologického sucha, se v letních měsících nejvíce vyskytovaly v polovině července, a to zhruba na 40 % sledovaných profilů, a pak v polovině srpna (35 % sledovaných profilů). Od poloviny září podíl profilů s průtoky pod 25 % Q_m kolísal většinou pod 10 % celkového počtu profilů A+B.

Nejdéle se hydrologické sucho dle indikátoru Q_{355d} v roce 2025 vyskytovalo (Obr. 6) v západních Čechách v Podkrušnohoří, na toku Bílina v profilu Trmice sucho přetrvávalo v úhrnu 138 dní, na toku Teplá v profilu Březová pak 124 dní. Vysoký počet dní s výskytem sucha (v úhrnu 70–100 dní) byl dále registrován na horní Ohři, Vydře, Lužnici a Nežárce, tj. na tocích na jihu a jihozápadě Česka.

Obr. 6

Průtok menší než dlouhodobý 355denní průtok na území Česka za období 1991–2020 [počet dní], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Hladina **podzemní vody v mělkém oběhu** byla v roce 2025 v průměru za celé území ČR mírně podnormální (83 % kvantil křivky překročení, KP). Stav se však regionálně významně lišil, zatímco na Moravě a ve Slezsku byla normální, v povodí horního a středního Labe byla silně podnormální (86 % KP), v povodí Ohře a dolního Labe dokonce mimořádně podnormální (97 % KP).

Vydatnost pramenů byla celkově mimořádně podnormální (96 % KP). Silně až mimořádně podnormální stav vydatnosti převládal na většině území s výjimkou povodí Dolní Vltavy, kde byla vydatnost normální (73 % KP) a povodí Horní Odry, kde byla vydatnost v průměru za celý rok mírně podnormální (84 % KP). Podíl mělkých vrtů a pramenů s normálním stavem dosáhl 44 %, resp. 29 %. Silně nebo mimořádně podnormálních bylo 31 % mělkých vrtů a 51 % pramenů. Naopak silně nebo mimořádně nadnormálních bylo shodně 4 % mělkých vrtů i pramenů.

Křivka překročení je konstruována jako pravděpodobnost překročení průměrného stavu hladiny vrtů a vydatnosti pramenů za normálové referenční období 1991–2020. Vyjadřována je v procentech, která jsou analogická s kvantilovým rozdělením (percentily). Čím je pravděpodobnost křivky překročení vyšší, tím je nižší zaznamenaná hladina podzemní vody nebo vydatnosti pramenů. Údaje křivky překročení jsou uváděny pro měsíční hodnoty (KPm), nebo celoroční hodnoty (průměr měsíčních hodnot, KPr, resp. KP).

Na začátku roku byla hladina podzemních vod v mělkém oběhu celkově normální, v lednu nastalo měsíční roční maximum hladiny na úrovni 26 % KP, které bylo v povodí Moravy a Dyje až mírně nadnormální (18–19 % KP). V dalších měsících hladina mělkých podzemních vod rychle klesala, v březnu již byla celkově silně podnormální (89 % KP). Nejnižší úrovně hladiny vůči normálu bylo dosaženo v květnu (90 % KP, silně podnormální stav), v povodích Ohře, dolního Labe a Lužické Nisy byla hladina dokonce mimořádně podnormální (96–97 % KP). Naopak v povodí Dyje pokračoval normální stav hladiny až do června. V červnu se stav hladiny přechodně zvýšil, v červenci a v srpnu však pokračoval pokles až na mírně podnormální roční

absolutní minimum (81 % KP), na Moravě převážně v mezích normálu, zatímco v Čechách převažoval mírně až silně podnormální stav. Od září se stav hladiny v důsledku výraznějších srážek zvyšoval na většinou normální, v listopadu v povodí horní Odry až mírně nadnormální stav (24 % KP). V prosinci v některých povodích hladina poklesla, zůstala však celkově normální (61 % KP), pouze v povodích Ohře a dolního Labe byla silně podnormální (91 % KP).

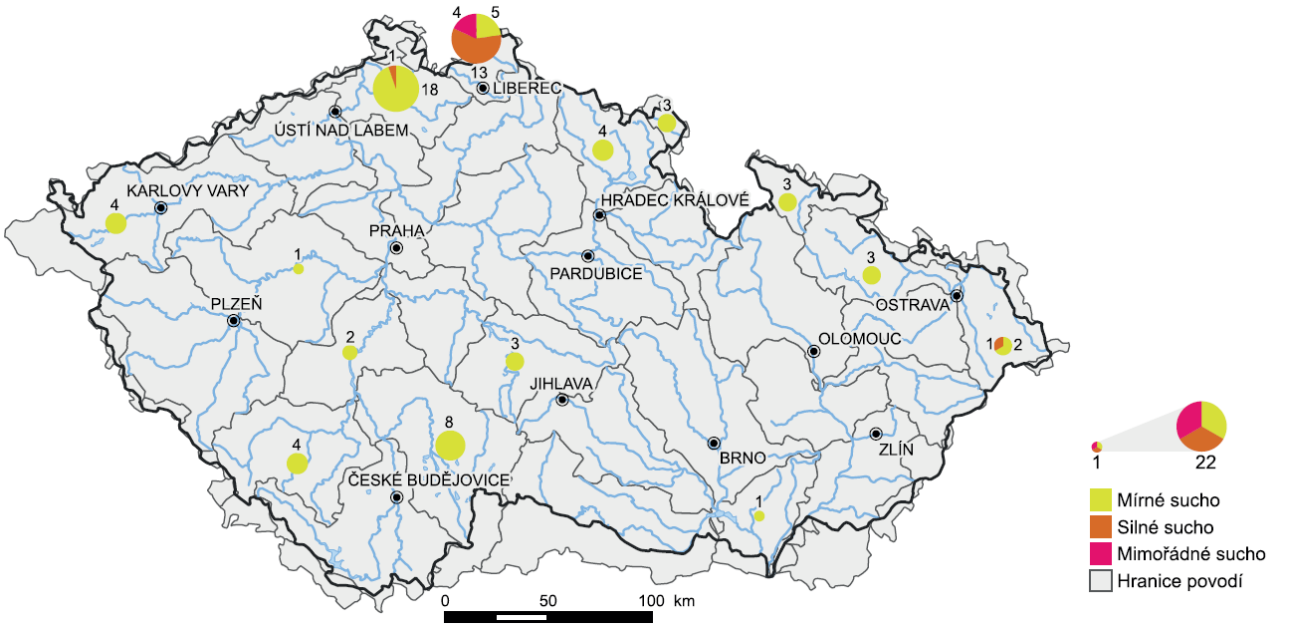
V průměru za celý rok 2025 byla hladina podzemní vody v mělkém oběhu nejnižší v povodí Ohře a dolního Labe (Obr. 7), kde byla mimořádně podnormální (97 % KP), normální byla pouze v lednu a v listopadu. Na horním a středním Labi byla silně podnormální (86 % KP) na ostatních povodích v Čechách pak podnormální (77–85 KP). Na Moravě, v povodích Odry, Moravy a Dyje, byla hladina v ročním průměru normální (61–75 % KP).

Průběh **vydatnosti pramenů** byl v roce 2025 podobný jako v případě podzemní vody v mělkém oběhu, extremita nízkých stavů však byla ještě vyšší (Obr. 8). Roční maximum vydatnosti nastalo v roce 2025 v lednu na normálním stavu (43 % KP). Regionálně se stav značně lišil, zatímco v povodí Odry byla vydatnost silně nadnormální (11 % KP) a v povodí horní a dolní Vltavy mírně nadnormální (18–23 % KP), v povodí dolního Labe a Ohře již v lednu byla mimořádně podnormální (100 % KP, tj. na historicky nejnižších hodnotách). Vydatnost v dalších měsících na celém území dále klesala a již v březnu dosáhla v průměru za celé Česko mimořádně podnormálních hodnot (95 % KP). Nejnižší stav vydatnosti vůči normálu nastal v červnu, kdy v povodí Horní Vltavy, Ohře a Dolního Labe a Lužické Nisy byl mimořádně podnormální (96–100 % KP), v ostatních povodích byl silně podnormální, pouze v povodí Dolní Vltavy byl normální (68 % KP).

V letních měsících vydatnost dále klesala až na roční minimum v září na úrovni silně podnormálního stavu (92 % KP). Na většině území převládal silně až mimořádně podnormální stav vydatnosti s výjimkou normální vydatnosti v povodí Dolní Vltavy (71 % KP). Ke zlepšování vydatnosti docházelo z pohledu absolutních hodnot i srovnání s normálem v říjnu a v listopadu, kdy vydatnost pramenů v povodí horní Odry stoupla až na mírně nadnormální (19 % KP), v povodích Ohře a dolního Labe a Lužické Nisy však přetrvával mimořádně podnormální stav (99–100 % KP). V prosinci vydatnost ve většině povodí opět mírně poklesla a v průměru za celé Česko byla na silně podnormálním stavu (88 % KP).

Obr. 7

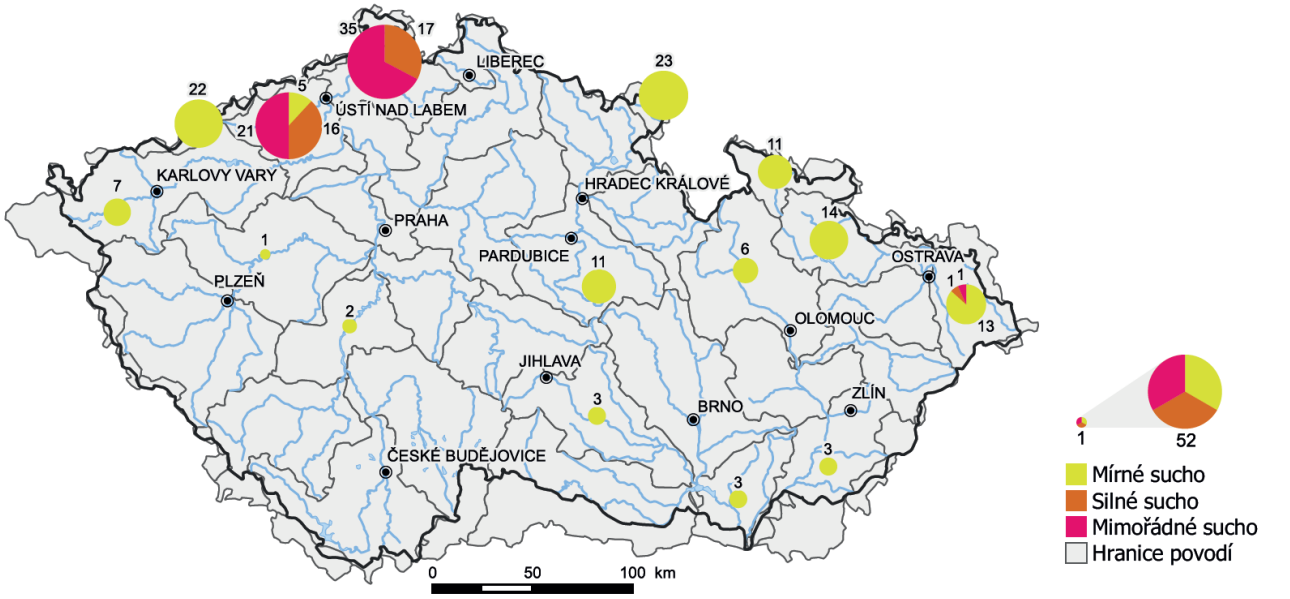
Trvání sucha v mělkých vrtech [počet týdnů], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Obr. 8

Trvání sucha v pramenech [počet týdnů], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Stav hladiny **hlubokých zvodní** v Česku v roce 2025 v porovnání s předchozími roky poklesl a byl v průměru za všechny sledované regiony za celý rok silně podnormální (87 % KP). Vzhledem k obvyklému ročnímu režimu hladin byl stav hlubokých zvodní nejhorší v květnu a červenci, kdy hladina 45 %, resp. 40 % vrtů byla silně nebo mimořádně podnormální. Naproti tomu nejlepší stav byl zaznamenán v lednu, kdy podíl vrtů se silně nebo mimořádně podnormální hladinou představoval 18 % a vrtů se silně nebo mimořádně nadnormální hladinou bylo 29 %.

Stav hladiny se v jednotlivých hydrogeologických rajonech výrazně lišil. Mimořádně podnormální hladina byla v průběhu celého roku v části severočeské křídy (hydrogeologické rajony 4B a 4C), v části 4D byla po celý rok silně nebo mimořádně podnormální. Naopak v části severočeské křídy 4A, hraničící s Podkrušnohorskými pánvemi, byla od ledna do srpna silně případně mimořádně nadnormální. V permokarbonu středních a západních Čech (HGR 8) trval po celý rok silně až mimořádně podnormální stav hlubokých zvodní (96 % KP v ročním průměru), v permokarbonu východních Čech byla situace nepatrně lepší, mimořádně podnormální stav přetrvával pouze od ledna do června, v ročním průměru byl silně podnormální (90 % KP), v měsících leden, únor a listopad dokonce normální.

Stav hladiny v jihočeských pánvích (HGR 2) byl zpočátku roku normální, poté se zhoršil na podnormální až silně podnormální a v tomto stavu setrval až do konce roku (88 % KP za celý rok 2025). V Podkrušnohorských pánvích (HGR 1) převládal po většinu roku podnormální nebo silně podnormální stav hlubokých vrtů. V části podkrušnohorských pánví 1A byl stav hladiny převážně normální, pouze od února do května byl mírně nebo silně podnormální. Naopak v části 1B byl stav normální pouze v lednu a do konce roku převládal podnormální stav. Příznivější stav byl ve východočeské křídě (HGR 5), kde byl silně podnormální stav hladin zaznamenán jen v dubnu–červenci. V cenomanu východočeské křídy (HGR 7) a cenomanu severočeské křídy (HGR 6) byla hladina vrtů celoročně normální, u severočeské křídy dokonce v lednu a únoru nadnormální. Nejlepší situace byla v moravském terciéru (HGR 3), kde po celý rok převládala normální až mírně nadnormální hladina hlubokých zvodní, v lednu–březnu až silně nadnormální.

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

1 Životní prostředí a zdraví

1.1 Dostupnost vody a její kvalita

Klíčová sdělení

- Změna klimatu zesiluje zranitelnost vodohospodářského systému, přičemž povodně a sucha způsobily v Česku od roku 1980 ekonomické ztráty za téměř 21,7 mld. EUR. Klíčovou adaptační strategií pro zmírnění těchto škod jsou investice do přírodě blízkých opatření a plošné zvyšování retenční kapacity krajiny.
- Ačkoliv se kvalita vody v řekách od roku 2000 výrazně zlepšila, v posledních 5 letech stagnuje. Největší podíl (47 %) vodních toků aktuálně spadá do III. třídy (znečištěná voda) a podle přísnějšího hodnocení Rámcové směrnice o vodách se celkový ekologický i chemický stav povrchových vod i podzemních vod zhoršuje. Tento vývoj představuje pro Česko riziko z hlediska včasného plnění závazků Rámcové směrnice o vodách.
- Rizikem pro lidské zdraví i ekosystémy je plošná kontaminace vod mikropolutanty a zátěž ze zemědělství i komunálního odpadu. Po zařazení „věčné chemikálie“ TFA (metabolitu pesticidů a zástupce PFAS) do monitoringu vykazuje nadlimitní znečištění 95 % všech sledovaných objektů podzemních vod, zatímco v povrchových vodách jsou běžně detekovány rezidua léčiv a pesticidů.
- Splnění nových legislativních požadavků EU na účinnější čištění odpadních vod vyžaduje výrazné navýšení investic. Odhadovaná investiční mezera v oblasti vodního hospodářství v Česku činí přibližně 500 mil. EUR ročně.
- Pozitivním trendem je rostoucí produktivita vody, kdy se Česku daří efektivně oddělovat ekonomický růst od spotřeby vodních zdrojů. Díky technologické modernizaci průmyslu a snižování ztrát ve vodovodních sítích trvale klesají objemy vypouštěných odpadních vod i celkové odběry, které u povrchových vod dosáhly v roce 2025 historického minima.

1.1 Dostupnost vody a její kvalita

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Kvalita vody ve vodních tocích	Jakost povrchových vod se zlepšuje	↗	→	47,0 % profilů ve III. třídě jakosti (znečištěná voda)	~
Kvalita koupacích vod	Jakost povrchových vod se zlepšuje	↗	↗	74,4 % lokalit vhodných ke koupání (zařazeno do I. nebo II. stupně jakosti vod)	~
Kvalita podzemních vod	Jakost podzemních vod se zlepšuje	↘	↗	Překročení limitních hodnot alespoň v jednom ukazateli u 95,0 % objektů	~
Obyvatelé zásobovaní vodou z veřejného vodovodu	96,7% podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod v roce 2030	↗	↗	95,6 %	✓
Čištění odpadních vod	89% podíl obyvatel bydlících v domech připojených na kanalizaci v roce 2030	↗	↗	90,8 %	✓
Odběry vody	Efektivita využívání vody, vč. její recyklace, se zvyšuje	↘	↘	801,5 mil. m^3	✓
Spotřeba vody z veřejného vodovodu	Efektivita využívání vody, vč. její recyklace, se zvyšuje	↘	↗	129,5 $l.obyv.^{-1}.den^{-1}$	✓
Ztráty vody ve vodovodní síti	Efektivita využívání vody, vč. její recyklace, se zvyšuje	↘	↗	14,2 %	✓

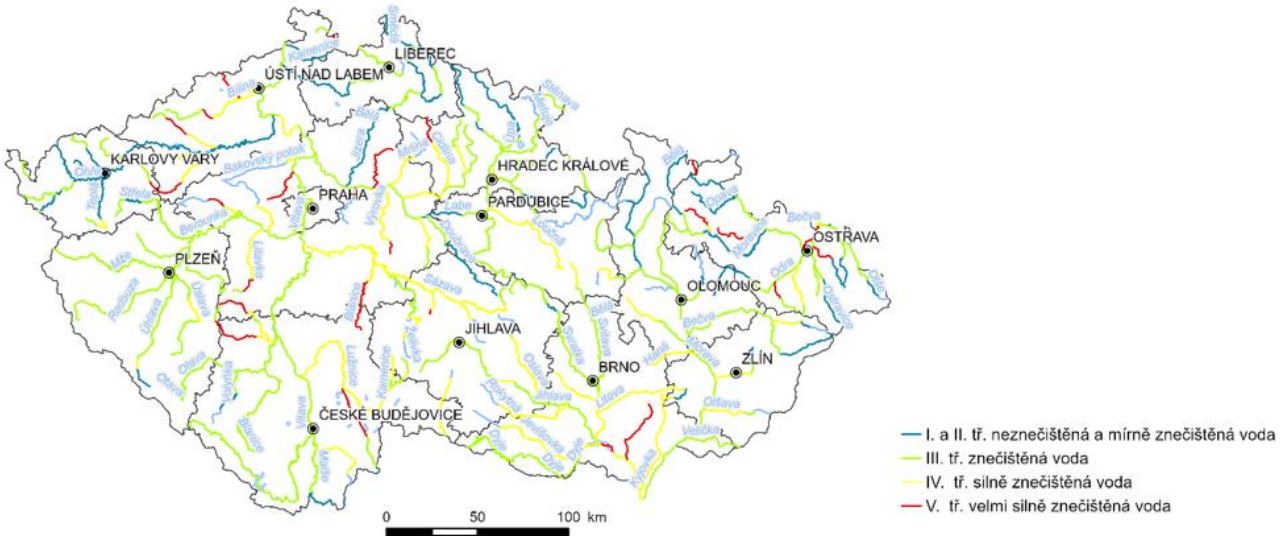
Kvalita povrchových vod

Přestože se jakost vod v Česku díky investicím do infrastruktury za posledních 30 let výrazně zlepšila, od roku 2020 jakost vody ve vodních tocích stagnuje a nedaří se dále výrazně snižovat obsah vypouštěného znečištění. Ke znečištění povrchových vod, které se výrazně projevuje především ve vodních nádržích, ale i v dolních úsecích významných toků, a ke kontaminaci povrchových i podzemních vod přispívá kombinace více faktorů. Zejména se jedná o erozi půdy, způsob hospodaření na zemědělské půdě a s tím související splach živin a dalších látek, historické úpravy morfologie koryt vodních toků a nedostatečné čištění odpadních vod.

Vodní toky jsou v Česku hodnoceny do pěti tříd jakosti[2]. Dle aktuálního vyhodnocení spadá největší podíl sledovaných profilů (47 %) do III. třídy se znečištěnou vodou. Do I. a II. třídy se neznečištěnou nebo mírně znečištěnou vodou je zařazeno 20 % profilů, do IV. třídy se silně znečištěnou vodou spadá 25 % profilů a do nejhorší, V. třídy s velmi silně znečištěnou vodou, 8 % profilů (Obr. 9). Ačkoliv z dlouhodobého hlediska (za posledních 30 let) došlo k celkovému zlepšení jakosti vod a postupně přibývá úseků toků zařazených do I. a II. třídy, přetrvávající výskyt silně a velmi silně znečištěných vod zůstává výzvou. Kategorie velmi silně znečištěné vody (V. třída) byla zjištěna nejčastěji v Jihomoravském, Středočeském a Jihočeském kraji. Jakost vody je v těchto oblastech negativně ovlivněna především intenzivním zemědělstvím a nedostatečným připojením obyvatel na čistírny odpadních vod (ČOV), přičemž ve Středočeském kraji ke znečištění významně přispívá i průmysl. Naopak neznečištěná nebo jen mírně znečištěná voda (I. a II. třída jakosti) se nadále nachází převážně v horských oblastech Karlovarského, Libereckého, Olomouckého a Moravskoslezského kraje.

Obr. 9

Kvalita vody v tocích Česka, 2024–2025

Mapa zobrazuje klasifikaci jakosti povrchových vod podle aktualizované ČSN 75 7221.

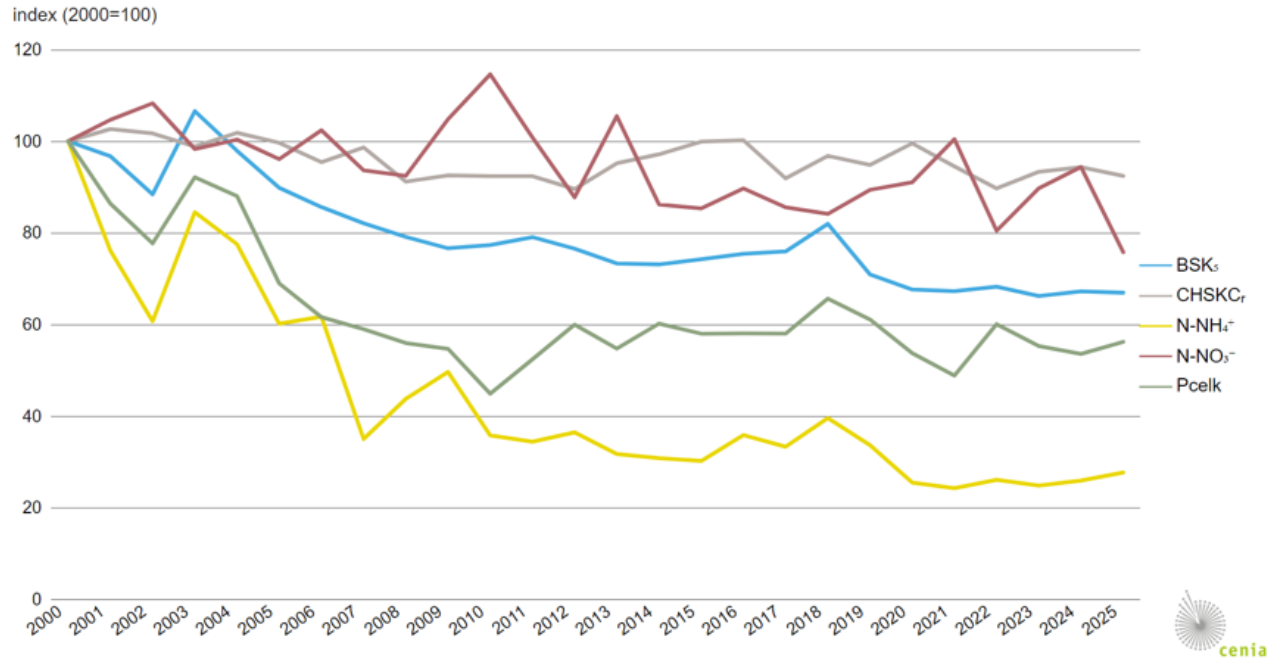
Zdroj dat: VÚV T.G.M., v.v.i. z podkladů s.p. Povodí a ČHMÚ

Ve vodních tocích se ze základních ukazatelů v období 2000–2020 podařilo nejvíce snížit **amoniakální dusík** ($N\text{-}NH_4^+$; pokles průměrné koncentrace o 74,5 %, Graf 7), a to především díky účinnějšímu čištění odpadních vod a poklesu živočišné zemědělské výroby. Koncentrace **celkového fosforu** ($P_{celk.}$) se podařilo snížit o 46,3 %, zejména díky důkladnějšímu čištění odpadních vod a omezení množství fosfátů v pracích prostředcích. V období 2020–2025 pak vývoj ukazatelů stagnoval.

[2] *Kvalita vod ve vodních tocích je v Česku sledována na 1 024 reprezentativních říčních profilech na základě vyhodnocení základních ukazatelů znečištění ($CHSK_{Cr}$, BSK_5, $N\text{-}NH_4^+$, $N\text{-}NO_3$ a $P_{celk.}$).*

Graf 7

Vývoj koncentrací ukazatelů znečištění ve vodních tocích Česka [index, 2000 = 100], 2000–2025

Zdroj dat: ČHMÚ z podkladů s.p. Povodí

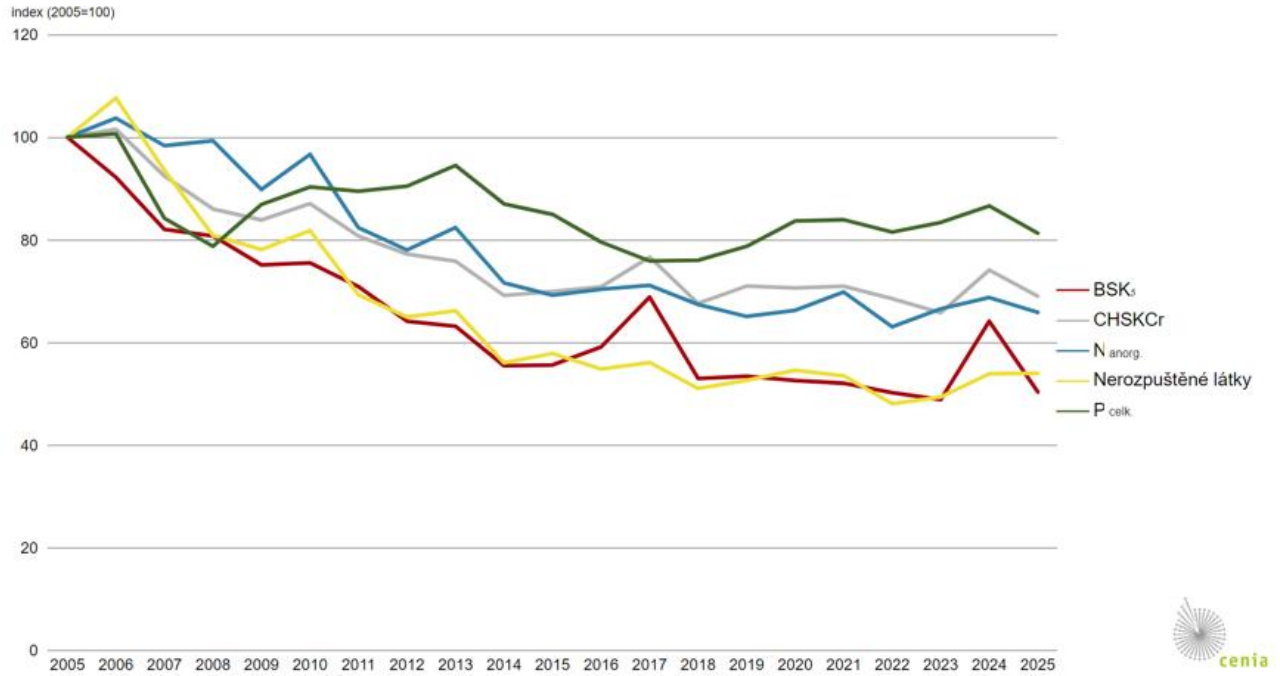
Jakost povrchových vod je ovlivňována především **bodovými zdroji znečištění**, mezi které patří města a obce, průmyslové závody, objekty soustředěné zemědělské živočišné výroby, brownfieldy a další kontaminovaná místa. Z dlouhodobého hlediska dochází ke snižování vypouštění nečištěných odpadních vod a snižování vypouštěného znečištění. Mezi roky 1990 a 2025 došlo k poklesu **vypouštěného znečištění** v ukazatelích BSK_5 o 96,7 %, nerozpuštěné látky o 95,1 % a $CHSK_{Cr}$ o 91,0 %. Zároveň se podařilo snížit i vypouštěné množství nebezpečných a zvlášť nebezpečných závadných látek.

K významnému poklesu došlo také u **makronutrientů** (dusík, fosfor). Od roku 2005 se množství vypouštěného $N_{anorg.}$ snížilo o 34,2 % a $P_{celk.}$ o 18,7 % (Graf 8). Dlouhodobý pokles je ovlivněn především tím, že se v technologii čištění odpadních vod u nových a intenzifikovaných čistíren odpadních vod cíleně uplatňuje biologické odstraňování dusíku a biologické nebo chemické odstraňování fosforu, a dále je ovlivněn snížením množství fosfátů používaných v pracích prostředcích.

V souvislosti s povodněmi v září 2024 došlo v tomto roce ke zvýšení vypouštěného znečištění u všech sledovaných ukazatelů. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán u ukazatelů BSK_5 (o 31,3 %) a $CHSK_{Cr}$ (o 12,7 %), a to především v povodí Odry, kde se hodnota BSK_5 zvýšila o 264,1 % a hodnota $CHSK_{Cr}$ o 48,2 %. Tento stav byl primárně způsoben zaplavením čistíren odpadních vod během povodní, což vedlo k jejich dočasnému omezení či úplné ztrátě funkčnosti. V povodí Odry byl nárůst koncentrací způsoben zejména vyřazením z provozu klíčové ČOV Ostrava.

Graf 8

Znečištění vypouštěné z bodových zdrojů v ukazatelích $N_{anorg.}$, $P_{celk.}$, BSK_5, $CHSK_{Cr}$ a nerozpuštěné látky v Česku [index, 2005 = 100], 2005–2025

Zdroj dat: s.p. Povodí, VÚV T.G.M., v.v.i.

Jakost povrchových i podzemních vod významně ovlivňuje rovněž **plošné a difuzní znečištění**, zejména znečištění ze zemědělského hospodaření, atmosférické depozice a erozních splachů z povrchu. Podíl plošného znečištění s pokračujícím poklesem znečištění z bodových zdrojů pak spíše roste. Nejvýraznější ovlivnění jakosti povrchových a podzemních vod lze zaznamenat především u dusičnanů, pesticidů a acidifikace, méně u fosforu.

Dle hodnocení v plánech povodí v rámci implementace **rámcové směrnice o vodách**[3] se mezi roky 2015 a 2021[4] celkově zhoršil **ekologický i chemický stav útvarů povrchových vod**[5]. Podíl vodních útvarů s dobrým ekologickým stavem klesl z 18,8 % na 5,9 %. Hlavními tlaky jsou nedostatečné čištění odpadních vod (ovlivňující 74 % vodních útvarů) a difúzní znečištění z intenzivního zemědělství (67 % vodních útvarů). Zhoršení lze částečně přičíst zpřísnění norem environmentální kvality a zařazení nových ukazatelů do hodnocení chemického a ekologického stavu. Velký problém představuje také nedostatečná hydrologická kontinuita řek – méně než 20 % řek má dostatečnou kontinuitu. Pouze 12,2 % vodních útvarů pravděpodobně dosáhne **dobrého ekologického stavu** do roku 2027[6]. Podíl vodních útvarů s dobrým **chemickým stavem** klesl ze 70 % v roce 2015 na 38,9 % v roce 2021. Zvýšené monitorování (o 30 % více sledovaných toků) umožnilo lepší identifikaci znečištění, avšak hlavními tlaky zůstávají výpustě mimo kanalizační síť, znečištění pesticidy ze zemědělství a nedostatečně čištěné městské odpadní vody. V některých povodích (Morava, Vltava, Odra)

[3] *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky.*

[4] *Data pro hodnocení stavu vodních útvarů jsou vykazována v šestiletých cyklech plánů povodí. Novější ucelená data z tohoto komplexního hodnocení nejsou v době uzávěrky k dispozici, neboť 3. plánovací období pokrývá období let 2021–2027.*

[5] *European Commission. Commission Staff Working Document: Third River Basin Management Plans, Second Flood Hazard and Risk Maps and Second Flood Risk Management Plans. Member State: Czechia. Brussels: European Commission, 4 February 2025. SWD(2025) 33 final. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2025%3A33%3AFIN&qid=1738746144581.*

[6] *Rok 2027 je konečným termínem pro dosažení dobrého stavu všech vodních útvarů dle Rámcové směrnice o vodách a jeho nesplnění přináší riziko právních důsledků ze strany Evropské komise.*

se vypouštěné znečištění zvýšilo. Hlavní látky bránící dosažení dobrého chemického stavu jsou perzistentní organické polutanty (POPs). Přesto se očekává, že do roku 2027 může 38 % vodních útvarů dosáhnout **dobrého chemického stavu**[4].

Současným problémem je s ohledem na ekosystémy a lidské zdraví dlouhodobé zatížení povrchových vod **organickými mikropolutanty**, které se dlouhodobě nacházejí ve vzorcích vody na celém území Česka.

Česko patří v rámci EU mezi země s nejintenzivnějším zatížením povrchových vod **pesticidy**[7]. V roce 2025 bylo hodnoceno celkem 599 profilů, přičemž pesticidní látky byly nalezeny v 94 % z nich (v 80 % ze všech 6 055 odebraných vzorků). Celkem bylo detekováno 152 různých pesticidů a jejich metabolitů. Nejčastěji (ve více než třetině profilů) šlo o metabolity herbicidů používaných k ošetření řepky a kukuřice, a to nejen těch aktuálně povolených (např. metazachlor, terbuthylazin, pethoxamid), ale také látek již zakázaných (alachlor, acetochlor, atrazin). Dále se běžně vyskytovaly metabolity zakázaného chloridazonu (používaného na řepu), neselektivní herbicid glyfosát (a jeho metabolit AMPA) či veterinární antiparazitikum fipronil. Pozornost vyžaduje i častý nález kyseliny trifluoroctové (TFA), což je společný metabolit desítek pesticidů obsahujících trifluormetylovou skupinu. U **sumy pesticidů** podíl profilů překračujících NEK-RP (normy environmentální kvality – roční průměr) od roku 2010 kolísal mezi 10,1–36,7 %. V roce 2025 činil podíl profilů nad NEK-RP 13,0 %.

Značnou výzvou zůstává i znečištění komunálního původu, které do povrchových vod vnáší velké množství reziduí **léčiv**. V roce 2025 byl jejich výskyt potvrzen na 95 % z 385 sledovaných profilů. Stejně jako v předchozích letech byla situace nejproblematičtější v menších tocích, do kterých jsou odvodňována velká sídla či zdravotnická zařízení. Rekordní zatížení bylo naměřeno na profilu Trhové Dušníky – Příbramský potok, kde celková koncentrace 79 nalezených léčiv dosáhla alarmující hodnoty 195,18 $\mu g.l^{-1}$. Nejčastěji jsou detekovány léky na snížení krevního tlaku a kardiovaskulární onemocnění (např. telmisartan, metoprolol, valsartan), léky proti bolesti a zánětu (diklofenak, ibuprofen, tramadol, paracetamol), léky na dnu (oxypurinol) či antidepresiva a antiepileptika (gabapentin, venlafaxin, lamotrigin). Ve více než 30 % vzorků se objevovala i antibiotika (sulfamethoxazol) či léky na cukrovku.

Specifické riziko pro vodní ekosystémy představují **perzistentní látky**, které se pro svou vysokou stabilitu a lipofilitu hromadí v biotických i abiotických složkách a prostupují potravními řetězci. Většina těchto látek, vznikajících jako produkty průmyslu či spalování, se řadí mezi lidské karcinogeny a endokrinní disruptory. Výsledky akumulačního biomonitoringu[8] v rybím plůdku v roce 2025 potvrdily přetrvávající plošnou zátěž.

Znečištění ze spalovacích procesů v podobě **polycyklických aromatických uhlovodíků** (PAU) oproti roku 2024 vedlo k překročení limitů, a to na profilu Odra – Bohumín pro fluoranten i benzo(a)pyren. Koncentrace rtuti překročila normu environmentální kvality (NEK) na 36 % profilů (oproti 67 % v roce 2024), s maximy na Moravské Dyji a Odře. Významnou sledovanou skupinou jsou novější průmyslové látky, jako **perfluorované sloučeniny** (PFAS), označované pro svou extrémní odolnost za „věčné chemikálie“. U nich došlo k překročení limitů na 14 % profilů. Relativní pokles lze naopak sledovat u **zpomalovačů hoření** (PBDE), u kterých byla v roce 2025 norma překročena na 71 % profilů, zatímco v minulých letech k tomuto překračování docházelo téměř plošně a o několik řádů.

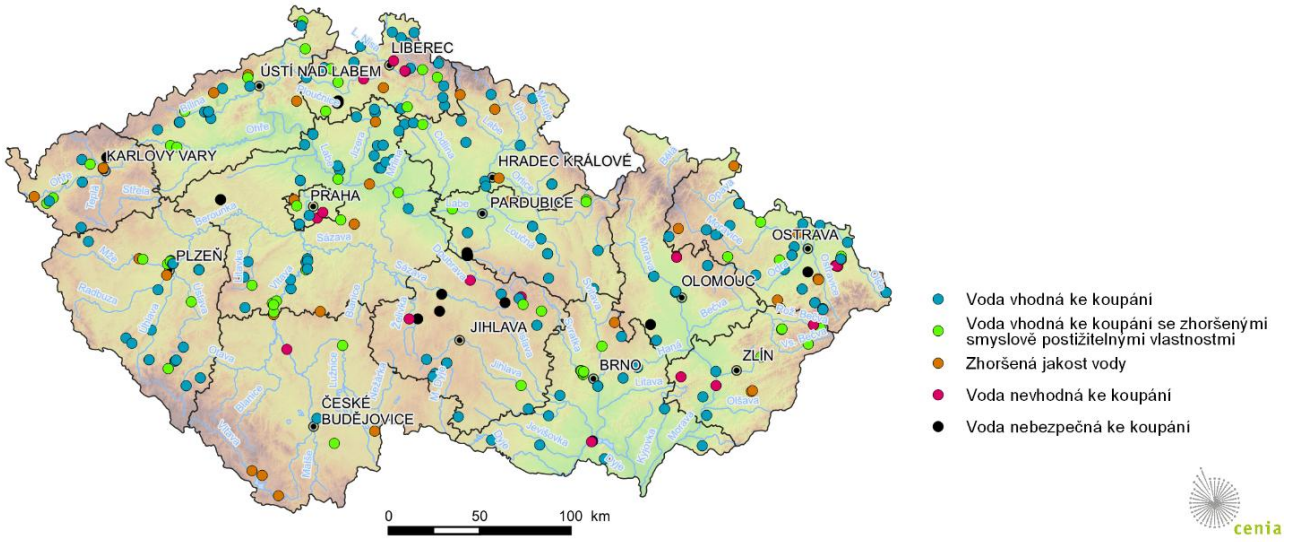
[7] Pesticides in rivers, lakes and groundwater in Europe, European Environment Agency (EEA). Dostupné online: https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/pesticides-in-rivers-lakes-and?activeAccordion=546a7c35-9188-4d23-94ee-005d97c26f2b.

[8] ČHMÚ pravidelně sleduje obsah téměř 90 látek na profilech významných českých a moravských řek. Pro některé látky je v nařízení vlády č. 401/2015 Sb. stanovena hodnota normy environmentální kvality (NEK), se kterou se naměřené hodnoty srovnávají. Na chemickou analýzu jsou odebírány vzorky dospělých ryb (jelec tloušť), rybího plůdku a bentických organismů (převážně larvy chrostíků, pijavice a blešivci).

V koupací sezoně 2025 sledovaly orgány ochrany veřejného zdraví kvalitu **povrchových vod využívaných ke koupání** na 290 lokalitách (171 přírodních koupališť a 119 koupacích oblastí). Na základě vyhodnocení téměř dvou tisíc odebraných vzorků byla většina lokalit shledána vhodnými ke koupání (Obr. 10). Nevyhovující kvalitu (tj. vodu nevhodnou nebo nebezpečnou ke koupání) však vykazovalo celkem 37 lokalit, což představuje 12,8 % ze všech sledovaných míst. Zákaz koupání musel být v průběhu léta vyhlášen na 17 lokalitách. Koupání ve znečištěné vodě představuje zdravotní riziko především pro malé děti a starší nebo imunitně oslabené jedince. V roce 2025 byl jediným důvodem k vydávání zákazů koupání masivní výskyt sinic (původci cerkáriové dermatitidy nebyli na sledovaných lokalitách v této sezoně příčinou žádného omezení). Sinice se v našich vodách přemnožují v důsledku eutrofizace, tedy vysokých koncentrací živin, především fosforu. V koupací sezoně 2025 bylo dle hodnocení podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/7/ES zařazeno do I. kategorie kvality 78,0 % vnitrozemských oblastí **koupacích vod v zemích EU**[9]. V Česku to bylo 79,7 % lokalit.

Obr. 10

Kvalita koupacích vod v Česku, koupací sezona 2025

V mapě je zobrazeno nejhorší dosažené hodnocení v průběhu celé koupací sezony.

Zdroj dat: MZ

Kvalita podzemních vod

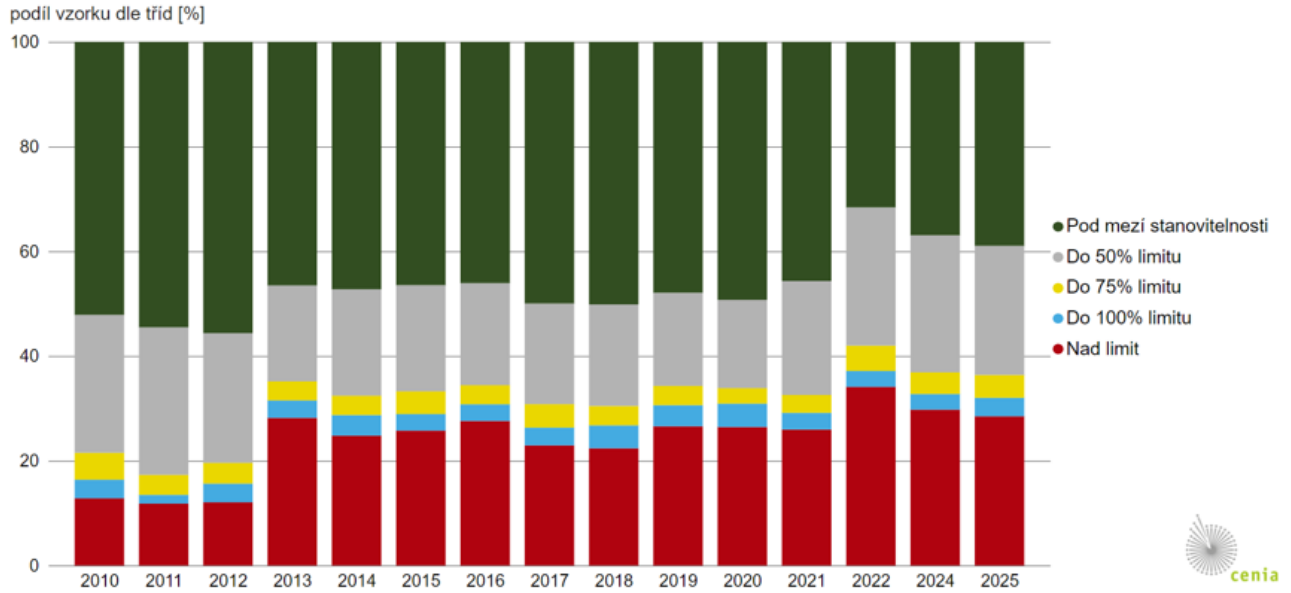
Tradiční zátěž podzemních vod dlouhodobě představují anorganické látky (dusičnany, amoniak, fosforečnany), kovy (baryum, mangan, arsen), organické a těkavé látky (VOC), PAU a zejména přípravky na ochranu rostlin ze zemědělství. Zásadní posun v celkovém hodnocení však v roce 2025 přineslo nově zařazené sledování kyseliny trifluoroctové (TFA). Tato látka, která patří mezi extrémně stabilní perfluorované sloučeniny (PFAS) a zároveň je metabolitem řady pesticidů, způsobila po svém započtení dramatický nárůst podílu nadlimitně kontaminovaných lokalit. **Podíl objektů s překročením limitů** pro podzemní vodu minimálně v jednom ukazateli za rok 2025 se zvýšil na 95,0 %. Míra znečištění se přitom výrazně liší podle hloubky a zranitelnosti zvodní. Snadno zranitelné mělké vrty v aluviích velkých řek vykazovaly bez započtení TFA nadlimitní znečištění u 94,4 % objektů, po zahrnutí TFA však tento podíl dosáhl takřka sta procent (98,7 %). U hlubokých vrtů a pramenů činilo překročení limitů bez TFA 73,5 %, ovšem se započtením TFA podíl kontaminovaných míst stoupl na 93,3 %.

[9] *Evropská agentura životního prostředí: https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/european-bathing-water-quality-in-2025.*

Významným zdrojem difúzního znečištění podzemních vod je zemědělská činnost. Na zatížení podzemních vod se podílí zejména aplikace hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, společně s přetrvávající historickou zátěží z minulých desetiletí. Zásadní vliv na kvalitu podzemních vod mají dusičnany a další dusíkaté látky, které mohou přímo ohrozit dodávky pitné vody. V jejich koncentracích přitom nedošlo od roku 2010 k žádným výraznějším změnám k lepšímu. V roce 2025 byly limitní hodnoty nejčastěji překračovány u **amonných iontů** (12,7 % nadlimitních vzorků) a **dusičnanů** (10,0 %), zatímco u **dusitanů** se nadlimitní nálezy pohybovaly pouze mezi 0,1–0,4 %. Přetrvávající zátěž ze zemědělství dokládá i ukazatel **sumy pesticidů**, kde bylo v roce 2025 zjištěno překročení limitů u 28,5 % objektů, což potvrzuje jeho dlouhodobě se zhoršující trend (Graf 9).

Graf 9

Podíly stanovených hodnot pro ukazatel suma pesticidů v podzemních vodách na území Česka [%], 2010–2025

V roce 2023 nebyl monitoring realizován.

Zdroj dat: ČHMÚ

V důsledku kombinace dlouhodobého sucha a čerpání vody pro lidskou spotřebu má již Česko zkušenosti s poklesem hladin podzemních vod a tím způsobenými lokálními problémy se zásobováním pitnou vodou z mělkých vrtů či studní. Na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES (rámcová směrnice o vodách) se zpracovává hodnocení **stavu útvarů podzemních vod**, které je součástí plánů povodí zpracovávaných v šestiletých cyklech. Mezi lety 2015 a 2021 došlo v Česku ke zlepšení **kvantitativního stavu** podzemních vod, kdy podíl útvarů v dobrém stavu vzrostl ze 68,9 % na 93,7 %. Toto zlepšení je však primárně výsledkem lepšího monitoringu, přičemž 21 % útvarů bylo překlasifikováno ze statusu „neznámý“ na „dobrý“ a 3,5 % ze „špatného“ na „dobrý“. Spolehlivost tohoto zlepšení je však sporná, protože 83 % hodnocení probíhá s nízkou mírou jistoty. Hlavním tlakem na podzemní vody zůstávají odběry pro veřejné zásobování, průmysl a zemědělství. Do roku 2027 se očekává, že 99,4 % podzemních vod dosáhne dobrého kvantitativního stavu, avšak 13 % útvarů je stále ohroženo nesplněním tohoto cíle. Podíl útvarů podzemních vod v dobrém **chemickém stavu** činil 26,4 % v roce 2021. Česko patří mezi státy EU s nejvyšším podílem podzemních vod zasažených difúzním znečištěním ze zemědělství. Pesticidy (chloridazon-desphenyl, metazachlor ESA), dusičnany a amonné ionty znečišťují 89 % útvarů. Kromě toho dochází k nárůstu znečištění těžkými kovy, jako jsou nikl, kadmium a hliník. Per – a polyfluoralkylované látky (PFAS) zatím nejsou v těchto útvarech systematicky monitorovány, ale jejich přítomnost může situaci dále zhoršit. Do roku 2027 může až 90 % útvarů spadat do neuspokojivého chemického stavu.

Vodohospodářská odolnost

Rizika spojená s vodním hospodářstvím představují jeden z nejzávažnějších environmentálních i společenských problémů současnosti. Česko je specifické svou vnitrozemskou polohou a skutečností, že převážná část vodních toků na jeho území pramení. Bez přítoků z velkých zahraničních povodí je tak závislé na srážkách a schopnosti krajiny vodu efektivně zadržet. Dopady změny klimatu představují významnou výzvu pro zemědělství, průmysl i zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Rostoucí teploty, změny rozložení srážek během roku a častější extrémní projevy počasí mají přímý dopad na bezpečnost a vodní bilanci státu a způsobují Česku opakovaně významné ekonomické škody.

Suchá období mohou snižovat výnosy plodin, zvyšovat koncentraci znečišťujících látek ve vodních tocích a omezovat dostupnost vody pro průmyslové chlazení i technologické procesy. V důsledku může vodní stres ohrozit také zásobování pitnou vodou i stabilitu produkce elektřiny vzhledem k závislosti jaderných a uhelných elektráren na chlazení vodou. V období 2015–2018 zasáhlo naše území nejintenzivnější sucho za posledních 2 110 let[10]. Extrémní sucho v tomto období způsobilo významné ekonomické ztráty zejména v zemědělství a lokálně ohrozilo zásobování pitnou vodou.

Druhým extrémem jsou ničivé **povodně**, jako ty ze září 2024, které přinesly absolutní rekord denních srážek (385,6 mm na stanici Loučná nad Desnou – Švýcárna) a překročení hladiny extrémní povodně na 42 profilech. Oba tyto hydrologické extrémy významně ovlivňují kvalitu vody. Křehkost vodohospodářské infrastruktury se ukázala například při zaplavení Ústřední čistírny odpadních vod Ostrava, které vedlo k nárazovému zvýšení znečištění (BSK_5) v povodí Odry. Podle databáze CATDAT[11] dosáhly **ekonomické ztráty** způsobené klimaticky podmíněnými extrémy v Česku v období 1980–2024[12] přibližně 21,7 mld. EUR, z čehož více než 80 % připadalo na hydrologické události, především povodně. Přibližně 16 % těchto ztrát bylo kryto pojištěním.

Z dlouhodobého hlediska je proto nezbytné modernizovat vodohospodářskou infrastrukturu, snižovat ztráty ve vodovodních sítích a podporovat recyklaci vody. Jednou z klíčových adaptačních strategií jsou investice do přírodě blízkých opatření, jako je revitalizace niv, obnova mokřadů a zvyšování plošné retenční kapacity krajiny. Tyto kroky přinášejí synergické přínosy pro povodňovou ochranu, stabilitu zásobování vodou i posílení biodiverzity. Tam, kde je to z hlediska bezpečnosti a zásobování ekologicky i ekonomicky odůvodněné, je toto úsilí možné smysluplně doplňovat budováním nových vodárenských a víceúčelových nádrží.

Využívání vodních zdrojů

Největší odběry vody jsou v Česku dlouhodobě pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu a dále pro energetiku, průmysl a zemědělství. Z dlouhodobého pohledu je zřetelný výrazný pokles odebíraného množství povrchové vody po roce 1990, což je způsobeno ekonomickými a ekologickými faktory, modernizací výroby, a rovněž snížením ztrát vody (Graf 10). Produktivita vody v Česku, vyjádřená jako poměr vyprodukovaného HDP k celkovému objemu odebrané povrchové a podzemní vody, vykazuje dlouhodobě pozitivní trend.

---

[10] Büntgen, U. et al. Recent European drought extremes beyond Common Era background variability, Nature Geoscience [online], 2021, 14: 190–196. DOI: https://doi.org/10.1038/s41561-021-00698-0.

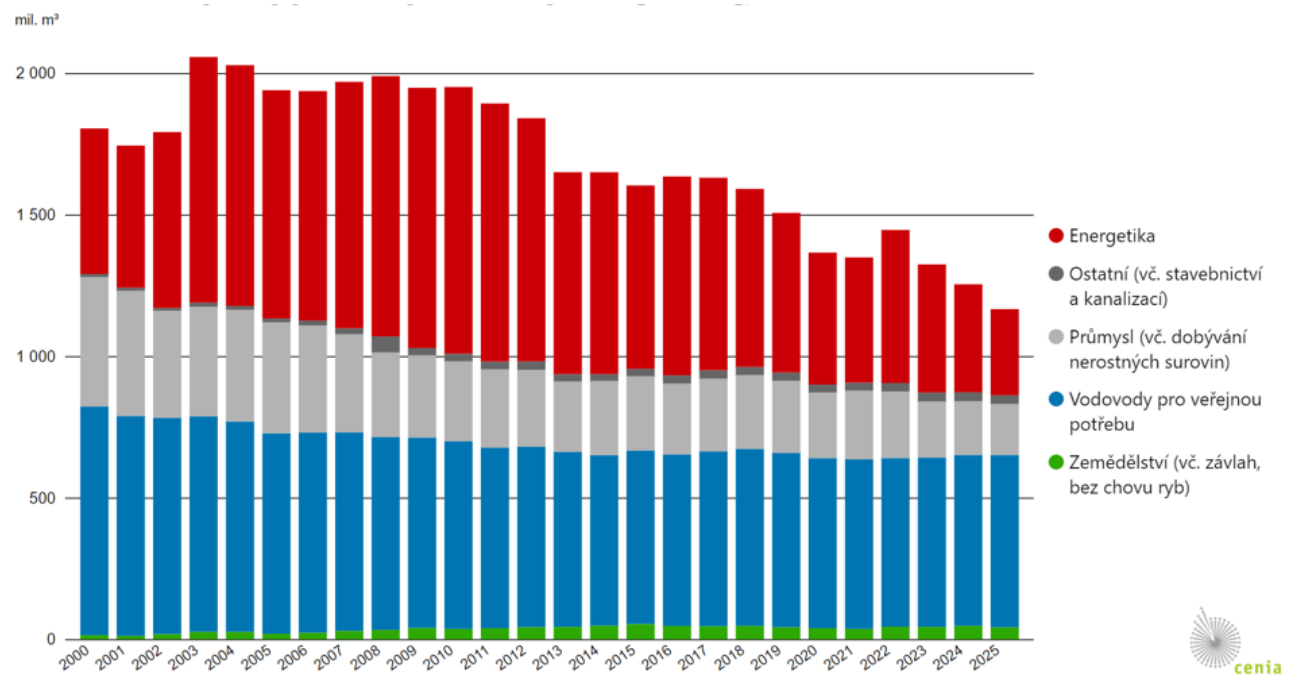
[11] European Environment Agency. Economic losses and fatalities from weather- and climate-related extremes [dashboard]. Climate-ADAPT, 2026. Dostupné z: https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/economic-losses/economic-losses-and-fatalities.

[12] Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

V roce 2025 došlo opět k historicky nejmenšímu odběru z **povrchových vod**, kdy bylo odebráno 801,5 mil. m^3. Menší část odběrů je uskutečňována z **vod podzemních**. Nejvyšší odběry podzemních vod byly zaznamenány v letech 1988 a 1989. Od té doby dochází k jejich postupnému poklesu. Od roku 2006 lze sledovat relativní stagnaci odběrů. Odběr podzemních vod v roce 2025 dosáhl 364,9 mil. m³, takže oproti předchozímu roku se téměř nezměnil.

Graf 10

Celkové odběry vody jednotlivými sektory v Česku [mil. m³], 2000–2025

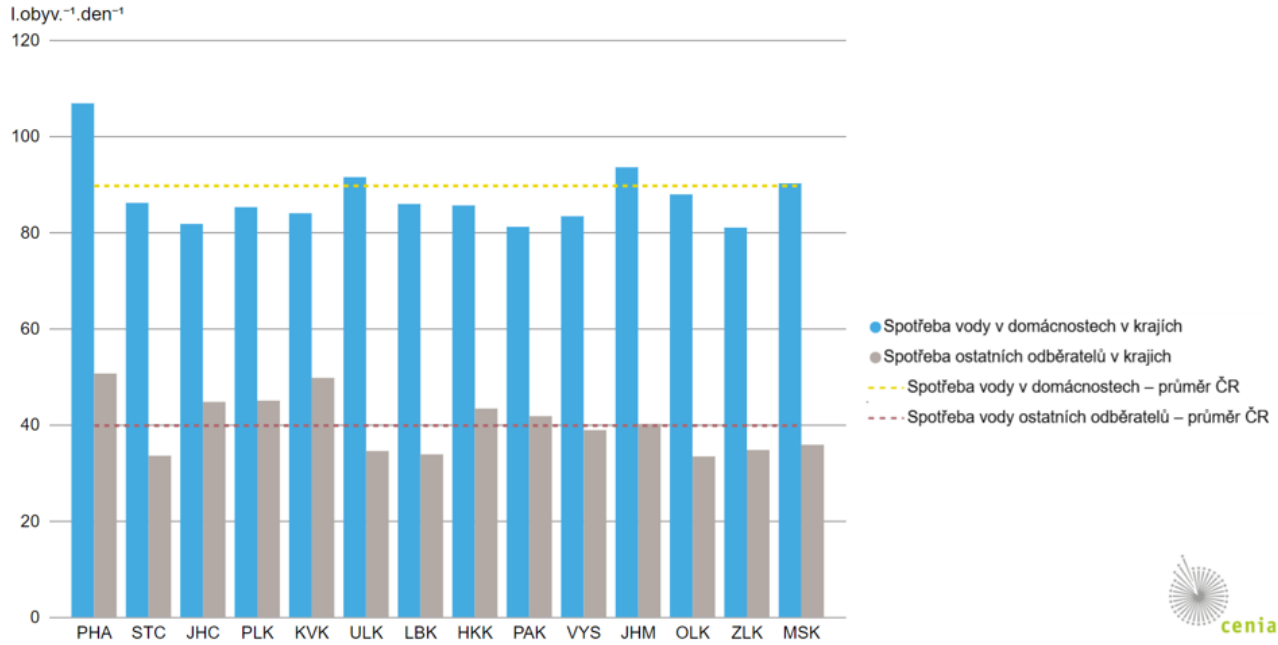
Do roku 2001 byly evidovány odběry vody přesahující 15 000 m^3 za rok nebo 1 250 m^3 za měsíc. Od roku 2002 jsou evidovány odběry vody odběrateli nad 6 000 m^3 za rok nebo 500 m^3 za měsíc – podle § 10 vyhlášky MZe č. 431/2001 Sb. V souvislosti se změnou metodiky pro zjišťování bilančních a ekonomických údajů týkajících se vodovodů a kanalizací jsou počínaje rokem 2024 používána data z Informačního systému vodovodů a kanalizací spravovaného MZe.

Zdroj dat: MZe, s.p. Povodí, VÚV T.G.M., v.v.i., ČSÚ

V dlouhodobém horizontu se podařilo významně snížit odběry vody pro **veřejnou potřebu**. V roce 2025 činilo specifické množství vody fakturované na jednoho obyvatele zásobovaného vodou z veřejného vodovodu 129,5 l.obyv.$^{-1}$.den^{-1}. V domácnostech se spotřebovalo 89,7 l.obyv.$^{-1}$.den^{-1} (Graf 11). Nejvyšší spotřebu dlouhodobě vykazuje Hl. m. Praha (106,8 l.obyv.$^{-1}$.den^{-1} v roce 2025). Nad průměrem se nachází ještě Jihomoravský kraj (93,5 l.obyv.$^{-1}$.den^{-1}) a Ústecký kraj (91,5 l.obyv.$^{-1}$.den^{-1}).

Graf 11

Spotřeba vody v domácnostech a ostatních odběratelů v krajích Česka [l.obyv.$^{-1}$.den^{-1}], 2025

Zdroj dat: MZe

Díky postupné modernizaci technologií klesají rovněž odběry vody pro energetiku a průmysl. V **energetice** jde např. o přechod z průtočného na cirkulační chlazení. Odběr povrchových vod v tomto sektoru se meziročně snížil o 20,1 %. V **průmyslu** meziročně odběry klesly o 4,8 %, nejčastěji díky modernizaci systémů pro ohřev, chlazení, hašení, mytí či hydraulickou dopravu. Naopak v **zemědělství** odběry dlouhodobě narůstají. Tento trend souvisí s rostoucí potřebou závlah v důsledku změny klimatu a častějšího výskytu suchých období.

Hodnocení států EU27 na základě indexu WEI+[13] ukazuje, že při agregovaném ročním pohledu se většina zemí stále pohybuje pod hranicí 20 %, která vymezuje podmínky **vodního stresu**. Tento průměrný údaj však zastírá významnou prostorovou a sezónní variabilitu. V roce 2023[14] bylo alespoň v jednom ročním období vystaveno vodnímu stresu 28 % území EU a 32 % obyvatel. Trvale nejvyšší míra vodního stresu je zaznamenávána v jižní Evropě. Česko se díky mírnějšímu klimatu a vyváženému hospodaření s vodními zdroji nadále drží pod kritickou hranicí. Nejvyšší sezónní tlak na vodní zdroje byl zaznamenán ve třetím čtvrtletí roku 2023, kdy hodnota WEI+ dosáhla přibližně 3,6 %, tedy hluboko pod hranicí vodního stresu. Regionálně je však situace výrazně diferencovaná. Jižní Morava, Polabí a Poohří čelí v letních měsících opakovaně významnému deficitu. Navíc i v Česku dochází k postupnému zvyšování sezónních výkyvů dostupnosti vody, zejména v souvislosti s opakujícími se suchými epizodami. Vzhledem k predikcím častějších a intenzivnějších epizod sucha je tak k předcházení rizika lokálního nedostatku vody v budoucnu zásadní pokračovat v zavádění úsporných opatření a v modernizaci vodohospodářské infrastruktury.

S celkovým využíváním povrchových i podzemních vodních zdrojů úzce souvisí **kvalita surové vody** v místech jejich odběru pro výrobu pitné vody. V roce 2025 byla tato kvalita vyhodnocena na 3 067 místech odběru (z toho 131 povrchových a 2 936 podzemních zdrojů). Podle vyhlášky č. 428/2001 Sb. vyžadovalo přibližně 74 % všech odběrných míst pouze standardní či jednodušší úpravu (kategorie upravitelnosti A2 a lepší). Přetrvává však zásadní rozdíl mezi podzemními zdroji, které dosahují kategorie A2 a lepší v 75 % případů,

[13] *WEI+ poskytuje hodnocení celkové spotřeby vody jako procentní podíl obnovitelných zdrojů sladké vody dostupných pro dané území a období. Dostupné na: https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/use-of-freshwater-resources-in-europe-1?activeAccordion=546a7c35-9188-4d23-94ee-005d97c26f2b.*

[14] *Data pro období 2024–2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

a povrchovými vodami, kde tuto kvalitu vykazuje pouze 47 % odběrových míst. Regionálně měly nejvyšší podíl kvalitních zdrojů surové vody Královéhradecký, Liberecký, Ústecký a Pardubický kraj (přes 80 % v kategorii A2 a lepší), zatímco nejméně příznivá situace byla v kraji Zlínském (50 %). Kvalitu surové vody z povrchových zdrojů nejčastěji limitovaly mikrobiologické ukazatele, celkový organický uhlík (TOC), $CHSK_{Mn}$, kovy (železo, mangan) a pesticidy – zejména metabolity metazachloru (z ošetření řepky), AMPA (metabolit glyfosátu) či historické zátěže již zakázaných herbicidů metolachloru a alachloru. U podzemních vod představovaly hlavní problém adsorbovatelné organicky vázané halogeny (AOX), železo a mangan (cca 3 % lokalit) a metabolity pesticidů, především historicky používaného chloridazonu (z ošetření řepy), metazachloru, alachloru či acetochloru. Dusičnany v roce 2025 komplikovaly úpravu pouze u 5 % zdrojů podzemní vody. Přestože kvalita vodních zdrojů určených pro výrobu pitné vody vykazuje v některých lokalitách zatížení znečišťujícími látkami, průběžné zjišťování a hodnocení jejich stavu, kontrola jakosti vody a technologické procesy úpravy surové vody přispívají k udržení vysoké jakosti pitné vody.

Vodohospodářská infrastruktura

Zajištění kvalitní pitné vody pro obyvatele je základní podmínkou prosperující společnosti. V uplynulých letech byla rozvoji vodohospodářských sítí věnována zvýšená pozornost a zajištění kvalitní pitné vody pro obyvatelstvo se výrazně zlepšilo.

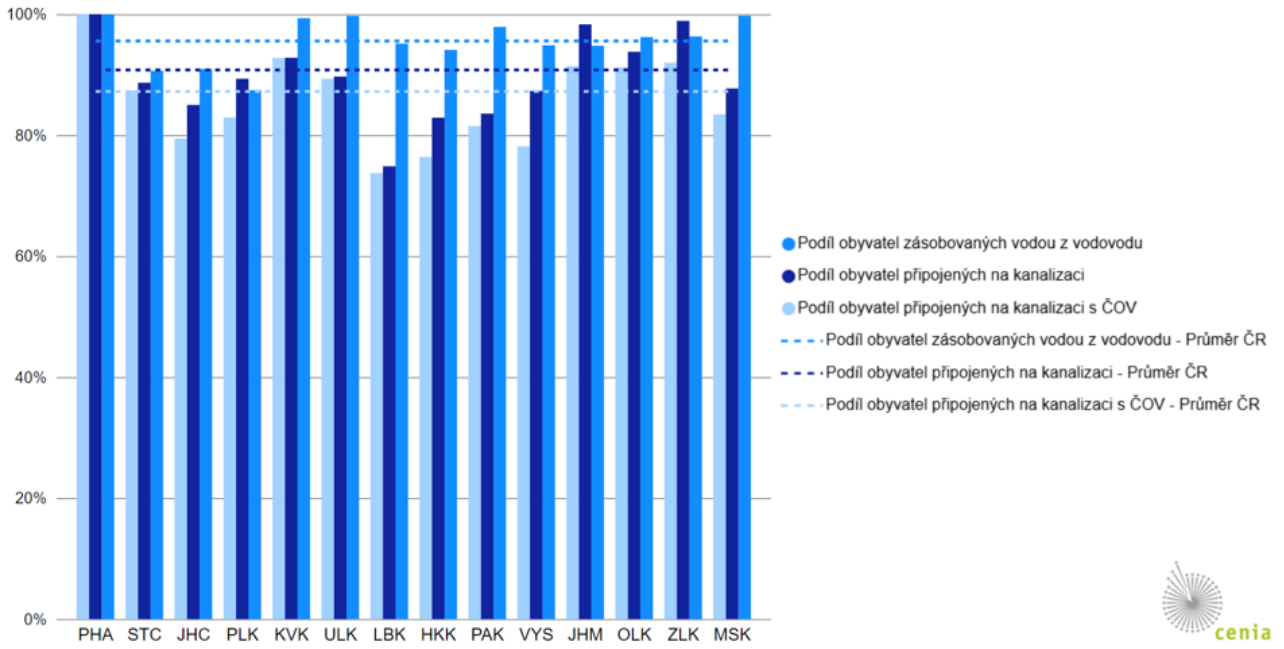
Kvalita dodávané pitné vody z veřejných vodovodů a komerčních studní si trvale udržuje vysokou úroveň. Dle výsledků monitoringu kvality pitné vody za rok 2024[15] došlo ze zhruba 118 tisíc stanovení zdravotně významných ukazatelů k překročení nejvyšší mezní hodnoty (NMH) pouze u zlomku vzorků (674 případů). Monitoring zahrnuje široké spektrum mikrobiologických a fyzikálně-chemických parametrů, včetně rozsáhlé skupiny pesticidních látek a jejich metabolitů, kterých je aktuálně sledováno 230, a to včetně přísných součtových limitů. Oproti předchozím letům jsou v pitné vodě systematicky sledovány také látky ze skupiny PFAS, což předjímá požadavky revidované evropské směrnice o pitné vodě, která od roku 2026 zavádí nové, velmi přísné parametrické hodnoty: 0,1 µg/l pro součet 20 vybraných PFAS a 0,5 µg/l pro sumu všech látek ze skupiny PFAS.

Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod v porovnání s rokem 2000 výrazně vzrostl, z 87,1 % na 95,6 % v roce 2025. V oblastech s nižší hustotou osídlení část domácností stále využívá vodu ze soukromých podzemních zdrojů (vlastní studny). Nejlepší dostupnost vodohospodářské infrastruktury je v krajích s centralizovaným charakterem osídlení (Graf 12). 100% podíl obyvatel připojených na vodovodní síť byl v roce 2025 v kraji Hl. m. Praha. Vysoký podíl připojení obyvatel k veřejnému vodovodu má také Moravskoslezský kraj (99,8 %), Ústecký kraj (99,7 %) a Karlovarský kraj (99,4 %). Nejnižší podíl obyvatel zásobovaných pitnou vodou byl v krajích Plzeňském (87,5 %), Středočeském (90,7 %) a Jihočeském (90,9 %).

[15] *Státní zdravotní ústav. Zpráva o kvalitě pitné vody v ČR za rok 2024 [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2025. Dostupné z:* https://szu.gov.cz/wp-content/uploads/2025/08/voda_2024.pdf.

Graf 12

Podíl obyvatel připojených na vodohospodářskou infrastrukturu v krajích [%], 2025

Zdroj dat: MZe

Podíl **ztrát pitné vody** ve vodovodní síti se od roku 2000, kdy činil 25,2 %, výrazně snížil. V roce 2025 ztráty pitné vody ve vodovodní síti dosáhly 14,2 % z celkového množství vody vyrobené určené k realizaci. Ztráty pitné vody ve vodovodní síti jsou způsobeny především haváriemi a úniky z veřejných vodovodů. Nadprůměrné ztráty z vody vyrobené určené k realizaci jsou dlouhodobě v krajích Královéhradeckém (20,1 % v roce 2025), Ústeckém (20,1 %), Libereckém (19,0 %) a Zlínském (16,6 %). Nejnižší ztráty vody byly v roce 2025 v krajích Moravskoslezském (9,0 %) a Jihomoravském (10,7 %).

Podíl obyvatel připojených na kanalizační síť v roce 2025 činil 90,8 %, podíl obyvatel připojených na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod byl 87,2 % (Graf 13). V porovnání s rokem 2000 došlo ke zvýšení podílu obyvatel připojených na kanalizaci zakončenou ČOV o 23,3 p.b. Přes tento pokrok však na kanalizaci zakončenou ČOV stále není připojeno 12,8 % obyvatel. Nejnižší podíl obyvatel připojených na kanalizaci zakončenou ČOV byl v kraji Libereckém (73,7 %; Graf 12) a Královéhradeckém (76,4 %). Problematická situace přetrvává především v obcích do 2 000 EO, kde je budování konvenční infrastruktury i přes existenci dotací pro obecní rozpočty finančně neúnosné a kde je nutné důsledněji kontrolovat individuální systémy (jímky, septiky, domovní ČOV).

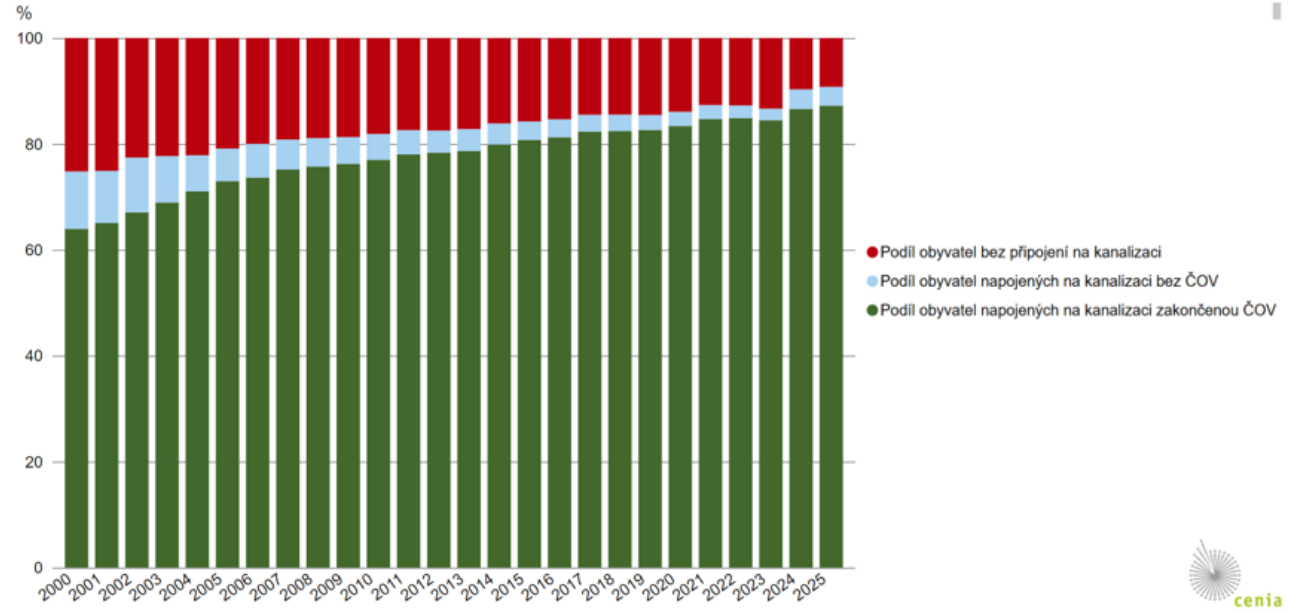
Celkový počet čistíren odpadních vod v celém Česku se v roce 2025 zvýšil na 3 637. Výstavbou a rekonstrukcemi ČOV vzrostl celkový počet ČOV s odstraňováním dusíku a/nebo fosforu (terciární čištění) na 2 037.

Tradiční zátěž v podobě živin, úniků ze sítí či odlehčování jednotné kanalizace během intenzivních srážek navíc v současnosti doplňují **nová rizika**. Pokročilé analytické metody umožňují detekovat nové typy znečištění (mikropolutanty, jako jsou rezidua léčiv, endokrinní disruptory či látky osobní péče) a nebezpečné průmyslové polutanty (těžké kovy, PAU) vypouštěné do veřejné kanalizace, které konvenční technologie čištění nedokážou dostatečně odstraňovat.

Význam těchto faktorů kriticky roste v obdobích hydrologického sucha, kdy nízké průtoky v řekách oslabují jejich samočisticí schopnost, a i standardně povolené výpusti z ČOV mohou extrémně zatěžovat vodní ekosystémy a ohrožovat využitelnost zdrojů pro pitnou vodu. Zásadním legislativním impulsem pro strukturální **modernizaci celého sektoru** je revidovaná evropská směrnice o čištění městských odpadních vod[16]. Ta výrazně zpřísňuje emisní standardy, rozšiřuje povinnosti na menší aglomerace a pro větší ČOV nově zavádí povinnost implementovat kvartérní (IV.) stupeň čištění zaměřený na odstraňování mikropolutantů, spolu s požadavkem na dosažení energetické neutrality sektoru.

Graf 13

Podíl obyvatel připojených na kanalizaci a kanalizaci zakončenou ČOV v Česku [%], 2000–2025

Zdroj dat: ČSÚ, MZe

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

[16] *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3019 ze dne 27. listopadu 2024 o čištění městských odpadních vod.*

1.2 Kvalita ovzduší

Klíčová sdělení

- Emise hlavních znečišťujících látek do ovzduší klesají. Národní závazky pro rok 2030 budou dle aktuálního vývoje a zpracovaných projekcí pro SO_x, NO_x, NMVOC a $PM_{2,5}$ splněny, pouze u NH_3 projektovaná úroveň převyšuje úroveň národního závazku. V případě uplatnění korekce emisní inventury pro NH_3[17], kterou platná evropská legislativa za určitých okolností umožňuje, a při uplatnění dodatečných plánovaných opatření v zemědělství, je splnění národního závazku pro NH_3 k roku 2030 reálné.
- Emise suspendovaných částic frakce $PM_{2,5}$, NMVOC a benzo[*a*]pyrenu z vytápění domácností klesají, do vývoje emisí se promítá výměna technologií pro vytápění podpořená dotačními tituly, snižování energetické náročnosti budov i teplejší zimní sezony.
- Emise znečišťujících látek z dopravy s výjimkou PAU od roku 2005 poklesly, když se projevila obměna vozového parku a pozvolný růst zastoupení nízkoemisních a bezemisních vozidel. V posledních letech však emise z dopravy stagnují až mírně rostou, a to v souvislosti s růstem přepravních výkonů silniční dopravy v osobní i nákladní dopravě.
- Kvalita ovzduší v Česku se dlouhodobě zlepšuje, v roce 2025 byl překročen některý z imisních limitů pro ochranu zdraví jen na 1,1 % území Česka. Na vývoji kvality ovzduší se podílely kromě poklesu znečišťování ovzduší i příznivé meteorologické podmínky. Problematickou látkou znečišťující ovzduší, u které nadále dochází k překračování imisních limitů, je benzo[*a*]pyren, jehož hlavním zdrojem je lokální vytápění domácností.
- K překročení imisních limitů pro ochranu ekosystémů a vegetace došlo v roce 2025 pouze na malé části území tří CHKO, na území žádného NP nebyl imisní limit překročen.

[17] V uplynulých letech došlo ke změně metodického postupu pro výpočet emisí amoniaku, který vedl k nevyrovnanému nárůstu emisí amoniaku ve sledovaném období od roku 2005. Příslušná směrnice (EU) 2016/2284 připouští úpravu národní emisní inventury, pokud výsledky, které poskytuje, byly ovlivněny v důsledku změn závazných metodických postupů. Tuto úpravu lze uplatnit pouze u inventury, nikoliv u projekce emisí. Česko tak tuto úpravu může použít až na ohlášená data emisní inventury za rok 2030, tedy v roce 2032.

1.2 Kvalita ovzduší

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Emise hlavních znečišťujících látek	Pokles emisí NO_X o 35 % pro období 2020–2029 a o 64 % do roku 2030 vůči roku 2005[18]			107,4 kt[19], tj. pokles o 60,1 % v období 2005–2024	
	Pokles emisí NMVOC o 18 % pro období 2020–2029 a o 50 % do roku 2030 vůči roku 2005			181,8 kt, tj. pokles o 46,1 % v období 2005–2024	
	Pokles emisí SO_X o 45 % pro období 2020–2029 a o 66 % do roku 2030 vůči roku 2005			43,8 kt, tj. pokles o 79,0 % v období 2005–2024	
	Pokles emisí $PM_{2,5}$ o 17 % pro období 2020–2029 a o 60 % do roku 2030 vůči roku 2005			35,5 kt, tj. pokles o 51,8 % v období 2005–2024	
	Pokles emisí NH_3 o 7 % pro období 2020–2029 a o 22 % do roku 2030 vůči roku 2005			68,6 kt, tj. pokles o 11,9 % v období 2005–2024	
Emise z vytápění domácností	Pokles znečišťování ovzduší z domácností			Pokles emisí $PM_{2,5}$ z vytápění domácností v období 2005–2024 o 51,7 % a NMVOC o 40,5 %	
Emise z dopravy	Pokles znečišťování ovzduší z dopravy			Pokles emisí NO_x z dopravy v období 2005–2025 o 51,0 %, emisí VOC o 63,9 %, CO o 73,9 % a PM o 21,0 %	
Kvalita ovzduší z hlediska ochrany lidského zdraví	Plnění imisních limitů pro ochranu zdraví dle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů			Imisní limity neplněny v roce 2025 na 1,1 % území, kde žije 6,6 % obyvatel Česka	

[18] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2284 (NEC směrnice, všechny uvedené cíle). Dle čl. 4 odst. 3d směrnice NEC se do plnění národních emisních závazků pro emise NO_x a NMVOC nezapočítávají NFR kategorie 3B (Hospodaření se statkovými hnojivy) a 3D (Zemědělské půdy).

[19] Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Indikátor	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Kvalita ovzduší z hlediska ochrany ekosystémů a vegetace	Plnění imisních limitů pro ochranu ekosystémů a vegetace dle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů			Imisní limity neplněny v roce 2025 pouze na malé části území 3 CHKO	

Emise znečišťujících látek

Znečišťování ovzduší z antropogenních aktivit je jedním z největších environmentálních rizik pro zdraví obyvatel i ekosystémy. Mezinárodním rámcem pro spolupráci a opatření k snižování emisí znečišťujících látek je Úmluva o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (CLRTAP), sjednaná v rámci EHK-OSN, a její Göteborský protokol (Protokol o omezování acidifikace, eutrofizace a přízemního ozonu), který byl v roce 2012 pozměněn a rozšířen s cílem zvýšit úsilí v oblasti snižování emisí po roce 2020. Závazky úmluvy a protokolu transponuje na úrovni EU směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/2284 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší (NEC Directive), která stanovuje k roku 2030 ještě ambicióznější závazky pro pokles emisí s cílem snížit zdravotní dopady znečištěného ovzduší v EU do roku 2030 na polovinu ve srovnání s rokem 2005.

Směrnice stanoví pro jednotlivé členské státy tzv. **národní emisní závazky**, které jsou definovány jako procentuální snížení množství emisí vybraných znečišťujících látek k období 2020–2029 a k období po roce 2030 oproti hodnotám v roce 2005. Emisní závazky jsou stanovené pro NO_X, SO_X, NH_3, NMVOC a $PM_{2,5}$. Kromě těchto látek emisní inventury pro CLRTAP sledují i emise dalších látek, jako další frakce suspendovaných částic (PM_{10}), CO, polycyklické organické uhlovodíky včetně např. benzo[*a*]pyrenu, další persistentní organické polutanty (POPs) a těžké kovy. Emisní inventury jsou dle požadavků úmluvy doplněny každoroční Národní inventarizační zprávou (IIR[20]), která kromě podrobných národních výsledků obsahuje i informaci o projekci vývoje emisí do roku 2030. Vlastní emisní projekce se aktualizuje jednou za dva roky[21].

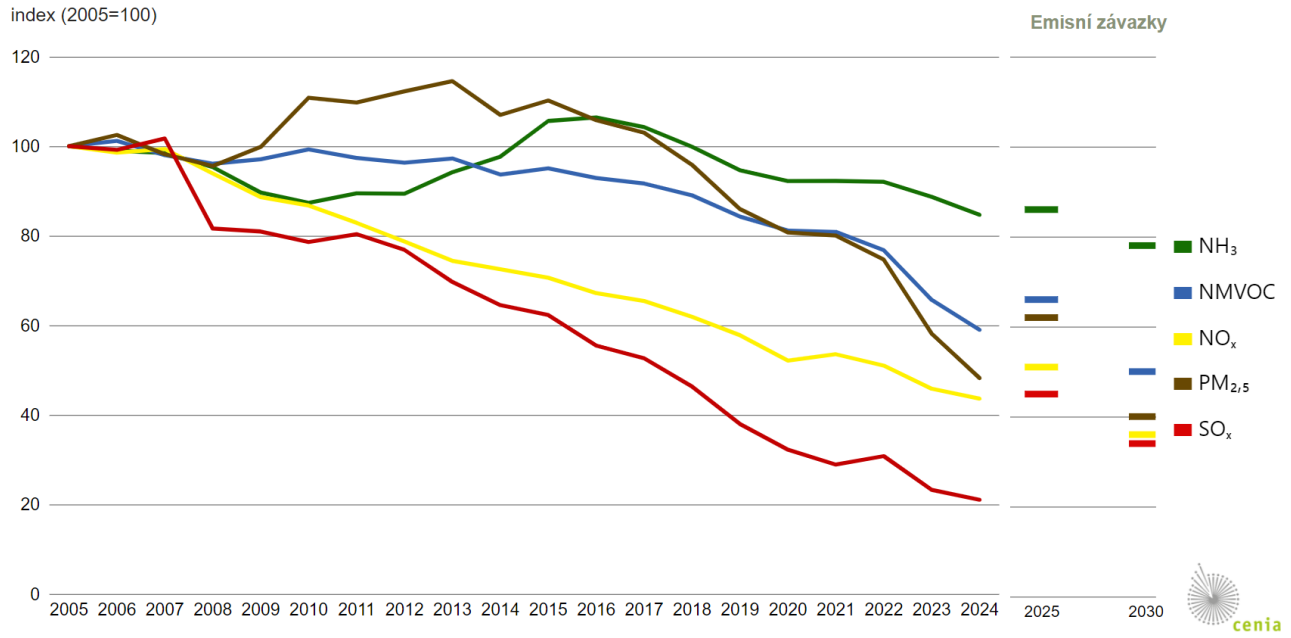
Emise vybraných znečišťujících látek do ovzduší (tj. látek, pro které jsou stanoveny emisní závazky) v Česku klesají (Graf 14), výraznější klesající trend emisí je pozorován v posledních 10 sledovaných letech (po roce 2015). K poklesu emisí přispěl technologický vývoj ve všech sektorech, snižování materiálové a energetické náročnosti hospodářství, naplňování legislativních požadavků pro emise ze zdrojů znečišťování ovzduší a v závěru období pak postupná modernizace průmyslu a energetiky a dalších zdrojů znečišťování, která přispívá ke snižování emisí znečišťujících látek.

[20] *Národní inventarizační zpráva 2026 (Informative Inventory Report, IIR), viz https://cdr.eionet.europa.eu/cz/eu/nec_revised/iir/envayxgoq/.*

[21] *Národní emisní projekce zpracovaná k 15. 3. 2025, viz https://cdr.eionet.europa.eu/cz/eu/nec_revised/projected/envz9seyw/.*

Graf 14

Emise vybraných znečišťujících látek v Česku a národní závazky ke snížení emisí pro roky 2025 a 2030 [index, 2005 = 100], 2005–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ČHMÚ

Pokles emisí SO_X a NO_X je ze všech sledovaných látek nejvýraznější, v období 2005–2024[22] poklesly emise SO_X o 79,0 % a emise NO_X o 56,4 %. Klesající trend emisí, který je ve sledovaném období statisticky významný a odpovídá poklesu emisí obou látek o cca 9 kt za rok, reflektuje modernizaci technologií a inovační proces v hlavních kategoriích zdrojů emisí těchto látek (průmysl, energetika a doprava), odklon od fosilních paliv v energetickém mixu pro výrobu elektřiny a tepla, úspory energie a postupný pokles energetické a materiálové náročnosti hospodářství. Snižování emisí NO_X z dopravy souvisí s postupnou obměnou a tím i modernizací vozového parku silničních vozidel a růstem počtu nízkoemisních a bezemisních vozidel. Národní emisní závazky pro SO_X a NO_X na období 2020–2029 již byly splněny a pro rok 2030 je dle projekcí **splnění emisních závazků** s rezervou očekáváno. Pro potřeby hodnocení plnění národních závazků jsou emise NO_X (a také NMVOC) dle směrnice 2016/2284 uvažovány bez kategorií zdrojů 3B a 3D (zemědělství).

Emise těkavých organických látek (NMVOC) v období 2005–2024 poklesly o 41,0 % na 220,1 kt za rok. K výraznějšímu poklesu emisí těchto látek došlo až v posledních 10 sledovaných letech tohoto období, kdy se projevil pokles emisí z vytápění domácností (obměna technologií, snižování energetické náročnosti budov, růst využití OZE, teplejší zimy) a z průmyslových procesů bez spalování. Bez zahrnutí kategorií 3B a 3D emise NMVOC poklesly od roku 2005 o 46,1 % (meziročně v roce 2024 o výrazných 12,5 %) a emisní závazek pro období 2020–2029 je s rezervou plněn, k roku 2030 se dle projekcí a dosavadního vývoje rovněž **očekává splnění národního závazku**.

Vývoj emisí suspendovaných částic frakcí **$PM_{2,5}$** a **PM_{10}** byl ve sledovaném období rozkolísaný, v závěru období, zejména v posledních 5 letech (období 2020–2024), emise výrazně poklesly, v případě $PM_{2,5}$ o 40,4 %. Hlavním faktorem tohoto příznivého vývoje byl pokles emisí z vytápění domácností, které je zcela dominantní kategorií zdrojů těchto látek. Uvedený pokles je způsoben zejména obměnou zdrojů tepla využívaných v domácnostech. V roce 2024 byly emise $PM_{2,5}$ o 51,8 % nižší než v roce 2005, splnění národního emisního závazku k roku 2030 (pokles o 60 %) je dle emisních projekcí pravděpodobné. Emise suspendovaných částic

[22] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

frakce PM_{10} poklesly v období 2005–2024 o 44,5 %, emisní závazek pro PM_{10} není stanoven. Méně výrazný pokles emisí u této frakce je spojen se širším spektrem zdrojů oproti $PM_{2,5}$, zahrnujícím výrazněji i dopravu, průmyslové procesy a zemědělství.

Emise **NH_3**, pocházející téměř výhradně ze zemědělství, po roce 2005 kolísaly bez výraznějšího trendu, za celé období 2005–2024 poklesly o 11,9 % na 68,6 kt za rok. Kolísání emisí způsobily výkyvy zemědělské produkce i přírodní podmínky (např. sucho). Pokud jde o aktivity, které jsou hlavními zdroji NH_3, jedná se o aplikaci minerálních dusíkatých hnojiv (včetně močoviny) do půdy (NFR kategorie 3Da1) a dále nakládání se statkovými hnojivy vznikajícími při chovu skotu a prasat. K dalšímu snižování emisí amoniaku přispěje důsledné dodržování správné zemědělské praxe, pokud jde o používání dusíkatých hnojiv na bázi močoviny a obhospodařování pozemků, v živočišné výrobě pak větší podíl pastvy, využívání technologií k čištění vzduchu ve stájích apod.

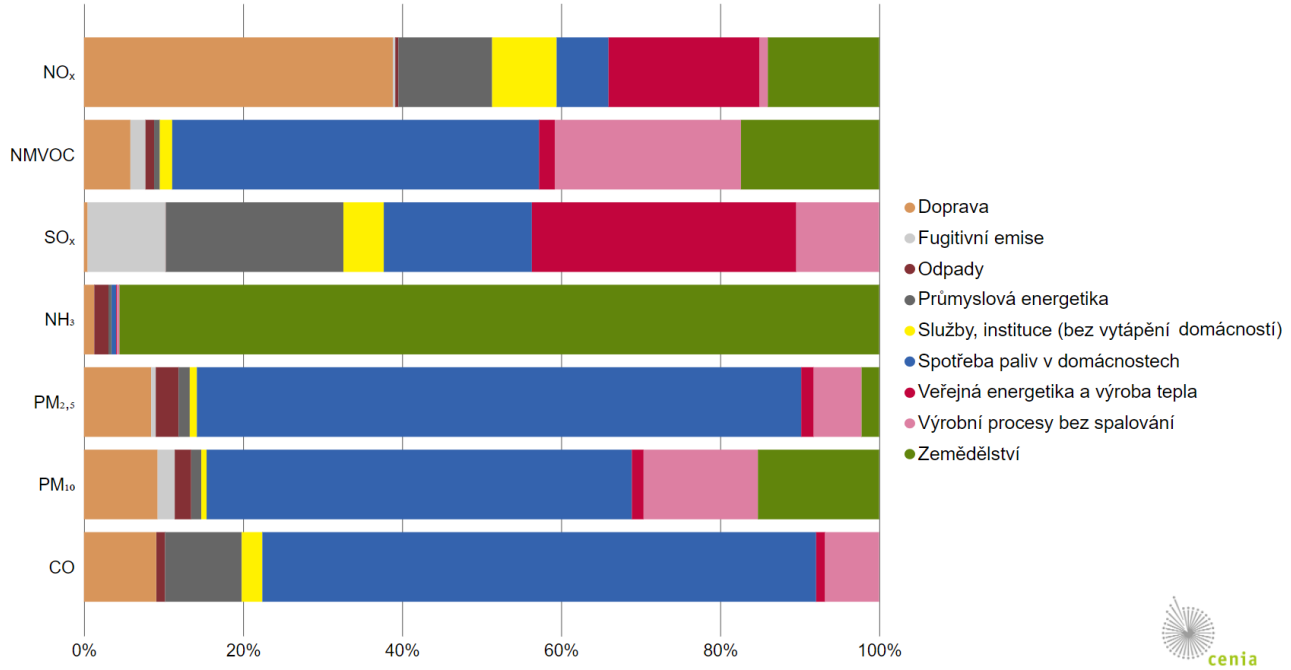
Dle **emisního scénáře** WM (with measures), prezentovaného v poslední IIR z roku 2026, je projektovaná hodnota emisí NH_3 pro rok 2030 **nad úrovní emisního závazku** (–22 % do roku 2030 vůči roku 2005). Česko proto v roce 2024 požádalo o tzv. adjustment (úpravu) emisní inventury v kategorii 3Da1 – Aplikace anorganických dusíkatých hnojiv (včetně močoviny) s argumentací, že emisní faktor v době vzniku závazku se výrazně změnil od doby, kdy byl závazek přijat. Expertním týmem byla úprava inventury schválena (snížení emisního faktoru o cca 34 %) a při aplikaci této úpravy na roky 2020–2023 byl průběžný cíl –7 % na období 2020–2029 plněn (pokles emisí díky adjustmentu byl cca o 5,5 kt za rok). Pro rok 2024 Česko o adjustment nepožádalo, neboť dle emisní inventury zpracované v roce 2026 své národní emisní závazky splnilo. V případě opakovaného nesplnění v dalších letech bude muset Česko o adjustment opětovně žádat, a pokud bude schválen, lze očekávat, že budou národní emisní závazky i za NH_3 plněny. Společně s opatřeními v zemědělství je pro splnění závazku důležité zkvalitňování dat vstupujících do emisní inventury.

Emise benzo[*a*]pyrenu, látky bez národního emisního závazku, ovšem významné z pohledu překračování imisních limitů, poklesly v období 2005–2024 o 15,4 % na 12,6 t. Emise B[*a*]P, pocházející téměř výhradně z lokálního vytápění domácností (nedokonalé spalování uhlíkatých paliv) do roku 2015 rostly, následoval pokles, který byl výrazný po roce 2021, kdy se projevil efekt finančních programů na podporu technologií pro vytápění (výměna za moderní kotle, případně s využitím OZE) a na snižování energetické náročnosti budov. V roce 2024 v meziročním srovnání poklesly emise B[*a*]P o 15,2 % (cca o 2,2 t), pokles emisí ovlivnila i teplejší zimní sezona v tomto roce.

Struktura emisí dle kategorií zdrojů se liší dle znečišťujících látek (Graf 15). U emisí NO_X byla v roce 2024 hlavním zdrojem **doprava** (38,8 %) a také sektor veřejné energetiky a výroby tepla (19,0 %). Velké zdroje znečišťování ovzduší, konkrétně **veřejná energetika a výroba tepla a průmyslová energetika** jsou největším zdrojem **emisí SO_X**, obě kategorie zaujímaly dohromady 55,6 % celkových emisí této látky. Zdrojem emisí těkavých organických látek (NMVOC) je zejména spalování paliv v domácnostech (46,1 %) a průmyslové procesy bez spalování (23,4 %). U zdravotně velmi rizikových emisí suspendovaných částic velikostních frakcí PM_{10} a $PM_{2,5}$ je zcela převažujícím zdrojem **vytápění domácností** (spalování paliv v domácnostech), které se v roce 2024 podílelo 53,5 % na emisích PM_{10} a 76,0 % na emisích $PM_{2,5}$. Dalšími kategoriemi zdrojů emisí suspendovaných částic je pak doprava (cca 8–9 %), výrobní procesy bez spalování a u PM_{10} také zemědělství (15,5 % emisí). Emise NH_3 jsou emitovány téměř výhradně ze zemědělství (95,5 %), minoritně pak z dopravy (1,3 %, hlavně používání systému selektivní katalytické redukce (SCR) u dieselového pohonu) a z odpadů. Co se týče látek bez emisních závazků, pak emise CO pocházejí dominantně z vytápění domácností (69,6 %) a také z dopravy (9,1 %), podíl těžkého, hlavně metalurgického průmyslu na emisích této látky je už poměrně malý (9,6 %). Emise benzo[*a*]pyrenu byly z 95,9 % produkovány ze spotřeby paliv v domácnostech.

Graf 15

Zdroje emisí vybraných znečišťujících látek v Česku [%], 2024

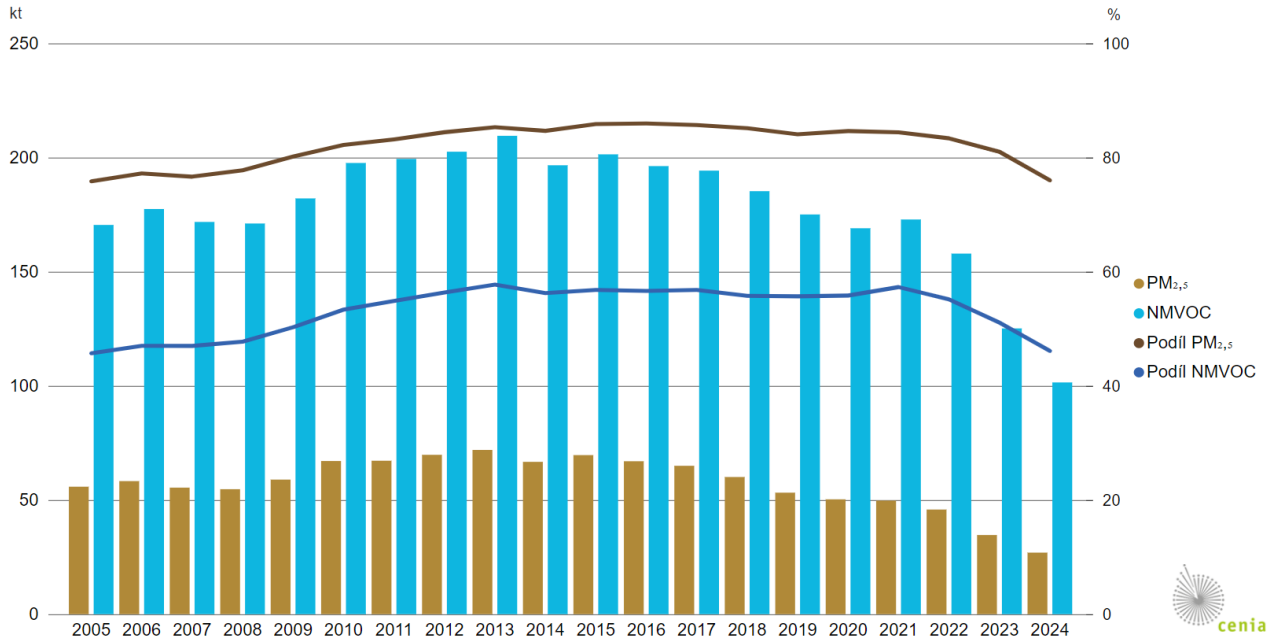
Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ČHMÚ

Emise z vytápění domácností začaly výrazněji klesat po roce 2015 (Graf 16), kdy se začala projevovat intenzivní dotační podpora výměny kotlů, později i zateplování budov a využívání obnovitelných zdrojů energie v rodinných domech (OPŽP a Nová zelená úsporám) v kombinaci s legislativním omezením způsobu vytápění. V období 2005–2024 poklesly emise $PM_{2,5}$ z vytápění domácností o 51,7 % a emise NMVOC o 40,5 %. K výraznému poklesu emisí z vytápění domácností, ke kterému přispěla realizace dotačních programů financovaných z Národního plánu obnovy a Modernizačního fondu podporujícího výměnu technologií pro vytápění a celkovou renovaci budov, včetně vyššího využívání OZE a snižování jejich energetické náročnosti, docházelo hlavně po roce 2020. V pětiletém období 2020–2024 poklesly emise $PM_{2,5}$ z vytápění domácností o 46,4 % a NMVOC o 39,9 %.

Graf 16

Vývoj emisí $PM_{2,5}$ a NMVOC z vytápění domácností (NFR kategorie 1A4bi – Residential – stationary) a podíl této kategorie na celkových emisích v Česku [kt, %], 2005–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

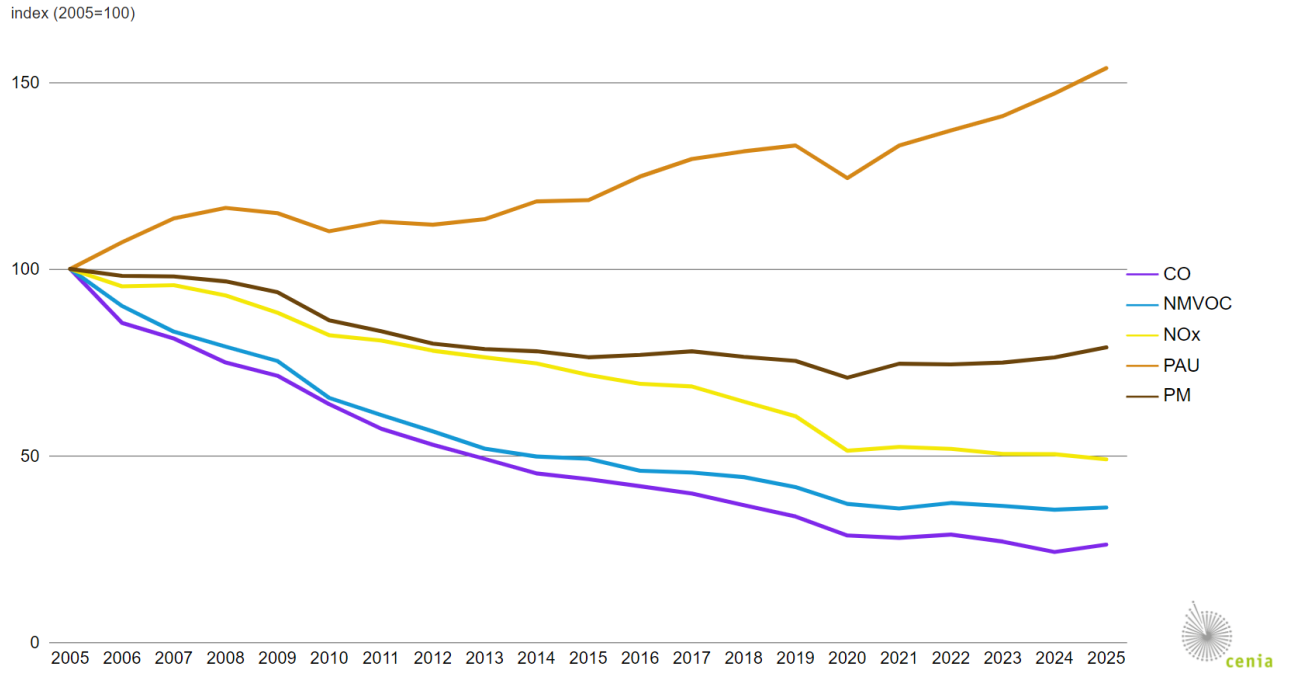
Zdroj dat: ČHMÚ

Další kategorií zdrojů emisí je **doprava**, ze které od roku 2005 emise hlavních znečišťujících látek s výjimkou polyaromatických uhlovodíků poklesly. Příznivý vývoj emisí byl ovlivněn postupnou obměnou vozového parku za vozidla s vyššími emisními EURO standardy. Po roce 2020 však kvůli značnému růstu přepravních výkonů zejména v silniční dopravě (nákladní a osobní, včetně dopravy individuální) klesající trend emisí přešel do stagnace a v závěru období i do mírného růstu.

Celkově **v období 2005–2025** poklesly emise NO_X z dopravy o 51,0 %, emise VOC o 63,9 %, CO o 73,9 % a PM o 21,0 % (Graf 17). Za stejné období emise PAU z dopravy stouply o 53,8 %. V meziročním srovnání let 2024–2025 emise NO_X poklesly o 2,7 %, emise VOC vzrostly o 1,7 %, emise CO vzrostly o 8,2 % a PM vzrostly o 3,5 %. Růst emisí u VOC a CO byl způsobený výrazným zvýšením přepravního výkonu individuální automobilové dopravy, kde koncové technologie pro odstraňování emisí těchto látek jsou méně efektivní než u NO_X. V případě PM je příčinou růstu emisí zejména růst výkonu nákladní silniční dopravy, a částečně i individuální automobilové dopravy (dieselové osobní automobily).

Graf 17

Emise znečišťujících látek z dopravy v Česku [index, 2005 = 100], 2005–2025

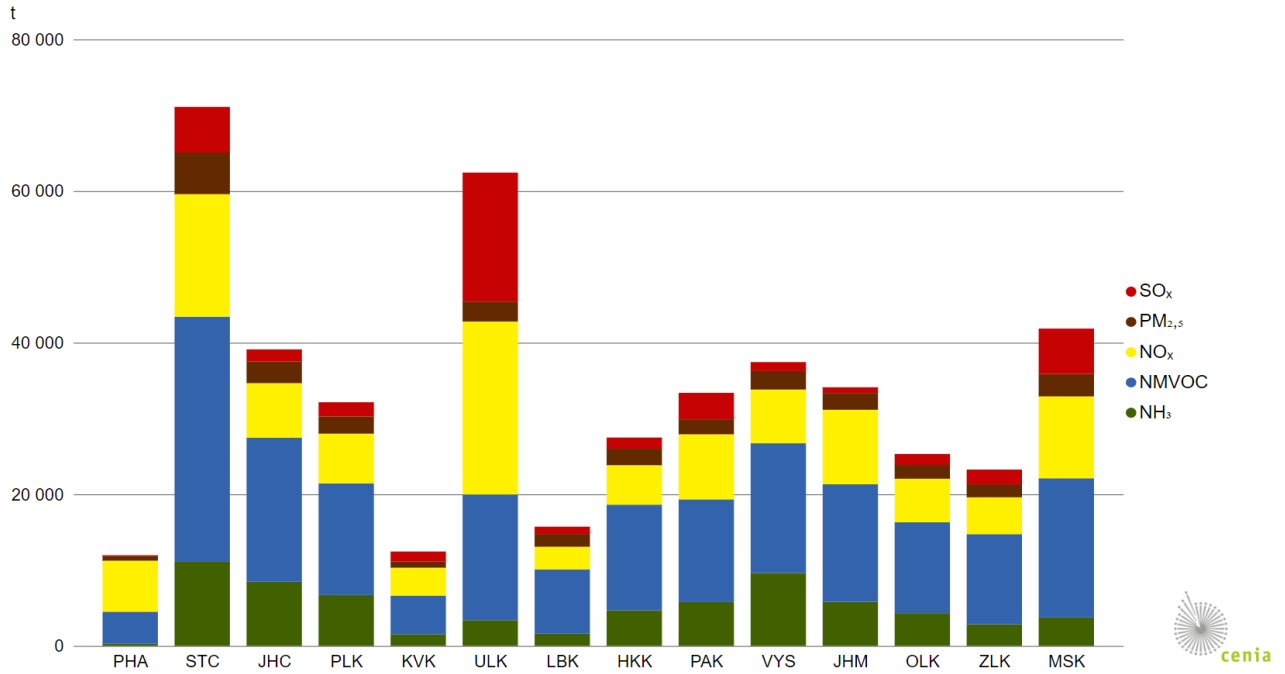
Zdroj dat: CDV, v.v.i.

Nejvýznamnější kategorií zdrojů emisí v dopravě byla v roce 2025 v případě všech sledovaných látek **individuální automobilová doprava**, s nejvyššími podíly na celkových emisích VOC (73,6 %) a CO (68,0 %) z dopravy. Tato skutečnost je dána vysokou spotřebou energie a paliv v individuální dopravě, která zajišťuje téměř tři čtvrtiny celkového výkonu osobní dopravy v Česku. Nákladní silniční doprava se v roce 2025 podílela zhruba třetinou na celkových emisích NO_X, PM a PAU. Z nesilničních druhů dopravy se letecká doprava podílela 12,0 % a motorová trakce železniční dopravy 6,9 % na celkových emisích NO_X z dopravy.

Na **krajské úrovni** souvisí množství emisí a struktura emisí znečišťujících látek dle kategorií zdrojů s hospodářským zaměřením krajů, charakterem osídlení i hustotou silniční sítě a intenzitou silniční dopravy. V absolutních hodnotách je nejvíce znečišťujících látek do ovzduší emitováno v průmyslově zaměřených krajích **Moravskoslezském a Ústeckém**, a dále v kraji **Středočeském**, vzhledem k jeho rozloze, sídelní struktuře a intenzivní silniční dopravě (Graf 18).

Graf 18

Produkce emisí hlavních znečišťujících látek v krajích [t], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Nejvíce **emisí CO** vykazuje dlouhodobě **Moravskoslezský kraj** (25,7 % emisí CO v Česku v roce 2025), kde je tato látka významně emitována provozy metalurgického průmyslu. V případě emisí **SO_X a NO_X** jsou největší objemy emitovány v kraji **Ústeckém** (36,2 %, resp. 19,5 % emisí těchto látek v Česku), kde jsou jejich dominantními zdroji elektrárny spalující fosilní paliva a chemický průmysl.

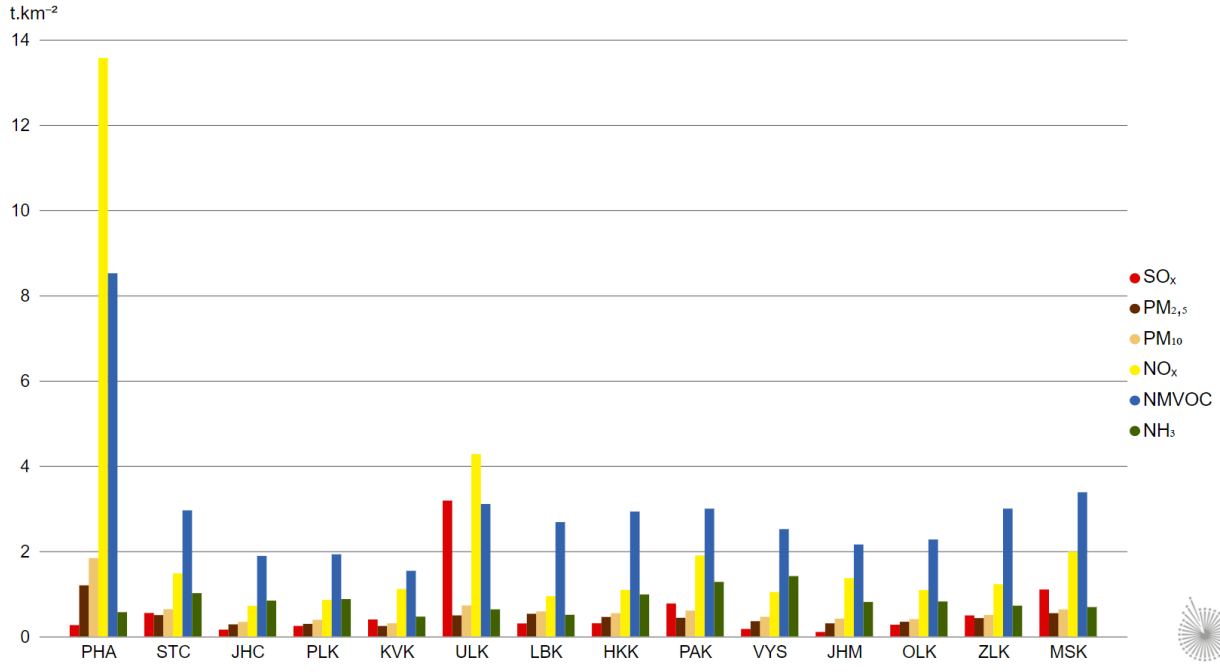
Zdrojem emisí **NH_3** je převážně zemědělství spadající do kategorií malých stacionárních zdrojů REZZO 3, nejvíce emisí amoniaku bylo v roce 2025 zjištěno ve Středočeském kraji (15,9 % celkových emisí) a v Kraji Vysočina (13,8 %).

Ve struktuře emisí dle kategorií zdrojů mají největší podíl velkých a středních stacionárních zdrojů (REZZO 1 a 2) na celkových emisích SO_X, NO_X a CO kraje Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský. **Doprava** (hlavně silniční), která spadá do kategorie mobilních zdrojů REZZO 4, je největším zdrojem znečišťování ovzduší v kraji Hl. m. Praha (79,2 % emisí NO_X, 73,6 % emisí CO a 56,6 % emisí $PM_{2,5}$ z REZZO 4 v roce 2025). V ostatních krajích nejvíce emisí $PM_{2,5}$, PM_{10}, NO_X a NMVOC pochází z **malých stacionárních zdrojů** znečišťování ovzduší (kategorie REZZO 3), tj. zejména z lokálního vytápění domácností, v případě emisí NO_X pak také z dopravy. Nejvyšší podíly malých stacionárních zdrojů jsou registrovány u emisí $PM_{2,5}$, a to v Jihočeském kraji (89,1 %) a Libereckém kraji (90,5 %). Poněkud nižší podíly jemných suspendovaných částic z malých stacionárních zdrojů mají průmyslové kraje (Ústecký 76,1 %) a zejména Hl. m. Praha (37,5 %), kde 56,6 % celkových emisí $PM_{2,5}$ produkuje doprava.

I přes nejmenší objem vyprodukovaných emisí znečišťujících látek v absolutních hodnotách má nejvyšší **emisní zátěž na plochu** (měrné emise) v případě NO_X, NMVOC i suspendovaných částic obou velikostních frakcí PM_{10} a $PM_{2,5}$ kraj Hl. m. Praha, kde měrné emise NO_X překračovaly v roce 2025 celorepublikový průměr téměř šestinásobně (Graf 19). Hlavním důvodem jsou především vysoké intenzity dopravy a s nimi související emisní zátěž koncentrovaná na malé ploše území. Celkově nejnižší emisní zátěž na plochu svého území má kraj Jihočeský, na jehož území neleží významnější velké stacionární zdroje znečišťování ovzduší, a také kraj Plzeňský. Výše měrných emisí ostatních znečišťujících látek odpovídá zastoupení hlavních kategorií zdrojů v daném kraji. Nejvyšší měrné emise CO, překračující celorepublikový průměr až čtyřikrát, má Moravskoslezský kraj (především kvůli metalurgickému průmyslu), a dále Hl. m. Praha, nejvyšší měrné emise SO_X (více než pětinásobné oproti celostátnímu průměru) má Ústecký kraj.

Graf 19

Měrné emise vybraných látek na jednotku plochy v krajích [t.km^{-2}], 2025

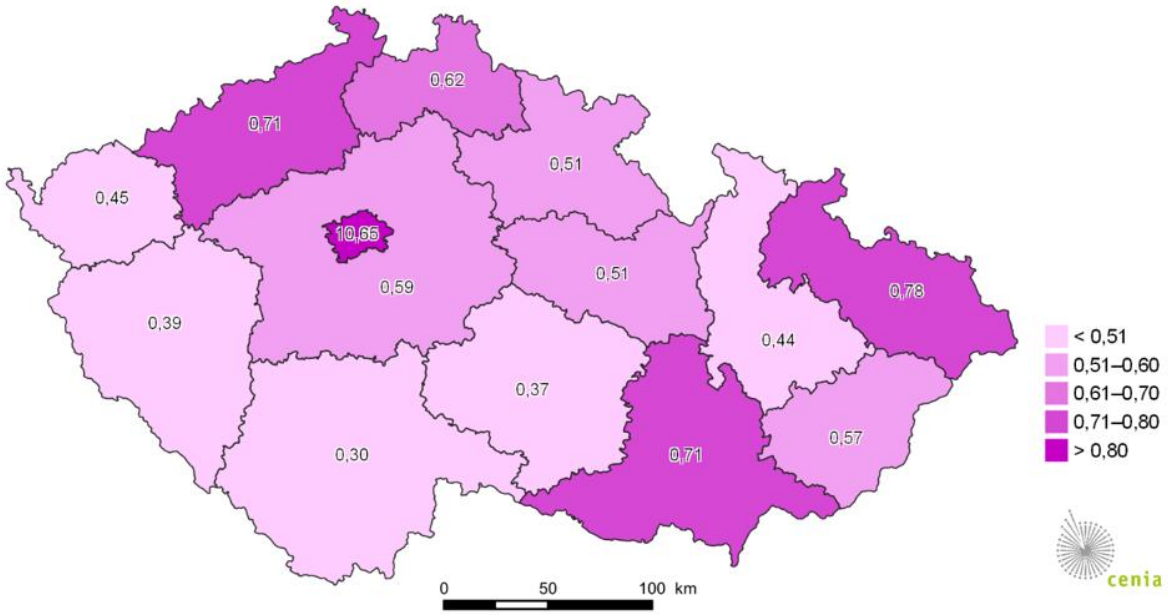

Zdroj dat: ČHMÚ

Měrné emise NO_X na plochu z dopravy měly v roce 2025 nejvyšší městské aglomerace, a dále sídla a regiony ležící na hlavních tazích silniční dopravy s vysokou intenzitou provozu. Dopravou nejvíce zatíženým krajem Česka je Hl. m. Praha, kde emise NO_X z dopravy na jednotku plochy v roce 2025 činily 10,7 t.km^{-2}, což je zhruba osmnáctinásobek celostátního průměru (0,6 t.km^{-2}). Emisemi z dopravy jsou také výrazně zatíženy kraje Jihomoravský a Moravskoslezský, zejména městské aglomerace (Brno a Ostrava, Obr. 10).

Obr. 10

Emise NO_X z dopravy na jednotku plochy v krajích [t.km^{-2}], 2025

Zdroj dat: CDV, v.v.i.

Nejnižší měrné emise NO_X z dopravy na jednotku plochy měl kraj Jihočeský (0,3 t NO_X.km^{-2}, tj. 51 % celostátního průměru), jehož značná část území je emisemi z dopravy zatížena jen minimálně.

Imisní situace

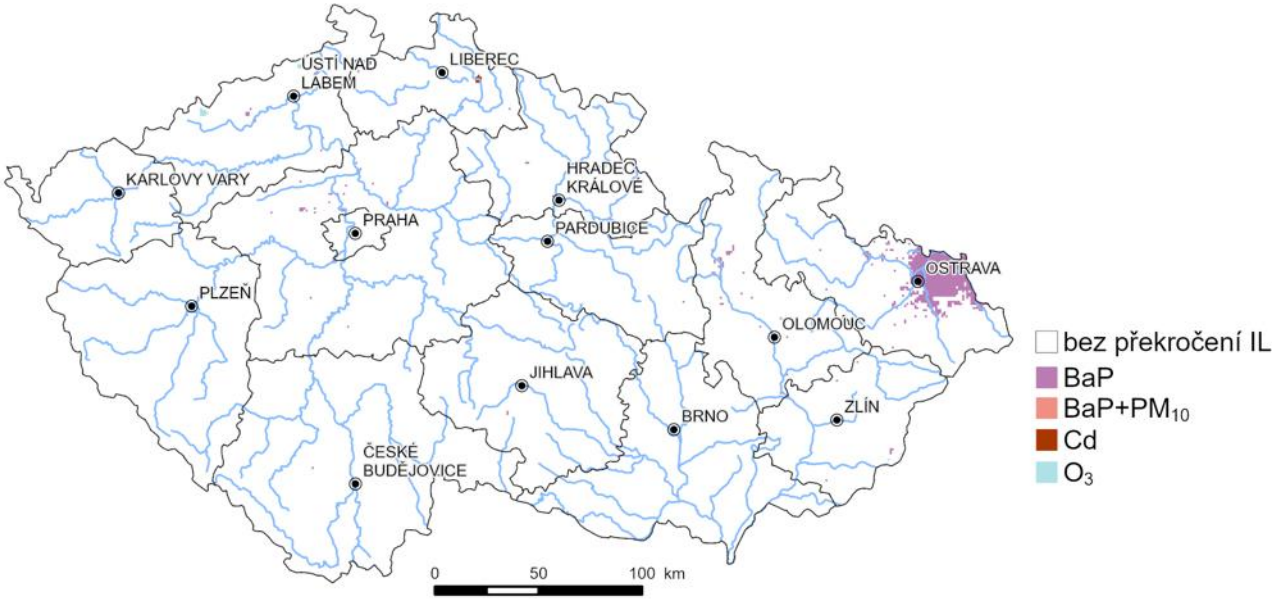
Kvalita ovzduší má zásadní vliv na lidské zdraví a kvalitu života, stejně tak na ekosystémy a vegetaci, proto je nutné zajistit dodržování imisních limitů pro znečišťující látky a dlouhodobé snižování celkové imisní zátěže. V současné době mezi nejvýznamnější znečišťující látky v ovzduší v Česku patří suspendované částice velikostních frakcí PM_{10} a $PM_{2,5}$, benzo[*a*]pyren ze skupiny polycyklických aromatických uhlovodíků, oxid dusičitý a přízemní ozon.

V roce 2025 došlo na 1,1 % území Česka k překročení alespoň jednoho **imisního limitu**[23] bez zahrnutí přízemního ozonu, na tomto území žilo 6,6 % obyvatel Česka (Obr. 11). V roce 2024 se jednalo o 1,3 % území a 7,4 % obyvatel, v meziročním srovnání tak podíl území a podíl exponovaných obyvatel mírně poklesl. Imisní limit pro přízemní ozon byl v roce 2025 překročen pouze na minimální ploše území (0,04 %), stejně jako rok předtím.

Nová Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2881 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu přináší od roku 2030 výrazně přísnější imisní limity, v některých případech až o polovinu nižší než stávající limity. Cílem zpřísnění imisních limitů je přiblížit hodnoty doporučení WHO a směřovat k nulovému znečištění ovzduší do roku 2050. Opatření na dosažení nových imisních limitů aktuálně připravuje MŽP v rámci aktualizace programů zlepšování kvality ovzduší, které budou vydány v roce 2028.

Obr. 11

Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví v Česku [%], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

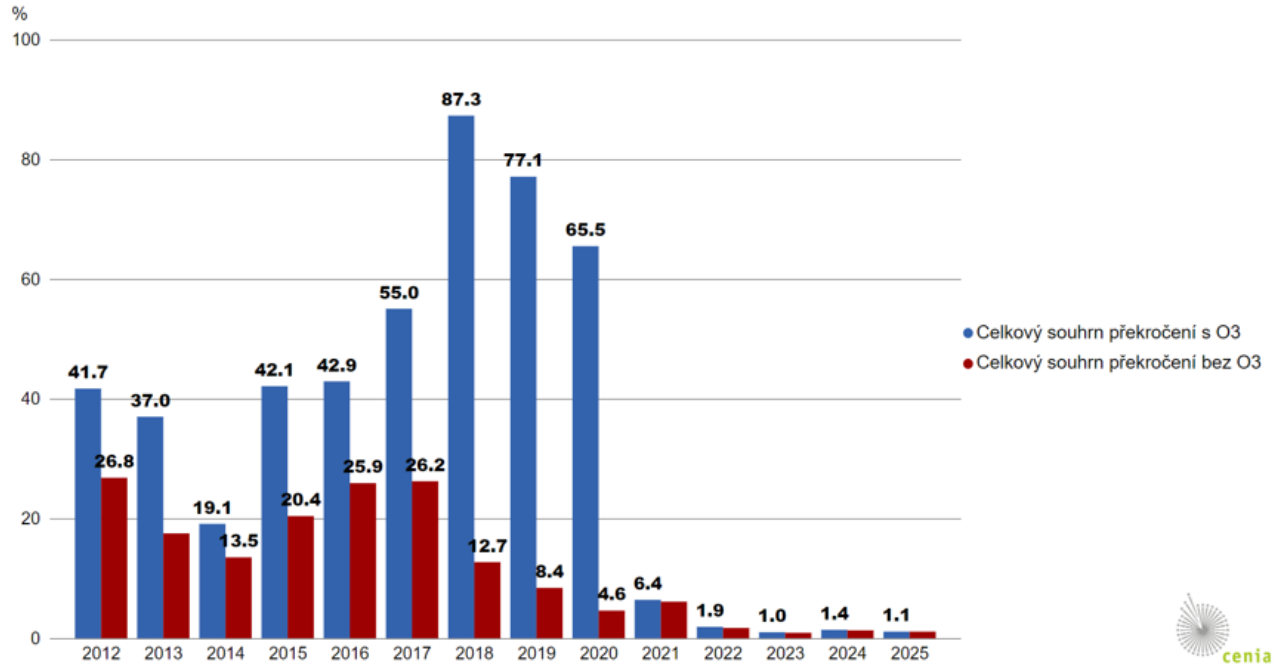
Ve srovnání se stavem před 10 lety, tj. v roce 2016, kdy imisní limity byly překračovány přibližně na čtvrtině území Česka, se podíl území s překročeným imisním limitem **významně snížil** (Graf 20). V posledních 4 sledovaných letech (roky 2022–2025) podíl území s překročeným imisním limitem stagnuje na nízkých hodnotách, kvalitu ovzduší v těchto letech podpořily příznivé meteorologické (rozptylové) podmínky a teplejší topné sezony, ve kterých pokleslo znečišťování ovzduší z vytápění domácností. Výjimkou byl v tomto ohledu rok 2025, kdy panovaly významně horší meteorologické podmínky v porovnání s předchozími lety.

[23] *Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, příloha č. 1, část 1.–3. (imisní limity pro oxid siřičitý, oxid dusičitý, oxid uhelnatý, suspendované částice, benzen, olovo, benzo[a]pyren, arsen, kadmium, nikl).*

Dlouhodobé zlepšování kvality ovzduší v Česku souvisí se zaváděním moderních technologií ve výrobě, změnou energetického mixu s rostoucím zastoupením nízkoemisních zdrojů a obnovitelných zdrojů energie (OZE), modernizací a technologickou obměnou skladby zařízení pro vytápění domácností a s postupnou obnovou vozového parku silničních vozidel za vozidla s nižšími emisemi.

Graf 20

Podíl území Česka s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví [%], 2012–2025

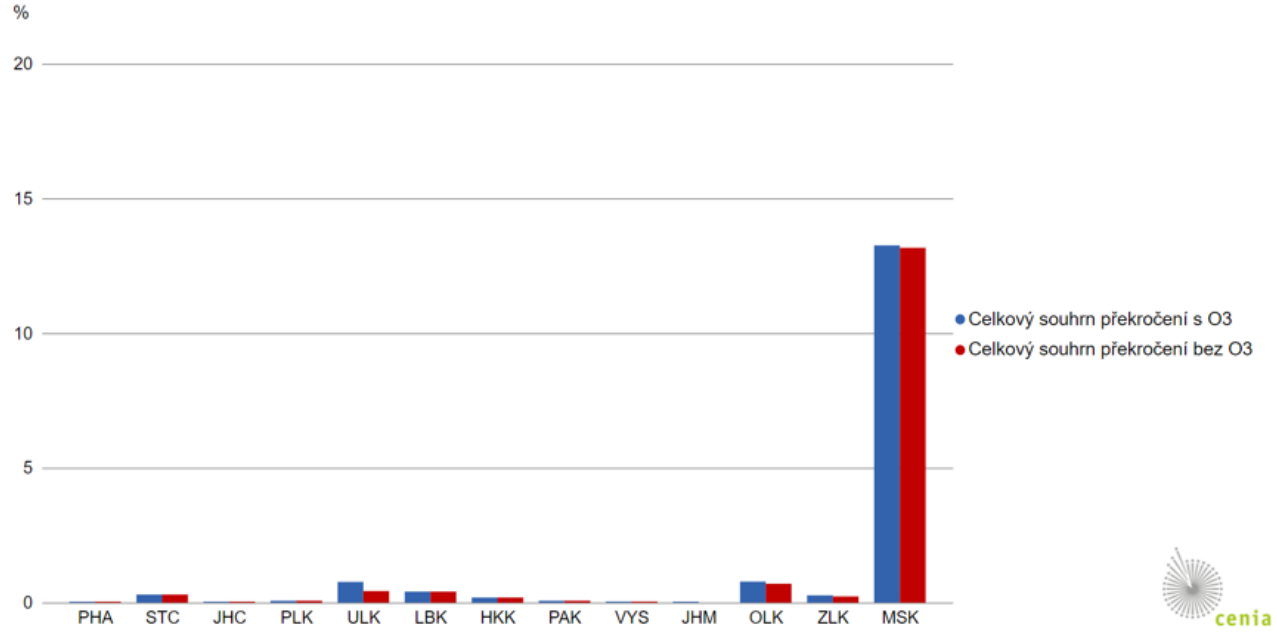
U PM_{10} je imisní limit stanoven pro 24 hod. koncentraci, u $PM_{2,5}$ a B[a]P pro roční průměrné koncentrace. V roce 2020 vstoupil v platnost přísnější imisní limit 20 µg.m^{-3} pro roční průměrnou koncentraci $PM_{2,5}$.

Zdroj dat: ČHMÚ

Regionem s nejhorší kvalitou ovzduší zůstává Moravskoslezský kraj (Graf 21), kde byl imisní limit (bez zahrnutí O_3) v roce 2025 překročen na 13,2 % území, kde žilo 45,6 % obyvatel kraje (v aglomeraci Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek na 32,0 % území, kde žilo 58,8 % obyvatel aglomerace). V ostatních krajích došlo v roce 2025 k překročení imisních limitů jen na velmi malém území.

Graf 21

Podíl území krajů Česka s překročením imisních limitů pro ochranu lidského zdraví [%], 2025

B[a]P – roční průměr vyšší než 1 ng.m^{-3}

O_3 – 26. maximální hodnota denního 8hodinového klouzavého průměru za poslední 3 roky vyšší než 120 µg.m^{-3}

PM_{10} – 36. maximální hodnota denního průměru vyšší než 50 µg.m^{-3}

$PM_{2,5}$ – roční průměr vyšší než 20 µg.m^{-3}

Zdroj dat: ČHMÚ

Imisní limit pro 24hodinovou koncentraci **suspendovaných částic PM_{10}** byl v roce 2025 překročen na jediné stanici, a to stanici Lom v okrese Most, kde byl imisní limit 50 µg.m^{-3} překročen 39x, což převyšuje dovolený počet 35 překročení za rok. Imisní limit pro roční průměrnou koncentraci částic **PM_{10} a $PM_{2,5}$** nebyl překročen na žádné stanici. Ovšem s přihlédnutím k doporučeným hodnotám koncentrací $PM_{2,5}$ a NO_X ve vnějším ovzduší, stanoveným WHO v roce 2021, které jsou přísnější ve srovnání s legislativou stanovenými imisními limity a které jsou na území ČR významně překračovány, je riziko ohrožení zdraví obyvatel vlivem expozice obyvatel znečišťujícím látkám ovzduší stále významné.

Imisní limit pro **roční průměrnou koncentraci oxidu dusičitého** (NO_2), který způsobuje zejména dýchací obtíže a dosahuje nejvyšších koncentrací v dopravně zatížených lokalitách, nebyl v roce 2025 překročen v žádné měřicí lokalitě. Imisní limit pro denní (24hodinovou) a hodinovou koncentraci oxidu siřičitého (SO_2) nebyl překročen na žádné měřicí stanici.

Imisní limit pro průměrnou roční koncentraci kadmia 5 µg.m^{-3} byl v roce 2025 překročen na jedné stanici (z celkového počtu 47 stanic), a to Tanvald – školka v okrese Jablonec n. N., kde zvýšená koncentrace kadmia souvisí s provozem blízkých průmyslových provozoven, především sklářské výroby. Imisní limity stanovené pro arsen, olovo, nikl a oxid uhelnatý (CO) nebyly na území Česka v roce 2025 překročeny.

Benzo[*a*]pyren (B[*a*]P) ze skupiny polycyklických aromatických uhlovodíků je aktuálně nejproblematičtější látka znečišťující ovzduší v Česku. Vzniká nedokonalým spalováním uhlíkatých paliv (např. uhlí, ale i dřevo) při nižších teplotách a v ovzduší je navázán na suspendované částice (zejména jemné frakce), prostřednictvím kterých se dostává do organismu. Vzhledem ke karcinogenním a mutagenním účinkům je expozice benzo[*a*]pyrenu zdravotně značně riziková. Vysokých koncentrací této látky v ovzduší je dosahováno nejen v některých průmyslových lokalitách, ale zejména v malých sídlech, kde se vytápí pevnými palivy. Koncentrace B[*a*]P vykazují výrazný roční chod s maximy v zimním období v důsledku častěji se vyskytujících zhoršených rozptylových podmínek a znečištění z lokálního vytápění domácností.

Imisní limit pro roční průměrnou koncentraci B[*a*]P 1 ng.m^{-3} byl v roce 2025 překročen na 1,1 % území Česka, kde žilo 6,5 % obyvatelstva, v meziročním srovnání se plocha území a podíl zasažených obyvatel významněji nezměnila. Dle dat staniční sítě AIM byl imisní limit pro **B[*a*]P** překročen na celkem 24 stanicích (37,5 % stanic sledujících tuto látku), převážně v Moravskoslezském kraji, nejvyšší průměrnou roční koncentraci 3,6 ng.m^{-3} naměřila stanice Věřňovice – Dolní Lutyně v okrese Karviná.

V Moravskoslezském kraji byl překročen imisní limit pro B[*a*]P na 13,2 % území kraje, v aglomeraci Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek na 32,0 % území. V ostatních krajích byl imisní limit překročen na 0,7 % území Olomouckého a 0,4 % území Ústeckého kraje, v ostatních krajích bylo překročení imisního limitu pro **B[*a*]P** zaznamenáno na velmi malé ploše území, případně vůbec.

Přetrvávající **překračování imisního limitu pro B[*a*]P** potvrzuje vysokou důležitost probíhajících opatření pro pokles emisí z lokálního vytápění domácností, které je hlavním zdrojem znečišťování ovzduší nejen benzo[*a*]pyrenem, ale i suspendovanými částicemi jemných frakcí. Největší problém představují starší kotle na spalování pevných paliv, včetně biomasy, ve kterých probíhá nedokonalé spalování. Řešením z pohledu ochrany ovzduší je zejména technologická modernizace vytápění, využívání účinných zdrojů energie a snižování energetické náročnosti budov, ale technologická modernizace vytápění, využívání společně s růstem podílu domácností vytápěných bezemisními zdroji případně i zemním plynem a snižováním energetické náročnosti budov. Důležitá je také provozní kázeň, zejména to, aby byl kotel provozován za optimálních podmínek, na jmenovitý výkon a aby bylo palivo dostatečně kvalitní (v případě dřeva dostatečně proschlé).

Přízemní ozon (O_3), vznikající chemickými reakcemi z tzv. prekurzorů ozonu (VOC, NO_X, CO a CH_4), je specifickou znečišťující látkou, která vzhledem k silným oxidačním vlastnostem negativně ovlivňuje lidské zdraví a ekosystémy. Jeho koncentrace jsou ovlivňovány především charakterem meteorologických podmínek (intenzitou a délkou slunečního svitu, teplotou vzduchu a výskytem srážek). V roce 2025 byl imisní limit pro 8hodinovou průměrnou klouzavou koncentraci ozonu překročen pouze na 0,04 % území, nadlimitním koncentracím bylo vystaveno 0,03 % obyvatel. Největší podíl území s překročením imisního limitu pro přízemní ozon měl Ústecký kraj (0,34 %).

Znečištěné ovzduší společně s atmosférickou depozicí mají negativní vliv nejen na člověka, ale také na **ekosystémy a vegetaci**. Znečišťující látky v ovzduší snižují zemědělské výnosy, odolnost vegetace vůči působení vnějších vlivů, a tím ovlivňují také vodní režim v krajině a biodiverzitu.

Přízemní ozon poškozuje asimilační orgány rostlin a má tedy negativní dopad na vegetaci, která je následně méně odolná vůči vlivu biotických a abiotických faktorů, což ovlivňuje i jednotlivá stanoviště a ekosystémy. V roce 2025 (dle dat za pětileté období 2021–2025) byl imisní limit pro expoziční index AOT40[24] překročen pouze na 4 stanicích z celkově 40 venkovských a předměstských stanic, na kterých se dle platné české legislativy hodnotí úroveň hodinových koncentrací O_3 v období květen–červenec vzhledem k imisnímu limitu AOT40 pro ochranu ekosystémů a vegetace. Jednalo se o stanice Praha–Libuš, Sněžník (okres Děčín), Rudoltice v horách (okres Most) a Štítná nad Vláří (okres Zlín). Meziroční změny hodnoty expozičního indexu AOT40 jsou ovlivněny nejen úhrnem emisí prekurzorů ozonu, ale především meteorologickými podmínkami v období od května do července, kdy k tvorbě přízemního ozonu přispívá teplé počasí s intenzivním slunečním svitem. Imisní limit pro ochranu ekosystémů a vegetace stanovený pro AOT40, roční průměrné koncentrace oxidů dusíku a pro zimní průměrné koncentrace oxidu siřičitého byl v roce 2025 překročen pouze na malém podílu území tří CHKO (Tab. 1), na území národních parků překroční imisního limitu zaznamenáno nebylo. Oproti předchozímu roku 2024 se podíl území s překročením imisního limitu v NP a CHKO významněji nezměnil, výrazně vyšší byl v letech 2023 a zejména 2022.

[24] *Průměrná hodnota AOT40 za 5 let, tj. za roky 2021–2025.*

Tab. 1

Podíl území jednotlivých CHKO a NP s překročenými imisními limity pro ochranu ekosystémů a vegetace [%], 2025

NP + CHKO	NO_x	O_3	Souhrn
	Roční průměr > 30 µg.m^{-3}	AOT40 > 18 000 µg.m^{-3}.h	
	%	%	%
CHKO Bílé Karpaty	–	2,1	2,1
CHKO České středohoří	0,4	–	0,4
CHKO Labské pískovce	0,02	2,5	2,5

Pozn.: V ostatních CHKO a NP nebyl imisní limit překročen.

Zdroj dat: ČHMÚ

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

https://www.chmi.cz/kvalita-ovzdusi/imise-informacni-system-hodnoceni-kvality-ovzdusi

1.3 Expozice obyvatel a životního prostředí nebezpečným látkám

Klíčová sdělení

- Emise většiny těžkých kovů (Zn, Pb, Cr, Se, Ni, Hg, Cd) do ovzduší od roku 2005 poklesly, v posledních 5 hodnocených letech (období 2020–2024[25]) však dochází k výraznějšímu kolísání ve vývoji emisí ovlivněných charakteristikou topných sezon a proměnným obsahem těžkých kovů v používaných palivech a surovinách. Emise mědi zvolna rostou v souvislosti s růstem silniční dopravy, která je jejich hlavním zdrojem.
- Emise persistentních organických látek do ovzduší výrazně klesají po roce 2015, a to díky poklesu emisí těchto látek z hlavních kategorií zdrojů, kterými jsou vytápění domácností a veřejná energetika a výroba tepla.
- Databáze SEKM koncem roku 2025 obsahovala 10 174 jednotlivých záznamů kontaminovaných a potencionálně kontaminovaných lokalit. Byla dokončena sanace celkově 1 174 kontaminovaných lokalit, v nevyhovujícím stavu byla ukončena sanace 83 lokalit.

[25] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

1.3 Expozice obyvatel a životního prostředí nebezpečným látkám

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Emise těžkých kovů a POPs do ovzduší	Emise a úniky nebezpečných chemických látek do všech složek životního prostředí se snižují			Pokles emisí těžkých kovů do ovzduší s výjimkou mědi od roku 2005. Výrazný pokles emisí POPs po roce 2015.	
Kontaminovaná území (evidence a sanace)	Kontaminovaná území, vč. starých ekologických zátěží, jsou evidována a účinně sanována			Průběžné naplňování a aktualizace SEKM. Pokračuje sanace kontaminovaných míst s prioritou k sanaci.	

Emise a úniky nebezpečných chemických látek

Snižování expozice obyvatel a životního prostředí nebezpečným chemickým látkám se stále více opírá o preventivní přístup založený na omezení rizik již ve fázi návrhu výrobků a technologií, o substituci nejnebezpečnějších látek, zohlednění kombinovaných účinků chemických látek a o dostupnost informací o chemických látkách ve výrobcích a odpadech v celém jejich životním cyklu. Tyto principy jsou postupně posilovány na mezinárodní i evropské úrovni a představují rámec pro další rozvoj opatření pro ochranu zdraví a životního prostředí.

Zásadními legislativními dokumenty v oblasti chemických látek jsou nařízení REACH[26] a nařízení CLP[27]. Nařízení se vztahují nejen na chemické látky využívané v průmyslu, ale i na látky obsažené ve směsích a výrobcích běžně používaných v každodenním životě. Mezinárodní pohyb vybraných nebezpečných chemických látek a pesticidů je regulován Rotterdamskou úmluvou a nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 649/2012 (Prior Informed Consent, PIC). Cílem tohoto systému je zajistit informované rozhodování dovážejících států a předcházet nepříznivým dopadům nebezpečných látek na lidské zdraví a životní prostředí. Data o dovozu a vývozu látek podléhajících režimu PIC jsou shromažďována na úrovni EU prostřednictvím Evropské agentury pro chemické látky (ECHA).

[26] *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES.*

[27] *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006.*

Za ohlašovací rok 2024[28] byly ohlášeny do **Integrovaného registru znečišťování životního prostředí (IRZ)** požadované údaje za úniky do vody, půdy a do ovzduší a za přenosy v odpadních vodách a v odpadech z celkově 2 651 provozoven, celkem 2 484 provozoven předalo nadlimitní hlášení. Dle kategorií ekonomické činnosti nejvíce hlášení předaly podniky kategorie výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení (481), živočišná výroba (340) a shromažďování, sběr a odstraňování odpadů, úprava odpadů k dalšímu využití (256). Za rok 2024 bylo ohlášeno celkem 1 253 úniků do ovzduší, vody a půdy, z toho bylo 1 005 hlášení nadlimitních, kdy došlo k překročení prahové hodnoty pro hlášení alespoň u jedné látky. Do ovzduší bylo ohlášeno celkově 1 007 úniků (z toho 791 nadlimitních), nadlimitní hlášení se týkala celkem 35 látek (z celkově 67 sledovaných látek). Údajů, které se týkaly úniků do vody, bylo evidováno 246 (z toho 214 nadlimitních), z celkového počtu 76 sledovaných látek v únicích do vody byly ohlášeny nadlimitní úniky u 22 látek. Nejvyšší počet hlášení byl v kategorii přenosy v odpadech, a to 1 163 (z toho 1 024 nadlimitních); v rámci přenosů v odpadech se v IRZ sleduje 24 látek, v roce 2024 byly ohlášeny nadlimitní přenosy u 22 látek.

Celkové ohlášené množství úniků těžkých kovů (kovy se specifickou měrnou hmotností větší než 4,5 $g.cm^{-3}$) do vody od roku 2016 pokleslo, po roce 2021 však již dochází pouze k meziročním fluktuacím úniků těchto látek bez zřetelného trendu. V roce 2024 bylo ohlášeno 1 022,3 kg úniků arsenu (meziročně +19,0 %), 868,4 kg chromu (meziročně +41,8 %), kadmia 24,5 kg (+45,3 %) a olova 165,9 kg (-60,1 %).

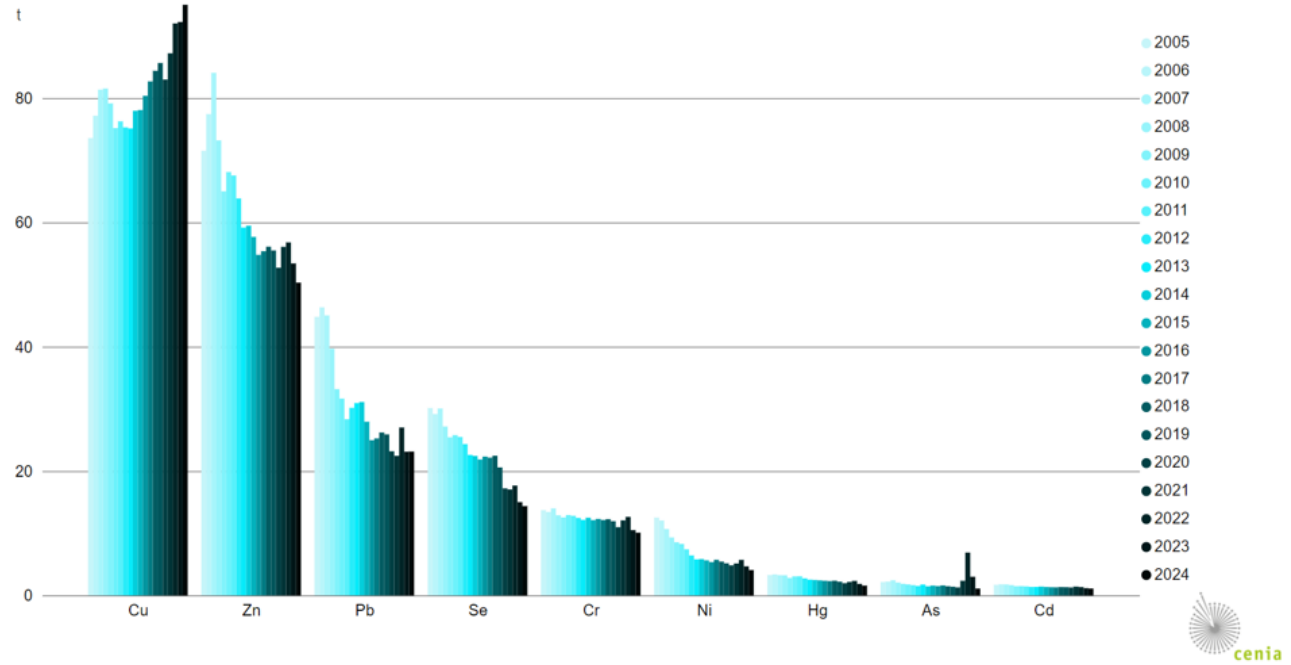
Emise těžkých kovů do ovzduší vznikají během technologických procesů při výrobě kovů, díky jejich přítomnosti ve vstupních surovinách, při spalování fosilních paliv s obsahem těžkých kovů a z otěrů brzd a pneumatik v dopravě. Emise těžkých kovů mohou pocházet i z kontaminovaných míst po těžební a hutnické činnosti. Těžké kovy mají karcinogenní a mutagenní účinky a jejich nebezpečnost spočívá i v jejich možném přechodu z ovzduší do dalších složek životního prostředí, zejména do půdy, kde dochází k jejich akumulaci.

Emise těžkých kovů do ovzduší v Česku s výjimkou mědi v dlouhodobém horizontu klesají (Graf 22), v posledních 5 sledovaných letech (období 2019–2024) však ve vývoji emisí těžkých kovů docházelo k výraznějšímu kolísání mezi jednotlivými roky, které je způsobeno jak vývojem ekonomiky a průmyslové výroby, tak i charakteristikou topných sezon a proměnným obsahem těžkých kovů v používaných palivech a surovinách. Nejvýraznější poklesy emisí těžkých kovů byly v období 2005–2024 zaznamenány u niklu (o 67,4 %), selenu (o 52,4 %) a rtuti (o 51,9 %). Emise olova poklesly od roku 2005 téměř na polovinu (o 48,4 %), zásadní pokles emisí olova nastal již v předcházejících letech 2000–2005 (o cca 80 %), v souvislosti s ukončením prodeje olovnatého benzinu. Emise mědi setrvale rostou v souvislosti s růstem intenzit silniční dopravy, kde je měď uvolňována jako nespalovací emise zejména z otěrů brzdového obložení obsahujícího měď. V období 2005–2024 emise mědi vzrostly o 30,1 %, meziročně v roce 2024 o 3,1 %.

[28] *Data IRZ za rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Graf 22

Vývoj emisí těžkých kovů do ovzduší v Česku [%], 2005–2024

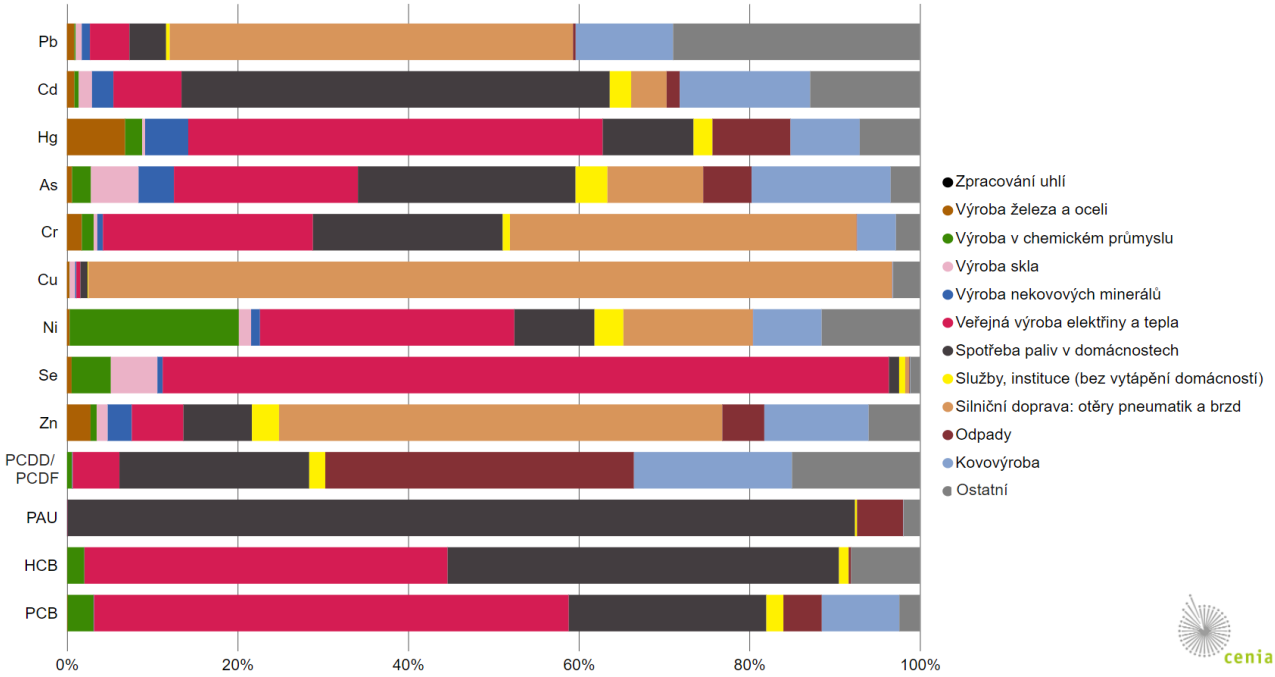
Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ČHMÚ

Mezi nejvýznamnější kategorie **zdrojů emisí těžkých kovů do ovzduší** (Graf 23) v Česku patří sektor **veřejné energetiky a výroby tepla**, který v roce 2024 emitoval do ovzduší ze spalování fosilních paliv 85,1 % celkových emisí selenu, 48,6 % emisí rtuti a 29,8 % emisí niklu. **Spalování paliv v domácnostech** je nejvýznamnějším zdrojem emisí kadmia (50,2 %) a arsenu (25,5 %). Ze silniční dopravy, konkrétně z otěrů brzd a pneumatik, pocházelo 94,2 % celkových emisí mědi, 52,0 % emisí zinku, 47,3 % emisí olova a 40,6 % emisí chromu. Z dalších kategorií je ještě možné jmenovat výrobu kovů (16,3 % emisí arsenu, 15,3 % emisí kadmia) a odpadové hospodářství (9,1 % emisí rtuti).

Graf 23

Zdroje emisí vybraných těžkých kovů a POPs do ovzduší v Česku [%], 2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ČHMÚ

Perzistentní organické látky (POPs) mají bioakumulativní charakter a toxické vlastnosti a představují rizika pro lidské zdraví v podobě poškození vnitřních orgánů, snížení imunity i zvýšení rizika výskytu zhoubných nádorů. Tyto látky se v prostředí jen velice obtížně odbourávají a setrvávají v něm tak řadu let, kontaminace životního prostředí je právě vlivem jejich perzistence nadále přetrvávajícím problémem. Zdrojem POPs jsou zejména spalovací procesy, a to při spalování paliv v domácnostech (vytápění), ve veřejné energetice a výrobě tepla, výrobě kovů a rovněž také v odpadovém hospodářství.

Emise všech skupin POPs do ovzduší v období 2005–2024 poklesly, nejvýraznější relativní pokles byl zaznamenán u **polychlorovaných dioxinů a furanů** (PCDD/PCDF), a to o 75,2 %. Zatímco u emisí dioxinů a furanů a dále u polychlorovaných bifenylů (PCBs) byl v tomto období registrován statisticky významný **klesající trend**, vývoj emisí hexachlorbenzenu a polycyklických aromatických uhlovodíků (POPs) byl více rozkolísaný s výrazným poklesem až v posledních 5 letech tohoto období (tj. po roce 2020).

Zásadní pokles **emisí HCB** nastal mezi roky 2000 a 2003 na téměř desetinu původní hodnoty, kdy výrazně poklesly emise této látky ze sekundární výroby hliníku. Další výrazný pokles emisí HCB nastal až po roce 2020, kdy emise HCB poklesly o 61,6 % a v roce 2024 byly o 63,6 % nižší než v roce 2005. Ve vývoji emisí v tomto období se projevil výrazný pokles emisí HCB z hlavních kategorií zdrojů, kterými v roce 2024 bylo spalování paliv v domácnostech (45,9 % celkových emisí, Graf 24), kde HCB vzniká při nedokonalém spalování uhlí a také biomasy s obsahem sloučenin chloru (hlavně lakované a chemicky ošetřené dřevo a pelety), a dále veřejná energetika a výroba tepla (42,6 %).

Emise **polychlorovaných bifenylů (PCB)** poklesly v období 2005–2024 o 55,7 %, od roku 2020 o 41,5 %. Největší podíl na celkových emisích PCB měla v roce 2024 kategorie veřejná energetika a výroba tepla (55,7 %) a spalování paliv v domácnostech (23,2 %). Technologická výměna pro vytápění domácností, změna struktury paliv pro vytápění domácností i odklon od uhlí v energetickém mixu pro výrobu elektřiny a tepla jsou hlavními faktory poklesu emisí PCB v posledních letech.

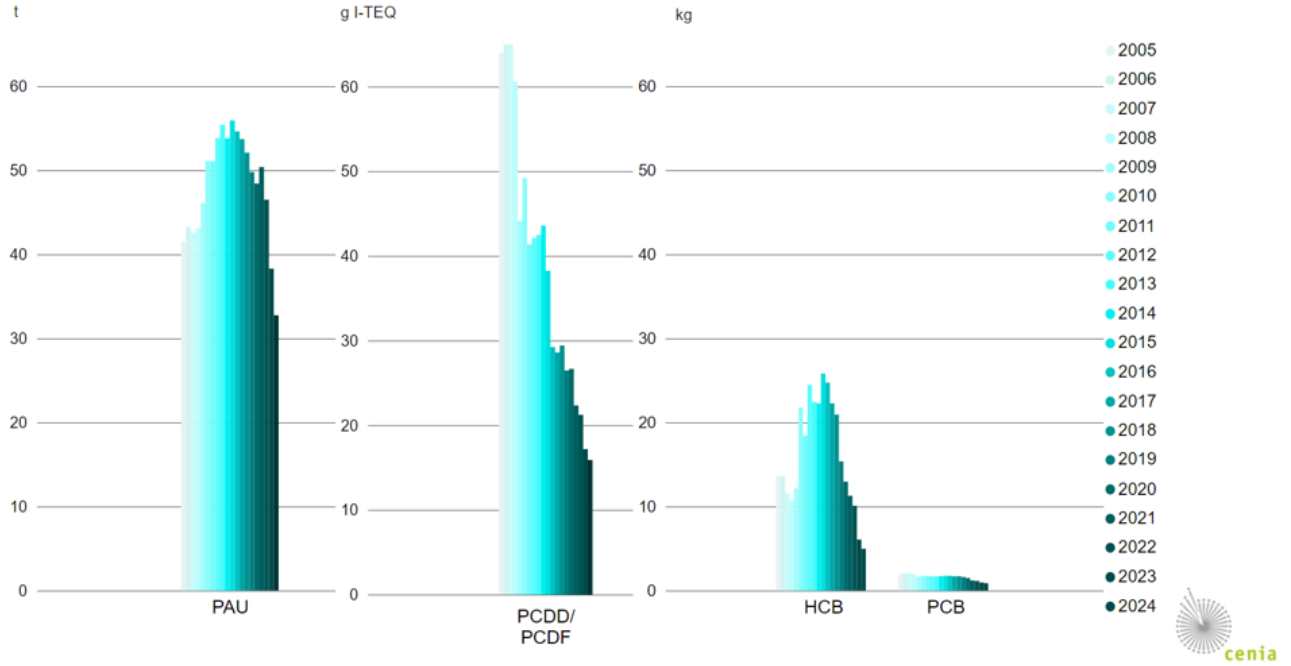
Emise **dioxinů a furanů (PCDD/PCDF)** poklesly v období 2005–2024 na zhruba čtvrtinu (o 75,2 %), pokles emisí byl zásadním způsobem ovlivněn radikálním poklesem emisí dioxinů a furanů ze spalování paliv v hutnictví železa a oceli (1A2a), což je kategorie, která měla až do roku 2015 největší podíl na celkových emisích těchto látek. V období 2005–2020 poklesly emise dioxinů a furanů z metalurgického průmyslu v důsledku modernizace technologií a zavádění nejlepších dostupných technik o 87,6 % a do roku 2024 téměř na nulu, na čemž se podílel útlum metalurgického průmyslu v posledních letech.

Kategoriemi s největším podílem na celkových emisích **dioxinů a furanů** byly v roce 2024 odpadové hospodářství (36,2 % emisí), vytápění domácností (22,3 %) a metalurgický průmysl – průmyslové procesy bez spalování (18,5 %). V rámci odpadového hospodářství emise PCDD/PCDF nejvíce vznikají v zařízeních pro biodegradaci, solidifikaci a sanitaci odpadu a také při požárech budov a automobilů. Z těchto zdrojů (NFR sektor 5E – Other Waste) v roce 2024 pocházelo 27,3 % celkových emisí dioxinů a furanů. Dalších 8,9 % emisí dioxinů a furanů bylo vykázáno v kategorii 5C2 Otevřené hoření odpadu. Spalování odpadu pro energetické využití (ZEVO) je vykazováno v rámci kategorie 1A1 (energetika a výroba tepla), podíl této kategorie, zahrnující veškerou průmyslovou výrobu elektřiny a tepla, na celkových emisích dioxinů a furanů je ve srovnání s uvedenými zdroji nevýznamný.

Emise **polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU)**, které v roce 2024 pocházely téměř výhradně z vytápění domácností (92,3 %), závisí na struktuře spalovaných paliv v domácnostech, technologické úrovni spalovacích zařízení, zejména kotlů, a také na teplotním průběhu topných sezon. V období 2005–2024 poklesly emise PAU o 21,2 %, k výraznějšímu poklesu emisí došlo až v posledních 5 letech, tj. v období po roce 2020 (o 32,4 %).

Graf 24

Emise POPs do ovzduší v Česku [t, g I-TEQ, kg], 2005–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ČHMÚ

Kontaminovaná území

Kontaminovaná místa, resp. staré ekologické zátěže jsou projevem antropogenních činností, během kterých docházelo či dochází k jednorázovým – havarijním, nebo chronickým únikům znečišťujících látek do životního prostředí. Přestože jsou již znečišťující látky v prostředí velmi rozšířené, lze ve městech i krajině nalézt kontaminovaná místa, kde je koncentrace či objem znečištění výrazně vyšší než v okolním prostředí, a představuje tak rizika pro lidské zdraví a ekosystémy. Některá tato místa mají velmi dlouhou a komplikovanou historii, a proto se označují jako tzv. staré ekologické zátěže. Za kontaminovanou lokalitu považujeme území se závažnou kontaminací horninového prostředí, podzemních nebo povrchových vod, ke kterému došlo nevhodným nakládáním s rizikovými látkami, jako např. ropnými látkami, pesticidy, polychlorovanými bifenyly, chlorovanými a aromatickými uhlovodíky, těžkými kovy apod. Zjištěná kontaminace je obvykle považována za starou ekologickou zátěž, pokud vznikla před privatizací nebo původce kontaminace neexistuje či není znám.

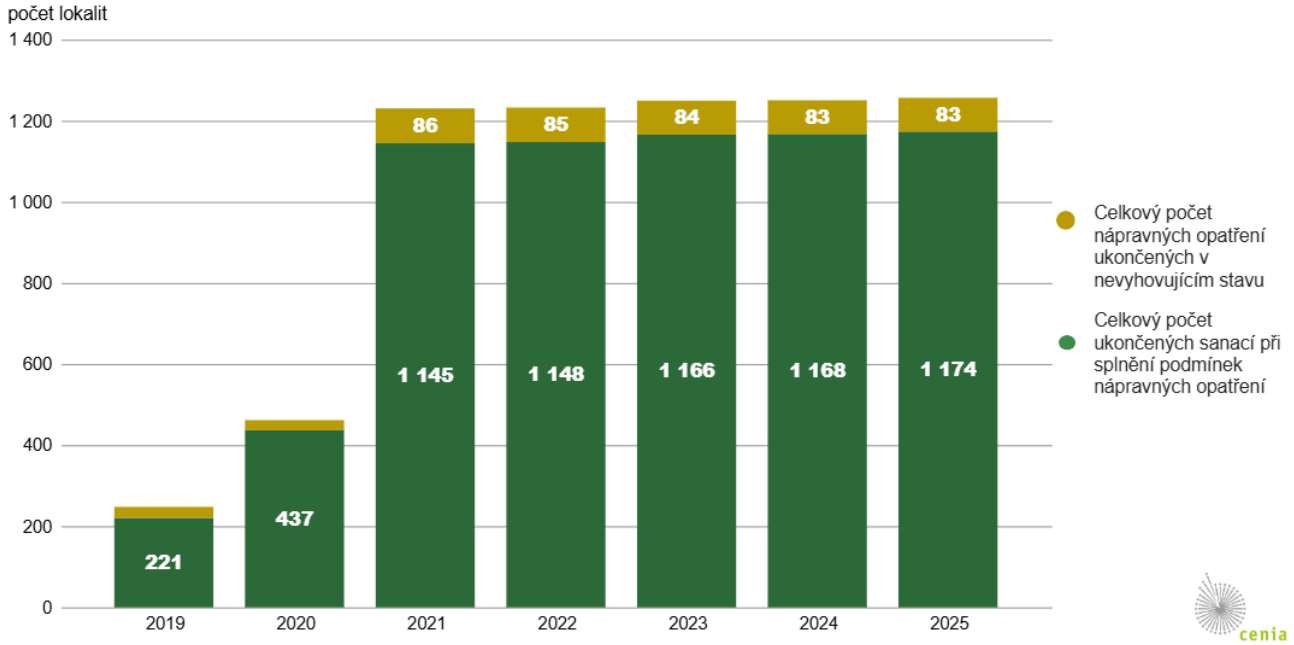
Ministerstvo životního prostředí provozuje databázi **Systém evidence kontaminovaných míst (SEKM)**, která k 31. 12. 2025 obsahovala 10 174 jednotlivých záznamů kontaminovaných a potencionálně kontaminovaných lokalit (10 159 koncem roku 2024). Lokalit s prioritou pro průzkum bylo evidováno 6 041, lokalit s prioritou pro sanaci databáze obsahovala 110, v roce 2025 bylo aktualizováno 88 lokalit. V letech 2018–2022 došlo v souvislosti s realizací projektu Národní inventarizace kontaminovaných míst (NIKM) k jednorázovému naplnění původně výhradně přírůstkové databáze o aktualizaci údajů o již známých lokalitách. Přestože databáze obsahuje téměř 10 000 oficiálních záznamů, je na místě upozornit, že nepřítomnost případného místa (lokality) v databázi SEKM neznamená, že dané místo není kontaminované. V databázi jsou evidovány pouze lokality, o jejichž možném znečištění má MŽP relevantní informace.

Počet lokalit v databázi SEKM se dynamicky mění s tím, jak jsou jednotlivé lokality sanovány, nebo jsou naopak identifikovány nové, dosud neznámé. V období 2010–2025 byly při splnění podmínek nápravných opatření ukončeny sanace celkem 1 174 kontaminovaných lokalit (Graf 25). Tato data jsou výrazně ovlivněna realizací projektu Národní inventarizace kontaminovaných míst (NIKM)[29].

[29] V rámci NIKM byla do databáze přidána i data ze starších sanačních prací (před rokem 2010), která zhotovitelem sanačních prací nebyla do té doby do databáze SEKM vložena, a to v rozporu s vyhláškou č. 369/2004 Sb., která takovou povinnost ukládá.

Graf 25

Počet lokalit starých ekologických zátěží s ukončenou sanací evidovaných v SEKM v Česku, do roku 2020 počet sanací v jednotlivých letech, od roku 2021 kumulativní počet [počet lokalit], 2019–2025

Růst počtu sanací po roce 2020 byl ovlivněn realizací projektu NIKM, kdy do databáze byla v těchto letech zadávána i data o lokalitách, jejichž sanace byla dokončena již dříve, ale v databázi o tom nebyl záznam.

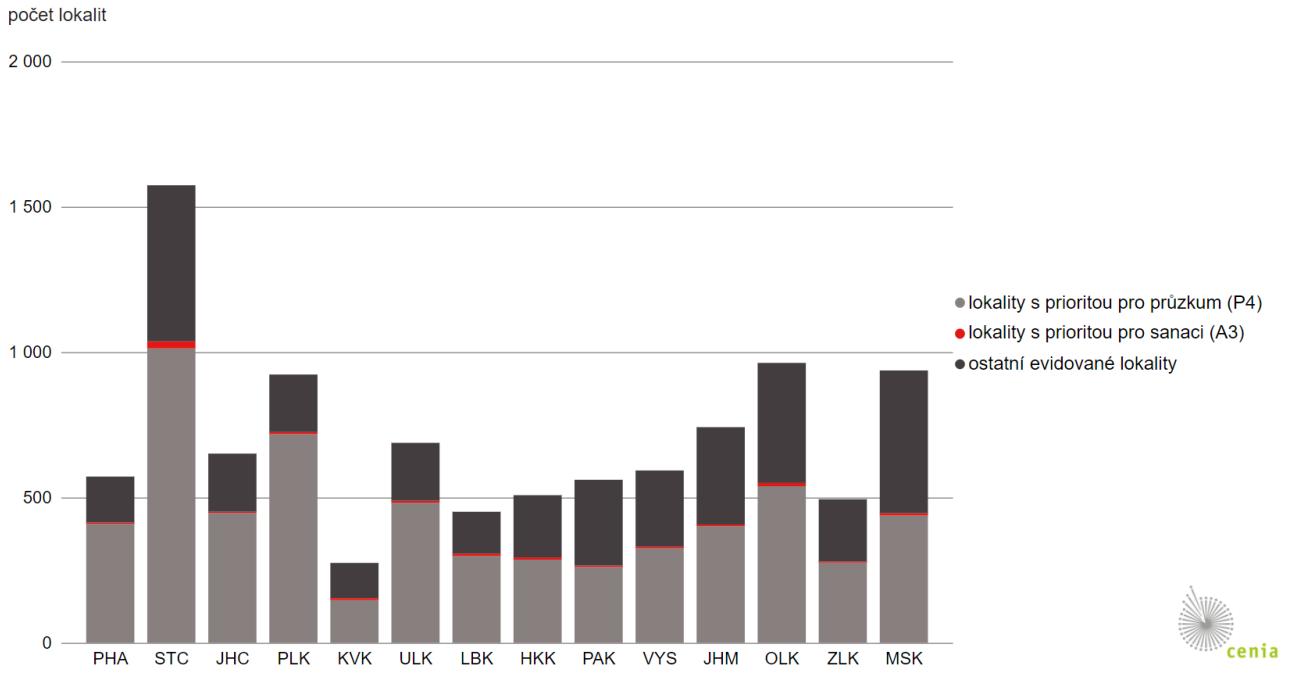
Zdroj dat: MŽP

Sanace starých ekologických zátěží v Česku jsou **financovány** z evropských fondů čerpaných prostřednictvím operačních programů, především pak z Operačního programu Životní prostředí, a dále pak z prostředků Ministerstva financí (tzv. „Ekologické smlouvy“), a v některých případech i z finančních prostředků jednotlivých resortů.

Na krajské úrovni je největší počet kontaminovaných lokalit v databázi SEKM evidován ve Středočeském kraji (1 574, Graf 26), v tomto kraji je rovněž evidován nejvyšší počet lokalit (24) s prioritou pro sanaci. Vysoký počet kontaminovaných lokalit je ještě evidován v Olomouckém (963), Moravskoslezském (937) a Plzeňském kraji (923), nejméně kontaminovaných lokalit bylo evidováno v Karlovarském kraji (275 lokalit). V Plzeňském kraji bylo po Středočeském nejvíce kontaminovaných lokalit s prioritou pro průzkum (718).

Graf 26

Počet lokalit starých ekologických zátěží evidovaných v SEKM v jednotlivých krajích Česka, dle druhu lokalit [počet lokalit], 2025

Zdroj dat: MŽP

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

1.4 Hluková zátěž obyvatel a světelné znečištění

Klíčová sdělení

- Hlukové zátěži ze silniční dopravy nad 55 dB je vystavena zhruba pětina obyvatel Česka.
- Vysoké hlukové zátěži ze silniční dopravy nad mezní hodnotu, kvůli které probíhá pro zasažené oblasti tvorba a implementace akčních plánů na snížení hlukové zátěže, je vystaveno 210,6 tis. obyvatel Česka, z toho 71 % obyvatel žije v městských aglomeracích.
- Pro hodnocení světelného znečištění zatím neexistuje metodika, v řešení je však několik výzkumných projektů na toto téma.

1.4 Hluková zátěž obyvatel a světelné znečištění

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Hluková zátěž obyvatelstva	Snížení počtu lidí, kteří jsou chronicky obtěžováni hlukem ze silniční dopravy (dle indikátorů HA a HSD), o 30 % do roku 2030 ve srovnání s úrovní v roce 2017	N/A	N/A	Počet osob exponovaných hluku ze silniční dopravy dle dostupných dat neklesá.	✗
Jas noční oblohy	Světelné znečištění se snižuje	↗	~	Současná míra světelného znečištění se zhoršuje kvůli narůstajícímu množství zdrojů světla, resp. osvětlovaných ploch.	~

Hluková zátěž obyvatelstva

Hluková zátěž ovlivňuje kvalitu životního prostředí a je zdrojem rizik pro zdraví obyvatel. Nadměrný hluk způsobuje stres, který je příčinou celé řady civilizačních onemocnění. Za nejčastěji se vyskytující účinek hluku na člověka je považováno obtěžování hlukem, tj. subjektivní efekty akustické nepohody, dále se jedná o rušení spánku a ovlivnění činností. Nejzávažnější zdravotní účinky hluku jsou účinky na sluchový orgán a kardiovaskulární systém.

Hlukovou zátěž ve venkovním prostředí v Česku i v celé EU způsobuje zejména **silniční doprava**. Dle výsledků 4. kola Strategického hlukového mapování z roku 2022[30] je v Česku vystaveno hluku ze silniční dopravy nad 55 dB celkově cca 2,2 mil. osob, což odpovídá zhruba pětině obyvatel Česka. Z tohoto počtu 1,7 mil. obyvatel (tj. 77 %) žije v **městských aglomeracích nad 100 tis. obyvatel**. Hladinám hluku ze silniční dopravy přesahujícím stanovenou **mezní hodnotu** 70 dB (pro indikátor L_{dvn}) je exponováno 210,6 tis. obyvatel, z toho v aglomeracích 149,1 tis. obyvatel (71 %), pro zasažené oblasti jsou připravovány akční plány na snížení hlukové zátěže. V nočních hodinách (v čase 22–6 hod., indikátor L_n), kdy platí nižší mezní hodnota 60 dB, je exponováno hluku ze silniční dopravy nad mezní hodnotu 272,1 tis. obyvatel, z toho 187,5 tis. (69 %) v aglomeracích. Při interpretaci těchto dat je nutné zohlednit, že hlukové mapování se mimo aglomerace neprovádí plošně, ale jen v oblastech, kde jsou splněna kritéria stanovená směrnicí 2002/49/ES pro intenzitu dopravy (3 mil. vozidel za rok, což odpovídá cca 8 tis. vozidlům každý den).

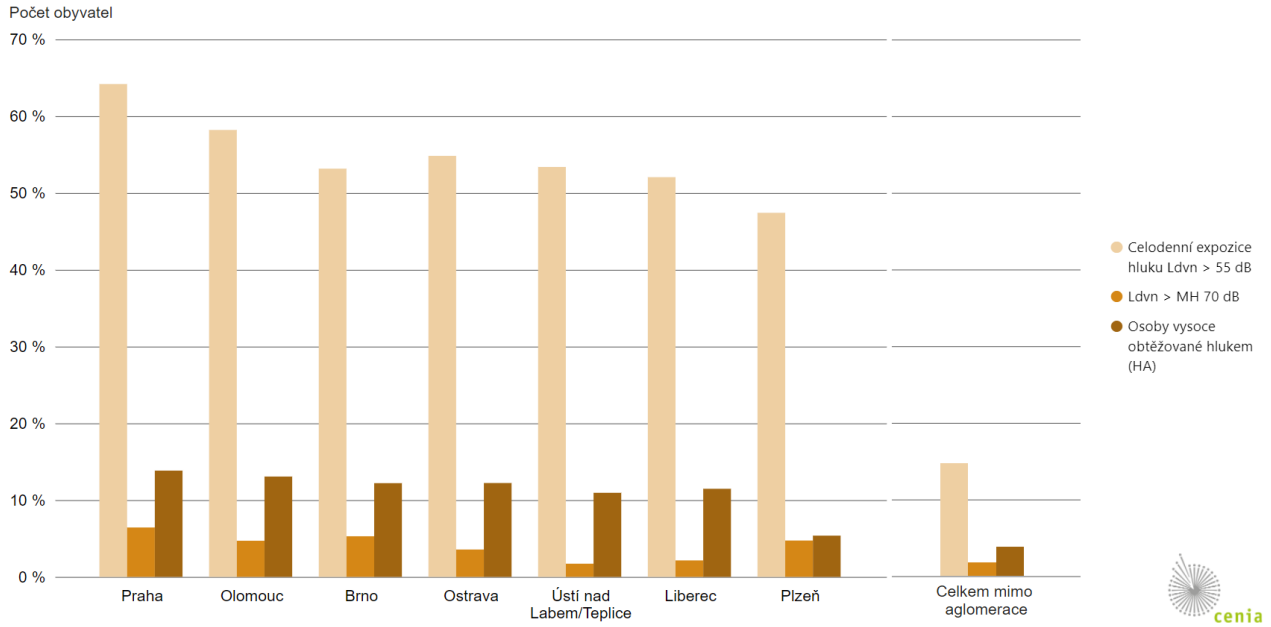
[30] *Strategické hlukové mapování se provádí dle požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí v pětiletých intervalech, novější data proto nejsou k dispozici. V roce 2020 byla přijata novelizace této legislativy (Směrnice Komise (EU) 2020/367), která v příloze III upřesňuje metodiku výpočtu hlukových indikátorů a indikátorů zdravotních dopadů.*

Pro vyhodnocení **zdravotních rizik hlukové expozice** jsou použity indikátory výrazného obtěžování hlukem (High Annoyance, HA) a vysokého rušení spánku (High Sleep Disturbance, HSD). Metodika pro stanovení těchto indikátorů a následně i expozice obyvatelstva zohledňuje nejen intenzitu hluku (tj. akustický tlak), ale i vývoj hluku v čase a jeho další charakteristiky. Hluku ze silniční dopravy splňujícímu kritéria vysokého obtěžování je dle výsledků 4. kola SHM v Česku celkově vystaveno 496,6 tis. osob, z toho v aglomeracích 360,8 tis. osob, tj. 73 %. Ze zdravotního pohledu ještě závažnějšímu rušení spánku hlukem ze silniční dopravy je vystaveno 162,2 tis. obyvatel, ze kterých 70 % (113,2 tis.) žije v městských aglomeracích.

Nejvíce je hlukem ze silniční dopravy zatížena **aglomerace Praha**, ve které je 91,3 tis. obyvatel, tj. 6,4 % obyvatel vstupujících do hlukového mapování, exponováno celodennímu hluku nad mezní hodnotu a 13,8 % obyvatel je vysoce obtěžováno hlukem s rizikem zdravotních dopadů (Graf 27). Výrazně je Praha zasažena hlukem ze silniční dopravy i v nočních hodinách, 4,2 % obyvatel trpí vysokým rušením spánku (Graf 28). Nadprůměrnou hlukovou zátěž v rámci aglomerací mají dle sledovaných hlukových ukazatelů i aglomerace Olomouc a Brno.

Graf 27

Celodenní (24hodinová) hluková zátěž ze silniční dopravy v aglomeracích a mimo aglomerace dle indikátorů L_{dvn} a HA [% exponovaných obyvatel vstupujících do hlukového mapování], 2022

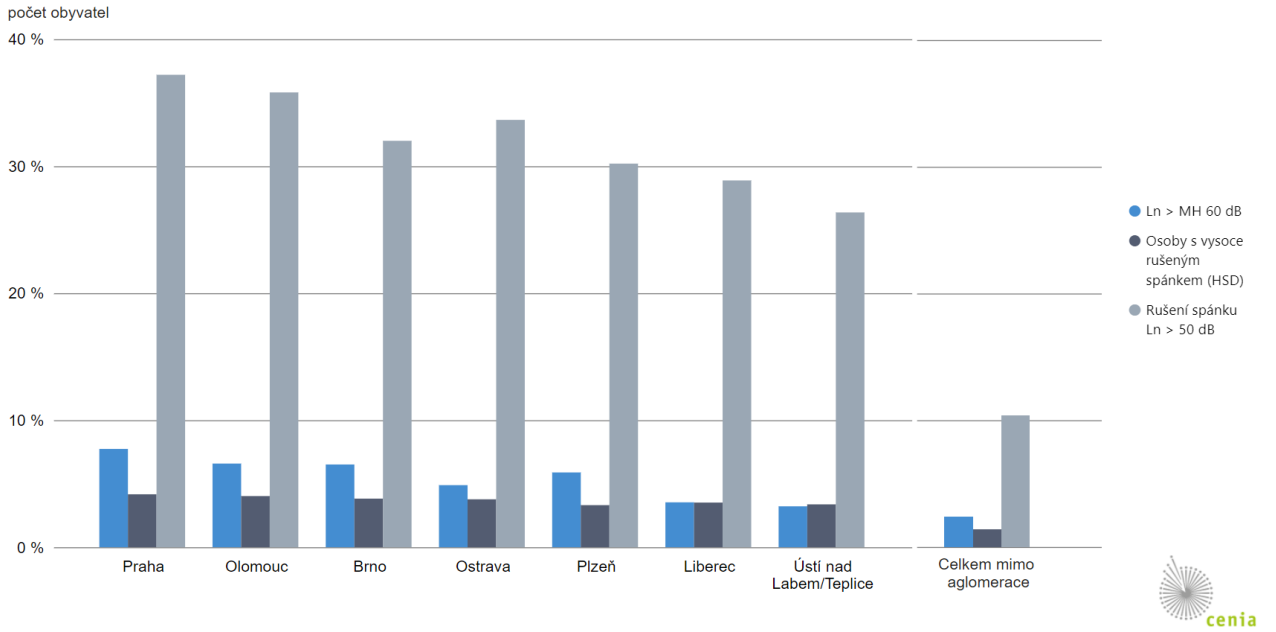

Mimo aglomerace jsou data k dispozici jen pro silnice s intenzitou dopravy vyšší než 3 mil. vozidel za rok. Data pro rok 2025 nejsou k dispozici, hlukové mapování se provádí v pětiletých cyklech.

Zdroj dat: NRL

Graf 28

Noční (22–6 hod.) hluková zátěž ze silniční dopravy v aglomeracích a mimo aglomerace dle indikátorů L_n a HSD [% exponovaných obyvatel vstupujících do hlukového mapování], 2022

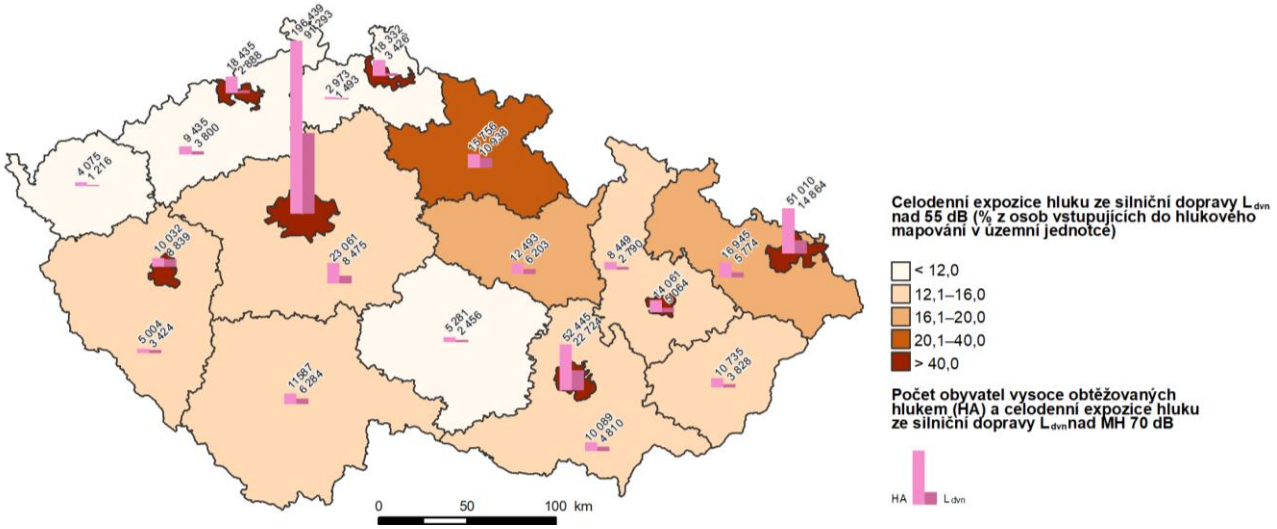
Mimo aglomerace jsou data k dispozici jen pro silnice s intenzitou dopravy vyšší než 3 mil. vozidel za rok. Data pro rok 2025 nejsou k dispozici, hlukové mapování se provádí v pětiletých cyklech.

Zdroj dat: NRL

Mimo městské aglomerace byl nejvyšší počet osob exponovaných celodenní hlukové zátěži ze silniční dopravy nad mezní hodnotu identifikován v krajích Královéhradeckém (10,9 tis.) a Středočeském (8,5 tis., Obr. 13). Ve Středočeském kraji žije i nejvyšší počet osob vysoce obtěžovaných hlukem (23,1 tis.) i osob s vysokým rušením spánku (8,3 tis.). Situaci v kraji ovlivňují vysoké intenzity silniční dopravy vzhledem k centrální poloze kraje v rámci Česka a blízkosti aglomerace Praha. Značnou hlukovou zátěž mimo aglomeraci má i Moravskoslezský kraj. Nejnižší počty osob vystavených vysoké hlukové zátěži mimo aglomerace mají kraje Karlovarský, a také (kromě aglomerace Liberec) kraj Liberecký. Nižší hluková zátěž je spojena s geografickou polohou těchto krajů vůči tranzitním trasám silniční dopravy a jejich nižší hustotou osídlení.

Obr. 13

Podíl obyvatel aglomerací a krajů zasažených celodenní hlukovou zátěží ze silniční dopravy nad 55 dB na celkovém počtu obyvatel vstupujících do hlukového mapování, počty obyvatel vysoce obtěžovaných hlukem (HA) a obyvatel exponovaných hluku nad mezní hodnotu dle indikátoru L_{dvn} [%, počet obyvatel], 2022

Mimo aglomerace jsou data k dispozici jen pro silnice s intenzitou dopravy vyšší než 3 mil. vozidel za rok. Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: NRL

Hodnotit **trendy hlukové zátěže** v současné době není objektivně možné. Metodické změny ve výpočtu hlukové zátěže (přechod na metodiku CNOSSOS-EU) a využití metodiky WHO pro stanovení indikátorů zdravotních rizik hlukové zátěže (HA a HSD) od roku 2018 (tj. od posledního kola SHM za rok 2022) způsobují, že data mezi jednotlivými koly SHM jsou neporovnatelná. Nicméně s odvoláním na dostupná data o vývoji dopravy v Česku a závěry studie EEA[31] lze konstatovat, že cíl **Akčního plánu EU pro nulové znečištění** (AP Zero Pollution), který stanovuje snížení počtu lidí chronicky obtěžovaných hlukem ze silniční dopravy o 30 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 2017, jak Česko, tak i většina ostatních zemí EU27 **aktuálně neplní**.

Provoz na hlavních železničních tratích, po kterých projede minimálně 30 tis. vlaků za rok (cca 82 vlaků denně), je dle výsledků aktuálního kola hlukového mapování zdrojem celodenní hlukové zátěže (indikátor L_{dvn}) nad 55 dB pro celkově 194,1 tis. obyvatel, z toho nad mezní hodnotu 70 dB se jedná o 9,4 tis. obyvatel. Zhruba dvě třetiny z celkového počtu obyvatel zatížených hlukem ze železnic žije mimo městské aglomerace, ve městech je větší vybavenost tratí protihlukovými opatřeními a vlaky zde jezdí i nižší rychlostí. Významné obtěžování hlukem z železnic bylo identifikováno u 57,5 tis. osob, v noci pak hluk z hlavních železnic způsobuje vysoké rušení spánku 35,6 tis. obyvatel. Z krajů Česka mají nejvyšší hlukovou zátěž ze železnic kraje Středočeský, Ústecký a Pardubický, kterými procházejí koridorové železniční tratě s vysokou intenzitou provozu.

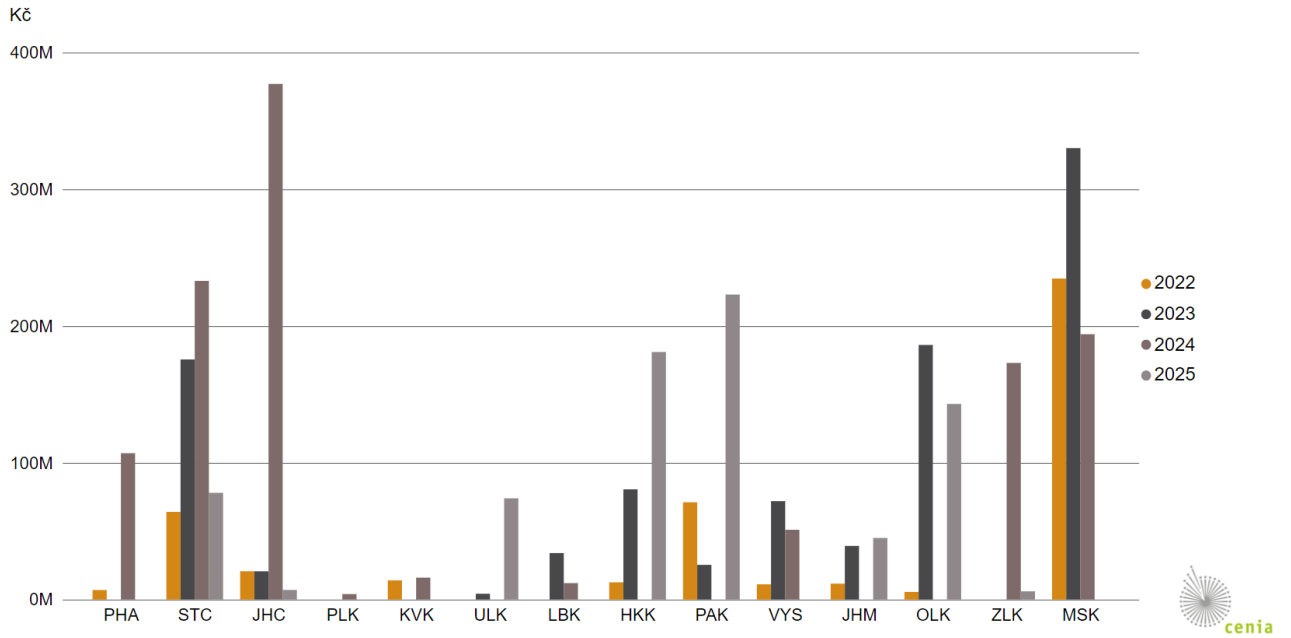
Protihluková opatření jsou v jednotlivých krajích a aglomeracích přijímána dle 4. kola akčních plánů na snížení hluku z dopravy, které vycházejí z výsledků 4. kola SHM (2022) a které prošly připomínkovým řízením (včetně veřejného připomínkování) a byly finalizovány v roce 2024. Akční plány jsou zpracovány pro hlavní pozemní komunikace ve správě ŘSD ČR a ve správě krajů, a dále pro hlavní železniční tratě a hlavní letiště (Václava Havla v Ruzyni). Akční plány vymezují kritická místa, a to dle překročení mezních hodnot hlukových indikátorů a hustoty obyvatelstva v dané lokalitě, pro která navrhují konkrétní protihluková opatření.

[31] https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-he/products/etc-he-products/etc-he-reports/etc-he-report-2024-7-methodology-for-calculating-projected-health-impacts-from-transportation-noise-2013-exploring-two-scenarios-for-2030

Hlukovou zátěž ze silniční dopravy snižuje **rozvoj silniční infrastruktury** odvedením tranzitní dopravy mimo sídla a **realizace protihlukových opatření** na dopravní infrastruktuře, jako jsou například protihlukové stěny a nízkohlučný asfalt. Na realizaci protihlukových opatření na silniční infrastruktuře ve správě ŘSD bylo v roce 2025 vynaloženo 757,9 mil. Kč (Graf 29), což je o cca 400 mil. méně než v předchozím roce a odpovídá to intenzitě výstavby nových dálnic a silnic 1. třídy, které jsou protihlukovými opatřeními standardně vybaveny. Největší objem investic plynul v roce 2025 do protihlukových opatření v krajích Pardubickém (223 mil. Kč, zejména výstavba dálnice D35) a Královéhradeckém (181 mil. Kč, dálnice D11), a to zejména v souvislosti s rozvojem dálniční sítě v těchto krajích, kde jsou protihluková opatření standardní součástí stavby. Investice do protihlukových opatření se výrazně meziročně snížily v kraji Jihočeském, kde pokračuje výstavba dálnice D3 a značná část úseků ve výstavbě již byla protihlukovými opatřeními vybavena. Celková délka protihlukových stěn na silnicích a dálnicích koncem roku 2025 činila 595,0 km a meziročně se rozšířila o 32,1 km.

Graf 29

Finanční prostředky vynaložené na realizaci protihlukových opatření na silniční infrastruktuře v krajích [Kč], 2022–2025

Zdroj dat: ŘSD

V roce 2025 bylo zprovozněno 72,3 km **nových dálnic**. Jednalo se o nové úseky dálnice D35, a to o stavby Vysoké Mýto–Džbánov a Janov–Opatovec v Pardubickém kraji (celková délka nově zprovozněných úseků 17,8 km, investiční náklady 4,4 mld. Kč) a úsek Hořice–Sadová v Královéhradeckém kraji (délka 10,5 km). Dále byl zprovozněn úsek D1 Říkovice–Přerov v Olomouckém kraji v délce 10,1 km s investičními náklady 6,9 mld. Kč a kratší úseky dálnic D6 (z Prahy na Karlovy Vary) a D55 v Olomouckém kraji.

V realizaci bylo dalších 132,2 km dálnic, konkrétně několik úseků dálnice D35 v Pardubickém kraji (např. obchvat Litomyšle), dále D11 z Trutnova na státní hranici (délka 21,2 km, investiční náklady 11,7 mld. Kč), úseky dálnice D3 v Jihočeském kraji a dálnice úseky dálnice D6 Knínice–Bošov a Petrohrad–Lubenec.

Na výstavbu **protihlukových stěn na železnici** bylo v roce 2025 investováno 23,3 mil. Kč, délka tratí nově vybavených protihlukovými stěnami vzrostla o 1 645 m. Dalších 631,8 tis. Kč bylo investováno do individuálních protihlukových opatření (např. výměna oken u bytových domů v blízkosti železnice).

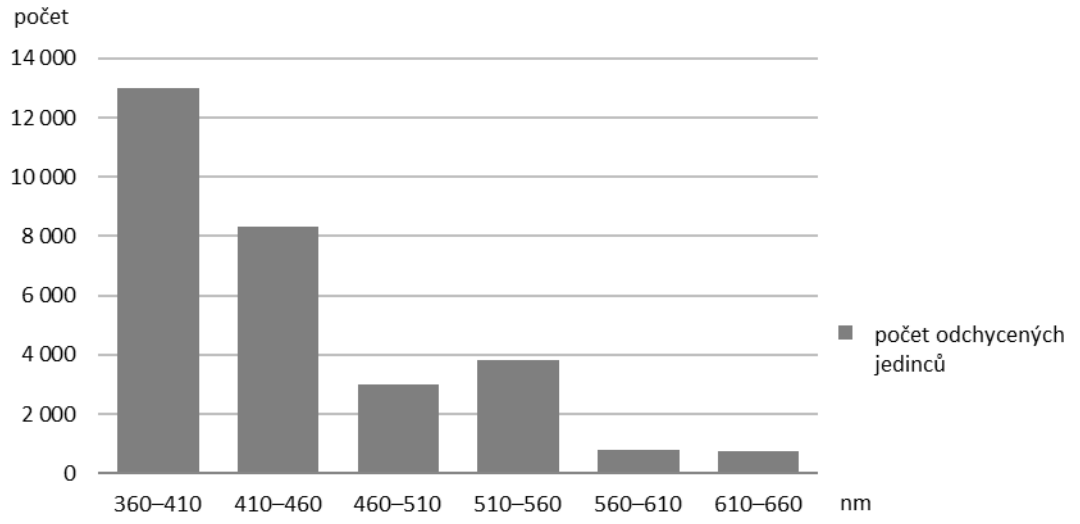
Světelné znečištění

Světelné znečištění (laicky také světelný smog) označuje uměle vytvořené světlo, které zvyšuje přirozenou úroveň světla ve venkovním prostředí. V současnosti již patří k významným civilizačním problémům s negativními vlivy na lidské zdraví, životní prostředí, ekonomiku, bezpečnost a viditelnost noční hvězdné oblohy. K jeho vzniku dochází několika způsoby nebo jejich kombinací. Nejčastěji je to směrování světla do nežádoucích prostor (např. na nebe, do volné krajiny nebo okny do, nebo z interiérů), osvětlování mimo nutné časové období (např. osvětlením parkoviště nákupního centra mimo otevírací dobu), nebo použití zdrojů s nevhodnými spektrálními charakteristikami (zejména se jedná o velký podíl modré složky světla). Problematické jsou tak nejen často diskutované obří skleníky v Polsku poblíž česko-polských hranic, ale i stadiony, sjezdovky, silné venkovní lasery, reklamy u silnic i nevhodně konstruované pouliční osvětlení.

Nevhodný typ umělého osvětlení, a hlavně nedostatečný rozdíl mezi denní a noční intenzitou světla, má za následek narušení **cirkadiánních rytmů** (přirozených cyklů hormonálních procesů závislých na střídání světlé a tmavé části dne), které vede ke změnám v chování organismů. Velký vliv hraje rovněž používané spektrum osvětlení, kdy je u většiny živých organismů pozorována citlivost zejména na krátkovlnné „modré" světlo do 500 nm. To dokládají i výstupy z terénního výzkumu ČZU, kde bylo nejvíce jedinců odchyceno u pastí s osvětlením v modrém spektru. S narůstající vlnovou délkou světla se pak reakce u většiny organismů snižovaly (Graf 30). Pokud se živočichové nacházejí v prostředí, kde umělé světlo dosahuje intenzit narušujících přirozené pochody, jsou dopady pozorovatelné na celých společenstvech a ovlivňují na ně navázaný ekosystém, což v konečném důsledku snižuje biodiverzitu.

Graf 30

Celkový počet odchycených jedinců v závislosti na světelném spektru [počet], 2022

Zdroj: Tomáš Kadlec. Celkový počet odchycených jedinců v závislosti na světelném spektru, Česko 2022. Projekt TAČR TITSMZP012 Vliv světelného znečištění na citlivé druhy zvířat, ekosystémy a krajinný ráz

U lidského organismu vede noční expozice světelnému záření k nedostatečné regeneraci během spánku, potlačené produkci hormonu melatoninu (ovlivňuje cirkadiánní rytmus), a to i při velmi nízkých intenzitách světla. Opakované narušování temné fáze noci světlem (zejména pokud obsahuje modrou spektrální složku) významným způsobem zvyšuje riziko vzniku tzv. civilizačních chorob, jako jsou poruchy imunity, psychiatrická onemocnění včetně depresí, spánkové poruchy a poruchy paměti, kardiovaskulární nemoci, inzulínová rezistence a obezita, a zejména celá řada forem karcinomů.

Přestože odborníci upozorňují bezmála již 30 let na negativní dopady světelného znečištění, které škodí lidem, živočichům i rostlinám, kompetence k jeho kontrole ani limitní hodnoty pro světelné znečištění nejsou v současné době v Česku komplexně legislativně ošetřeny. První významné kroky, které se snaží o narušení

tohoto trendu, započaly v roce 2023. S účinností od 1. 3. 2023 byla vydána původní česká technická norma ČSN 36 0459 Omezování nežádoucích účinků venkovního osvětlení. Tato norma shrnuje zásadní pravidla a udává maximální hodnoty pro parametry osvětlení tak, aby byly technologicky dostupné. Definuje 5 typů zón, od té nejtmavší (nezastavěná území v chráněných oblastech) až po tu nejsvětlejší (centra statutárních měst a hlavního města), udává požadavky, jako jsou hodnoty jasu fasády, třídy svítivosti či náhradní teploty chromatičnosti a další.

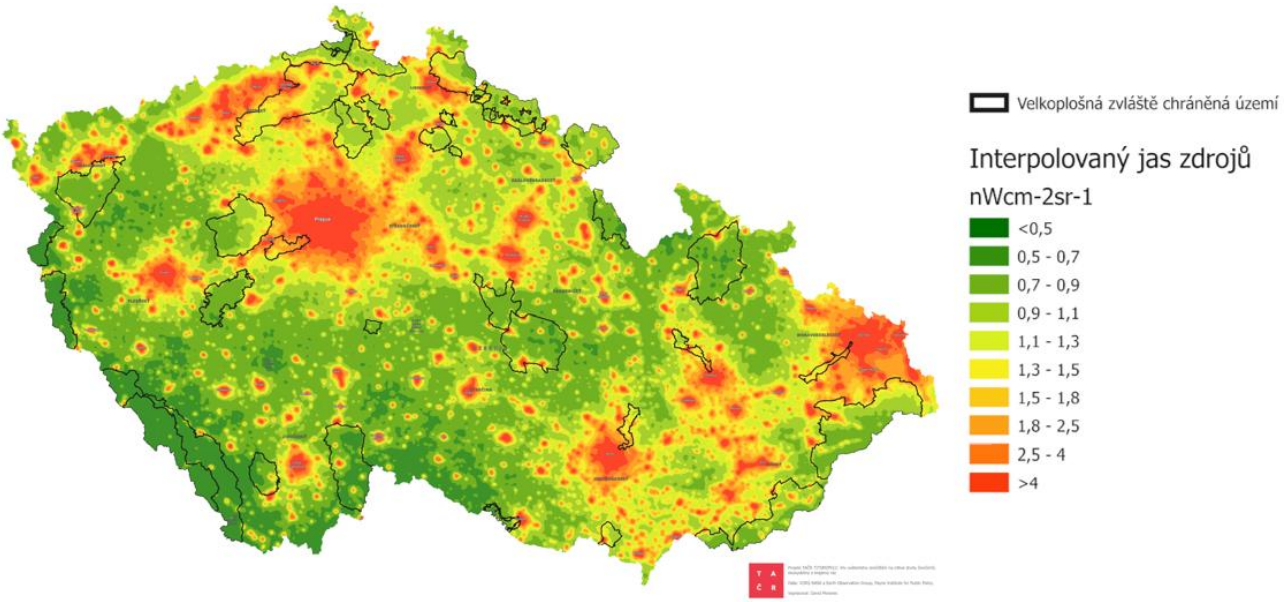
Další významný krok k zavedení regulace světelného znečištění následoval v roce 2024, a to s účinností nového stavebního zákona a jeho prováděcích vyhlášek. Světlo se zde stává součástí požadavků na ochranu zdraví a životního prostředí. V rámci vyhlášky č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu se jedná o ustanovení §24 Omezování nežádoucích účinků venkovního osvětlení. Ačkoliv tímto ustanovením nebudou limitována všechna osvětlení, například staveniště, a retrospektivně nebude vymahatelné, jedná se o významný krok vpřed.

Ke sledování světelného znečištění jsou nejčastěji využívána satelitní data nebo pozemní měření. V současné době je nejvhodnějším měřítkem pro hodnocení míry světelného znečištění **jas**[32] **noční oblohy**. Celkový jas noční oblohy je kombinací přirozených světelných zdrojů a umělého světla rozptýleného v zemské atmosféře (Obr. 14). Vliv na jas oblohy mají jednak samotné zdroje světla (jejich množství, umístění a parametry), jednak podmínky, ve kterých se světlo šíří (množství zeleně, sněhové pokrývky, množství a typ aerosolů (smog, opar), šířka ulic, výška zástavby, oblačnost a další).

Z dostupných map jasu noční oblohy vyplývá, že množství zdrojů světla narůstá. Nejvíce umělého jasu noční oblohy mají velká města, především centrum hlavního města Prahy, výrazně září také širší okolí Prahy, Brna, Ostravy, Plzně, Mostu, Teplic, Olomouce, Českých Budějovic a řady dalších. Velmi často světlo z měst proniká na území velkoplošných zvláště chráněných území (národní parky a CHKO, Obr. 14).

Obr. 14

Jas noční oblohy [nW.cm^{-2}.sr^{-1}], 2022

Zdroj: David Moravec. Jas noční oblohy, Česko 2022. Projekt TAČR TITSMZP012 Vliv světelného znečištění na citlivé druhy zvířat, ekosystémy a krajinný ráz

[32] *Jas je fotometrická veličina a lze ji definovat jako světelný tok do jednotkového prostorového úhlu vztažený na jednotkovou plochu zdroje.*

Nejlepší situaci lze pozorovat v severní části Šumavy, dále v horských oblastech a na venkovském území jihozápadní části Česka a na Českomoravské vrchovině. V takových oblastech se nacházejí i tzv. oblasti tmavé oblohy, jejichž cílem je chránit zachovalé noční prostředí. Aktuálně jsou v Česku vyhlášeny tři takové oblasti – v roce 2009 byla vyhlášena česko-polská Jizerská oblast tmavé oblohy, která se stala první takovou oblastí v Evropě a první přeshraniční na světě. V roce 2013 přibyla oblast Beskydská (na české i slovenské straně Beskyd) a v roce 2014 Manětínská oblast tmavé oblohy (mezi Plzní a Karlovými Vary). Od roku 2016 se připravuje oblast tmavé oblohy v NP Podyjí.

S cílem získání validních a dlouhodobě udržitelných dat je světelné znečištění předmětem dvou výzkumných projektů TA ČR. Jedná se o „TITSMZP012 Vliv světelného znečištění na citlivé druhy živočichů, ekosystémy a krajinný ráz“, jehož výstupy nám dávají informace o živočišných druzích citlivých na světlo i o míře znečištění na území Česka. Druhý projekt, „SS05010159 Výzkum a vývoj v oblasti měření a hodnocení umělého světla v nočním prostředí a jeho vlivu na živé organismy a životní prostředí jako celku“, se zabývá vývojem měřícího přístroje, který bude vhodný zejména pro lokální měření v oblastech s ekosystémy citlivými na světlo v noci.

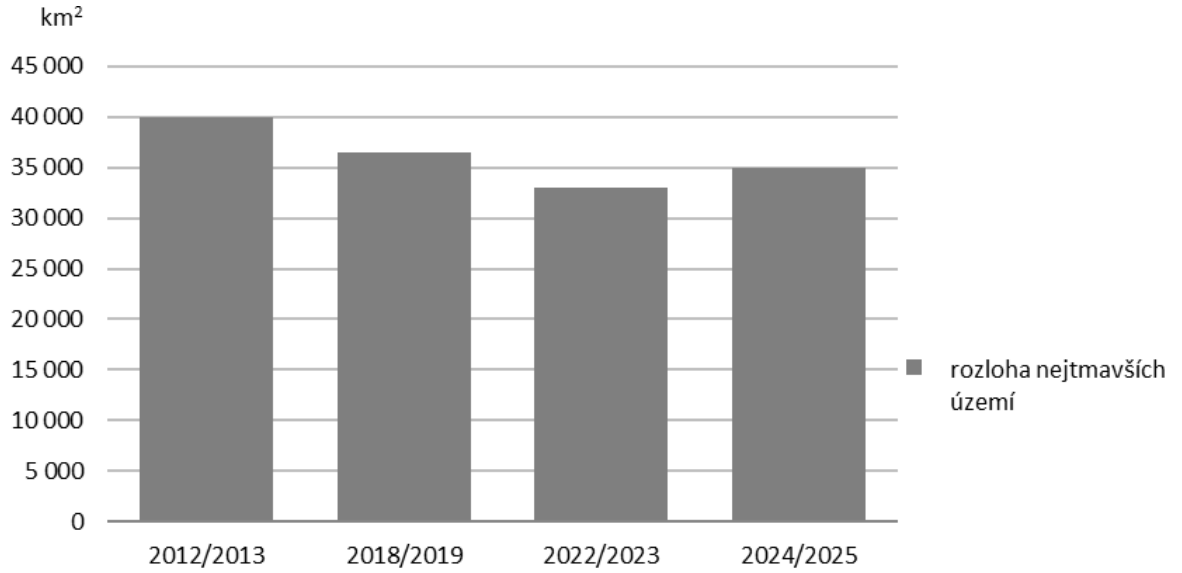
Výstupy projektu TITSMZP012 již slouží k nastavení dlouhodobého monitoringu na území Česka. Ten probíhá prostřednictvím ČHMÚ, který využívá a dále rozvíjí metodiky ČZU, získává satelitní data ze sady Visible Infrared Imaging Radiometer Suite **(VIIRS)**, která očistí od šumů a dále zpracovává. Úskalím však zůstává fakt, že senzory VIIRS vidí pouze zdroje osvětlení, nikoliv jeho šíření, a nejsou schopné zachytit krátkovlnné „modré” světlo, které je pro živé organismy nejvíce škodlivé.

Od roku 2024 proto ČHMÚ spolupracuje s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR a Českou astronomickou společností na budování monitorovací sítě jasoměrů pro sledování jasu noční oblohy. V rámci pilotní fáze byly na podzim 2024 jasoměry instalovány na stanicích ČHMÚ Churáňov, Praha-Libuš a Hradec Králové, kde od přelomu listopadu a prosince 2024 probíhá kontinuální noční měření. Pozemní měření umožňuje sledovat časové změny jasu noční oblohy a doplňuje družicová pozorování také o informace související s rozptylem umělého světla v atmosféře. Představuje tak vhodný nástroj pro dlouhodobé sledování vývoje světelného znečištění v Česku.

Z již dostupných dat však lze potvrdit, že v Česku již není území, které by nebylo umělým jasem ovlivněno. To je dáno fyzikálními vlastnostmi světla, které se v atmosféře šíří desítky nebo i stovky kilometrů daleko. S cílem zjistit rozlohu plochy nejtmavších oblastí byla pro satelitní měření určena mezní hodnota 0,3–0,5 $nW.cm^{-2}.sr^{-1}$ (nejnižší světelné emise měřitelné pomocí VIIRS, kdy umělé světlo již nelze rozlišit od přirozeného nočního světla). Na grafu níže (Graf 31) je zachycen dlouhodobý úbytek těchto nejtmavších oblastí. V roce 2024 je sice pozorováno zlepšení situace, avšak v tuto chvíli nelze vyhodnotit, zda se jedná o zvrácení trendu nebo krátkodobou odchylku.

Graf 31

Rozloha nejtmavších oblastí v Česku (dle dat získaných ze sady VIIRS) [km^2], 2012–2025

Zdroj: ČHMÚ

Míra světelného znečištění je kromě rozšíření osvětlovaných ploch ovlivněna také použitým typem světelného zdroje. Zejména zdroje na bázi LED, produkující studené bílé světlo (s náhradní teplotou chromatičnosti CCT > 3 000 K), jsou energeticky účinnější než teplé bílé zdroje (s CCT < 3 000 K), a tím mohou být i provozně levnější. Jejich spektrální složení však obsahuje vysoký podíl modré složky světla, která je silným biologickým aktivátorem. Je proto zapotřebí hledat cesty, aby používané osvětlení bylo nejen finančně výhodné, ale také aby co nejméně narušovalo zdraví lidí, zvířat a celých ekosystémů, včetně vzhledu noční krajiny. Za tímto účelem jsou finančně podporovány projekty rekonstrukce či úprav soustav veřejného osvětlení, které obsahují i požadavek na maximální použitou CCT. Pro obce v národních parcích byla v roce 2024 vypsána výzva SFŽP ČR v rámci Modernizačního fondu, která spojuje energetickou úsporu s plněním parametrů normy ČSN 36 0459 o Omezování nežádoucích účinků venkovního osvětlení.

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

1.5 Připravenost a odolnost společnosti vůči mimořádným událostem

Klíčová sdělení

- Podpora připravenosti na extremitu počasí, resp. dopady změny klimatu je zajišťována řadou programů jak z národních, tak evropských zdrojů. V resortu MŽP jsou hlavními zdroji financování opatření na přizpůsobení se projevům změny klimatu OPŽP, NPŽP, NPO a Modernizační fond. V resortu MZe byly hlavními zdroji PRV, resp. SP SZP a národní programy zaměřené na prevenci před povodněmi a na retenci vody v krajině. Dalšími resorty, které řeší problematiku přizpůsobení se projevům změny klimatu, jsou i MMR (zejména prostřednictvím financování z IROP) a MPO (např. prostřednictvím OP TAK).
- V roce 2025 bylo vydáno v rámci SIVS celkem 154 výstrah, z toho bylo 112 výstrah předpovědních (PVI) a 42 varovalo před bezprostředním výskytem nebezpečného jevu (IVNJ). Z uvedeného počtu byla vydána jen jediná hydrologická výstraha. Ve srovnání s rokem 2024, kdy bylo celkově vydáno 369 výstrah, byl výskyt nebezpečných hydrometeorologických jevů, a tedy i počet vydaných výstrah, zřetelně nižší.
- Jako úspěšných nebo částečně úspěšných reakcí systému SIVS na nebezpečné jevy bylo vyhodnoceno 85,7 % případů.
- V roce 2025 došlo k 24,4 tis. pojistných událostí se škodou 2,0 mld. Kč. Oproti roku 2024 došlo k výraznému meziročnímu poklesu, jehož důvodem byly především mimořádné povodně v září 2024 způsobené tlakovou níží Boris postupující ze Středomoří nad střední Evropu. Z dlouhodobého hlediska největší podíl na škodách zaujímají vichřice, resp. orkány a větrné smršti.
- Během roku 2025 se staly v Česku tři závažné havárie, ve srovnání s předchozími lety došlo k jejich poklesu. V Česku bylo v roce 2025 do systému prevence závažných havárií zařazeno celkem 217 objektů, z nichž 88 objektů bylo ve skupině A (nižší riziko) a 129 objektů ve skupině B (vyšší riziko).

1.5 Připravenost a odolnost společnosti vůči mimořádným událostem

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Vydávání výstrah Systému integrované výstražné služby (SIVS)*	Připravenost, resilience a adaptace na extremitu počasí se zvyšuje	N/A	N/A	V rámci SIVS vydáno celkem 154 výstražných informací. Úspěšnost systému SIVS dosáhla 85,7 %.	✓
Události a zásahy v důsledku živelních pohrom	Negativní dopady mimořádných událostí a krizových situací antropogenního a přírodního původu jsou minimalizovány	↗	↗	10 050 událostí (80% meziroční pokles, zejména v souvislosti s povodněmi v září 2024)	~
Výše škod způsobených živelními událostmi		↗	↗	24,4 tis. pojistných událostí se škodou 2,0 mld. Kč (dlouhodobě největší podíl vichřic)	~
Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení		N/A	↗	6 165 akcí pro 218 441 účastníků (od roku 2022 dochází k pozvolnému návratu do režimu běžného v předcovidovém období)	~
Počet závažných reportovaných havárií	Vznik mimořádných událostí a krizových situací antropogenního původu je minimalizován	↗	↗	3 závažné havárie, pokles oproti dlouhodobému průměru	~

** Pro provoz výstražného systému nelze a nemá smysl stanovovat trend. Kritériem jeho úspěšnosti není počet vydaných výstrah, ale kvalitní, přesné a včasné vydávání výstrah.*

Připravenost na extremitu počasí

Efektivní finanční podpora opatření na ochranu před rizikovými projevy změny klimatu, resp. proti přírodním nebezpečím, je zcela zásadní pro zvyšování adaptace populace a ekonomických sektorů vůči těmto rizikům. Cílem opatření je zejména snížení úrovně rizika (např. snížení povodňových rizik v záplavových územích vodních toků) a účinný boj proti extrémním projevům změny klimatu a jejich dopadům nejen na krajinu, ale i na socioekonomický systém.

V **OPŽP 2014–2020** se na tuto problematiku zaměřovala především prioritní osa 1 (zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní) v podporované oblasti 1.3 (zajištění povodňové ochrany intravilánu a hospodaření se srážkovými vodami) a 1.4 (podpora preventivních protipovodňových opatření). Projekty z těchto oblastí řešily rovněž retenci vody v krajině i sídlech včetně lepšího hospodaření s vodou, a to i v souvislosti s rostoucí důležitostí řešení problematiky **sucha**. Na to se v OPŽP zaměřovala podpora rozvoje vodárenské infrastruktury k zabezpečení dostatku pitné vody pro obyvatelstvo, konkrétně podporovaná oblast 1.2 (zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství). Dále se suchu věnovala i prioritní osa 4 (ochrana a péče o přírodu a krajinu) v podporované oblasti 4.3 (posílení přirozených funkcí krajiny). Celkem bylo za výše uvedené oblasti v OPŽP 2014–2020 schváleno přes 1 600 projektů za cca 11 mld. Kč CZV (z toho konkrétně na opatření týkající se protipovodňové ochrany se jednalo o více než 5 mld. Kč).

OPŽP pro následující programové období 2021–2027 byl schválen s celkovou alokací, která ke konci roku 2025 činila 2,5 mld. EUR (61,9 mld. Kč) prostředků EU, resp. 3,1 mld. EUR (74,5 mld. Kč) CZV (včetně realokací). Mezi hlavní oblasti podpory patří i oblast 1.3 Adaptace na změnu klimatu včetně protipovodňových opatření s alokací přes 12,5 mld. Kč prostředků EU či podpora přístupu k vodě a udržitelného hospodaření s vodou v rámci oblasti 1.4 Vodovody a kanalizace s alokací 15,3 mld. Kč prostředků EU. Do konce roku 2025 bylo v těchto oblastech schváleno přes 797 projektů v celkové sumě 19,0 mld. Kč prostředků EU, resp. 26,0 mld. Kč CZV (z toho za oblast 1.3 šlo o 445 projektů za 6,2 mld. Kč prostředků EU, resp. 7,3 mld. Kč CZV, a za oblast 1.4 o 352 projektů za 12,8 mld. Kč prostředků EU, resp. 18,8 mld. Kč CZV). V rámci oblasti 1.3 Adaptace na změnu klimatu je podporována rovněž prevence a řízení antropogenních rizik, zejména zkvalitnění monitoringu životního prostředí, zefektivnění kontrolních procesů a zdokonalení prevence a řízení rizik souvisejících s lidskou, zemědělskou či průmyslovou činností (pro související opatření byla vyhlášena v roce 2022 výzva s alokací 100 mil. Kč prostředků EU).

Problematika sucha byla od roku 2017 řešena i prostřednictvím národního dotačního programu **Dešťovka** vyhlášeného v Národním programu Životní prostředí (NPŽP). Cílem programu bylo motivovat k efektivnímu hospodaření s vodou a snížit tak množství odebírané pitné vody z povrchových a podzemních zdrojů. Ve dvou dosavadních výzvách bylo alokováno celkem 540 mil. Kč pro více než 10 tis. schválených, resp. podpořených projektů. Od října 2021 byl program Dešťovka začleněn pod dotační program Nová zelená úsporám, financovaný nejprve z NPO, od poloviny roku 2023 pak z Modernizačního fondu. Do konce roku 2025 zde bylo na podporu systémů hospodaření s dešťovou, resp. šedou vodou schváleno dalších téměř 11 tis. projektů za 501,0 mil. Kč. (více k programu Dešťovka viz kapitola 1.6 Adaptovaná sídla).

Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny řeší rovněž národní dotační program MŽP **Program péče o krajinu**, a to zejména jeho Podprogram B pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí, kde bylo v letech 2014–2025 podpořeno přes 7,7 tis. akcí za 424,5 mil. Kč. Dalším programem byla pak **Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny**, kde bylo možné zmírňovat dopady klimatické změny na vodní, lesní i mimolesní ekosystémy. Mezi lety 2014–2023 bylo z tohoto programu na realizaci 975 akcí vynaloženo 122,8 mil. Kč. Od roku 2022 je financování tohoto programu zajišťováno ze zdrojů Národního plánu obnovy a v rámci opatření adaptace na změnu klimatu bylo v letech 2022–2025 schváleno 2 801 projektů za 649,5 mil. Kč.

V resortu MZe byla opatření na zmírnění negativních dopadů změny klimatu (tj. zejména oblast protipovodňových opatření a retence vody v krajině v souvislosti se suchem) realizována z více než

10 národních programů a dále pak zejména z **PRV, resp. SP SZP**, jakožto nadnárodního zdroje. Celková výše proplacených finančních prostředků z národních programů administrovaných MZe činila v letech 2014–2025 cca 24,5 mld. Kč (z toho v rámci programu Prevence před povodněmi III–V se jednalo o cca 7,4 mld. Kč). Důležité je zmínit pozemkové úpravy financované zejména z PRV, resp. SP SZP (komplexní nebo jednoduché), které se podílejí na odstraňování negativních dopadů změny klimatu, zejména v oblasti snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a řešení odtokových poměrů v krajině. Do konce roku 2025 byly komplexní a jednoduché pozemkové úpravy provedeny na 44,5 % výměry zemědělského půdního fondu (cca 1,9 mil. ha). Mezi lety 2014–2025 bylo v rámci pozemkových úprav vynaloženo 3,6 mld. Kč na realizaci protierozních, hydrologických a ekologických opatření. Z PRV, resp. SP SZP jsou financována i agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO), konkrétně v oblasti péče o krajinu bylo v letech 2014–2025 na tato opatření vynaloženo cca 2,9 mld. Kč a rozloha zemědělské půdy s takto realizovanými AEKO činila v roce 2025 cca 23 tis. ha. V oblasti ochrany lesa, resp. v rámci podpory investic do rozvoje lesních oblastí, zlepšování životaschopnosti lesů a lesnicko-environmentálních a klimatických opatření bylo z PRV, resp. SP SZP ve stejném období vynaloženo 3,1 mld. Kč.

Kromě resortů MŽP a MZe je problematika přizpůsobení se projevům změny klimatu řešena i **v resortu MMR a MPO**. MMR administruje **IROP**, který má v oblasti ochrany před přírodními riziky stanoven specifický cíl 2.1: Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům. Konkrétně je v této souvislosti podporována vyšší připravenost základních složek IZS pro řešení mimořádných událostí ve vazbě na změny klimatu a havárie nebezpečných látek. V programovém období 2021–2027 bylo do konce roku 2025 v 6 výzvách IROP s celkovou alokací 10,2 mld. Kč schváleno 92 projektů v souhrnném objemu 7,1 mld. Kč prostředků EU (9,5 mld. Kč CZV). V předchozím programovém období 2014–2020 bylo za stejným účelem podpořeno cca 600 projektů za celkem 11,9 mld. Kč CZV.

MPO v souvislosti s předcházením negativních dopadů sucha na průmyslové podniky podporuje realizaci opatření zaměřených na úsporu vody v podnikové sféře, a to například v rámci operačních programů **OP PIK**, resp. **OP TAK**. S přispěním programu Nemovitosti z OP PIK mohly malé a střední podniky realizovat opatření zaměřená na úsporu vody (tj. zachytávání a využití dešťové vody, recyklace vody, využití šedých vod apod.) jako součást komplexních projektů revitalizace budov pro podnikání a bezprostřední připojené infrastruktury. Celková alokace příslušných výzev činila 2 mld. Kč. Podobnou podporu v rámci aktivity Udržitelné hospodaření s vodou, určenou pro všechny typy velikosti podniků, nabízí i OP TAK, a to prostřednictvím příslušné výzvy s alokací 1,2 mld. Kč. Další podpora je možná i z Národního plánu obnovy (NPO, komponenta 2.7 Cirkulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda), konkrétně prostřednictvím výzvy Úspory vody v průmyslu s celkovou alokací 1 mld. Kč. MPO rovněž připravilo metodiku zacílenou na zpracování hodnocení vodního hospodářství průmyslových podniků (**tzv. vodní audit**). Přínosem vodního auditu by měla být zejména šetrnější práce s vodou a vodními zdroji ze strany podniků.

K připravenosti na extremitu počasí přispívá i **Systém integrované výstražné služby (SIVS)**, který v oblasti operativní meteorologie a hydrologie společně zajišťují ČHMÚ a meteorologická služba armády ČR. Výstražné informace na nebezpečné meteorologické a hydrologické jevy jsou vydávány v souladu s doporučením Světové meteorologické organizace (WMO) a jsou předávány do evropského výstražného systému Meteoalarm[33]. Účelem vydávaných výstražných zpráv je včas upozornit veřejnost, státní správu i ekonomické subjekty na riziko výskytu nebezpečných jevů, snížit tak jejich následky, případně podpořit odstranění již vzniklých následků. Výstrahy se dělí na předpovědní výstražné informace (PVI), které předpovídají nebezpečný meteorologický nebo hydrologický jev a varují před ním, a na informace o výskytu nebezpečného jevu (IVNJ), které upozorňují na vybrané pozorované zvláště nebezpečné jevy.

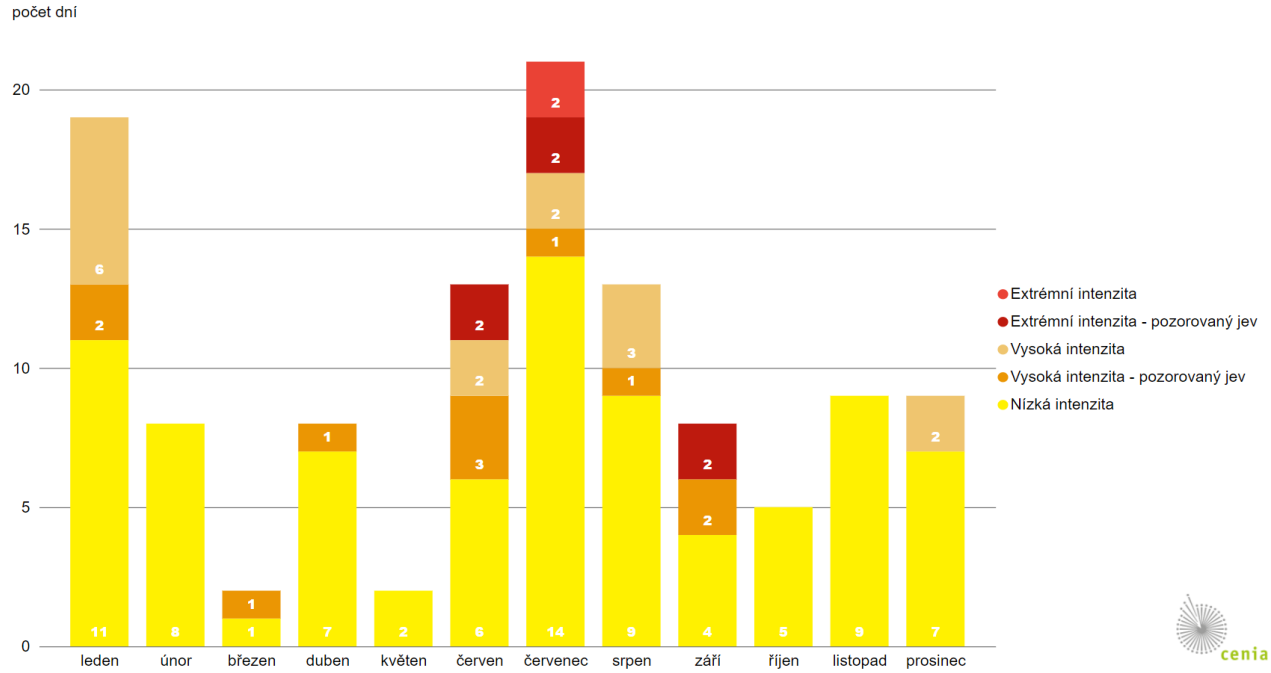
[33] www.meteoalarm.org

V roce 2025 bylo vydáno v rámci SIVS **celkem 154 výstrah**, z toho bylo 112 výstrah předpovědních (PVI) a 42 varovalo před bezprostředním výskytem nebezpečného jevu (IVNJ). Z uvedeného počtu byla vydána jen jediná hydrologická výstraha, výskyt povodňových stavů byl v roce 2025 jen lokální a ojedinělý (viz kapitola 1 – Hydrometeorologické poměry). Ve srovnání s rokem 2024, kdy bylo celkově vydáno 369 výstrah, byl výskyt nebezpečných hydrometeorologických jevů, a tedy i počet vydaných výstrah, zřetelně nižší.

Meteorologická výstraha platila v roce 2025 ve 117 dnech, tj. necelou třetinu roku (v roce 2024 ve 195 dnech). Převažovaly výstrahy varující na jevy s **nízkou intenzitou**, které platily celkem 83 dní. Výstraha na jevy s vysokou intenzitou platila ve 26 dnech, s extrémní intenzitou pak v 8 dnech (Graf 32). Nejvíce dní s výstrahou bylo v červenci (21), nejméně v březnu a v květnu (shodně 2). Na jevy s vyšší intenzitou bylo varováno hlavně v letních měsících a v září (bouřky, déšť, maximální teploty) a dále pak v lednu (závěje, ledovka).

Graf 32

Počet dní s výstrahou SIVS na očekávané a pozorované nebezpečné jevy [počet dní], 2025

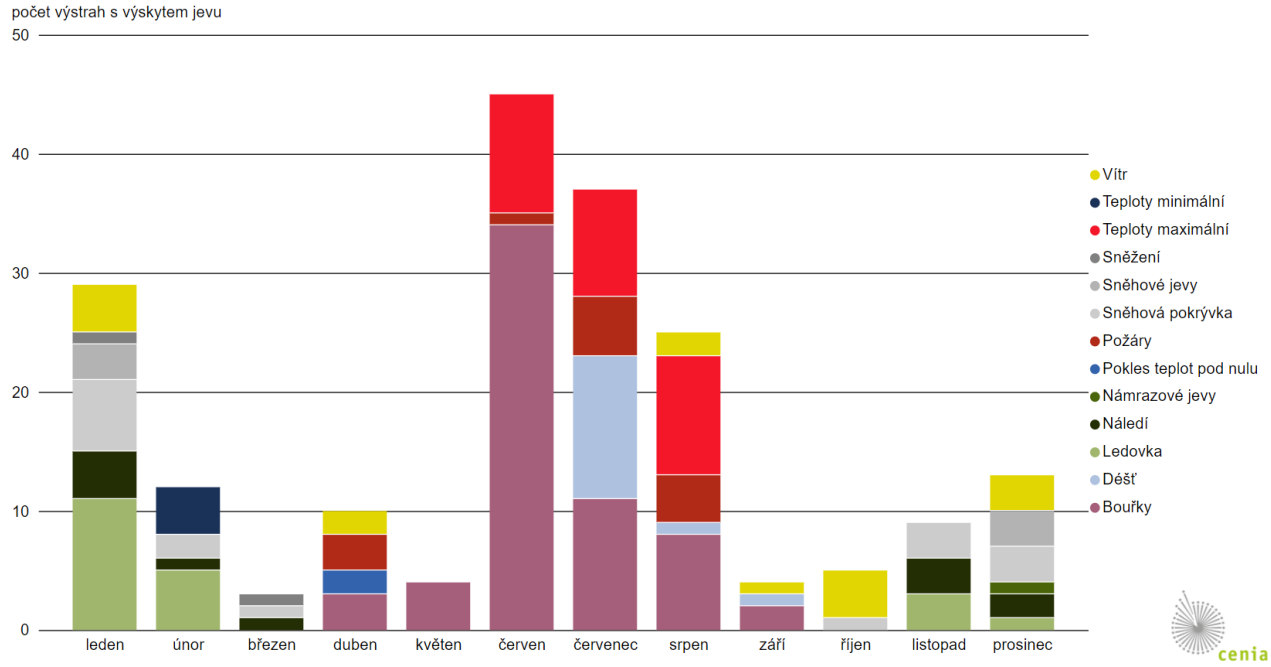

Zdroj dat: ČHMÚ

Z celkového počtu vydaných meteorologických výstrah byla nejvíce zastoupena varování před **bouřkami**, a to velmi výrazně (Graf 33). Celkově se bouřek týkalo 62 vydaných výstrah, polovina z těchto výstrah (31) varovala na bezprostřední výskyt velmi silných nebo extrémně silných bouřek. Dále bylo varováno před **maximálními teplotami** (29 výstrah) a **ledovkou** (20 výstrah) a přes 10 výstrah se týkalo větru, sněhové pokrývky, deště, požárů a náledí (výskyt skupin jevů ve výstrahách je vyšší než celkový počet výstrah, protože jedna výstraha může být vydána na více jevů). Nízký počet výstrah na námrazové jevy byl dán změnou metodiky sledování, kdy již nejsou vydávány výstrahy před mrznoucími mlhami, a před námrazou na vozovkách je varováno v rámci výstrah na náledí. Dále bylo k 30. 4. 2025 v souladu s vyhláškou č. 106/2025 Sb. ukončeno vydávání výstrah na mrazy ve vegetačním období.

Graf 33

Zastoupení skupin jevů ve výstrahách SIVS v jednotlivých měsících roku [počet výstrah], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Vyhodnocení meteorologických výstrah se provádí vzhledem ke skutečně naměřeným nebo pozorovaným jevům v jednotlivých kalendářních dnech**.** Nehodnotí se výstraha jako celek, ale dílčí jevy s ohledem na jejich intenzitu pro území platnosti dané výstrahy na tento jev. Hodnocení úspěšnosti výstrah se provádí pro celé Česko a samostatně pro jednotlivé kraje. Statistika od roku 2024 nezahrnuje hodnocení úspěšnosti výstrah v kategorii požáry, a to pro nedostatečné objektivní podklady k vyhodnocení splnění kritérií v kategorii požáry a tím úspěšnost/neúspěšnost výstrahy. Statistika požárů není vhodná, protože vznik požáru je z velké části ovlivněn činností člověka a při stejných přírodních podmínkách, na které upozorňuje výstraha, se výskyt požárů může značně lišit.

Vyhodnocení výstražných meteorologických zpráv systému SIVS bylo pro celé Česko za rok 2025 zpracováno pro celkem 258 událostí, tj. zaznamenaných nebezpečných jevů a na ně vydaných výstrah (Graf 34). Z toho jako úspěšných bylo vyhodnoceno 188 událostí, tj. 72,9 % z celkového počtu hodnocených událostí. Jako částečně úspěšné bylo vyhodnoceno 33 událostí (12,8 %), v rámci nich převládaly události podhodnocené (22), kdy výstraha byla vydána na nižší intenzitu jevu, než která ve skutečnosti nastala, než nadhodnocené (11).

Jako **neúspěšná** byla hodnocena reakce SIVS na celkem 37 událostí, z nich v 19 případech šlo o chybějící výstrahu (jev nastal, ale výstraha v dané oblasti nebyla vydána) a v 18 případech o falešný poplach (jev, na který byla vydána výstraha, nenastal). Jako velmi neúspěšná (chybějící výstraha nebo falešný poplach u jevů extrémní intenzity) nebyla v roce 2025 hodnocena žádná událost.

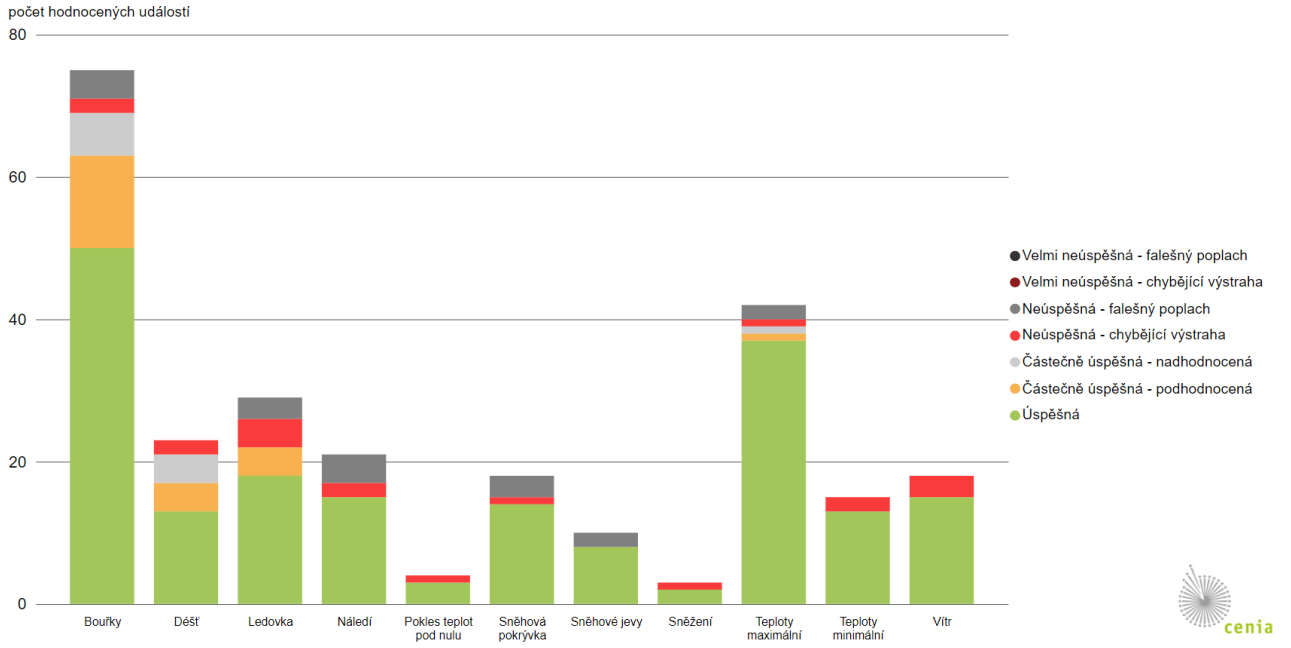
V **členění dle kategorií jevů** byly výstrahami v roce 2025 nejlépe podchyceny **mimořádně vysoké teploty**, 88,1 % událostí hodnoceno jako úspěšné, při započtení částečně úspěšných případů (1 událost nadhodnocená a 1 podhodnocená) se jednalo o 92,9 % hodnocených událostí. Vysoká byla též úspěšnost při výstrahách na silný mráz (86,7 % úspěšných) a silný vítr (83,3 %). Naopak u **vydatných srážek** (56,5 % událostí hodnoceno jako úspěšných) a **bouřek** (66,7 %) byla úspěšnost nižší, což souvisí s obecně obtížnější předpověditelností přesné lokalizace a intenzity srážek. V případě bouřek u částečně úspěšných výstrah převládalo podhodnocení jevu (v 13 případech byl jev podhodnocený, u 6 nadhodnocený).

Pokud jde o **nebezpečné jevy v zimní sezoně**, nejúspěšnější výstrahy byly v případě sněhových jevů (80 % událostí hodnoceno jako úspěšné nebo částečně úspěšné), sněhové pokrývky (78 %) a ledovky (76 %). U náledí (podíl úspěšných událostí 71,4 %) může výstraha nabývat pouze nízkého stupně nebezpečí, nemůže být proto ani podhodnocená, ani nadhodnocená. Úspěšnost varování před silným sněžením byla nižší (66,7 % výstrah úspěšných nebo částečně úspěšných), hodnocení však zkresluje nízký počet výskytů tohoto jevu.

Do hodnocení úspěšnosti nebyly kvůli srovnatelnosti s předchozími lety zahrnuty námrazové jevy, i když výstrahy na ně vydávány byly. Hodnocení neúspěšných výstrah (zda šlo o nevydanou výstrahu nebo o falešný poplach) je u těchto kategorií málo vypovídající, a to kvůli ojedinělému výskytu vyšších intenzit těchto jevů. V případě sněhové pokrývky převládaly falešné poplachy (3 vs 1 nevydaná výstraha), u sněžení byla jedna nevydaná výstraha a u sněhových jevů 2 falešné poplachy.

Graf 34

Hodnocení úspěšnosti vydaných výstražných informací pro jednotlivé kategorie nebezpečných jevů [počet hodnocených událostí], 2025

Zdroj dat: ČHMÚ

Dopady mimořádných událostí a krizových situací

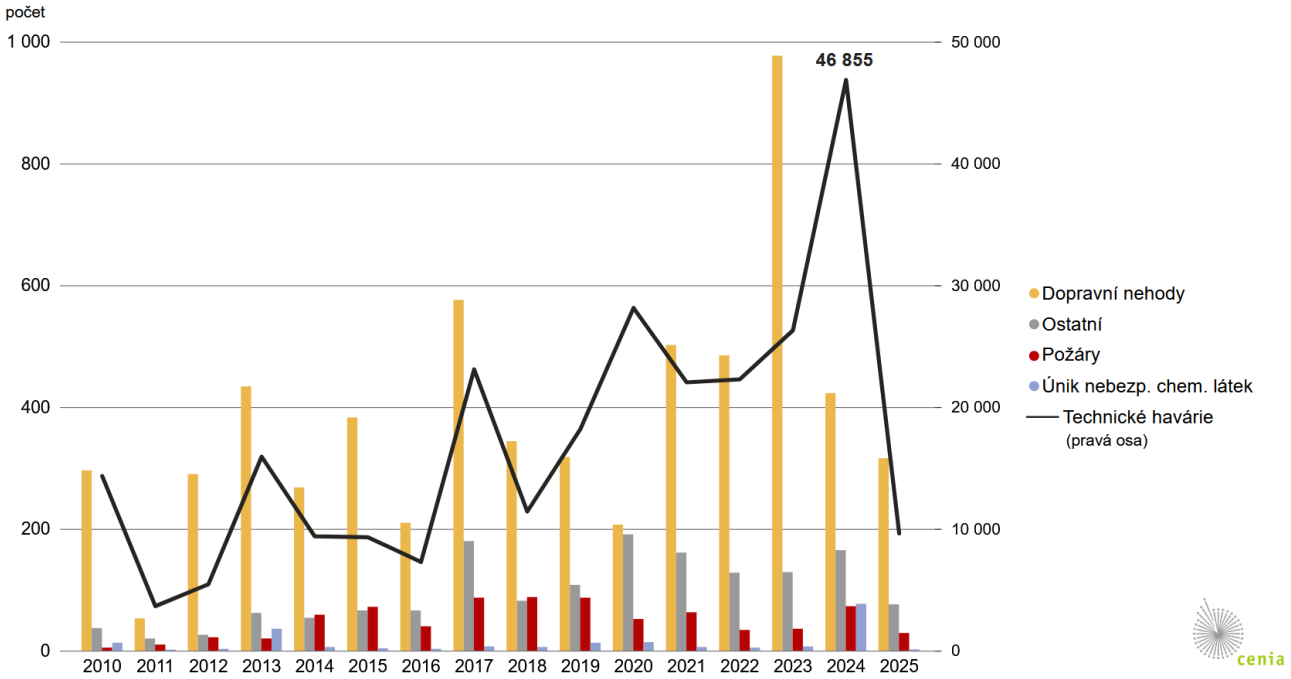
V souvislosti se vzrůstajícími dopady změny klimatu lze očekávat zvýšený výskyt extrémních událostí vyžadující aktivaci IZS. Hlavním koordinátorem IZS je HZS ČR, který musí kromě požárů řešit i další **mimořádné události způsobené klimatickými změnami**, jako jsou déletrvající sucho, orkány a větrné smršti, záplavy, nadprůměrné sněhové srážky nebo masivní námrazy, ale také mimořádné události způsobené lidskou činností, jako jsou havárie spojené s únikem nebezpečných látek.

Rok 2025 lze z pohledu výskytu extrémních událostí hodnotit jako výrazně klidnější a s menším počtem klimatických extrémů ve srovnání s předchozími lety, HZS ČR tak zasahovali u nejnižšího počtu souvisejících mimořádných událostí od roku 2016. V roce 2025 došlo v souvislosti se živelními pohromami celkem k 10 050 událostem, které si vyžádaly 13 631 souvisejících zásahů, jichž se zúčastnilo 12 462 jednotek požární ochrany. Ve srovnání s předchozím obdobím a zejména pak s „povodňovým“ rokem 2024 došlo v případě počtu událostí k významnému poklesu, a to o téměř 80 %. V důsledku živelních pohrom v roce 2025 zemřela 1 osoba, zraněno bylo 153 a evakuováno 713 osob. Škody způsobené požáry vlivem živelních pohrom činily 340 tis. Kč. Zachránit se podařilo celkem 229 osob, uchráněné hodnoty pak v případě požárů činily 250 tis. Kč.

Z hlediska vývoje od roku 2010 (Graf 35) lze i přes propad v roce 2025 konstatovat rostoucí trend počtu událostí, zejména pak v případě technických havárií, které pak celkově, s více než 95% podílem, dominují počtu mimořádných událostí. Jedná se zde zejména o poškození či destrukci objektů, likvidaci spadlých stromů a elektrických vodičů či záchranu osob a zvířat.

Graf 35

Počet událostí vzniklých v souvislosti se živelními pohromami v Česku, 2010–2025

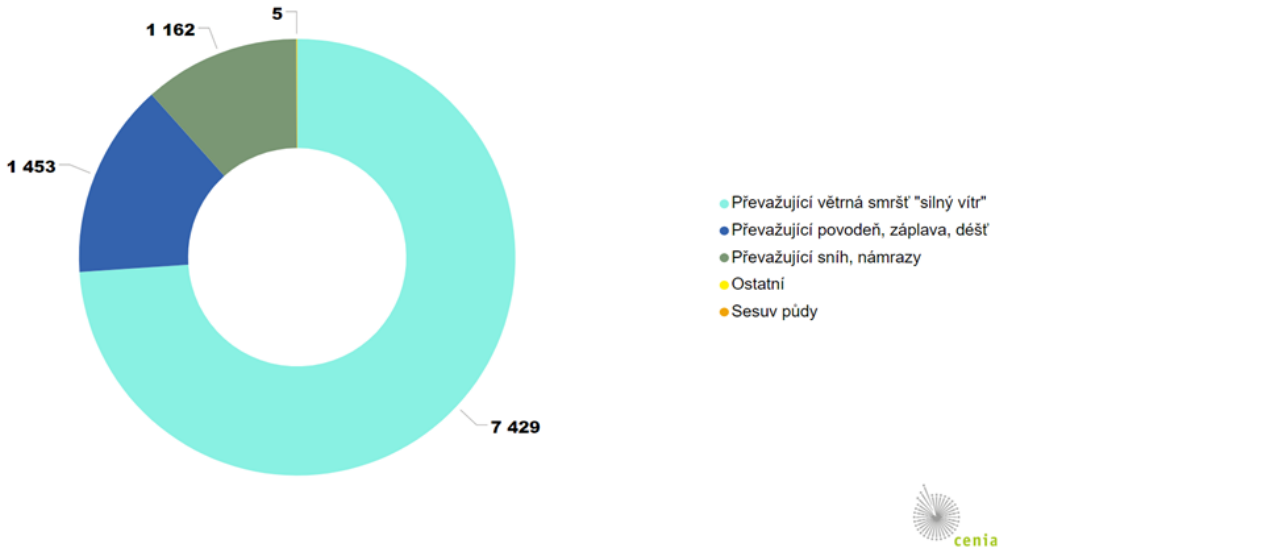

Zdroj dat: MV – generální ředitelství HZS ČR

Hlavní příčinou mimořádných událostí je dlouhodobě především silný vítr (se 73% podílem v roce 2025), s výjimkou dopravních nehod, které jsou způsobovány zejména sněhem a námrazou. Dlouhodobě významnou příčinou jsou i povodně, záplavy či déšť, které se na celkovém počtu způsobených událostí v roce 2025 podílely z více než 14 % (Graf 36).

Graf 36

Zastoupení jednotlivých živelních pohrom na celkovém počtu událostí v Česku [počet], 2025

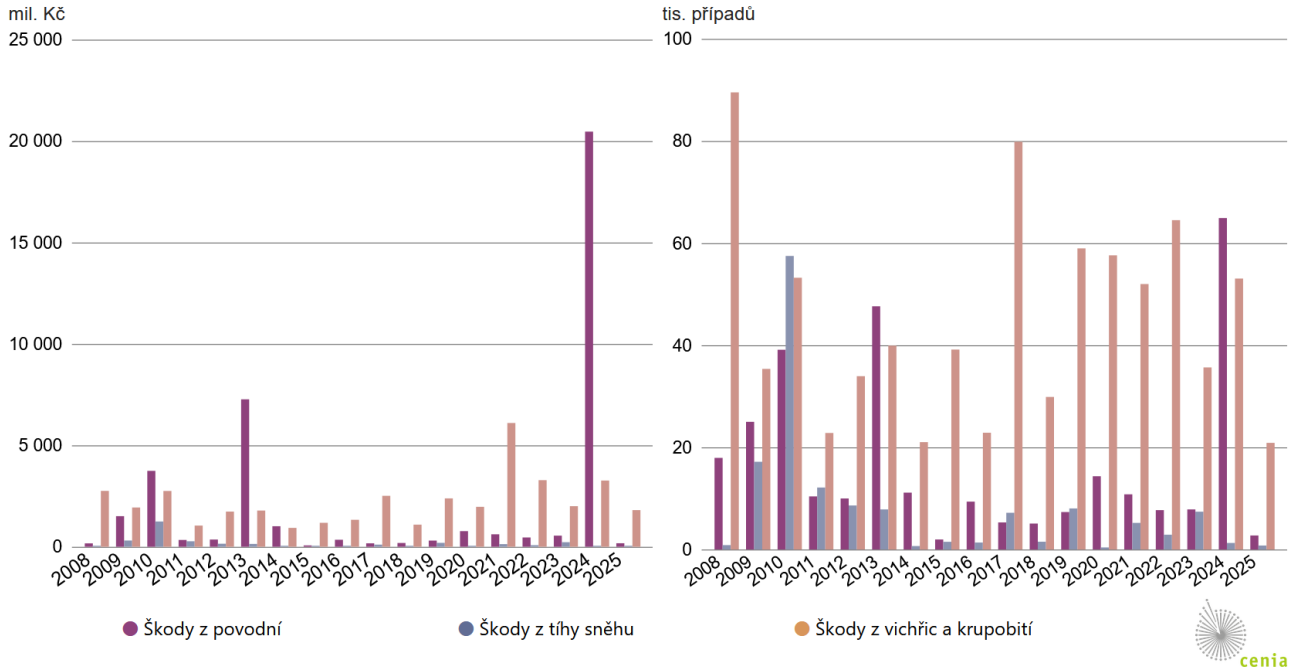

Zdroj dat: MV – generální ředitelství HZS ČR

Ucelený pohled na problematiku **sledování a likvidace škod po živelních pohromách** ukazuje statistika České asociace pojišťoven, která kromě jiných nahlášených majetkových škod sleduje i škody způsobené povodněmi, vichřicí, krupobitím a tíhou sněhu (Graf 37). V rámci této statistiky jsou patrné výkyvy jak v objemech, tak i počtech škod, které souvisejí s mimořádnými živelními událostmi. Od roku 2006 evidují pojišťovny téměř 1,5 mil. pojistných událostí způsobených výše uvedenými živelními událostmi s celkovou škodou ve výši 89,5 mld. Kč, z toho v roce 2025 se jednalo o 24,4 tis. pojistných událostí se škodou 2,0 mld. Kč. I z této statistiky je patrný dlouhodobě největší podíl vichřic a krupobití jak na počtech pojistných událostí, tak na celkových škodách, s výjimkou let 2013 a 2024, kdy převažovaly povodňové škody.

Graf 37

Pojistné události v živelním pojištění v Česku [mil. Kč, tis. případů], 2008–2025

Zdroj dat: Česká asociace pojišťoven

Ve statistikách pojišťoven však doposud nefiguruje další projev změny klimatu, a tím je **dlouhodobé sucho**. To se stává problémem, který v českých podmínkách představuje nejzávažnější projev změny klimatu s největšími potenciálními dopady nejen na biodiverzitu, ale i obyvatelstvo a ekonomiku. Přestože v posledních 5 letech nepředstavovalo sucho takový problém jako např. v extrémně suchém roce 2018, jeho ekonomické následky mohou být dlouhodobé. To bylo patrné zejména v případě lesů, kde probíhala několikaletá rozsáhlá těžba a následné zalesňování po kůrovcové kalamitě vyvolané právě především nadměrným suchem. V souvislosti s tím byly z národních zdrojů zemědělcům vyplaceny kompenzace za více než 4,5 mld. Kč, v případě lesnictví byly poskytnuty příspěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity v lesích za více než 12,9 mld. Kč.

Opakující se živelní pohromy způsobené přírodními vlivy si vyžadují komplexní přístup k řešení likvidace škod a obnovy majetku po těchto pohromách. Proto jsou MMR ve spolupráci s dalšími ministerstvy zpracovávány **strategie obnovy území**. Tyto strategie jsou dokumentem vytvářejícím rámcové podmínky pro poskytování státní pomoci především prostřednictvím programového financování v působnosti určených ministerstev (např. přes programy MŽP „Likvidace škod po živelních pohromách“, MZe „Odstranění následků povodní na státním vodohospodářském majetku“, MMR „Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách“ či „Živel“, případně příslušné operační programy v rámci fondů EU).

Strategie obnovy území byly v období 2005–2024 zpracovávány zejména v souvislosti s ničivými povodněmi, resp. záplavami nebo vichřicemi, resp. orkány. Celková výše škod (reprezentovaná celkovými náklady na obnovu) způsobených uvedenými povodněmi či záplavami dosáhla v období 2005–2025 cca 112 mld. Kč, přičemž největší díl této částky (více než 68 mld. Kč) připadá na rok 2024. V případě vichřic, resp. orkánů se strategie obnovy území zpracovávala v souvislosti s orkánem Kyrill v roce 2007, kdy celkové náklady na obnovu majetku dosáhly téměř 7,5 mld. Kč. V souvislosti s tornádem na Moravě v roce 2021 byly škody na soukromém i veřejném majetku odhadnuty na 6,9 mld. Kč.

V přímé reakci na ničivé povodně z roku 2024 vláda v roce 2025 schválila Akční plán Strategie obnovy území, který navazuje na Strategii obnovy území schválenou vládou v prosinci 2024 a převádí mimo jiné její cíle do podoby konkrétních opatření. Dokument jasně vymezuje postupy, harmonogram i odpovědnosti jednotlivých resortů v rámci všech kroků budoucí obnovy. Zároveň stanovuje systém řízení, kontroly a provázání s platnými právními a metodickými rámci.

Problematiku ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí zahrnuje **preventivně výchovná činnost týkající se ochrany obyvatelstva a krizového řízení**. Garantem ochrany obyvatelstva, požární prevence a IZS je HZS ČR, který v oblasti vzdělávání obyvatelstva prostřednictvím preventivně výchovné činnosti oslovuje děti v mateřských školách, žáky a studenty na základních a středních školách, vysoké školy, dospělou populaci, seniory i handicapované občany. Oblast preventivně výchovné činnosti je založena především na osobním kontaktu příslušníků HZS ČR s veřejností. Konkrétně se jedná o přípravu obyvatelstva prostřednictvím různých vzdělávacích projektů, programů, besed, přednášek či exkurzí, přípravu učitelů základních a středních škol či pohybově-vědomostní soutěže aj. Roky 2020 a 2021 byly vzhledem k opatřením souvisejícím se šířením **onemocnění covid-19** zcela mimořádné a nelze je proto hodnotit ve srovnání s předchozím obdobím. Od roku 2022 dochází k pozvolnému návratu do režimu běžného v předcovidovém období, který byl potvrzen i v roce 2025, kdy bylo realizováno 6 165 akcí pro 218 441 účastníků. Účinným nástrojem k předávání informací preventivního charakteru občanům jsou zejména sociální sítě a regionální média. Díky zmiňované dostupnosti informací s preventivním obsahem se velmi zvýšil nejen počet médií, která tento obsah přebírají, ale i občanů, ke kterým se potřebné informace v souvislosti s mimořádnými událostmi či dalšími aktuálními riziky dostaly včas.

Vznik mimořádných událostí

Systém prevence závažných havárií[34] ukládá provozovatelům objektů, v nichž jsou umístěny vybrané nebezpečné chemické látky nebo směsi, povinnost zavést veškerá opatření, jež mají zabránit vzniku závažné havárie, stejně jako povinnost stanovit postupy k jejímu zvládnutí pro případ, že havárie nastane i přes přijatá preventivní opatření.

V Česku bylo v roce 2025 do systému prevence závažných havárií zařazeno celkem 217 objektů, z nichž 88 objektů bylo ve skupině A (nižší riziko) a 129 objektů ve skupině B (vyšší riziko). Jedná se nejčastěji o chemické provozy či výrobní závody, kde je nakládáno s nebezpečnými látkami, ale například i sklady pohonných hmot či chemikálií.

[34] Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií, provádí příslušný předpis Evropské unie (směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/18/EU, tzv. Seveso III) a stanoví systém prevence.

Ve srovnání s předchozími lety se v Česku během roku 2025 staly pouze tři závažné havárie. Konkrétně došlo k zahoření v tavicí peci a následné detonaci, k výbuchu zbytkové nitrocelulózy a ke vznícení spalitelné trubice při začišťování armatury. ČIŽP v roce 2025 vydala rozhodnutí, kterým uložila sankci provozovateli za přestupek, kterého se dopustil tím, že nepostupoval podle schváleného bezpečnostního programu. V jednom případě byl krajským úřadem kvalifikován přestupek za nepředložení návrhu zprávy o posouzení bezpečnostní zprávy. Na základě výsledků kontroly obvodním báňským úřadem bylo v jednom případě uloženo odstranění závad závazným příkazem. Méně závažné nedostatky pak byly odstraňovány během kontrol.

Pro rok 2025 požadovalo MŽP zahrnout do kontrolního procesu otázku zpracování tzv. NATECH rizika – přírodního jevu, který může vyvolat nebo zvýšit závažnou havárii. Jde o zpracování problematiky, kterou nově požaduje vyhláška č. 227/2015 Sb., o náležitostech bezpečnostní dokumentace a rozsahu informací poskytovaných zpracovateli posudku. Toto doplnění vyžaduje nově šířeji i Evropská komise.

Havárie s významným dopadem na kvalitu povrchových a podzemních vod, mezi něž v posledních letech patří např. havárie na řece Bečvě (2020), Bílině či Odře (2024) či havárie vlaku převážejícího benzen u Hustopečí nad Bečvou (2025), jsou řešeny v rámci jiných legislativních aktů, např. prostřednictvím vodního zákona či Řádu pro mezinárodní železniční přepravu nebezpečného zboží, a nespadají do působnosti zákona o prevenci závažných havárií.

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

1.6 Adaptovaná sídla

Klíčová sdělení

- V roce 2025 mělo v Česku adaptační strategii či plán 77 měst, resp. městských částí, a 14 mikroregionů či dobrovolných svazků obcí sdružujících dalších cca 370 obcí, počet dotčených obyvatel žijících na území těchto sídel činil cca 4,3 mil. Vedle těchto měst a obcí byla schválena adaptační strategie či plán i šesti krajům včetně Prahy.
- Všechna města a městské aglomerace Česka nad 100 tis. obyvatel mají verifikovaný Plán udržitelné městské mobility (SUMP), ve městech s verifikovaným SUMP nebo SUMF žije 3,4 mil. obyvatel Česka. Je k dispozici metodika a webový nástroj pro evaluaci implementace SUMP.
- Celkově bylo za období 2014–2025 nově zaevidováno 2 618 brownfieldů s celkovou plochou 7 166,6 ha. V roce 2025 bylo z Národní databáze brownfieldů deaktivováno z důvodu úspěšné regenerace 142 lokalit o celkové rozloze 268,2 ha.
- Hospodaření se srážkovými, resp. šedými vodami je finančně podporováno zejména formou dotací prostřednictvím OPŽP či programu Dešťovka. V rámci programu Nová zelená úsporám se podporuje i budování zelených střech u rodinných a bytových domů.
- Průměrný podíl plochy sídelní zeleně v 664 hodnocených sídlech Česka dosahuje 46,7 %, přičemž průměrný podíl korunového zápoje činí jen 12,0 %. Značnou část vykazované zeleně tak tvoří nízká vegetace (trávníky, keře, bylinné patro), jejíž schopnost poskytovat ekosystémové služby v sídlech je ve srovnání se vzrostlými stromy nižší.

1.6 Adaptovaná sídla

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Počet obcí, které mají adaptační plány	Sídla se účinně adaptují na rizika spojená se změnou klimatu	N/A	↗	77 měst, resp. městských částí, a 14 mikroregionů či dobrovolných svazků obcí sdružujících dalších cca 370 obcí se zpracovanou adaptační strategií či plánem, počet dotčených obyvatel žijících na území těchto sídel činil cca 4,3 mil.	~
Brownfieldy	Rozvoj sídel je koncepční, přednostně jsou využívány brownfieldy a již využité území	N/A	N/A	V roce 2025 bylo nově registrováno 274 brownfieldů s plochou 328,1 ha. Úspěšně regenerováno bylo 142 lokalit o celkové rozloze 268,2 ha.	~
Plány udržitelné městské mobility	Rozvoj sídel je koncepční, přednostně jsou využívány brownfieldy a již využitá území	N/A	↗	Všechna města Česka nad 100 tis. obyvatel měla na konci roku 2025 verifikovaný SUMP. Ve městech s verifikovaným SUMP nebo SUMF žije celkově 3,4 mil. obyvatel Česka.	✓
Podporované projekty na využití srážkové a šedé vody	V sídlech je zavedený systém hospodaření s vodou, vč. vody srážkové	N/A	↗	K dispozici dotace na využití srážkové vody jak pro občany, tak pro obce, kraje, veřejné instituce (např. v programu Dešťovka pro domácnosti podpořeno přes 20 tis. žádostí s celkovým objemem akumulačních nádrží cca 150 tis. m^3).	✓
Plochy zeleně ve městech	Ve srovnání s rokem 2024 žádná čistá ztráta celkové vnitrostátní plochy sídelní zeleně ani korunového zápoje sídelní zeleně v oblastech sídelních ekosystémů.	N/A	N/A	Podíl plochy sídelní zeleně: 46,7 %. Průměrný podíl korunového zápoje: 12,0 %[35].	N/A

[35] *Data za rok 2024 představují výchozí stav (tzv. baseline) pro plnění cílů evropského Nařízení o obnově přírody.*

Adaptace sídel na změnu klimatu

Projevy dopadů změny klimatu v sídlech, resp. v urbanizovaném území jsou komplexním mezisektorovým environmentálním tématem, které se v posledních letech dostává do popředí strategických dokumentů na národní i místní úrovni. Na národní úrovni se v různých strategických a koncepčních dokumentech změna klimatu považuje za prioritní environmentální problém Česka, a rovněž čím dál tím větší počet měst a obcí si začíná uvědomovat, že při zvyšování kvality života jejich obyvatel bude určujícím hlediskem schopnost přizpůsobit se změně klimatu pomocí vhodných adaptačních opatření. Tomu odpovídá poměrně vysoký nárůst měst a obcí v posledních letech, které zpracovaly, resp. schválily vlastní adaptační strategii či plán umožňující **zavádění konkrétních adaptačních opatření do plánovací praxe**.

Nejen na unijní, mezinárodní a národní, ale zejména i na místní úrovni je nutné přijmout adaptační strategie, které umožní připravit se na nepříznivé dopady změny klimatu a předejít tak případným škodám, či je minimalizovat. Tyto strategie mají často městský rozměr, protože právě veřejná správa na místní úrovni má nejlepší možnosti, jak na změnu klimatu reagovat a jak se této změně postupně přizpůsobit. Dopady změny klimatu se v konkrétním městě mohou projevit v blízké budoucnosti s vysokými ekonomickými, environmentálními a sociálními důsledky. Opatření učiněná nyní jsou mnohem efektivnější a levnější než budoucí řešení problémů, jako jsou škody způsobené přívalovými povodněmi, přehřívání budov i prostředků veřejné dopravy či nedostatek vodních zdrojů.

První adaptační strategie měst začaly vznikat po roce 2015 (Praha, Brno, Plzeň), jejich příkladu pak následovala další města, která adaptační strategie financovala zejména s podporou Fondů EHP a Norska (např. v rámci projektu UrbanAdapt), a dále také prostřednictvím NPŽP, který měl mimo jiné za cíl podporu zapojování obcí do Paktu starostů a primátorů (dále jen „Pakt“). Pakt představuje společnou iniciativu měst, obcí a Evropské komise a je hlavním zdrojem podpory, kterou EU městům v jejich aktivitách s cílem přizpůsobení se změně klimatu poskytuje. Přistoupením k Paktu obci vzniká povinnost zpracovat do dvou let tzv. Akční plán pro udržitelnou energii a klima (Sustainable Energy and Climate Action Plan, dále „SECAP“). SECAP není sice standardní adaptační strategií, je však možno jej vzhledem k jeho záběru považovat za dokument řešící adaptaci sídel na změnu klimatu.

V roce 2025 mělo v Česku zpracovanou **adaptační strategii či plán** (resp. nezávaznou „cestovní mapu“ k adaptaci) 77 měst, resp. městských částí, a 14 mikroregionů či dobrovolných svazků obcí sdružujících dalších cca 370 obcí, počet dotčených obyvatel žijících na území těchto sídel činil cca více než 4,3 mil. Vedle těchto měst a obcí byla schválena adaptační strategie či plán i šesti krajům včetně Prahy a Mendelově univerzitě v Brně. Problematiku adaptace na změnu klimatu však alespoň částečně řeší i koncept tzv. Smart City, který zpracovalo cca 20 měst, a to buď samostatně, či vedle již zpracované adaptační strategie či plánu. Město Liberec je zároveň členským městem EU Mise NetZeroCities. Stěžejním tématem adaptačních strategií, resp. plánů měst a obcí je doprava, zeleň a energetika. K adaptaci dopravních systémů přispívá zavádění plánů udržitelné městské mobility, u zeleně je důraz kladen obvykle na městskou zeleň a její estetické/rekreační funkce, avšak bez komplexního řešení její funkčnosti z hlediska adaptace na změnu klimatu. Hojně řešenou problematikou ve většině měst je rovněž hospodaření se srážkovou, resp. šedou vodou.

Je třeba konstatovat, že příprava a realizace adaptační strategie na místní úrovni je velmi náročným procesem, při němž je nutné počítat s celou řadou překážek. V rámci adaptací sídel na změnu klimatu, resp. v rámci snah o dosažení jejich klimatické neutrality narážejí sídla v přípravné fázi zejména na překážky související s nedostatečnými kompetencemi i personálními kapacitami úřadů. V plánovací fázi se sídla potýkají s problémy týkajícími se především majetkoprávních poměrů a koordinace mezi městskými obvody, úřady či institucemi. V realizační fázi jsou hlavní překážkou finance, případně připravenost právních předpisů, které mohou výrazně limitovat až znemožňovat realizaci některých adaptačních opatření. Výše uvedené překážky by bylo možné řešit systematickou podporou sídel z národní úrovně. Podporou měst při realizaci opatření ke snižování emisí a zvyšování energetické účinnosti, s ohledem na místní podmínky a ekonomickou efektivitu.

Koncepční rozvoj sídel a využívání brownfieldů

Koncepční rozvoj sídel není možný bez průběžné aktualizace územních a strategických plánů. V návaznosti na to je třeba využívat mimo jiné i pobídky k opětovnému využívání **brownfieldů**, které se často nacházejí v centrech měst a obcí a představují zásadní problém pro udržitelný rozvoj sídel. Jedná se o opuštěné nemovitosti (pozemky, objekty, areály), které nejsou využívány, jsou zanedbávány a případně i kontaminovány, nelze je efektivně využívat, aniž by proběhl proces jejich celkové regenerace, a vznikají jako pozůstatek průmyslové, zemědělské, vojenské či jiné aktivity. Náklady na revitalizace těchto území jsou ve většině případů tak vysoké, že překračují reálné finanční možnosti vlastníků a nadále chátrají a zatěžují své okolí.

Problematikou brownfieldů se dlouhodobě zabývá agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest, která spravuje veřejně přístupnou **Národní databázi brownfieldů**. Celkem bylo ke konci roku 2025 v Národní databázi brownfieldů evidováno **6 544 lokalit s celkovou plochou 16 754 ha**, přičemž v samotném roce 2025 bylo v Česku nově registrováno celkem 274 brownfieldů s celkovou plochou 328,1 ha. Ve srovnání s výsledky z předchozích let dosahoval počet nově evidovaných brownfieldů dlouhodobého průměru.

Největší počet brownfieldů byl v roce 2025 evidován v Moravskoslezském (936 lokalit) a Jihomoravském kraji (710 lokalit). Nejrozsáhlejší území v součtu pak zabíraly nevyužité lokality v kraji Ústeckém (2 904 ha) a Moravskoslezském (2 442 ha). Průměrná velikost brownfieldu činila 2,6 ha. Z hlediska předchozího využití se nejvíce evidovaných brownfieldů nachází na bývalých průmyslových a zemědělských lokalitách, plošně nejrozlehlejší brownfieldy se pak nachází v bývalých průmyslových a těžebních lokalitách a ve vojenských areálech.

V roce 2025 bylo z Národní databáze brownfieldů deaktivováno z důvodu úspěšné **regenerace** 142 lokalit o celkové rozloze 268,2 ha. S cílem většího upřednostňování brownfieldů a již využitých území, a tím omezení záborů zemědělské půdy byla v roce 2024 schválena novela zákona o ochraně zemědělského půdního fondu[36], která mimo jiné zpřísňuje pravidla pro zábor zemědělské půdy a zvýšení odvodů za odnětí zemědělské půdy. Vedle stávajících programů regenerace brownfieldů (pro nepodnikatelské využití) byl rovněž vytvořen program Regenerace brownfieldů pro podnikatelské využití v rámci Národního plánu obnovy (komponenta 2.8.3.), jehož cílem je proměna brownfieldů v plnohodnotné podnikatelské jednotky a budování nových energeticky účinných budov na území brownfieldů.

Koncepčnímu, resp. udržitelnému rozvoji sídel napomáhal dobrovolný nástroj **místní Agenda 21 (dále jen „MA21“)**, jehož gestorem bylo MŽP. Jednalo se o státem garantovaný program na podporu udržitelného rozvoje obcí a regionů. Tento nástroj byl postaven na úzké spolupráci příslušných úřadů nejen s komerčními subjekty a spolky, působícími v místě, ale především i s veřejností, resp. obyvateli žijícími v daném sídle či regionu. V průběhu posledních 30 let, kdy se tento model podpory udržitelného rozvoje v obcích celosvětově používal, se však postupně změnily cíle, problémy k řešení, příbuzné nástroje (jiné politiky) i příslušná pravidla. Ačkoliv MŽP dlouhodobě podporovalo MA21 a investovalo poměrně značné množství prostředků na osvětu, bylo k MA21 přihlášených cca 100 subjektů (municipalit) ročně, přičemž aktivně se do procesu MA21 zapojila přibližně polovina z nich. To je při celkovém množství obcí v Česku velmi málo. MŽP proto v současné době zvažuje budoucí směřování programu, resp. jeho pokračování.

Jako další koncepty s podobným cílem lze zmínit např. „Smart cities“ realizované a garantované MMR, nebo „Zdravá města“, jejíchž hlavním garantem je Národní síť zdravých měst (NSZM). Dále je možné využívat i méně formalizované postupy jako v případě Paktu starostů či lze ze strany municipalit realizovat příslušné aktivity i bez vazby na jakýkoliv koncept udržitelného rozvoje na místní úrovni.

---

[36] Zákon č. 183/2024 Sb., kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Škála oblastí, jichž se koncept udržitelného rozvoje na místní úrovni dotýká, je široká – od životního prostředí, přes zdraví, územní rozvoj, sociální problematiku, vzdělávání až po dopravu. Právě udržitelná městská mobilita je jedním ze stěžejních témat, která se řeší prostřednictvím **Plánů udržitelné městské mobility (Sustainable Urban Development Plan, SUMP)**. Jedná se o celoevropský koncept změny přístupu k městské mobilitě, který má zajistit, aby se městské oblasti rozvíjely udržitelnějším způsobem a aby byly plněny cíle EU pro konkurenceschopný evropský dopravní systém, který účinně využívá zdroje. Účelem SUMP je zajistit dostupnost dopravy ve městech za současného minimalizování jejích negativních dopadů na zdraví a životní prostředí (hluk a znečištění) a zlepšit tak kvalitu života obyvatel.

Tvorba a implementace SUMP v Česku probíhá v rámci **Koncepce městské a aktivní mobility pro období 2021–2030**, schválené vládou v lednu 2021, a to pro 6 velikostních kategorií měst A–F. Zpracování SUMP dosud probíhalo dle **Metodiky pro přípravu plánů udržitelné mobility měst ČR** (CDV, v.v.i, 2015). V září 2021 byla předložena k závěrečným připomínkám a certifikaci nová **Metodika plánu udržitelné městské mobility SUMP 2.0**[37], vzniklá jako výstup projektu TAČR MOBILMAN – Humanitní rozměr plánů udržitelné městské a regionální mobility. Přílohou metodiky je i komunikační plán přípravy a implementace SUMP.

Gestorem procesu schválení SUMP a SUMF je Ministerstvo dopravy ČR, které přitom spolupracuje s Ministerstvem pro místní rozvoj a relevantními partnery zejména z odborné a akademické sféry. Proces schválení SUMP a SUMF zajišťuje Komise pro posuzování dokumentů městské mobility (KPDMM). Evaluace úspěšnosti naplňování SUMP probíhá **dle Metodiky pro evaluaci udržitelné městské mobility** (UJEP Ústí n. L., květen 2022)[38].

Celkově bylo ke konci roku 2025 verifikováno ze strany KPDMM celkově **25 dokumentů udržitelné městské mobility** pro statutární města Česka. Žádosti aglomerace Liberec/Jablonec n. N, Hradce Králové, Ústí n. L., Pardubic a Zlína byly poprvé předloženy jako SUMF, u ostatních měst se jednalo o plnohodnotný SUMP. Nejnověji byly verifikovány SUMP a jeho aktualizace měst Plzně, Hradce Králové, Chomutova a Přerova.

Všechna města a městské aglomerace Česka nad 100 tis. obyvatel měly ke konci roku 2025 verifikovaný SUMP. Ve městech s verifikovanými dokumenty udržitelné městské mobility žije přibližně 3,4 mil. obyvatel.

Systém hospodaření s vodou v sídlech

Systém **hospodaření se srážkovými vodami** lze definovat jako způsob nakládání se srážkovými vodami (převážně dešťovými), který klade důraz na **zachování přirozené bilance vody v území po jeho urbanizaci**. Základním přístupem hospodaření se srážkovými vodami je decentrální způsob odvodnění. Jde o takové nakládání se srážkovými vodami, které se zaměřuje na celé spektrum variability srážkového režimu od běžných dešťů po extrémní deště, a jehož cílem je v maximální možné míře napodobit přirozené odtokové charakteristiky lokality před urbanizací, chránit urbanizované území před zaplavením a vnosem znečištění do povrchových a podzemních vod a snižovat dopady sucha. Jde o jeden ze **základních nástrojů pro adaptaci urbanizovaných území na změnu klimatu**.

V současné době jsou nabízeny **dotace na využití srážkové vody jak pro občany, tak pro obce, kraje, veřejné instituce** apod. Obce mohou například využít dotaci k zachycení dešťové vody do podzemních nádrží a použít ji k zavlažování obecní zeleně, k chlazení ulic nebo ke splachování ve veřejných budovách. Vedle nižší spotřeby vody z veřejného vodovodu je cílem zajištění **smysluplného využití srážkové vody co nejblíže místu dopadu, kdy prioritou je závlaha vegetace v místě, vedoucí ke zlepšení její mikroklimatické funkce** a k navýšení hladiny podzemních zdrojů vody. Dále by mělo dojít ke snížení tlaku na kapacitu kanalizace pro srážkovou vodu, která je v období přívalových dešťů zahlcena. Dotace pro obce a kraje je možné čerpat např. na

[37] https://md.gov.cz/Dokumenty/Veda-a-vyzkum/Certifikovane-metodiky/Ostatni-metodiky/Metodika-planu-udrzitelne-mestske-mobility-SUMP-2

[38] *Součástí metodiky je webový nástroj PLUMM (Plánovač udržitelné městské mobility).*

podzemní akumulační nádrže a vsakovací zařízení, dále na výstavbu zelených střech a výměnu nepropustných povrchů u parkovišť či jiných veřejných ploch za propustné. Dotace pro občany je možno čerpat na akumulaci srážkové vody pro zálivku zahrady a pro splachování toalety a dále na využití přečištěné odpadní (šedé) vody.

Výše uvedené finanční podpory byly čerpány především z **dotačního titulu „Dešťovka“** určeného pro segment rodinných a bytových domů. Tento program, konkrétně určený pro majitele a stavebníky rodinných, rekreačních a bytových domů, byl od října 2021[39] začleněn pod dotační program Nová zelená úsporám, financovaný nejprve z NPO v rámci výzev určených pro rodinné a bytové domy, od poloviny roku 2023 je zdrojem finančních prostředků Modernizační fond. Do konce roku 2025 zde bylo na podporu systémů hospodaření s dešťovou, resp. šedou vodou schváleno téměř 11 tis. projektů za 501,0 mil. Kč. Převažují zde projekty na akumulaci dešťové vody pro zálivku zahrady, celkový objem akumulačních nádrží činil cca 85 tis. m^3. V listopadu 2021 byla prostřednictvím NPŽP vyhlášena výzva (zdrojově krytá z NPO) zaměřená na podporu efektivního hospodaření se srážkovou vodou v zastavěném území obcí a určená pro vyjmenované veřejné subjekty a další právnické osoby. Prostředky primárně sloužily k pokrytí projektů předložených do OPŽP 2014–2020 (k OP viz níže), na které již nezbyly volné finanční prostředky EU. Ke konci roku 2025 bylo v rámci této výzvy schváleno 388 projektů tohoto typu za celkem 1 547,6 mil. Kč.

V rámci programu Nová zelená úsporám se podporuje i **budování zelených střech** u rodinných a bytových domů. Od poloviny roku 2023, od kdy je program zdrojově kryt z Modernizačního fondu, musí být budování zelených střech spojeno s jiným opatřením (zateplení budovy, výstavba nového domu nebo výměna zdroje energie). V období 2018–2025 bylo schváleno a vyplaceno 1 754 žádostí za 102,6 mil. Kč.

Opatření na hospodaření se srážkovými vodami jsou podporována rovněž **v rámci OPŽP.** V programovém období 2014–2020 se jednalo zejména o tzv. **„Dešťovku pro obce“**. Na aktivity týkající se nakládání se srážkovými vodami v intravilánu byly pravidelně vyhlašovány příslušné výzvy, v rámci kterých bylo schváleno přes 300 projektů v celkové výši 1,1 mld. Kč prostředků EU, jejichž realizací by se mělo v intravilánu obcí zadržet cca 32 tis. m^3 dešťové vody. Problematice se věnuje i navazující OPŽP 2021–2027, a to v rámci opatření 1.3.4, určeného mimo jiné ke zpomalení odtoku, pro vsak, retenci a akumulaci srážkové vody, dále na využití srážkové a šedé vody a realizaci zelených střech. Pro většinu aktivit z tohoto opatření běžela od září 2022 do října 2023 průběžná výzva, ve které bylo schváleno 128 projektů v celkové výši cca 933,6 mil. Kč z prostředků EU (resp. 1,2 mld. Kč celkových způsobilých výdajů). V letech 2023 a 2025 byly rovněž vyhlášeny speciální výzvy č. 36 a 86 zacílené pouze na aktivitu „Vybudování technologie pro akumulaci, úpravu, a rozvod srážkových či šedých vod v budovách za účelem jejich dalšího relevantního využití“ s celkovou alokací 900 mil. Kč z prostředků EU.

Obdobnou podporu, která je však zaměřena na komplexní projekty modré infrastruktury v sídlech, pak poskytuje také MMR v rámci **IROP**, konkrétně pak v rámci specifického cíle 2.2 Zelená infrastruktura. Věcným gestorem a garantem kritérií týkajících se hospodaření se srážkovou vodou a systémů zelené infrastruktury je přitom MŽP. Ta pak plně vychází z kritérií užívaných pro dílčí projekty týkající se hospodaření se srážkovou vodou a zelené infrastruktury, jež jsou dlouhodobě podporovány z OPŽP a přinášejí tak záruku kvalitního projektu.

Podpora realizace opatření zaměřených na úsporu vody je rovněž zaměřena i na podnikovou sféru, a to například v rámci operačních programů administrovaných MPO, konkrétně **OP PIK**, resp. **OP TAK**. S přispěním programu Nemovitosti z OP PIK mohly malé a střední podniky realizovat opatření zaměřená na úsporu vody (tj. zachytávání a využití dešťové vody, recyklace vody, využití šedých vod apod.) jako součást komplexních projektů revitalizace budov pro podnikání a bezprostřední připojené infrastruktury. Celková alokace příslušných výzev činila 2 mld. Kč. Podobnou podporu v rámci aktivity Udržitelné hospodaření

[39] Tento titul byl vyhlášen v roce 2017 a do roku 2021 byl financován z národních prostředků SFŽP ČR v rámci Národního programu Životní prostředí (NPŽP). Ve dvou proběhlých výzvách bylo alokováno celkem 540 mil. Kč, přičemž celkem bylo schváleno, resp. podpořeno více než 10 tis. projektů. Celkový objem akumulačních nádrží pořízených s podporou programu Dešťovka činil cca 65 tis. m^3.

s vodou, určenou pro všechny typy velikosti podniků, nabízí i OP TAK, a to prostřednictvím příslušné výzvy s alokací 1,2 mld. Kč. Další podpora je možná i z NPO (komponenta 2.7 Cirkulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda), konkrétně prostřednictvím výzev Úprava vody a Oběhové hospodářství s celkovou alokací 1 mld. Kč.

Zeleň ve městech

Zvyšující se průměrné teploty a stále častější letní vlny veder představují jeden z nejzávažnějších projevů probíhající změny klimatu na evropském kontinentu. Tyto extrémní jevy již nelze vnímat jako vzácné výkyvy počasí, nýbrž jako zásadní ohrožení veřejného zdraví s přímými dopady na nejzranitelnější skupiny obyvatel. V reakci na tuto situaci se evropské adaptační strategie stále více opírají o řešení založená na přírodě, která fungují jako vysoce účinný nástroj ochrany. V praxi to znamená postupný odklon od budování tradiční technické infrastruktury ve prospěch přírodních prvků. Pozornost je věnována především opatřením pro obnovu přirozeného zadržování vody v krajině a systematickému rozšiřování zeleně, jehož prostřednictvím lze cíleně ochlazovat přehřáté městské oblasti.

Klíčový prvek adaptace měst na změnu klimatu tvoří tzv. **zelená infrastruktura**. Vzrostlé stromy a souvislé plochy zeleně snižují teplotu povrchu i vzduchu, zmírňují efekt tepelného ostrova měst, zadržují srážkovou vodu a zlepšují kvalitu ovzduší. Zároveň představují důležitý biotop pro městskou biodiverzitu a přispívají ke zdraví a kvalitě života obyvatel. Evropská strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 v tomto kontextu vyzývá všechna města s více než 20 tisíci obyvateli k vytvoření tzv. **Plánů městské přírody** (Urban Nature Plans). Tyto plány představují zastřešující rámec pro formování závazku měst k podpoře a ochraně biodiverzity. Míra a kvalita zeleně se přitom výrazně liší napříč různými typy zástavby v hustých centrech, na sídlištích i v rychle rostoucím zázemí velkých měst. Právě tyto odlišnosti je potřeba při plánování a podpoře zeleně zohledňovat. V posledních letech se v řadě českých měst rozvíjejí přístupy zaměřené na přírodě blízkou péči o městskou zeleň a prvky zelené infrastruktury jsou začleňovány do plánování rozvoje měst. Současně však urbanizační tlak, zahušťování zástavby a změny ve využívání území mohou vést k úbytku nebo fragmentaci zelených ploch a ke snižování jejich ekologických funkcí.

Závazný regulatorní rámec pro zeleň ve městech nově poskytuje Nařízení o obnově přírody platné od roku 2024[40], které pro sídelní ekosystémy sleduje dva samostatné ukazatele: **podíl sídelní zeleně** a **podíl jejího korunového zápoje**, tedy podíl plochy pokryté korunami stromů[41]. Nařízení členským státům stanovuje cíl zajistit, aby do roku 2030 nedošlo k žádné čisté ztrátě těchto ploch ve srovnání s rokem 2024, a od roku 2031 vyžaduje jejich postupný nárůst.

Dle dat z roku 2024[42] dosahuje v rámci Česka průměrný **podíl plochy sídelní zeleně** v 664 hodnocených sídlech 46,7 %, přičemž průměrný **podíl korunového zápoje** činí 12,0 %. Při srovnání odlišných typů sídel je zřejmé, že celkový plošný podíl zeleně je u krajských měst (46,7 %) a u menších měst a předměstí (46,6 %) téměř totožný. Zřetelný rozdíl však vyvstává v případě korunového zápoje. Krajská města v tomto ukazateli vykazují průměr 14,8 %, zatímco menší města a předměstí dosahují hodnoty 11,9 % (Graf 38).

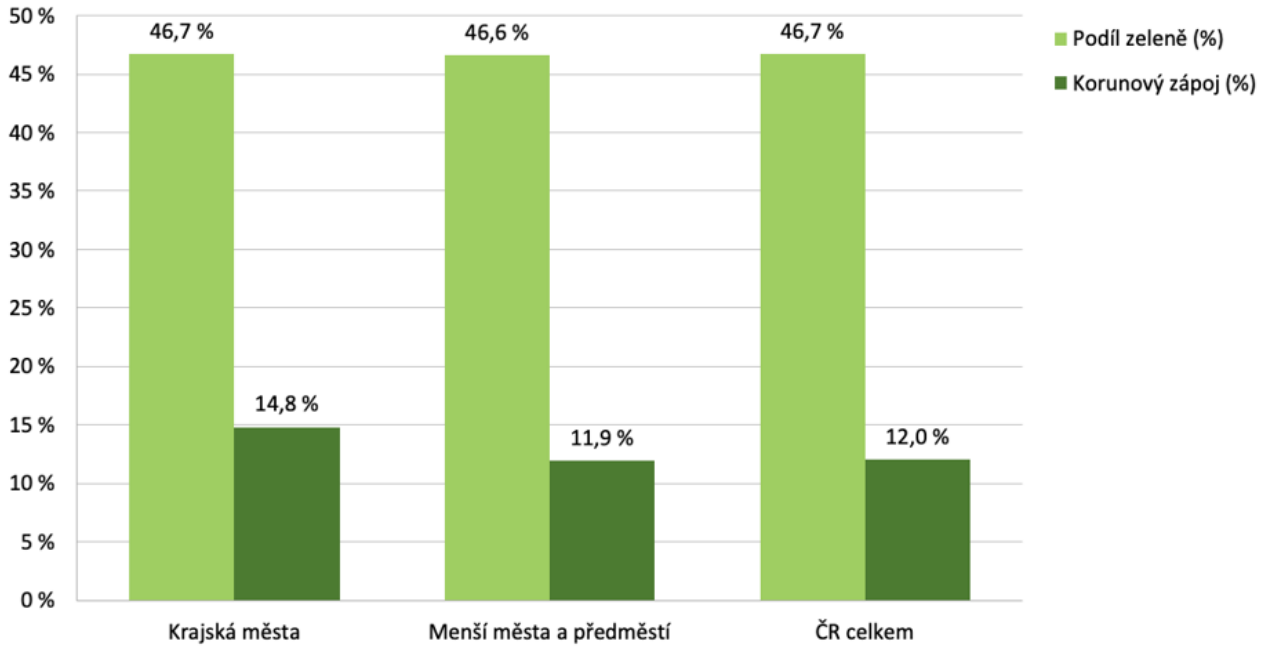
[40] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1991 ze dne 24. června 2024 o obnově přírody a o změně nařízení (EU) 2022/869.

[41] Při hodnocení se vychází z informací o podílu sídelní zeleně a korunového zápoje na základě harmonizovaných dat programu Copernicus.

[42] Data za rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Graf 38

Indikátory podílu zeleně a korunového zápoje v Česku [%], 2024

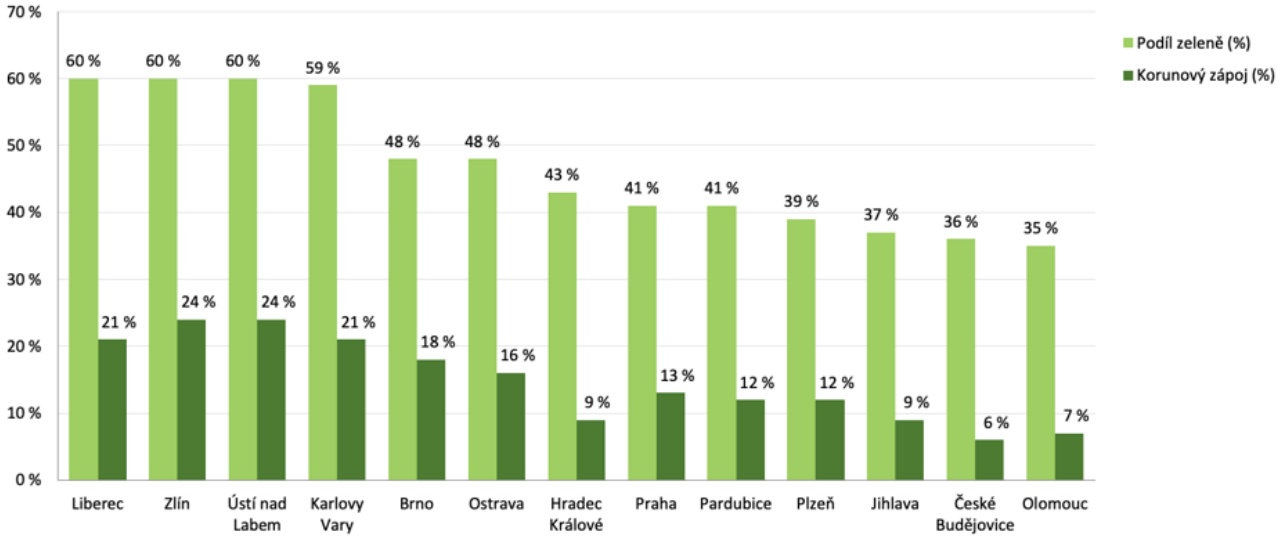
Data za rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: JRC/Eurostat, Copernicus CLC+ Backbone, HRL Tree Cover Density

Podrobněji lze rozdíly ukázat na srovnání samotných třinácti **krajských měst** (Graf 39). Podíl sídelní zeleně se v nich v roce 2024 pohyboval od 35 % v Olomouci do 60 % ve městech Liberec, Zlín a Ústí nad Labem, přičemž celkový průměr činil 46,7 %. Značnou část vykazované zeleně přitom tvoří nízká vegetace (trávníky, keře, bylinné patro), jejíž schopnost poskytovat ekosystémové služby je ve srovnání se vzrostlými stromy citelně nižší – hodnoty korunového zápoje tak odpovídají v průměru pouze třetině celkového podílu zeleně. Tento strukturální nepoměr dobře ilustruje příklad Českých Budějovic, kde zeleň pokrývá více než třetinu území města, ale samotné stromy se na jeho ploše podílejí pouze 6 %. Korunový zápoj krajských měst se pohyboval v rozmezí od zmíněných 6 % v Českých Budějovicích do 24 % ve Zlíně a Ústí nad Labem.

Graf 39

Indikátory podílu zeleně a korunového zápoje v krajských městech Česka [%], 2024

Data za rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: JRC/Eurostat, Copernicus CLC+ Backbone, HRL Tree Cover Density

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

2 Nízkouhlíkové a oběhové hospodářství

2.1 Emise, energetika a materiálové toky

Klíčová sdělení

- Emise skleníkových plynů v Česku poklesly v období 1990–2024[43] o 50,4 %. Česko přispívá k plnění evropského cíle 55% poklesu emisí skleníkových plynů do roku 2030 vůči úrovni emisí v roce 1990.
- Nejvýrazněji v posledních 5 letech poklesly emise z veřejné energetiky a výroby tepla a z vytápění domácností, naopak nadále rostou emise skleníkových plynů z dopravy.
- V sektoru využití území a lesnictví (LULUCF) byla v roce 2024 kvůli ústupu kůrovcové kalamity bilance emisí výrazně záporná (–4,6 Mt CO_2 ekv.). Vývoj bilance emisí v LULUCF je tak v Česku na příznivé trajektorii k plnění cíle stanoveného Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/839 pro ukládání uhlíku k roku 2030.
- Emise ze stacionárních zařízení zapojených do systému emisního obchodování EU-ETS1 v Česku poklesly v období 2005–2025 o 51,5 %. Pokles emisí mimo EU-ETS1, zahrnující sektory dopravy, budov, zemědělství a odpadů, spadající do působnosti Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/857 (ESR), je však pomalejší. V roce 2024 byly emise v ESR pouze o 13,8 % pod úrovní referenčního roku 2005 a splnění národního cíle vyplývajícího z evropské legislativy (pokles emisí v ESR o 26 % do roku 2030) je tak nejisté.
- Struktura energetického mixu pro výrobu elektřiny se vyvíjí směrem k nízkoemisním a bezemisním zdrojům.
- Zahraniční obchod s elektřinou má nadále exportní charakter, přeshraniční saldo mezinárodního obchodu s elektřinou se v roce 2025 meziročně zvýšilo o 11,6 %.
- Spotřeba pevných fosilních paliv v domácnostech v posledních letech výrazně klesá a projevuje se vliv výměny technologií pro vytápění domácností podporovaný dotačními programy.
- Spotřeba energie v dopravě nadále roste, více než 90 % energie spotřebované v dopravě pochází ze spalování fosilních paliv. Růst počtu registrovaných nízkoemisních a bezemisních vozidel ve vozovém parku je v posledních letech velmi dynamický, tato vozidla však nadále zaujímají malý podíl na celkové velikosti vozového parku.
- Konečná spotřeba energie i spotřeba primárních energetických zdrojů v Česku po roce 2020 klesají a energetická účinnost ekonomiky se tak zvyšuje.
- Z obnovitelných zdrojů se v roce 2025 vyrobilo 16,3 % celkové výroby elektřiny. Výrazně stoupá výroba elektřiny z fotovoltaiky, naopak meziročně kvůli suchu poklesla výroba elektřiny ve vodních elektrárnách[44].
- Podíl OZE na konečné spotřebě energie v Česku postupně stoupá, v roce 2024 dosáhl 19,2 %. Do roku 2030 by dle Vnitrostátního plánu ČR v oblasti energetiky a klimatu (NEKP) měl podíl OZE dosáhnout 30 %.
- Podíl OZE na konečné spotřebě energie v dopravě je zatím nízký (5,7 % v roce 2024) a Česko průběžně neplní, podobně jako většina členských států EU, cíle pro využití OZE v dopravě stanovené legislativou EU.

[43] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

[44] *Dle dat ERÚ, viz Roční zpráva o provozu elektrizační soustavy ČR pro rok 2025.*

2.1 Emise skleníkových plynů a vývoj energetiky

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Emise skleníkových plynů	Pokles emisí skleníkových plynů (včetně LULUCF) v EU27 nejméně o 55 % do roku 2030 vůči roku 1990[45]	↘	↘	Pokles emisí o 50,4 % v období 1990–2024	✓
	Pokles emisí ze stacionárních zdrojů v systému EU-ETS o 62 % v období 2005–2030 (cíl EU)[46]	↘	↘	Pokles emisí ze stacionárních zdrojů v systému EU-ETS1 o 51,5 % v období 2005–2025	✓
	Pokles emisí spadajících pod Nařízení ESR o 26 % do roku 2030 vůči roku 2005[47]	↘	~	Pokles emisí v působnosti Nařízení ESR o 13,8 % v období 2005–2024	~
	Dosáhnout do roku 2030 propadů z LULUCF ve výši 1 228 tis. t CO_2 ekv.[48]	~	↘	Bilance emisí a propadů v LULUCF –4,6 Mt CO_2 ekv. v roce 2024	✓
Výroba elektřiny a tepla	Cílová struktura výroby elektřiny k roku 2040: jaderné palivo 46–58 %, obnovitelné a druhotné zdroje 18–25 %, zemní plyn 5–15 %, hnědé a černé uhlí 11–21 %	N/A	N/A	V roce 2025 jaderné palivo 42,0 %, uhlí 34,5 %, obnovitelné zdroje 16,3 %, zemní plyn 4,7 %	✓
	Postupný pokles vývozu elektřiny a udržení salda v rozmezí +/–10 % tuzemské spotřeby.	~	~	Podíl salda (čistého vývozu) na spotřebě v roce 2025 byl 12,6 %, přeshraniční saldo se meziročně zvýšilo o 11,6 %.	✗

[45] *Evropský cíl – Evropský právní rámec pro klima (Nařízení (EU) 2021/1119).*

[46] *Společný cíl EU dle směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/959.*

[47] *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/857.*

[48] *Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU) 2023/839.*

Indikátor	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Vytápění domácností dle paliv	Snižování využití fosilních paliv pro vytápění a energetické úspory			Pokles spotřeby energie v domácnostech o 13,2 % v období 2020–2024. Podíl tuhých fosilních paliv na spotřebě energie v domácnostech poklesl na 6,1 % v roce 2024.	
Spotřeba energie a paliv v dopravě	Pokles spalování fosilních paliv v dopravě			Spotřeba energie v dopravě vzrostla o 93,5 % v období 2000–2025. Více než 90 % energie spotřebované v dopravě je z fosilních zdrojů.	
	Plnění cílů NAP CM pro vozový park			Cíle NAP CM k roku 2025 pro BEV M1, BEV těžká nákladní vozidla a CNG všech kategorií jsou plněny. Neplněny cíle pro BEV busy a vodíková vozidla.	
Energetická náročnost hospodářství	Dosažení průměrné energetické náročnosti tvorby HDP v EU27 do roku 2030			Energetická náročnost hospodářství Česka byla v roce 2024 o 39,2 % vyšší než průměr EU27	
Energetická účinnost	Do roku 2030 nepřekročit výši spotřeby PEZ 1 222 PJ a konečné spotřeby energie 852 PJ[49]			Spotřeba PEZ 1 564 PJ a konečná spotřeba energie 948 PJ v roce 2024	
Dovozní energetická závislost	Nepřekročení dovozní energetické závislosti 65 % do roku 2030 a 70 % do roku 2040[50]			Dovozní energetická závislost 39,5 % v roce 2024[51]	
Využití obnovitelných zdrojů energie	Dosažení podílu OZE na konečné spotřebě energie 30 % do roku 2030			19,2 % konečné spotřeby energie z OZE v roce 2024	

[49] *Viz 13. zpráva o pokroku v oblasti plnění vnitrostátních cílů energetické účinnosti v České republice.*

[50] *Pro nastavení cílů dovozní energetické závislosti je počítáno s jaderným palivem jako s dovozovým zdrojem.*

[51] *Pro potřeby plnění cíle dovozní energetické závislosti je jaderné palivo bráno jako tuzemský zdroj, vzhledem k možnosti držení relativně vysokých zásob.*

Indikátor	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Spotřeba obnovitelných zdrojů energie v dopravě	Podíl OZE na konečné spotřebě energie v dopravě 29 % do roku 2030 nebo snížení emisní intenzity paliv o 14,5 % vzhledem k základní úrovni, tj. při využití fosilních paliv			Podíl OZE na konečné spotřebě energie v dopravě 5,7 % v roce 2024	

Emise skleníkových plynů

Emise skleníkových plynů v Česku (včetně sektoru LULUCF a nepřímých emisí CO_2) poklesly v období 1990–2024[52] o 50,4 % na 92,0 Mt CO_2 ekv. (Graf 40). Dle aktuálního vývoje emisí skleníkových plynů a nejnovějších zpracovaných projekcí Česko s rezervou směřuje ke splnění cíle 55% poklesu emisí skleníkových plynů do roku 2030 vůči referenční úrovni v roce 1990, který vyplývá ze Zelené dohody pro Evropu (EGD) a stanovuje ho evropská legislativa [53] pro EU27 jako celek.

Klesající trend emisí v období 1990–2024 o 1,9 Mt CO_2 ekv. za rok je statisticky významný a jeho pokračování by s rezervou zajistilo splnění 55% redukčního cíle. Emisní scénáře, které jsou součástí nejnovějšího reportingu (březen 2025) **emisních politik, opatření a projekcí**, zpracovávaného dle čl. 18 Nařízení (EU) 2018/1999[54], také naznačují výrazný pokles emisí do roku 2030. Scénář WEM (s existujícími opatřeními) očekává emise v roce 2030 (včetně sektoru LULUCF) na úrovni 59,8 Mt CO_2 ekv., což odpovídá snížení o 67,8 % oproti referenčnímu roku 1990. Scénář WAM (s dodatečnými opatřeními) pak pokles emisí na 54,1 Mt CO_2 ekv., tj. o 70,9 % ve srovnání s rokem 1990. Aktuální projekce však zatím nenaznačují dosažení klimatické neutrality Česka do roku 2050, projektované emise k tomuto roku činí 37,0 Mt CO_2 ekv. dle scénáře WEM a 12,5 Mt CO_2 ekv. dle scénáře WAM.

Ve **struktuře agregovaných emisí** měla v roce 2024 největší podíl kategorie **energetické procesy** (CRF 1), ze které pocházely více než tři čtvrtiny (78,5 %) celkových emisí Česka bez sektoru LULUCF a nepřímých emisí. V podrobnějším členění jsou největší kategorií zdrojů emisí **dodávky energie** (energy supply) s podílem 34,1 %, následované **dopravou** (21,6 %) a **zpracovatelským průmyslem** (20,8 %), kde se jedná o emise z průmyslové energetiky a z průmyslových procesů. Dalšími kategoriemi je lokální vytápění komerčních a residenčních budov (8,5 %), zemědělství (7,7 %) a odpady (5,7 %).

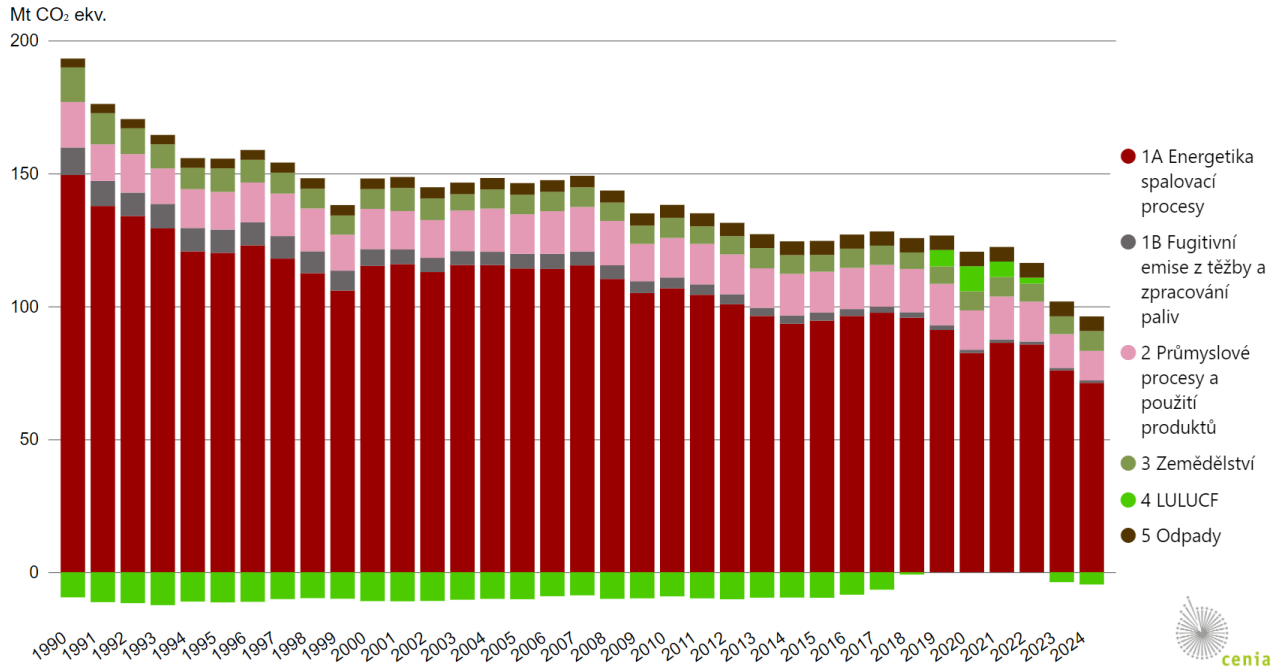
[52] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici. Emisní inventura pro UNFCCC je vždy dostupná v dubnu 24 měsíců zpětně, tj. v roce 2026 je poslední reportovaný rok 2024.*

[53] *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (ES) č. 401/2009 a nařízení (EU) 2018/1999 („Evropský právní rámec pro klima“).*

[54] *Integrated reporting on greenhouse gas policies and measures and on projections in the Czech Republic, 2025.*

Graf 40

Agregované emise skleníkových plynů v Česku v sektorovém členění [Mt CO_2 ekv.], 1990–2024

Data pro rok 2025 nejsou z důvodu harmonogramu zpracování emisní inventury k dispozici.

Zdroj dat: ČHMÚ

Ke klesajícímu trendu agregovaných emisí nejvíce přispívá pokles emisí ze spalovacích procesů (kategorie 1A) o 52,3 % v období 1990–2024. Emise z energetického průmyslu (kategorie 1A1) zahrnující veřejnou energetiku a výrobu tepla a petrochemický průmysl, nejvíce poklesly v závěru sledovaného období (o 23,3 % v období 2020–2024, Graf 41), kdy se projevil rychlý nárůst podílu nízkoemisních a bezemisních zdrojů (OZE a jaderná energie) v energetickém mixu. Relativně podobný pokles (o 23,8 %) zaznamenaly v posledních 5 sledovaných letech i emise skleníkových plynů z **lokálního vytápění domácností a komerčních budov**, na kterém se podílela obměna technologií pro vytápění, snižování energetické náročnosti budov i teplejší zimy. Emise z průmyslové energetiky (tj. ze spalování paliv ve zpracovatelském průmyslu) nejvíce klesaly v 90. letech minulého století a na počátku 21. století, kdy se jednalo o důsledek odvětvové restrukturalizace a následně i modernizace výrobních technologií. V posledních 5 sledovaných letech poklesly emise z průmyslové energetiky o 13,7 %, tento pokles lze interpretovat útlumem energeticky náročných průmyslových výrob (např. metalurgie).

Doprava je v rámci energetických procesů jedinou kategorií s rostoucím trendem emisí, a to i v posledních letech. V období 1990–2024 emise z dopravy vzrostly o 84,2 %, tj. téměř na dvojnásobek, od roku 2019 (v roce 2020 byla doprava ovlivněna pandemií covid-19) emise vzrostly o 8,3 % a v meziročním srovnání k roku 2024 o 3,6 % na 20,8 Mt CO_2 ekv., což řadí dopravu na druhé místo největších kategorií zdrojů emisí po dodávkách elektřiny a tepla. Růst emisí v dopravě je spojen s růstem přepravních výkonů a přetrvávající vysoké závislosti dopravy na fosilních zdrojích energie (viz kapitola Spotřeba energie v dopravě).

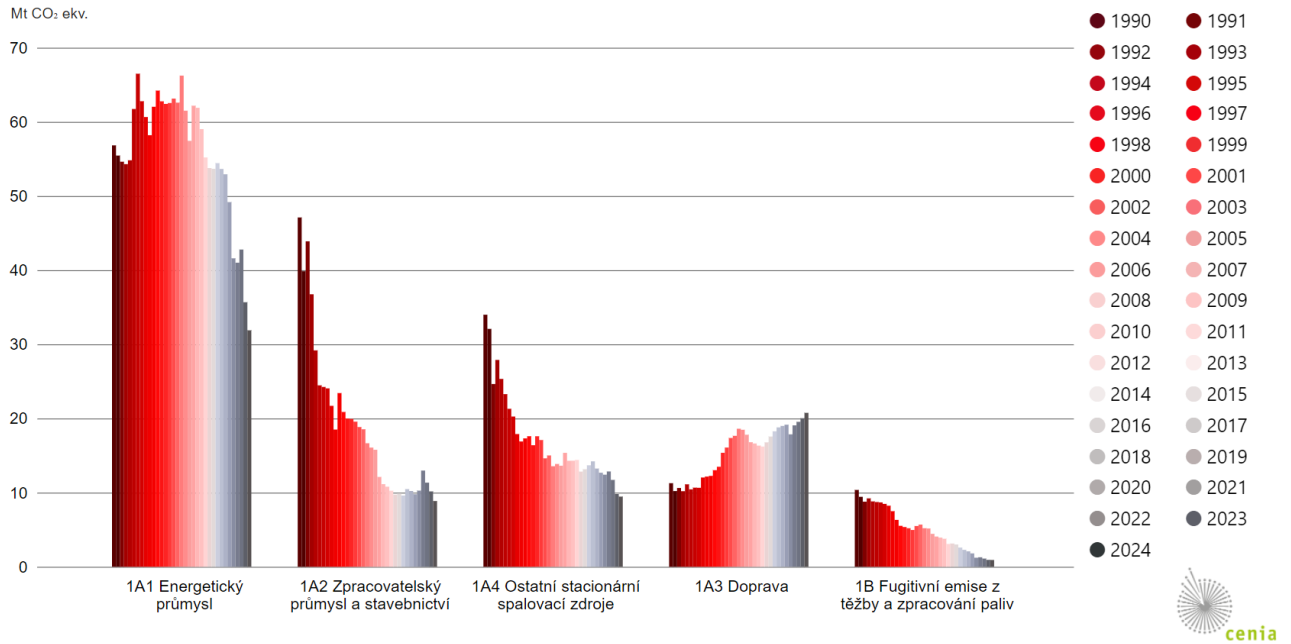
Emise ze **zemědělství** v posledních letech stagnují, u **emisí z odpadů**, kde se jedná zejména o emise metanu ze skládkování odpadu a z nakládání s odpadními vodami, přešel dlouhodobý pozvolný růst po roce 2020 rovněž do stagnace. Bilance emisí a propadů **v sektoru LULUCF** (využití území, změny využití území a lesnictví) ve vývoji značně kolísá a ovlivňuje tím i úroveň celkových agregovaných emisí. Nejvyšší kladná bilance v LULUCF (+9,4 Mt CO_2 ekv.) byla zaznamenána v roce 2020, kdy vrcholila kůrovcová kalamita v lesích. V letech 2023–2024, v době ústupu kůrovcové kalamity, byla bilance emisí a propadů v LULUCF opět záporná a v roce 2024 činila –4,6 Mt CO_2 ekv. Díky tomuto příznivému vývoji Česko aktuálně plní a směřuje

ke splnění cíle stanoveného Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/839 dosáhnout úrovně ukládání uhlíku v biomase a v půdě ve výši 1 228 tis. t CO_2 ekv. do roku 2030.

Z celkových agregovaných emisí (bez LULUCF) tvořily v roce 2024 emise CO_2 80,3 %, emise CH_4 11,5 %, N_2O 4,5 % a F-plynů 3,7 %. Ve vývoji struktury agregovaných emisí dle jednotlivých plynů velmi zvolna klesá podíl CO_2 (kvůli útlumu spalování fosilních paliv) a naopak stoupá podíl ostatních plynů. Emise oxidu dusného pocházejí zejména ze zemědělství (70,7 % v roce 2024), konkrétně z používání dusíkatých hnojiv a méně z živočišné výroby. Emise metanu jsou produkovány zejména v odpadovém hospodářství (46,8 %) a v zemědělství (36,7 %).

Graf 41

Trendy emisí skleníkových plynů v jednotlivých sektorech kategorie 1 – Energetika [Mt CO_2 ekv.], 1990–2024

Data pro rok 2025 nejsou z důvodu harmonogramu zpracování emisní inventury k dispozici.

Zdroj dat: ČHMÚ

Emise skleníkových plynů ze stacionárních zařízení spadajících do **Evropského systému emisního obchodování (EU-ETS1)** poklesly v období 2005–2025 o 51,5 % z 82,5 na 40,0 Mt CO_2 ekv. V roce 2025 byl meziroční pokles emisí v EU-ETS méně výrazný než v předchozích letech (o 1,3 %), když se projevil růst HDP a průmyslové produkce v tomto roce. Snižováním emisí v EU-ETS Česko přispívá k plnění celoevropského cíle, který je dle aktuálně účinné EU legislativy stanoven jako pokles emisí v EU-ETS v EU27 o 62 % do roku 2030 vůči referenční úrovni emisí v roce 2005. Ve struktuře emisí v EU-ETS v Česku mají dlouhodobě nejvyšší podíl zařízení v kategorii spalovací procesy (80,2 % v roce 2025). Dalšími významnými kategoriemi činností v rámci EU-ETS jsou výroba cementu a vápna (7,3 % v roce 2025) a výroba železa a oceli (6,5 %).

Emise mimo EU-ETS, tj. z domácností, dopravy a dalších malých stacionárních a plošných zdrojů emisí (zemědělství, odpady), jejichž snižování upravuje Nařízení o sdílení úsilí (ESR), poklesly v Česku v období 2005–2024 z 65,0 na 56,0 Mt CO_2 ekv., tj. o 13,8 %. V meziročním srovnání emise v ESR dokonce v roce 2024 mírně stouply o 0,4 % (215,1 kt CO2 ekv.), což způsobil hlavně meziroční růst emisí z dopravy. Dle nejnovější novelizace nařízení (EU) 2023/857 mají všechny státy EU přispívat ke snížení emisí EU v ESR o 40 % do roku 2030 vůči úrovni emisí v roce 2005, pro Česko byl cíl zvýšen na 26 %. Dosavadní pokles emisí spadajících pod ESR je ale výrazně pomalejší a méně lineární než pokles emisí v EU-ETS a plnění cíle k roku 2030 je tak nejisté. Značnou míru nejistoty pro splnění cíle naznačuje i pokračující růst emisí z dopravy.

Nejnovější emisní scénáře[55] z roku 2025 splnění národního cíle pro emise v ESR očekávají pouze v případě přijetí dodatečných opatření (scénář WAM), dle kterého mají emise v ESR poklesnout v období 2005–2030 o 29,0 %. Scénář WEM se stávajícími opatřeními očekává pokles emisí do roku 2030 o 19,0 %, a tedy nesplnění stanoveného cíle.

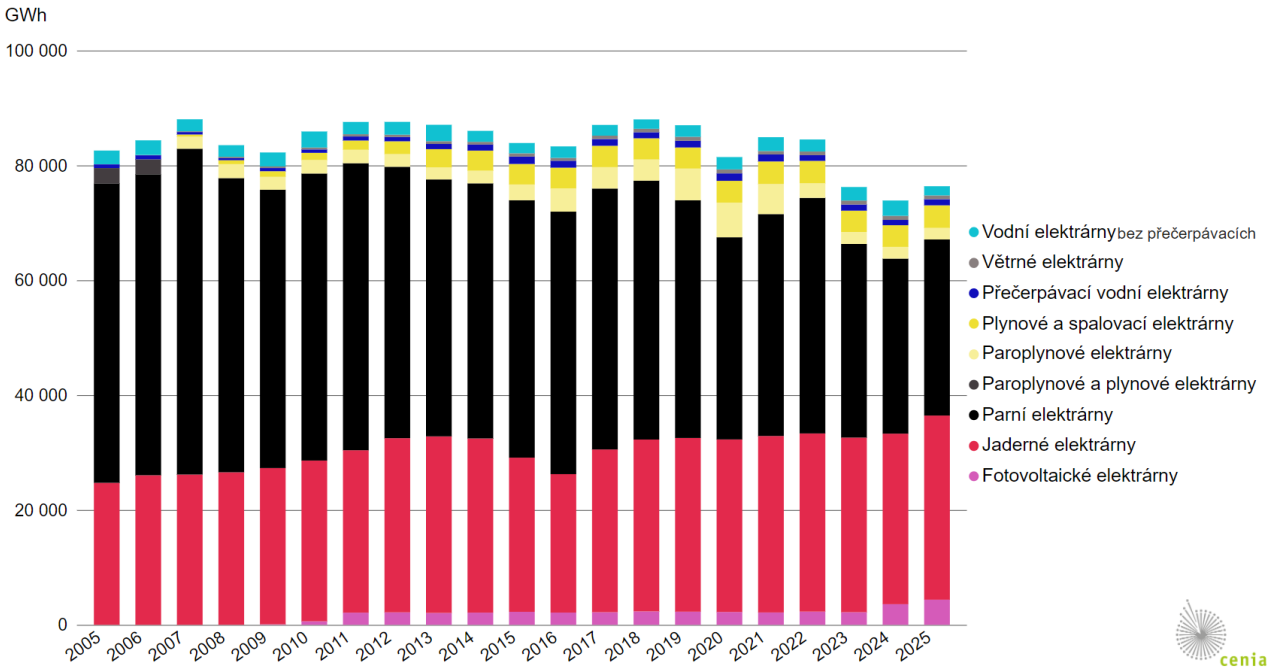
Výroba a spotřeba elektřiny a tepla, vytápění domácností

Skladba zdrojů, které vstupují do výroby elektřiny a tepla, je ovlivňována zásobami dostupných domácích energetických zdrojů, situací v zahraničním obchodu s palivy a také aktuální energetickou politikou, která upravuje podmínky pro jejich užívání. Výši výroby elektřiny a tepla pak určuje aktuální poptávka a spotřeba na domácím i zahraničním trhu.

Hrubá (brutto) výroba elektřiny (tj. včetně technologické spotřeby na výrobu elektřiny) v Česku v roce 2025 dosáhla 76,4 TWh[56], což značí meziroční nárůst výroby o 3,3 %. Z pohledu **technologie elektráren** se nejvíce elektrické energie v roce 2025 vyrobilo v **jaderných elektrárnách**, a to 32,1 TWh, tj. 42,0 % celkově vyrobené elektřiny (Graf 42). Druhou nejvýznamnější kategorií jsou **parní elektrárny** spalující kromě pevných fosilních paliv i biomasu, bioplyn, zemní plyn a další paliva, které vyrobily 30,7 TWh elektřiny, tj. 40,1 % celkově vyrobené elektřiny.

Graf 42

Výroba elektřiny podle technologie elektráren v Česku [GWh], 2005–2025

Zdroj dat: ERÚ

V **meziročním srovnání let 2024 a 2025** nejvíce vzrostla výroba elektřiny v jaderných elektrárnách, a to o 2,4 TWh, tj. o 8 %. Instalovaný výkon 6 bloků jaderných elektráren (4 v JE Dukovany a 2 v JE Temelín) meziročně vzrostl po dlouhém období stagnace o 56 MW na 4 346 MW, navýšení výkonu bylo způsobeno modernizací a výkonovou optimalizací stávajících bloků. Výroba elektřiny v parních elektrárnách v absolutních hodnotách meziročně stagnovala (+0,6 %) a podíl parních elektráren na výrobě elektřiny proto mírně poklesl (cca o 2 p.b.).

[55] *Integrated reporting on greenhouse gas policies and measures and on projections in the Czech Republic, 2025*.

[56] *Dle dat ERÚ, viz Roční zpráva o provozu elektrizační soustavy ČR pro rok 2025.*

Výroba elektřiny ve **fotovoltaických elektrárnách** meziročně vrostla o 762,3 GWh, tj. o 21,1 %. K rostoucí dynamice instalovaného výkonu a výroby elektřiny z fotovoltaiky docházelo po roce 2021, kdy se během 5 let výroba elektřiny ve fotovoltaických elektrárnách téměř zdvojnásobila. Tento růst zajistil do značné míry rozvoj malých FVE do 10 kW, jejichž instalovaný výkon stoupl ze 196 MW v roce 2021 na 1 522 MW v roce 2025 a ve kterých bylo v roce 2025 vyrobeno 33 % celkové výroby elektřiny ve FVE. Instalovaný výkon i výroba ve velkých FVE nad 1 MW rostly pomaleji, instalovaný výkon FVE nad 5 MW se meziročně zvýšil o 16,3 % na 459 MW, což bylo nejvýraznější meziroční zvýšení instalovaného výkonu v posledních 10 letech.

Naproti tomu výroba elektřiny ve **vodních elektrárnách** meziročně poklesla o 39,9 %, instalovaný výkon vodních elektráren stagnuje a výroba je závislá na vodních stavech, které byly v roce 2025 kvůli suchu nižší. **Větrné elektrárny** vyrobily v roce 2025 o 7,1 % elektřiny méně než v roce předešlém a vývoj výroby v této nadále nejmenší kategorii zdrojů elektřiny z obnovitelných zdrojů je rozkolísaný a bez zřetelného trendu. Instalovaný výkon větrných elektráren po období stagnace od roku 2023 mírně narůstal, v roce 2025 se meziročně zvýšil o 4,2 % na 380,2 MW, což není ani desetina výkonu FVE. Nejvíce elektřiny bylo vyrobeno ve velkých větrných turbínách nad 2 MW, a to 84,2 % celkové výroby ve větrných elektrárnách.

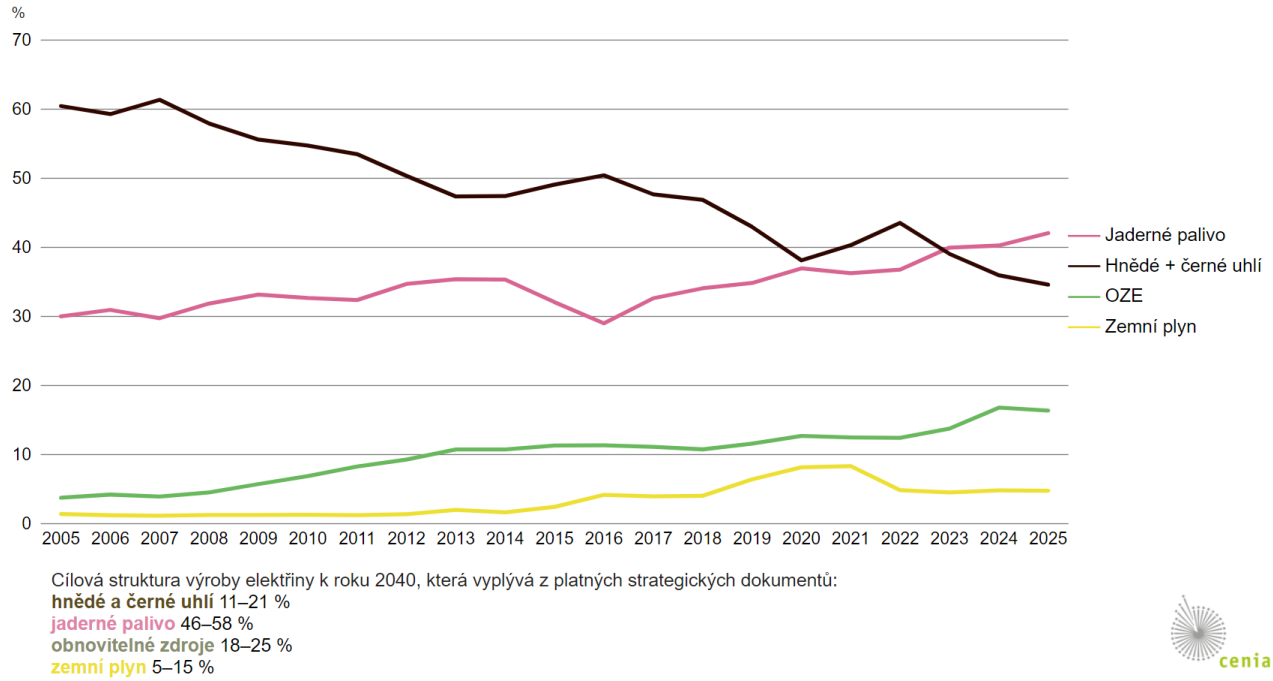
Z hlediska paliv se v roce 2025 v Česku vyrobilo nejvíce elektřiny z **jaderného paliva** (32,1 TWh, tj. 42,0 %, Graf 43). Výroba elektřiny z jaderného paliva převyšuje výrobu elektřiny z uhlí od roku 2023. Z hnědého uhlí bylo vyrobeno 25,2 TWh (33,0 %), což značí pouze nepatrný meziroční pokles o 0,3 % (72,3 GWh), z černého uhlí pak 1,1 TWh (1,5 % celkové výroby), výroba elektřiny z černého uhlí meziročně poklesla o 6,5 %. Zemní plyn se podílel na výrobě elektřiny 4,7 %, biomasa 4,0 %, bioplyn 3,4 % a BRKO 0,2 %.

Celková výroba elektřiny z OZE vzrostla v roce 2025 meziročně jen mírně o 0,6 % na 12,5 TWh, což představuje 16,3 % celkové hrubé výroby elektřiny. Podíl elektřiny z OZE se tak meziročně snížil o 0,4 p.b., což bylo způsobeno zejména celkovým růstem výroby elektřiny.

Cílová struktura výroby elektřiny dle paliv je stanovena platnými strategickými dokumenty, kdy SEK stanovuje cílové koridory k roku 2040. V roce 2025 se přiblížil podíl výroby elektřiny v jaderných elektrárnách cílovému koridoru (46–58 %) a cíl bude pravděpodobně s rezervou splněn. Postupně dochází ke snižování podílu uhlí (pokles ze 60,4 % v roce 2000 na 34,5 % v roce 2025). Aktuálně je podíl výroby elektřiny z hnědého a černého uhlí výrazně nad cílovým koridorem (11–21 %), vzhledem k dosavadnímu trendu a postupnému odklonu od fosilních zdrojů v energetickém mixu pro výrobu elektřiny je však dosažení i tohoto cílového koridoru do roku 2040 pravděpodobné. Podíl výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů dlouhodobě roste (o 13 p. b. v období 2005–2025) a aktuální hodnota 16,3 % je již blízko cílového koridoru 18–25 % do roku 2040, který bude s rezervou dosažen. Výroba elektřiny ze zemního plynu (4,7 %) se aktuálně pohybuje pod cílovým koridorem (5–15 %) pro rok 2040.

Graf 43

Podíl výroby elektřiny podle druhu paliv v Česku [%], 2005–2025

Zdroj dat: ERÚ

V **zahraničním obchodu s elektřinou** stále převažuje export nad importem. V roce 2025 bylo exportováno 24 605 GWh elektřiny (meziroční růst exportu o 11,8 %), import činil 17 173 GWh a meziročně vzrostl o 11,9 %. Přeshraniční saldo zahraničního obchodu s elektřinou tak bylo záporné a činilo –7 432 GWh, oproti předchozímu roku v absolutní hodnotě vzrostlo o 11,6 %.

Při celkové hrubé výrobě elektřiny 76,4 TWh v roce 2025 tak podíl vývozu na výrobě činil 32,2 %. Jedním z cílů aktuálně platné Státní energetické koncepce ČR je postupný pokles vývozu elektřiny a udržení salda v rozmezí +/–10 % tuzemské spotřeby do roku 2040. V roce 2025 činila tuzemská čistá spotřeba elektřiny 59 109,8 GWh, **podíl salda na spotřebě** činil 12,6 %. Stanovený cíl SEK tak zatím není plněn, trendy v zahraničním obchodu s elektřinou i ve spotřebě energie jsou však pro jeho splnění v dalších letech příznivé.

Spotřeba elektrické energie v Česku stagnuje, meziroční výkyvy jsou způsobeny kolísáním cen elektřiny, teplotním charakterem topných sezon, vývojem průmyslové výroby i vnějšími faktory, jako byla pandemie COVID-19. V roce 2025 činila čistá (netto) spotřeba elektřiny 59 110 GWh, což je o 2,0 % více než v roce 2024. Sektory ekonomiky a domácnosti spotřebovaly celkem 56 931 GWh elektřiny.

Nejvíce elektřiny v Česku spotřebuje **průmysl**, který se v roce 2025 podílel 34,4 % na celkové spotřebě elektřiny. Spotřeba elektřiny v průmyslu od roku 2021 klesá, v roce 2025 meziročně poklesla o 941 GWh (o 4,6 %). Z krajů Česka měly největší podíl průmyslu na celkové spotřebě elektřiny průmyslově zaměřené kraje Ústecký (54,1 %) a Moravskoslezský (35,9 %, Graf 44).

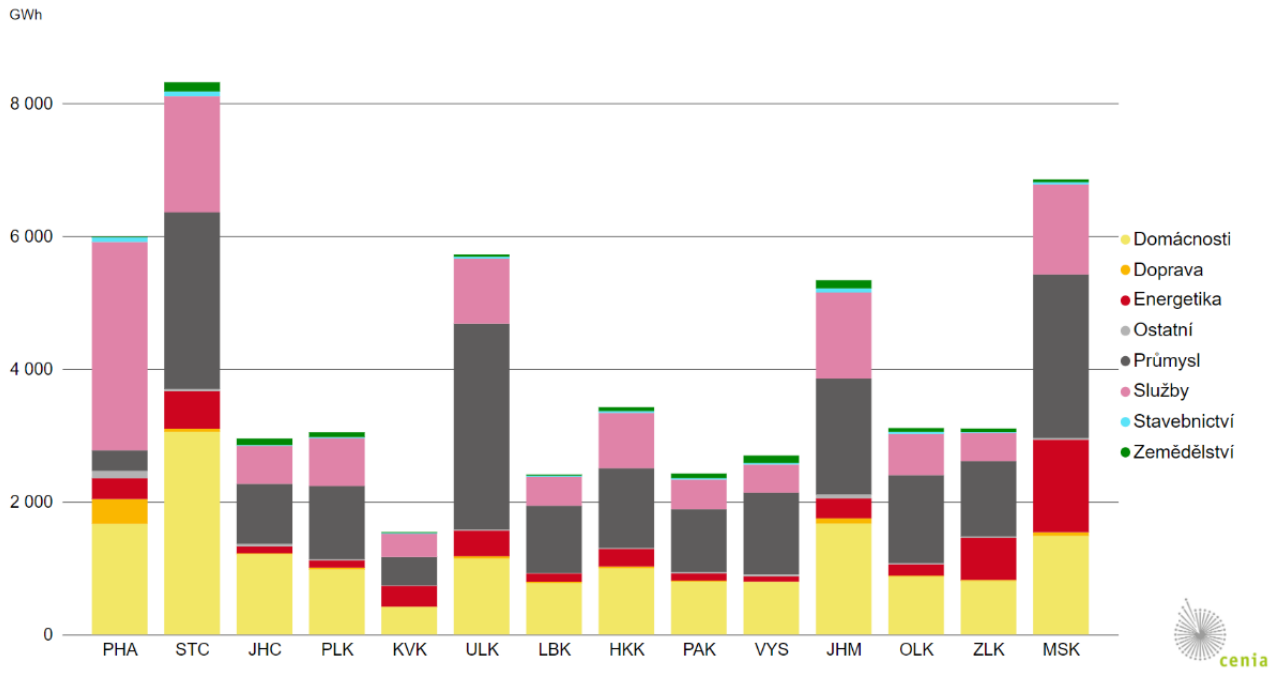
Dalším významným spotřebitelem elektřiny jsou **domácnosti**, které v roce 2025 spotřebovaly 29,3 % celkové spotřeby elektřiny, meziročně spotřeba v domácnostech stoupla o 1 020 GWh, tj. o 6,5 %. Spotřeba elektřiny v domácnostech se v jednotlivých krajích liší hlavně dle počtu obyvatel kraje, proto je vhodnější porovnávat měrnou spotřebu na obyvatele, která v průměru za celé Česko v roce 2025 činila 1,53 $MWh.os^{-1}.rok^{-1}$. Nejvyšší spotřebu elektřiny na osobu v domácnostech vykazovaly kraje Středočeský (2,07 $MWh.os^{-1}.rok^{-1}$), Jihočeský (1,85 $MWh.os^{-1}.rok^{-1}$) a Královéhradecký (1,80 $MWh.os^{-1}.rok^{-1}$), naopak dlouhodobě nejnižší měrnou spotřebu mají domácnosti v Hl. m. Praha (1,18 $MWh.os^{-1}.rok^{-1}$). Spotřebu elektřiny v domácnostech ovlivňuje způsob vytápění, zateplení budov a používání spotřebičů náročných na elektřinu. V absolutních hodnotách

měl nejvyšší spotřebu elektřiny v domácnostech kraj Středočeský (3 052,3 GWh), kde se v roce 2025 spotřebovalo 18,3 % elektřiny spotřebované v domácnostech v celém Česku.

Ve **službách a obchodu** (včetně školství a zdravotnictví) bylo v roce 2025 spotřebováno 23,4 % celkové spotřeby elektřiny, nejvíce v Hl. m. Praha (3 135,7 GWh, tj. 52,3 % celkové spotřeby elektřiny v kraji). **Doprava** spotřebovala 740,3 GWh elektřiny, tj. 1,3 % celkové spotřeby, nejvíce v Hl. m. Praha (373,1 GWh, tj. 6,2 % spotřeby elektřiny v kraji). Do spotřeby elektřiny v dopravě jsou však zahrnuty pouze velkoodběratelé, tj. elektrická trakce veřejné dopravy a železnice, nikoliv dobíjecí stanice (veřejné i neveřejné), které jsou vykazovány v rámci jiných kategorií spotřeb (domácnosti a služby).

Graf 44

Spotřeba elektrické energie v krajích dle sektorů [GWh], 2025

Zdroj dat: ERÚ

Hrubá výroba tepla pro dodávky do soustavy zásobování tepelnou energií (SZTE) včetně tepla vyrobeného ve velkých domovních kotelnách se postupně snižují, na čemž se podílejí kromě klesající energetické náročnosti budov i teplejší topné sezony v uplynulých letech. V roce 2024[57] bylo dodáno spotřebitelům 96,6 PJ tepla, což představuje meziroční pokles výroby tepla o 4,1 % (Graf 45). Za posledních 5 sledovaných let (období 2020–2024) poklesla výroba tepla o 14,4 %, od roku 2010 pak o 35,0 %. Z uvedené výroby tepla bylo v roce 2024 vyrobeno v kogeneraci (kombinované výrobě elektřiny a tepla) 70,6 PJ tepla, což představuje 73,1 % celkově vyrobeného tepla.

Ve **struktuře výroby tepla** dle paliv mají nadále nejvyšší podíl pevná fosilní paliva (45,0 % v roce 2024). Podíl pevných fosilních paliv na výrobě tepla postupně klesá, v roce 2010 činil 63,0 % a v roce 2020 pak 50,5 %. Dalším významným zdrojem tepelné energie pro centrální zásobování teplem je zemní plyn s podílem 30,9 % na celkové výrobě tepla v roce 2024. Podíl zemního plynu na dodávkách tepla je v posledních 5 hodnocených letech stabilní okolo 30 %, spotřeba zemního plynu na výrobu tepla kolísá dle celkové dodávky tepla v jednotlivých letech. Výroba tepla z obnovitelných zdrojů roste, od roku 2010 se zvýšila na více než trojnásobek, v roce 2024 pak meziročně o 14,2 % na 13,9 PJ, obnovitelné zdroje se v tomto roce podílely

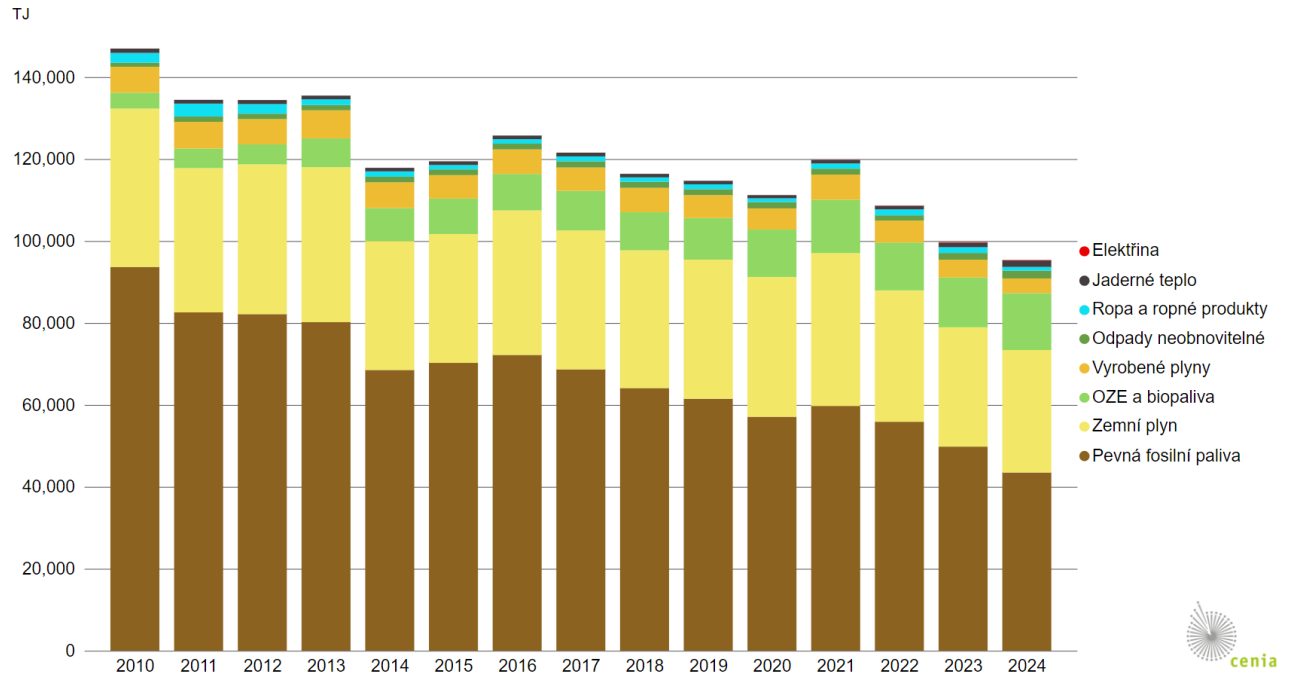
[57] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

14,4 % na celkové hrubé výrobě tepla. Na výrobě tepla z OZE měla největší podíl pevná biomasa, tj. zejména dřevo (81,3 %), podíl spalování obnovitelných komunálních odpadů na celkové výrobě tepla byl 13,0 %.

Z celkového množství vyrobeného tepla bylo 34,7 PJ, tj. 35,9 % dodáno do domácností. Zbytek vyrobeného tepla spotřebovaly komerční a veřejné služby (18,5 %), průmysl a další odběratelé.

Graf 45

Hrubá výroba tepla podle druhu paliva v Česku [PJ], 2010–2024

Data pro rok 2025 nejsou z důvodu harmonogramu jejich sběru a zpracování k dispozici.

Zdroj dat: MPO

V domácnostech se v roce 2024[58] spotřebovalo (zejména pro vytápění) celkem 263,0 PJ energie, což bylo o 8,5 PJ (3,2 %) energie méně než v roce 2023. V dlouhodobějším vývoji spotřeba energie v domácnostech kolísala dle teplotních podmínek topných sezon, po roce 2021 výrazněji klesá, v období 2020–2024 poklesla o 13,2 %. Pokles spotřeby energie na vytápění domácností v posledních letech je možné spojovat s postupnou modernizací (a tj. i vyšší energetickou účinností) kotlů, snižováním energetické náročnosti budov, teplejším charakterem zimních sezon i s celkovými úsporami energie, která není využívána pouze pro vytápění, ale i k jiným účelům (vaření, domácí spotřebiče apod.).

Z hlediska struktury spotřeby energie v domácnostech dle paliv (Graf 46) zaujímala v roce 2024 největší podíl **biomasa** (28,7 % celkové spotřeby energie), která zahrnuje zejména palivové dřevo, dřevěné brikety či pelety, a dále **zemní plyn** (23,2 %). Podíl biomasy a zemního plynu na spotřebě paliv v domácnostech v posledních letech stagnuje, v roce 2010 však byl podíl biomasy nižší (20,0 %) a podíl zemního plynu poněkud vyšší (31,5 %) než v roce 2024. Tento vývoj byl ovlivněn vývojem ceny zemního plynu a dotačními programy podporujícími přechod domácností z vytápění fosilními palivy (zejména z kotlů 1. a 2. emisní třídy, jejichž provoz je již zakázán) právě na biomasu a další ekologičtější způsoby vytápění (elektřina, tepelná čerpadla a další). Podíl **tuhých fosilních paliv** na spotřebě energie v domácnostech poklesl ze 14,2 % v roce 2010 na 6,0 % (15,9 PJ) v roce 2024, meziročně poklesla spotřeba tuhých fosilních paliv o výrazných 23,8 %. Z jednotlivých pevných paliv pokrývalo v roce 2024 celkovou energetickou spotřebu ze 4,7 % hnědé uhlí, 0,6 % černé uhlí, 0,6 % hnědouhelné brikety a z 0,1 % koks.

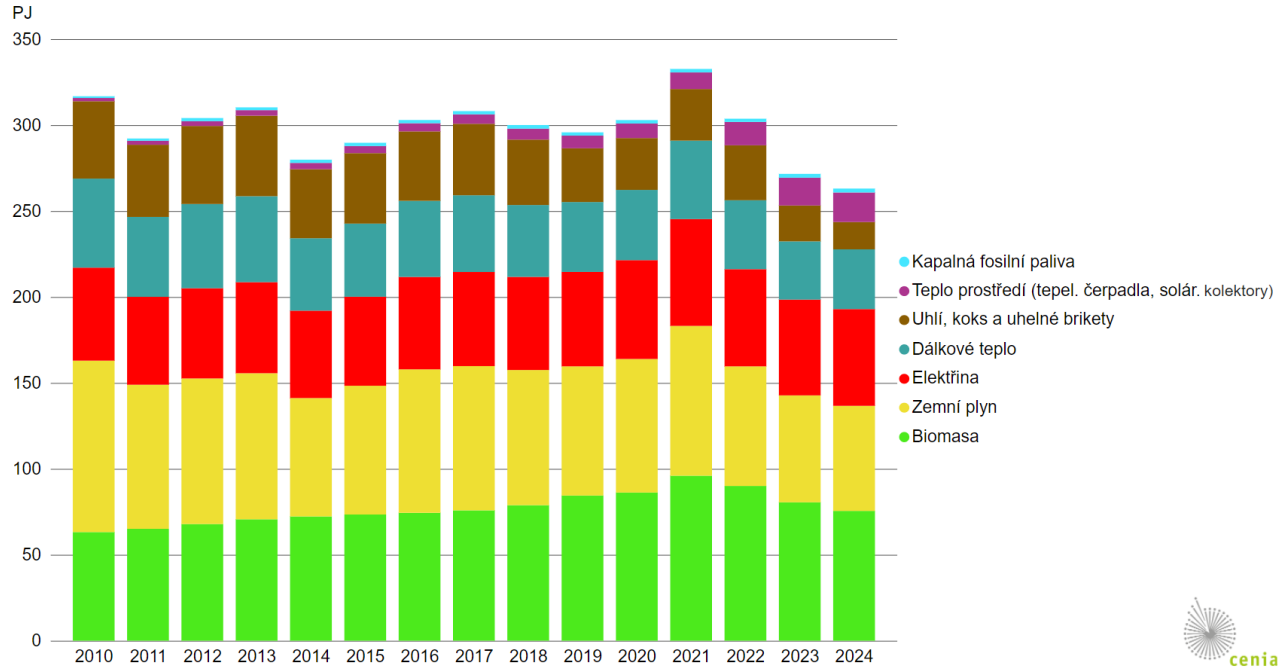
[58] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Spotřeba elektřiny v domácnostech stagnuje a s poklesem celkové spotřeby energie její podíl stoupá, v roce 2024 dosáhla 21,4 % (56,3 PJ). Do spotřeby elektřiny je však zahrnuto nejen vytápění, ale i spotřeba pro provoz domácích elektrických spotřebičů, a to i v těch domácnostech, které jsou vytápěny jiným způsobem. **Dálkové teplo** se podílelo 13,2 % (34,7 PJ) na celkové spotřebě energie v domácnostech, přestože je tímto způsobem vytápěno cca 35 % domácností (cca 1,5 mil. domácností). Je to dáno tím, že dálkovým teplem jsou častěji vytápěny větší bytové domy, kde pro vytápění jedné domácnosti bývá potřeba menšího množství tepla než pro vytápění domácnosti v rodinném domě. Podíl dálkového tepla na celkové energii spotřebované na vytápění domácností v čase stagnuje a pouze kolísá dle teplotních charakteristik zimních sezon.

Využívání **decentralizovaných ekologických způsobů vytápění** domácností v posledních letech rychle roste. **Tepelná čerpadla** (teplo prostředí) se v roce 2024 podílela 6,3 % na celkové spotřebě energie v domácnostech, energie dodaná tepelnými čerpadly do domácností se od roku 2020 přibližně zdvojnásobila na 16,5 PJ v roce 2024 a první rok tak překonala úhrn tepelné energie dodané spalováním tuhých fosilních paliv. Další kategorií decentralizovaných zdrojů tepla jsou **solární kolektory**, které pokrývaly 0,3 % spotřeby energie v domácnostech (0,7 PJ) a jejich využití je tak zatím okrajové.

Graf 46

Spotřeba energie v domácnostech v Česku [PJ], 2000–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: MPO

Způsob vytápění domácností se v rámci Česka výrazně liší mezi jednotlivými kraji či obcemi. Ve městech a městských aglomerací blízko průmyslových a energetických zařízení, ze kterých je možné využít zbytkové teplo, bývá ve vyšší míře využíváno dálkové centrální vytápění, naopak v menších obcích zejména v odlehlých lokalitách se obvykle jedná o individuální vytápění jednotlivých domů či bytových jednotek.

Z celkového počtu trvale obydlených bytů v Česku byl v roce 2024[59] největší podíl (34,4 %) lokálně vytápěn **zemním plynem** (Graf 47), druhým nejrozšířenějším způsobem vytápění v celém Česku je **dálkové teplo** (33,1 %). Lokální vytápění zemním plynem je nejrozšířenější v Jihomoravském kraji, kde je tímto palivem vytápěno 49,2 % bytů, více než 40% podíl trvale obydlených bytů vytápěných **zemním plynem** mají i kraje

[59] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Zlínský, Olomoucký a Pardubický. Naopak nejmenší podíl bytů využívajících tento způsob vytápění měl v roce 2024 kraj Jihočeský (23,2 %).

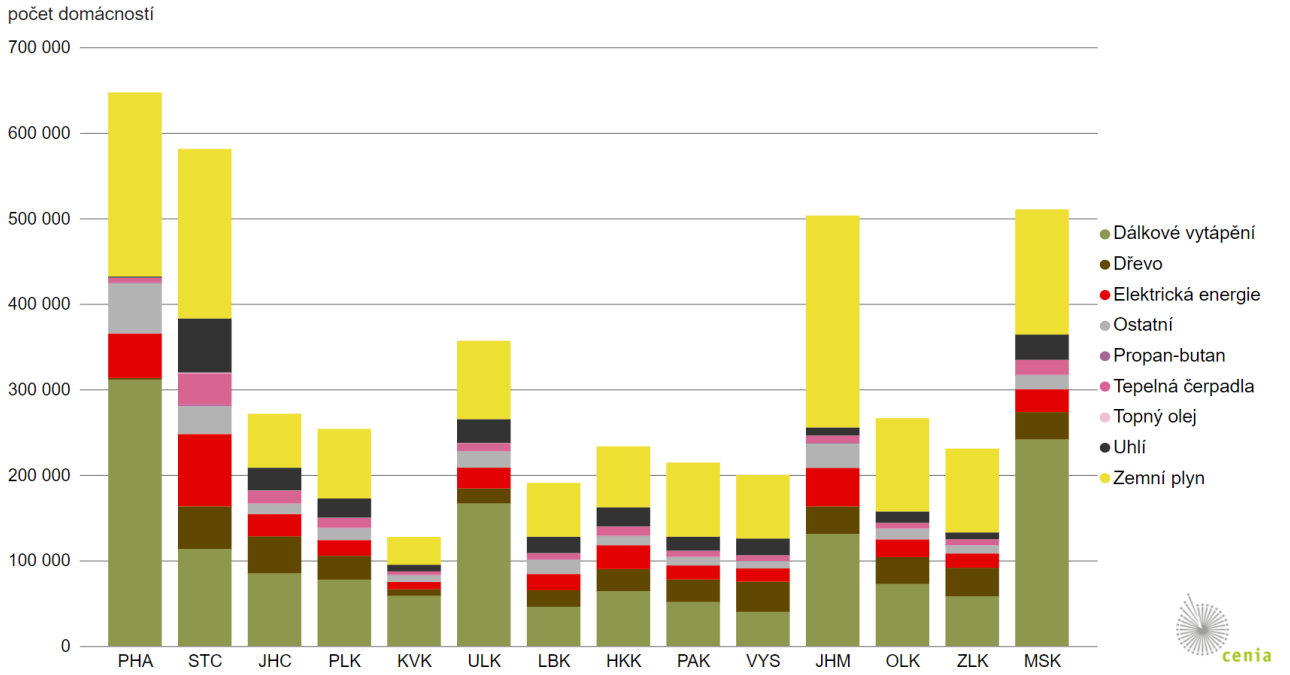
V krajích s většími aglomeracemi v blízkosti elektráren, kde lze využít kombinovanou výrobu elektřiny a tepla (KVET), tepláren a dalších průmyslových provozů, je nejvíce využívaným způsobem vytápění centrální zásobování teplem (dálkové vytápění). Největší podíl bytů zásobovaných dálkovým teplem má Hl. m. Praha (311,5 tis. v roce 2024, tj. 48,1 %), následovaná kraji Moravskoslezským, Ústeckým a Karlovarským s podílem dálkově vytápěných bytů nad 45 %. Naproti tomu nejmenší míru připojení bytů k dálkovému teplu mají Kraj Vysočina a Středočeský kraj (méně než 20 % trvale obydlených bytů), kde se do značné míry musí spoléhat na individuální vytápění jednotlivých domů či bytových jednotek.

Uhelnými palivy bylo v Česku dle nejnovějších dat vytápěno 6,3 % všech bytů, dřevem pak 8,4 % bytů. Nejvyšší podíl bytů vytápěných uhlím měl v roce 2024 kraj Středočeský (10,9 %), následovaný krajem Libereckým (10,1 %) a Krajem Vysočina (9,8 %). Dřevem jsou nejvíce vytápěny byty v Kraji Vysočina (17,7 %) a v kraji Jihočeském (16,0 %).

Elektřinou, která je z pohledu znečišťování ovzduší příznivým druhem vytápění, je vytápěno 8,8 % bytů, nejvíce v kraji Středočeském (14,5 %) a v kraji Královéhradeckém (12,9 % domácností). **Tepelnými čerpadly** je aktuálně vytápěno 3,3 % z celkového počtu bytů, nejvíce je tento ekologický druh vytápění rozšířen ve Středočeském (6,4 %).

Graf 47

Způsob vytápění trvale obydlených bytů v krajích [počet bytů], 2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici. Způsob vytápění domácností je zjišťován ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2021.

Zdroj dat: ČHMÚ

Spotřeba energie v dopravě

Spotřeba energie v dopravě v Česku stále roste, v období 2000–2025 vzrostla dle dat CDV o 93,5 %, tj. téměř na dvojnásobek, v posledních 5 letech, tj. v období 2021–2025, o 14,6 % na 333,5 PJ (Graf 48). Růst spotřeby energie v dopravě je dán růstem dopravních výkonů osobní i nákladní silniční dopravy a značnou individualizací osobní dopravy, která je energeticky náročnější než doprava veřejná.

Přetrvává rovněž **vysoká úroveň závislosti dopravy na energii fosilního původu**, podíl OZE byl dle nejnovějších dat za rok 2024 (viz kapitola Obnovitelné zdroje energie) 5,7 % konečné spotřeby energie v dopravě. Vysoká závislost dopravy na fosilních zdrojích energie představuje riziko zejména z hlediska dovozní závislosti na ropě a ropných produktech. Současně je třeba při rozvoji alternativních pohonů zohledňovat dostupnost strategických surovin a cenové stability. Její snižování vyžaduje posuzování dostupných technologií, jejich nákladů a dopadů na energetickou bezpečnost.

Největší podíl energie spotřebované v dopravě v Česku je získáván **spalováním motorové nafty** (65,2 % v roce 2025), která je využívána v osobní i nákladní dopravě, včetně dopravy individuální. Spotřeba motorové nafty v dopravě stoupla v období 2000–2025 více než 2,5násobně (o 176,6 %), v posledních 5 letech se tempo růstu spotřeby motorové nafty zpomalilo a spotřeba vzrostla o 8,6 % na 5,0 mil. t (bez biosložky). Zmírnění růstu spotřeby motorové nafty v posledních letech je dáno tím, že využití tohoto paliva v individuální automobilové dopravě, zejména pokud jde o nový vozový park, postupně klesá.

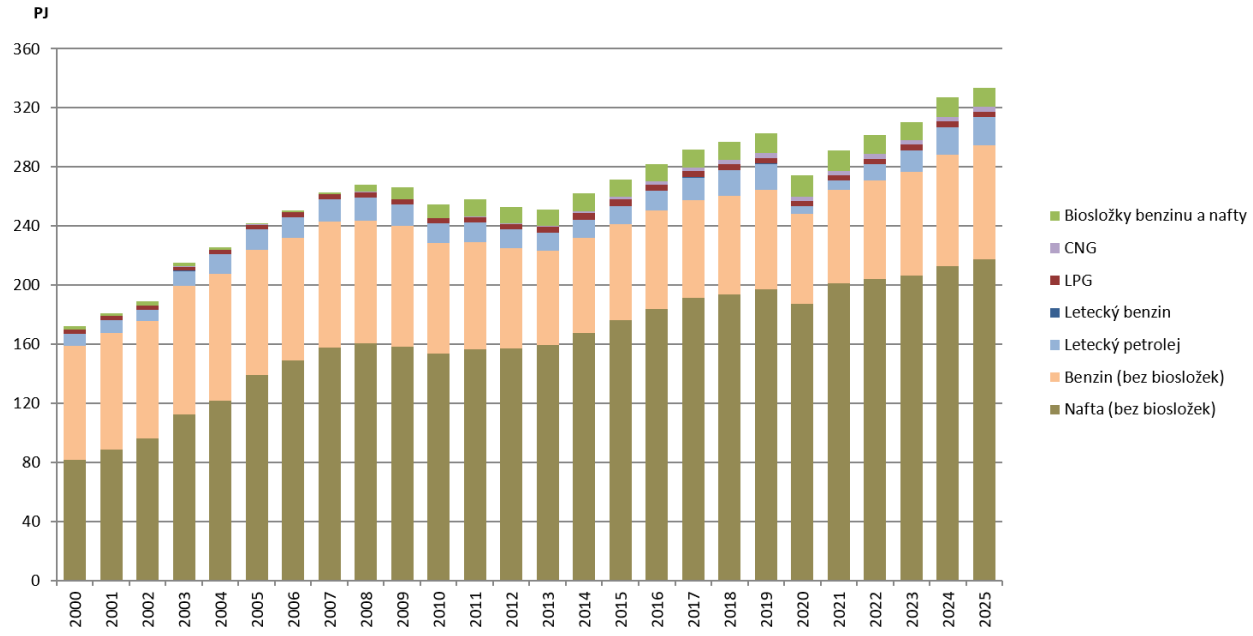
Spotřeba motorového **benzinu** po roce 2000 kolísala, do spotřeby se promítl vývoj spotřeby přepravních výkonů v osobní dopravě i struktura vozového parku osobních automobilů dle pohonů, kde na počátku 21. století podíl dieselového pohonu narůstal. Po roce 2021 spotřeba motorového benzinu stoupá (o 19,2 % na 1,7 mil. tun v roce 2025), což odráží růst individuální automobilové dopravy v tomto období. V roce 2025 se motorový benzin podílel zhruba čtvrtinou (23,0 %) na celkové spotřebě energie v dopravě ze spalování paliv.

Spotřeba LPG zvolna klesá s tím, jak dochází postupně k vyřazování starších vozidel na tento pohon. Naopak zvolna stoupá spotřeba CNG (včetně bio-CNG, tj. biometanu), roste použití tohoto paliva ve veřejné dopravě (CNG busy). V období 2021–2025 stoupla spotřeba CNG o 4,7 %, CNG pokrývalo cca 1 % celkové spotřeby energie v dopravě.

Dle dat ERÚ bylo v roce 2025 elektrickými druhy dopravy spotřebováno 740,3 GWh elektřiny (cca 2,7 PJ), spotřeba elektřiny v dopravě meziročně vzrostla o 6,2 %. Spotřeba elektřiny v dopravě zahrnuje železnici a elektrickou trakci MHD, spotřeba elektřiny v dobíjecích stanicích (veřejných i neveřejných) a ve wallboxech je vykazována v jiných kategoriích spotřebitelů elektřiny (domácnosti a služby), na celkové spotřebě elektřiny se rozvoj elektromobility zatím neprojevuje.

Graf 48

Spotřeba energie v dopravě dle paliv v Česku [PJ], 2000–2025

Zdroj dat: CDV, v.v.i.

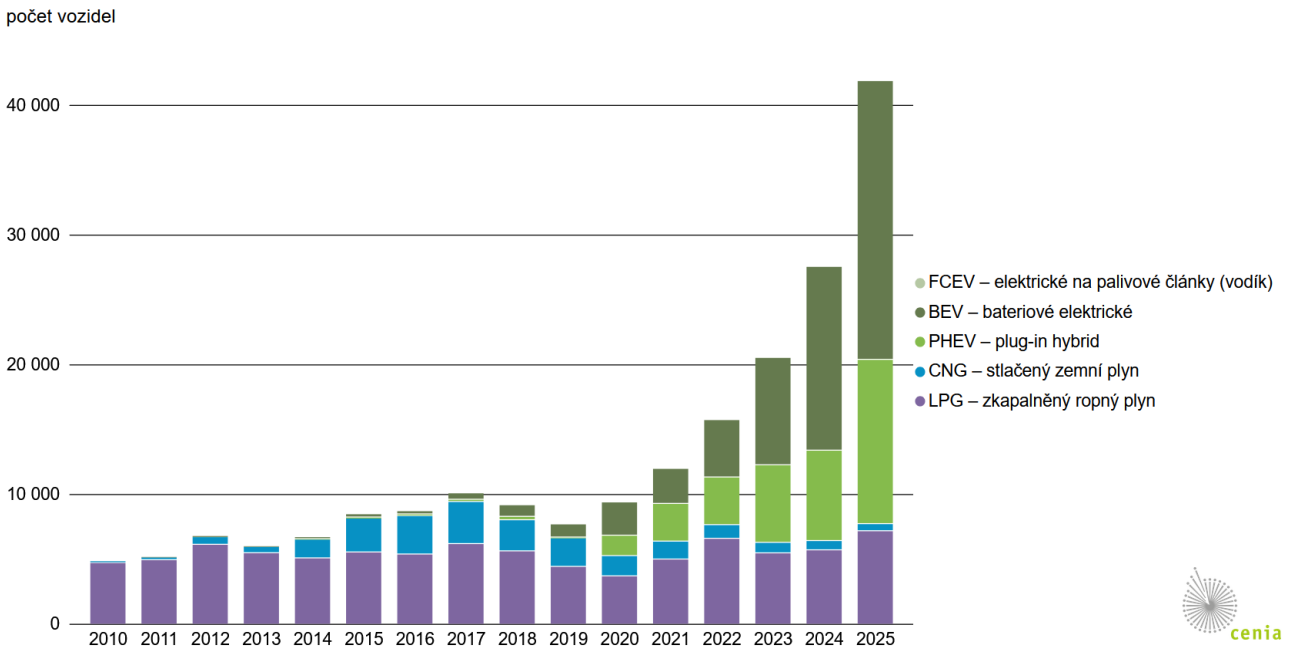
Největším spotřebitelem energie v dopravě a energeticky nejméně efektivním druhem dopravy je **individuální automobilová doprava**, která se v roce 2025 podílela 58,3 % na celkové spotřebě energie v dopravě ze spalování paliv. Podíl nákladní silniční dopravy představoval zhruba třetinu celkové spotřeby energie v dopravě (32,2 %). Všechny druhy silniční dopravy (individuální a veřejná silniční a nákladní silniční) se na spotřebě energie v Česku v roce 2025 dohromady podílely 93,3 %.

Rozvoj vozového parku nízkoemisních a bezemisních vozidel a jejich infrastruktury upravuje **Národní akční plán čisté mobility (aktualizace 2024)**, strategický dokument, který vzniká dle požadavků Nařízení AFIR[60]. Akční plán stanovuje cíle pro počty jednotlivých kategorií nízkoemisních a bezemisních vozidel k rokům 2025 a 2030.

V roce 2025 bylo zaregistrováno 41,7 tis. nových a ojetých bezemisních a nízkoemisních vozidel kategorie M1 (osobní automobily), v meziročním srovnání registrace vzrostla o 51,6 % (Graf 49). **Bateriových elektrických vozidel** (BEV) kategorie M1 bylo zaregistrováno 21 489 (meziroční růst registrace o 51,7 %), z toho bylo 13 089 vozidel nových (60,9 %), zbytek registrací představovala dovezená ojetá vozidla s první registrací v zahraničí. **Plug-in hybridů** kategorie M1 bylo zaregistrováno 12 666 ks (meziroční růst o 81,6 %), z toho bylo 80,2 % nových, ojetá plug-in hybridní vozidla se do Česka dovážejí méně. Využívání vodíku v individuální dopravě je zatím zcela okrajové, v roce 2025 bylo zaregistrováno jediné vozidlo kategorie M1 na palivové články (FCEV), jejich celkový počet v registru silničních vozidel byl 28.

Graf 49

Registrace nízkoemisních a bezemisních osobních automobilů (vozidel kategorie M1) dle kategorií paliv a pohonů a roku první registrace v Česku [tis. vozidel], 2010–2025

Zdroj dat: CDV, v.v.i.

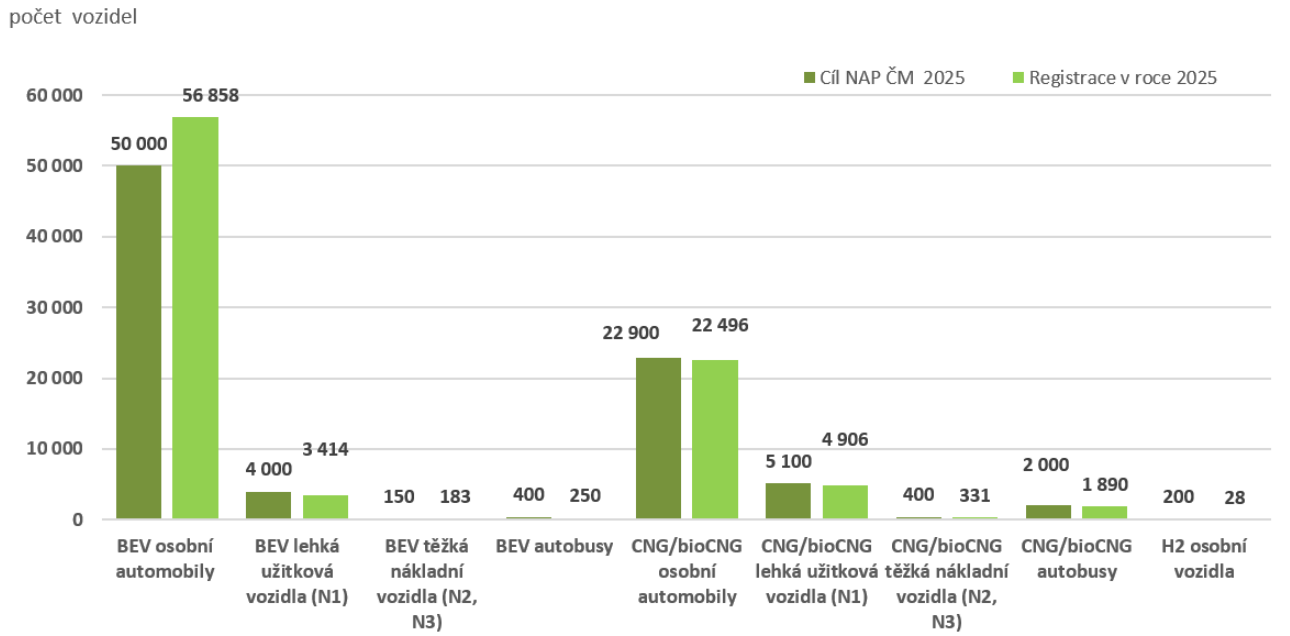
Celkem bylo ke konci roku 2025 zaregistrováno 268,0 tis. nízkoemisních a bezemisních vozidel všech kategorií vozidel i pohonů, z toho bylo 233,7 tis. osobních automobilů. Při celkovém počtu 6 774,4 tis. registrovaných osobních automobilů činil podíl nízkoemisních a bezemisních vozidel 3,4 %. Cíle **NAP CM** pro celkové počty registrovaných nízkoemisních a bezemisních vozidel jednotlivých kategorií k roku 2025 byly plněny pro BEV osobní automobily (Graf 50), BEV těžká nákladní vozidla a téměř splněny pro CNG/bioCNG vozidla

[60] *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1804 ze dne 13. září 2023 o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva a o zrušení směrnice 2014/94/EU.*

jednotlivých kategorií včetně CNG autobusů. U BEV lehkých užitkových vozidel (kategorie N1) je počet registrovaných vozidel k roku 2025 (3 414 ks) mírně pod cílem NAP CM, u BEV autobusů a vodíkových vozidel předpoklady NAP CM nejsou aktuálně plněny.

Graf 50

Celkový počet registrovaných nízkoemisních a bezemisních vozidel jednotlivých kategorií ve srovnání s cíli NAP CM ke konci roku 2025 [počet vozidel], 2025

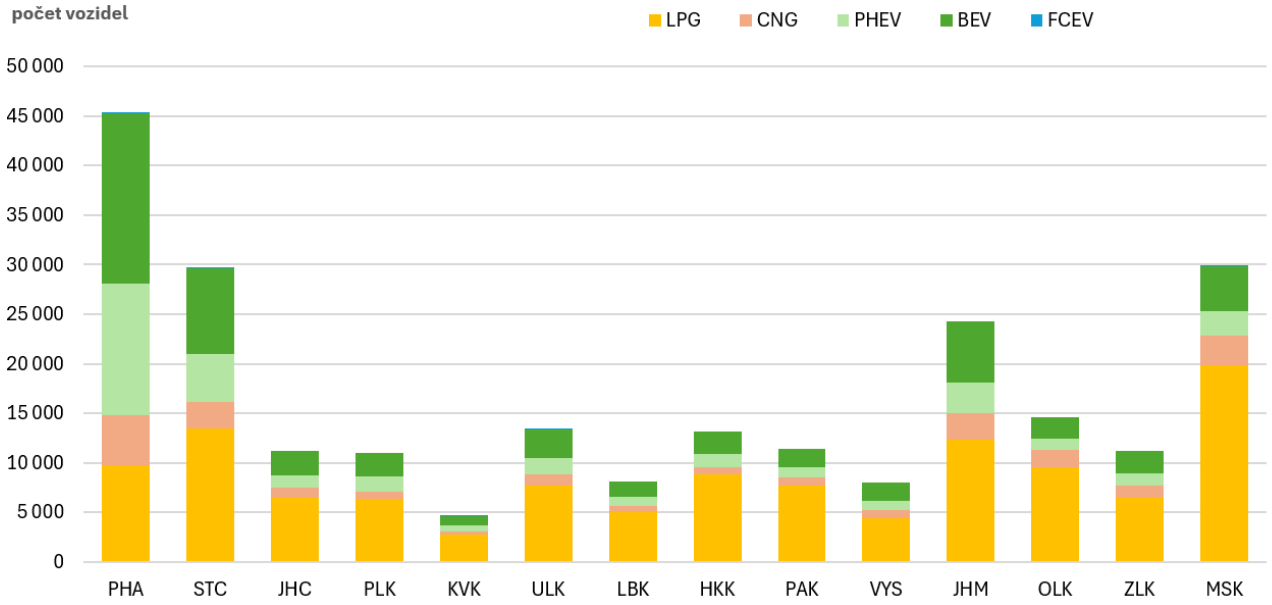

Zdroj dat: CDV, v.v.i.

Na **krajské úrovni** má nejvyšší počty registrovaných nízkoemisních a bezemisních osobních automobilů Hl. m. Praha a Středočeský kraj (Graf 51). V těchto krajích bylo koncem roku 2025 dohromady zaregistrováno 45,3 % BEV a 52,5 % PHEV osobních automobilů z celého Česka. Hl. M. Praha má i nejvyšší podíl čistých pohonů na celkovém počtu registrovaných osobních automobilů (4,1 %), což plyne z rychlejší obnovy vozového parku, jehož významnou část tvoří firemní vozové flotily. Naopak nejnižší počty registrací bezemisních a nízkoemisních vozidel kategorie M1 měly v roce 2025 kraje Karlovarský a Kraj Vysočina, kde čisté pohony představovaly pouze cca 2,5 % celkového vozového parku osobních automobilů.

Graf 51

Celkový počet registrací nízkoemisních a bezemisních vozidel kategorie M1 (osobní automobily) v krajích ke konci roku 2025 [počet vozidel]

BEV – bateriové elektrické, PHEV – plug-in hybrid, FCEV – elektrické na palivové články (vodík), CNG – stlačený zemní plyn, LPG – zkapalněný ropný plyn

Zdroj dat: CDV, v.v.i.

Energetická účinnost

Indikátor **energetická účinnost** sleduje spotřebu a úspory energie. V rámci energetické účinnosti se ČR zavázala dle článku 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1791 do roku 2030 snížit konečnou spotřebu energie na 852 PJ a směřovat k orientačnímu nezávaznému cíli primární spotřeby energie 1 222 PJ, aby EU dosáhla alespoň 11,7 % úspory energie oproti referenčnímu scénáři z roku 2020. Postup plnění vnitrostátních cílů ČR v oblasti energetické účinnosti shrnuje 13. zpráva o pokroku z července 2025.

Spotřeba **primárních energetických zdrojů** je jedním ze základních ukazatelů energetické bilance státu. Je souhrnem tuzemských a dovezených energetických zdrojů, vyjádřených v energetických jednotkách. Cílem platné Státní energetické koncepce ČR (SEK) je dosažení diverzifikovaného mixu PEZ do roku 2040 s cílovou strukturou v koridorech: jaderné palivo 25–33 %, pevná paliva 11–17 %, plynná paliva 18–25 %, kapalná paliva 14–17 %, obnovitelné a druhotné zdroje 17–22 %.

Spotřeba primárních energetických zdrojů kolísá s mírně klesajícím trendem. V roce 2024[61] činila hodnota spotřeby PEZ 1 564,1 PJ, což bylo o 2,1 % méně než v předchozím roce 2023 a o 7,0 % méně než před 5 lety (v roce 2020). Největší podíl v energetickém mixu (25,5 %) zaujímala v Česku v roce 2024 **ropa a ropné produkty**. Jde o první rok v historii, kdy primární spotřeba ropy a ropných produktů, která v souvislosti s růstem spotřeby energie v dopravě narostla o 2,6 % na 398,4 PJ, přesáhla ve struktuře PEZ spotřebu pevných fosilních paliv. Jejich primární spotřeba a podíl na PEZ výrazně klesá s tím, jak dochází k odklonu od uhlí v energetickém mixu pro výrobu elektřiny, tepla i pro lokální vytápění domácností, a pevná fosilní paliva jsou postupně nahrazována environmentálně příznivějšími zdroji. V roce 2024 v meziročním srovnání poklesla primární spotřeba **pevných fosilních paliv** o 12,1 % na 396,5 PJ, což představovalo 25,4 % celkové spotřeby PEZ.

[61] *Hodnocení energetické účinnosti vychází z dat Souhrnné energetické bilance (MPO). Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Spotřeba **zemního plynu** kolísá, v roce 2020 se podíl zemního plynu v mixu PEZ dostal do hodnot cílového koridoru SEK (18–25 %). V roce 2024 dosáhla primární spotřeba zemního plynu 240,5 PJ, což představovalo 15,4 % celkové spotřeby PEZ, tedy mírně pod cílovým koridorem pro rok 2040.

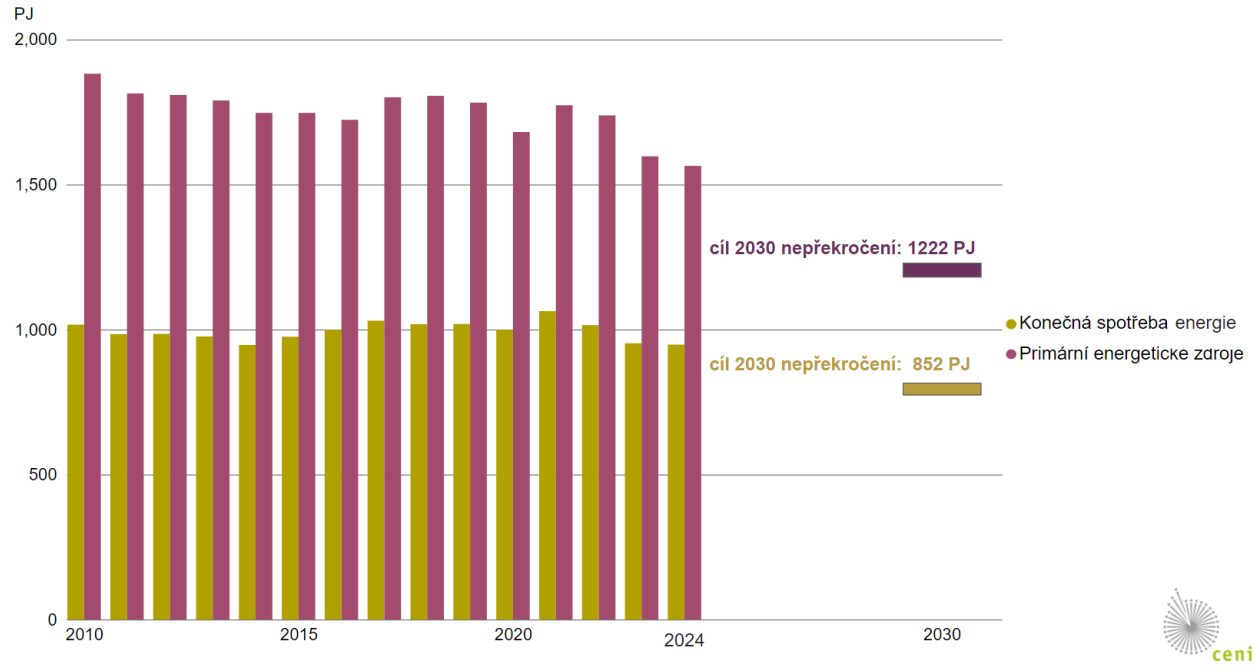
Jaderná energie se v roce 2024 na energetickém mixu podílela 19,8 %. Platná SEK počítá se zvýšením podílu jaderné energetiky na PEZ na 25–33 % do roku 2040. Na jejím základě byl vypracován Národní akční plán rozvoje jaderné energetiky v ČR, kde je rozpracován další rozvoj těchto zdrojů v Česku včetně výstavby nových jaderných bloků pro zvýšení stávající kapacity 6 jaderných bloků. Podíl **obnovitelných zdrojů energie a biopaliv** ve struktuře PEZ v roce 2024 činil 14,5 %. Tato kategorie má rostoucí trend a lze předpokládat, že cílového koridoru bude do roku 2040 dosaženo.

Konečná spotřeba energie v Česku po roce 2010 kolísala bez jakéhokoliv trendu, v posledních 5 sledovaných letech (období 2020–2024) však poklesla o 5,1 % na 948,1 PJ (Graf 52). Zvyšování energetické účinnosti a pokles konečné spotřeby energie v tomto období byl registrován v průmyslu (o 13,8 %), domácnostech (o 13,2 %) i v komerčních a veřejných službách (o 8,2 %). Výraznějšímu poklesu celkové spotřeby energie však bránil růst spotřeby energie v dopravě (o 14,7 %). Snižováním konečné spotřeby energie se Česko přibližuje k cíli aktualizovaného NEKP, kterým je nepřekročení konečné spotřeby energie 846 PJ do roku 2030. Splnění tohoto cíle je však zatím nejisté, jak naznačuje lineární trend konečné spotřeby i zpracované scénáře. Pokles konečné spotřeby energie komplikuje zejména vývoj dopravy, kde spotřeba energie ze spalování paliv stoupá a je předpokládán i růst spotřeby elektřiny v důsledku rozvoje elektromobility.

Ve struktuře konečné spotřeby energie dle sektorů měla v roce 2024 největší podíl doprava (32,3 %), následovaná domácnostmi (27,7 %) a průmyslem (25,0 %).

Graf 52

Spotřeba PEZ a konečná spotřeba energie v porovnání s cíli pro rok 2020 a 2030 v Česku [PJ], 2010–2024

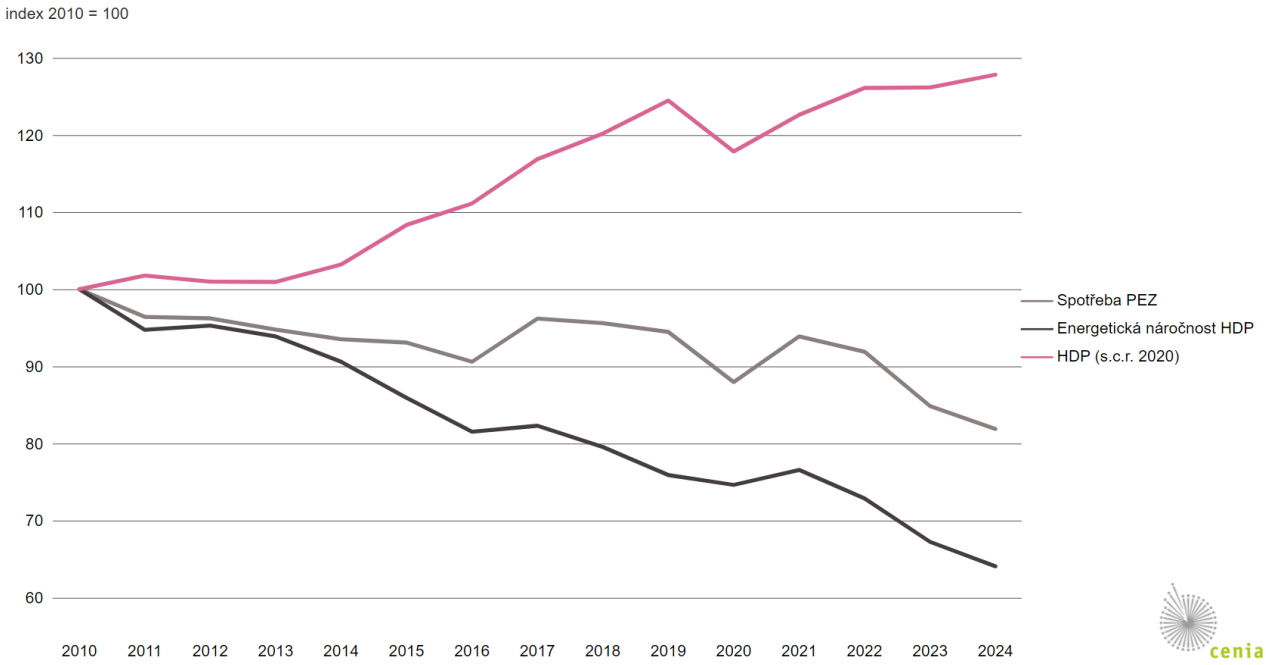
Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: MPO

Energetická náročnost hospodářství je definována jako množství energie, kterou ekonomika potřebuje na vytvoření jednotky výkonu ekonomiky. Vyjadřujeme ji jako spotřebu PEZ na jednotku hrubého domácího produktu. Na rozdíl od indikátoru energetická účinnost nesleduje absolutní úhrn spotřebované energie, ale efektivitu využití energie v ekonomice. Vzhledem k tomu, že se spotřebou (a výrobou) energie souvisí celá řada environmentálních tlaků, a dále i energetická bezpečnost a soběstačnost, je dlouhodobou snahou snižování energetické náročnosti ve všech oblastech lidské činnosti. Energetická náročnost Česka setrvale klesá (Graf 53), v období 2010–2024 poklesla o 35,9 %.

Graf 53

Energetická náročnost HDP v Česku [index, 2010 = 100], 2010–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ČSÚ, MPO

V **mezinárodním kontextu** byla energetická náročnost Česka v roce 2024 (3,98 TJ.mil. EUR^{-1}) stále o 39,2 % vyšší než průměrná energetická náročnost zemí EU27 (2,86 TJ.mil. EUR^{-1}), ve vývoji se však postupně Česko k průměru EU27 přibližuje. Vyšší energetická náročnost Česka je spojena s vyšším podílem průmyslu na celkovém HDP ve srovnání s ostatními zeměmi EU. Dle aktualizace NEKP by energetická náročnost Česka měla poklesnout do roku 2030 na úroveň průměru zemí EU, tento cíl však zatím není plněn.

Dovozní energetická závislost

Energetickou bezpečnost státu určuje **dovozní energetická závislost**, která ukazuje, do jaké míry je ekonomika nucena dovážet energetické zdroje, aby byla schopna pokrýt své energetické potřeby. Česko má stanoven cíl nepřekročení dovozní energetické závislosti 65 % do roku 2030 a 70 % do roku 2040[62]. V období 2010–2024[63] dovozní energetická závislost Česka, tj. podíl salda dovozu a vývozu (tj. čistý dovoz) na celkovém množství spotřebované energie, vzrostla z hodnoty 25,5 % v roce 2010 na hodnotu 39,5 % v roce 2024 (Graf 54). Meziročně v roce 2024 došlo k snížení dovozní závislosti cca o 2 p. b., zejména v důsledku poklesu

[62] *Do těchto hodnot je započteno jako dovozový zdroj jaderné palivo, které je však při výpočtu indikátoru považováno, hlavně ohledem na možnost držení relativně vysokých zásob, za zdroj domácí.*

[63] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

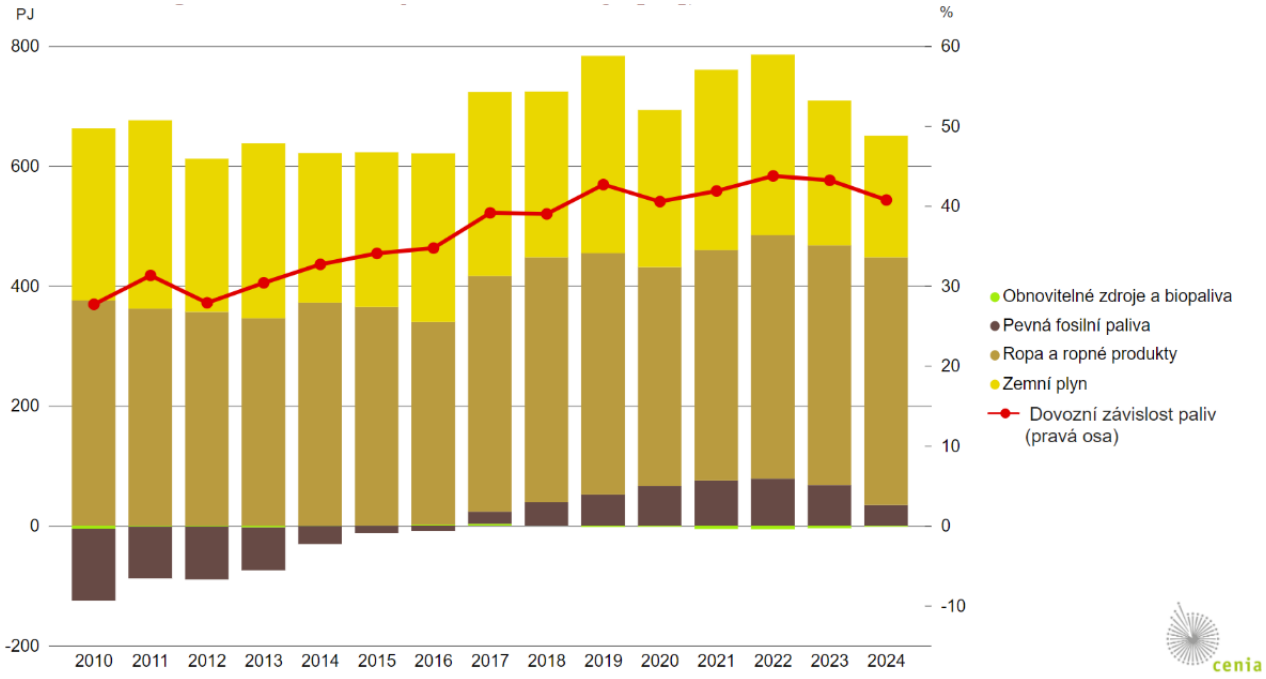
primární spotřeby energie. Česko je téměř zcela dovozně závislé na dovozu ropy a zemního plynu, dovozní závislost u těchto komodit je téměř 100 % a meziroční změny jsou způsobené změnou stavu zásob. V roce 2024 byla dovozní závislost pro ropu 99,1 % a pro zemní plyn 84,2 %, a to kvůli čerpání zemního plynu ze zásobníků (dovoz byl započten v předchozím roce, v běžném roce se jednalo bilančně o tuzemský zdroj).

U pevných fosilních paliv se závislost zvýšila ze záporných hodnot (–4,5 % v roce 2014), tj. plné energetické soběstačnosti a vyšším vývozu než dovozu, na 8,6 % v roce 2024, a to v souvislosti s útlumem tuzemské těžby uhlí. V případě obnovitelných zdrojů a biopaliv vývoz mírně překračuje dovoz, dovozní závislost je záporná (–0,7 % v roce 2024) a Česko je v této komponentě energetických zdrojů zcela soběstačné.

Ve srovnání se zeměmi EU27 patří Česko mezi země s nižší dovozní závislostí (sedmá nejnižší), a to kvůli tuzemské těžbě uhlí a využívání OZE. Plnění cílových hodnot pro dovozní závislost do roku 2030 je vzhledem k poklesu celkové spotřeby energie pravděpodobné, výše dovozní závislosti bude záviset zejména na situaci v dopravě.

Graf 54

Saldo vývozu a dovozu jednotlivých paliv, dovozní energetická závislost Česka [PJ, %], 2010–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: MPO

Obnovitelné zdroje energie

Využívání obnovitelných zdrojů energie je výhodné z hlediska energetické bezpečnosti, modernizace ekonomiky a snižování tlaků ekonomiky na životní prostředí. Je však limitováno místními přírodními podmínkami (reliéf, klima) a ekonomickou výhodností jednotlivých druhů OZE.

Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů nejvýrazněji rostla v letech 2008–2013, kdy byly tyto zdroje významně finančně podporovány (Graf 55). Po období stagnace pokračoval růst výroby elektřiny z OZE po roce 2021, v období 2021–2025 vzrostla výroba elektřiny z OZE o 17,0 %, v meziročním srovnání o 0,6 % na 12 450,7 GWh, což představovalo **16,3 % hrubé výroby elektřiny**. Nejrychleji rostla v těchto letech výroba elektřiny ve **fotovoltaických elektrárnách**, a to o 95,7 % v období 2021–2025 (tj. téměř na dvojnásobek), v meziročním srovnání v roce 2025 o 21,1 % na 4 375 GWh, což představovalo 35,1 % celkově vyrobené elektřiny z OZE.

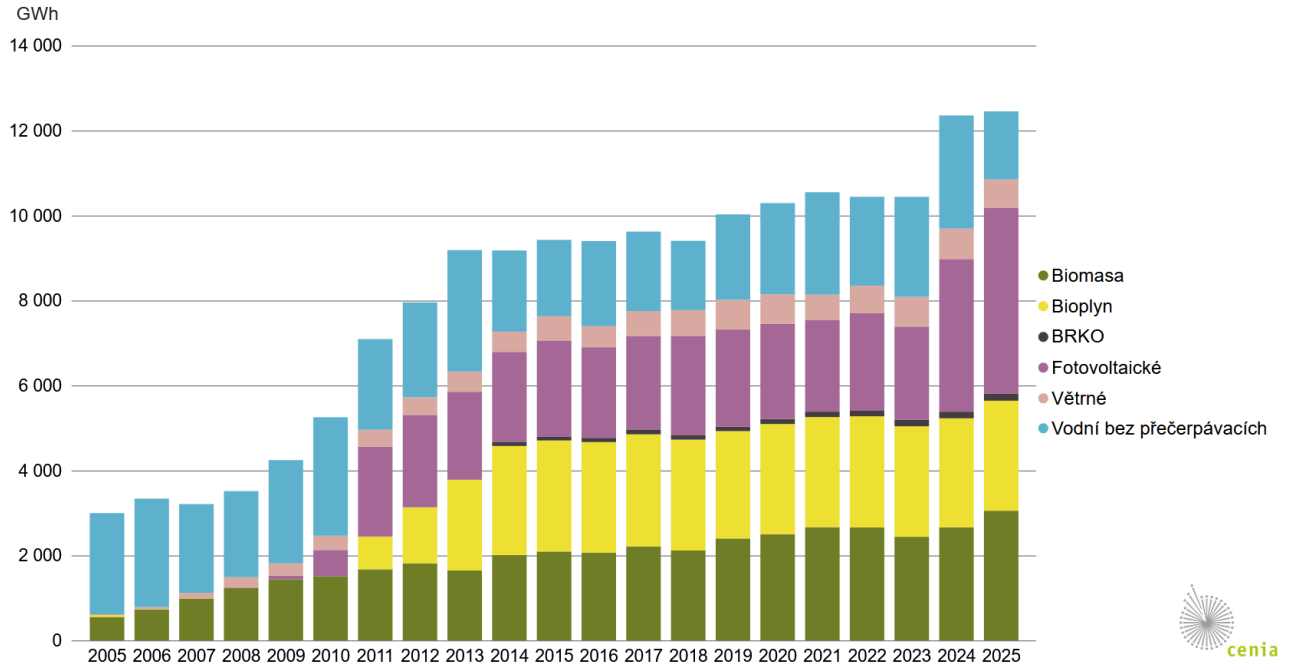
Druhým nejvýznamnějším zdrojem elektřiny z OZE v Česku je **biomasa**, spalovaná v parních elektrárnách, ze které bylo v roce 2025 vyrobeno 3 052 GWh elektřiny, což odpovídalo 24,5 % celkově vyrobené energie z OZE. Výroba elektřiny z biomasy postupně roste, v roce 2025 meziročně vzrostla o 14,6 %. Z bioplynu bylo vyrobeno 20,8 % elektřiny z OZE, výroba elektřiny z bioplynu stagnuje.

Výroba elektřiny ve vodních elektrárnách při stabilním instalovaném výkonu kolísá dle hydrologické situace v daném roce. V roce 2025, který byl odtokově podprůměrný, meziročně poklesla výroba elektřiny ve vodních elektrárnách (bez přečerpávacích) o 39,9 % na 1 602 GWh elektřiny, což odpovídá 12,9 % celkové elektřiny vyrobené z OZE. Pokles výroby elektřiny ve vodních elektrárnách byl (i při růstu dalších obnovitelných zdrojů) příčinou meziroční stagnace celkové výroby elektřiny z OZE a poklesu podílu výroby elektřiny z OZE na hrubé výrobě elektřiny z 16,7 % v roce 2024 na 16,3 % v roce 2025.

Výroba elektřiny ve větrných elektrárnách kolísá dle přírodních podmínek, v roce 2025 se podílela 5,4 % na výrobě elektřiny z OZE. Výroba elektřiny z biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) zvolna narůstá, podílela se však pouze 1,3 % na celkové výrobě elektřiny z OZE.

Graf 55

Výroba elektřiny z OZE v Česku [GWh], 2003–2025

Zdroj dat: ERÚ

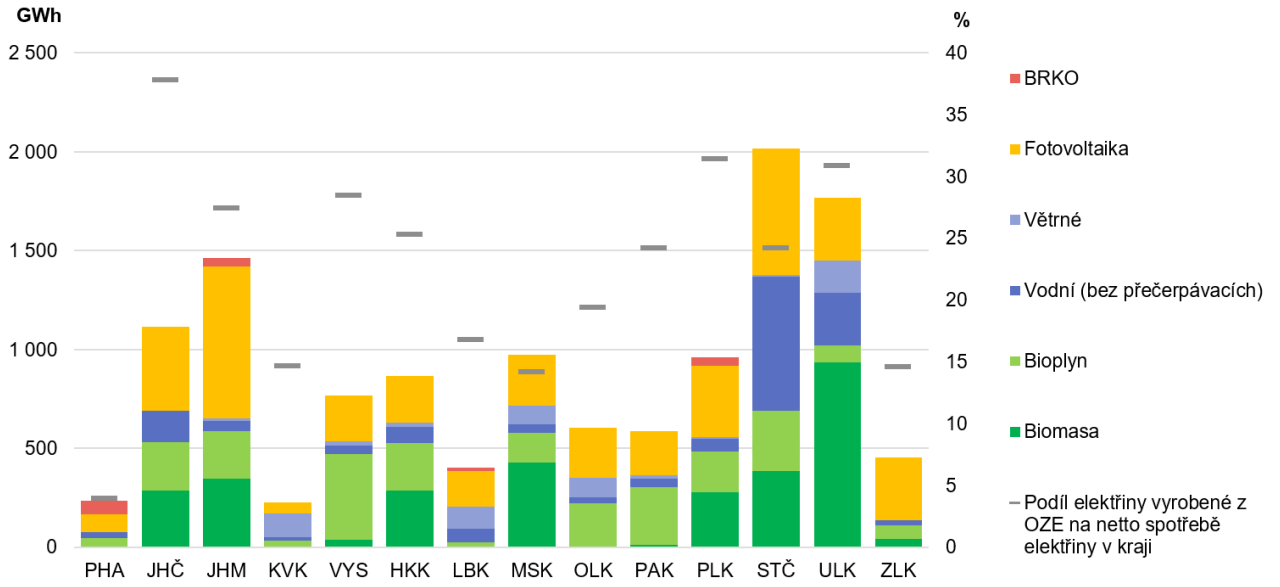
Z **krajů Česka** měl v roce 2025 nejvyšší výrobu elektřiny z OZE Středočeský kraj (2 016,6 GWh, Graf 56), kde tato výroba saturovala netto spotřebu elektřiny v kraji téměř ze čtvrtiny (24,3 %). Na výrobě elektřiny z OZE se v tomto kraji podílejí jak vodní elektrárny vltavské kaskády (33,7 % výroby elektřiny z OZE v kraji, méně než v roce 2024 kvůli suchu), tak i fotovoltaika (31,8 %) a spalování biomasy a bioplynu. Významný je z pohledu výroby elektřiny z OZE také kraj Ústecký, kde v posledních letech dochází k růstu **výroby elektřiny z biomasy** v parních elektrárnách kvůli postupnému odklonu od spalování uhlí. Celkově bylo v kraji v roce 2025 vyrobeno 1 766,7 GWh elektřiny z OZE, z toho podíl biomasy činil 53,0 %. Elektřina z OZE pokrývala v tomto roce čistou spotřebu elektřiny v kraji z 30,9 %.

Nejvíce elektřiny z **fotovoltaiky** bylo vyrobeno v kraji Jihomoravském, který má pro výrobu elektřiny ve fotovoltaických elektrárnách příznivé klimatické podmínky. Na celkové výrobě elektřiny z OZE v kraji v roce 2025 ve výši 1 465,3 GWh (kraj s třetí nejvyšší výrobou elektřiny z OZE) se fotovoltaika podílela 52,5 %. Výroba elektřiny ve **větrných elektrárnách** je největší v Ústeckém, Karlovarském a v Libereckém kraji, a to vzhledem k jejich hornatému reliéfu s vyššími rychlostmi větru. Pouze v Karlovarském kraji, který má z krajů Česka

nejnižší výrobu elektřiny z OZE (226,4 GWh v roce 2025), má využití energie z větru významný podíl (53,2 %) na celkové výrobě elektřiny z OZE. Kraje Ústecký a Liberecký mají vyšší výrobu elektřiny z OZE z již zmiňované biomasy a dál z fotovoltaiky.

Graf 56

Hrubá výroba elektřiny z jednotlivých druhů OZE v krajích a podíl výroby elektřiny z OZE na celkové netto spotřebě elektřiny v kraji [GWh, %], 2025

Zdroj dat: ERÚ

Pro **energii z obnovitelných zdrojů** jsou v Česku stanoveny dva **závazné cíle**. Cíl aktualizovaného NEKP 2024 stanovuje do roku 2030 dosáhnout podíl OZE na hrubé konečné spotřebě energie ve výši 30 %. Dalším cílem, určeným aktuálně stále platnou Státní energetickou koncepcí z roku 2015, je dosažení podílu OZE na výrobě elektřiny v rozmezí 18–25 % do roku 2040. V roce 2025 podíl OZE na výrobě elektřiny činil 16,3 % a byl již téměř v uvedeném koridoru stanoveném k roku 2040.

Podíl OZE na konečné spotřebě energie činil v roce 2024[64] dle dat SHARES[65] 19,2 %, meziročně se zvýšil o 0,6 p. b. Rostoucí trend podílu OZE na konečné spotřebě energie v Česku je pouze mírný, je však statisticky významný. Pouze pomalý růst využití OZE zatím nenaznačuje splnění cíle NEKP k roku 2030, při zohlednění intervalu 95% spolehlivosti by extrapolovaná hodnota podílu OZE na konečné spotřebě energie v roce 2030 byla mezi 22,7 % a 23,5 %. Modelové scénáře projektu SEEPIA[66] ale naznačují, že podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě by mohl v roce 2030 dosáhnout 24,0 % v případě zachování současných politik (scénář WEM) a až 30,1 % při uplatnění dodatečných opatření směřujících k hlubší dekarbonizaci (scénář WAM). Pro plnění cíle k roku 2030 tak bude pravděpodobně nutné přijmout dodatečná opatření.

Výroba tepla z obnovitelných zdrojů měla v období 2010–2024[67] rostoucí trend, v roce 2024 v meziročním srovnání výrazně vzrostla o 14,2 % na 13 880,7 TJ a podíl OZE na výrobě tepla dosáhl 14,4 %. Největší podíl na výrobě tepla z OZE má biomasa, ze které bylo v roce 2024 vyrobeno 81,2 % tepla z OZE, výroba tepla z biomasy meziročně stoupla o 17,2 %. Dalšími obnovitelnými zdroji tepla jsou spalování obnovitelného komunálního odpadu (13,0 % vyrobeného tepla z OZE), bioplyn (4,9 %) a tepelná čerpadla (0,8 %). Významná

[64] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

[65] *Nástroj SHARES (Short Assessment of Renewable Energy Sources) slouží k harmonizaci dat v EU pro potřeby hodnocení dosahování cílů v oblasti OZE stanovených evropskou legislativou.*

[66] *https://seepia.cz/*

[67] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

část vyrobeného tepla z OZE pro dodávky tepla do systémů centrálního zásobování tepelnou energií (dálkové teplo) vzniká v kogeneraci, tj. v kombinované výrobě elektřiny a tepla. Konkrétně v roce 2024 z celkové výroby tepla z OZE bylo v kogeneraci vyrobeno 83,8 % výroby tepla, u spalování pevné biomasy kogenerace představovala 81,1 %, u bioplynu 98,5 % a u obnovitelného komunálního odpadu 100 %.

Využívání **obnovitelných zdrojů a alternativních paliv může přispívat ke snižování emisí a závislosti dopravy na fosilních zdrojích. Vhodnost jednotlivých řešení závisí na druhu dopravy a jejich ekonomické a technické proveditelnosti.** Závazné cíle pro podíl OZE na konečné spotřebě energie byly stanoveny směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 (RED II), dle které měl podíl OZE na konečné spotřebě energie v dopravě do roku 2030 dosáhnout minimálně 14 %. V listopadu 2023 vstoupila v platnost směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2413 (RED III), která zvyšuje celoevropský cíl podílu energie z OZE na hrubé konečné spotřebě energie na nejméně 42,5 % do roku 2030. V dopravě se touto novelizací cílový podíl OZE zvyšuje na 29 % a zavádí se alternativní cíl snížení emisní intenzity paliv o 14,5 % ve srovnání se základní úrovní stanovenou dle metodiky směrnice, tj. při využití fosilních paliv. Aktuálně účinná směrnice RED III stanovuje cíl pro podíl pokročilých biopaliv a bioplynu a obnovitelných paliv nebiologického původu (RNFBO), který by měl do roku 2030 dosáhnout 5,5 %, přičemž podíl samotných RFNBO má činit minimálně 1 %.

Spotřeba energie z OZE v dopravě meziročně v roce 2024 vzrostla o 5,6 % na 17,3 PJ, což představovalo **5,7 % konečné spotřeby energie v dopravě** (Graf 57), vzhledem k meziročnímu růstu celkové spotřeby energie v dopravě podíl OZE meziročně stagnoval. Na spotřebě energie z OZE v dopravě měla v tomto roce nejvyšší podíl biopaliva (89,5 %), spotřeba elektřiny v železniční dopravě se podílela 8,0 %, v silniční dopravě pak 2,3 %.

Sledovat **trendy spotřeby energie z OZE** v dopravě a jejího podílu na celkové konečné spotřebě energie v dopravě je problematické, a to kvůli změnám metodiky výpočtu, ke kterým došlo v souvislosti s novelizací legislativy EU k podpoře obnovitelných zdrojů. Tyto změny se týkaly např. tzv. multiplikátorů pro výpočet spotřeby elektřiny z OZE v silniční a železniční dopravě, spotřeby biopaliv vyšších generací a výpočtu podílu OZE na spotřebě elektřiny, kde je nově používán národní energetický mix.

V období 2021–2024, za které jsou k dispozici srovnatelná data, spotřeba energie z OZE v dopravě poklesla o 7,9 %. Spotřeba energie ze spalování biopaliv s nejvyšším podílem na celkové spotřebě OZE v dopravě kolísá, v roce 2024 v meziročním srovnání narostla o 10,5 %. Tento růst byl způsoben vývojem spotřeby **biopaliv I. generace**, tj. z potravinářských plodin a dalších plodin pěstovaných na orné půdě, která v roce 2024 meziročně vzrostla o 18,8 %. Biopaliva 1. generace se podílela 73,2 % na celkové spotřebě energie z OZE v dopravě, jedná se tedy nadále o dominantní zdroj energie v dopravě v Česku.

Pokročilá a vyspělá biopaliva, definovaná v Příloze IX Směrnice RED II, jsou získávána např. z komunálního a průmyslového odpadu, ze slámy, vodních řas a dalších zdrojů (Příloha IXA) a dále z použitého kuchyňského oleje (Used Cooking Oil, UCO, IXBa) a z živočišných tuků (IXBb). Vývoj spotřeby pokročilých biopaliv v dopravě se v jednotlivých kategoriích liší, u biopaliv ze zdrojů definovaných v příloze IXA dochází k pozvolnému růstu, naopak spotřeba použitého kuchyňského oleje (UCO) výrazně klesá (o 70,5 % v období 2021–2024). Celkově spotřeba pokročilých biopaliv poklesla v období 2021–2024 o 53,4 %, podíl těchto biopaliv na konečné spotřebě energie v dopravě se blíží 1 %.

Spotřeba elektřiny z OZE v silniční dopravě strmě roste vzhledem k rozvoji elektromobility (v období 2021–2024 nárůst o 130,5 %), na celkové spotřebě energie z OZE v dopravě se však elektřina spotřebovaná v silniční dopravě zatím podílí jen málo. Ve sledovaném období rovněž roste spotřeba elektřiny z OZE v železniční dopravě (o 16,5 %), a to v souvislosti s elektrifikací tratí a růstem přepravních výkonů v železniční dopravě.

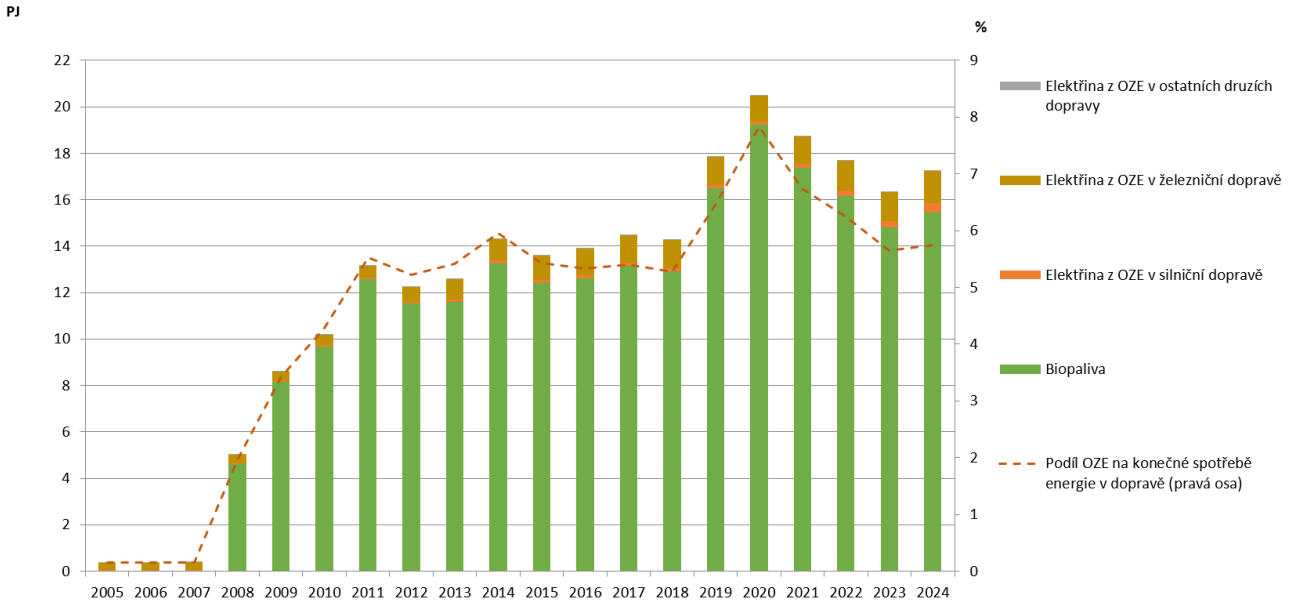
S ohledem na aktuální stav a popsaný vývoj cíl stanovený aktualizovaným NEKP a evropskou legislativou pro podíl OZE na konečné spotřebě energie v dopravě plněn není a do roku 2030 je jeho splnění nepravděpodobné. Modelové kalkulace provedené v rámci projektu SEEPIA pro aktualizaci NEKP nicméně předpokládají výrazný růst podílu OZE v dopravě v budoucnosti. Dle scénáře WEM (s existujícími opatřeními)

by měl podíl v roce 2030 dosáhnout 13,7 % konečné spotřeby energie v dopravě, scénář WAM s dodatečnými opatřeními předpokládá výraznější růst využití OZE v dopravě na 18,1 % konečné spotřeby energie v dopravě v roce 2030.

Snížení emisní intenzity paliv o 14,5 % do roku 2030 vzhledem k základní úrovni při použití fosilních paliv definovanou směrnicí RED II zatím není možné kvůli nedostupnosti dat hodnotit. Plnění tohoto cíle, na který se ČR dle Vnitrostátního plánu zaměří, je dosahováno přimícháváním biosložky do konvenčních ropných paliv, využitím paliv s vysokým obsahem biosložky a celkovou dekarbonizací dopravy.

Graf 57

Spotřeba energie z OZE v dopravě v Česku a podíl OZE na konečné spotřebě energie v dopravě [PJ, %], 2005–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Výpočet dle Směrnice REDIII je aplikován na celou časovou řadu. Data před rokem 2021 jsou proto pouze orientační a neodpovídají v té době účinné legislativě.

Zdroj dat: MPO, Eurostat

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

2.2 Odpady a oběhové hospodářství

Klíčová sdělení

- Materiálová náročnost hospodářství klesá a snižují se tak tlaky na životní prostředí, v období 2000–2024[68] poklesla o 52,9 %.
- Index cirkularity ekonomiky Česka (14,8 % v roce 2024) je v rámci EU27 nadprůměrný, míra oběhového využití materiálů v ekonomice Česka roste rychleji než v celé EU27 jako celku.
- Celková produkce odpadů v roce 2024[69] meziročně vzrostla o 6,1 % na 40,3 mil. t, v případě komunálních odpadů jejich produkce vzrostla o 9,0 % na 6,4 mil. t.
- V roce 2024 meziročně mírně vzrostla produkce odpadů z obalů na 1 390,4 tis. t. Z hlediska materiálové struktury složení odpadů z obalů jsou nejčastěji zastoupeny papírové či lepenkové obaly (v roce 2024 celkem 43,8 %), které jsou s velkým odstupem následovány plasty (20,8 %) a sklem (16,0 %).
- V nakládání s odpady dominuje jejich využití, především materiálové, jehož podíl se v posledních deseti letech pohybuje nad 80 %, v roce 2024 činil 82,1 %.
- I přes příznivý vývoj v nakládání s komunálními odpady je velká část (41,9 %) komunálních odpadů stále ukládána na skládkách.
- Šetrný přístup v oblasti produkce odpadů, resp. obalů garantuje ekoznačení výrobků a služeb. Počet licencí u české ekoznačky EŠV, resp. EŠS po dlouhodobém poklesu stagnuje, oproti tomu počet licencí EU Ecolabel roste. V roce 2025 bylo v Česku celkem 32 platných licencí s 90 produkty certifikovanými ekoznačkou EŠV/EŠS, v případě ekoznačky EU Ecolabel se jednalo o 54 licencí pro 5 325 certifikovaných produktů.

[68] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

[69] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

2.2 Odpady a oběhové hospodářství

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Materiálová náročnost hospodářství	Materiálová náročnost ekonomiky se snižuje			Pokles materiálové náročnosti hospodářství o 52,9 % v období 2000–2024*	
Index oběhového využití materiálů	Zdvojnásobení indexu mezi roky 2020 a 2030			Index cirkularity ekonomiky Česka 14,8 % v roce 2024*	
Produkce odpadů	Maximálně se předchází vzniku odpadů			Celková produkce odpadů v roce 2024* činila 40,3 mil. t (meziroční růst o 6,1 %). Produkce komunálních odpadů byla 6,4 mil. t (meziroční růst o 9,0 %).	
Ekoznačení**					
Celkový počet platných licencí ekoznačky EŠV nebo EŠS	100 platných licencí ekoznačky EŠV nebo EŠS do roku 2030			32 platných licencí s 90 produkty certifikovanými ekoznačkou EŠV/EŠS	
Celkový počet platných licencí ekoznačky EU Ecolabel	25 platných licencí ekoznačky EU Ecolabel do roku 2030[70]			54 licencí pro 5 325 produktů certifikovaných ekoznačkou EU Ecolabel	
Struktura nakládání s odpady	Hierarchie způsobů nakládání s odpady je dodržována			Převažuje materiálové využití, v roce 2024* s 82,1% podílem. Podíl skládkování odpadů výrazně neklesá a činí 13,5 %.	

[70] *Cílová hodnota indikátoru dle SPŽP.*

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Nakládání s komunálními odpady	Zvýšení podílu recyklace komunálních odpadů na nejméně 65 %, resp. snížení podílu skládkování komunálních odpadů na nejvýše 10 % do roku 2035[71]			I přes příznivý vývoj v nakládání s komunálními odpady je velká část (41,9 %) komunálních odpadů stále ukládána na skládkách.	

** Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

*** Z důvodu rozdílných trendů časových řad, ze kterých vychází konstrukce indikátoru, je uvedeno hodnocení dílčích (elementárních) indikátorů.*

Materiálová náročnost hospodářství

Materiálová náročnost hospodářství v roce 2024[72] v meziročním srovnání poklesla na 23,3 kg.1000 Kč$^{-1}$, tj. o 4,1 %, když růst výkonu ekonomiky o 1,3 % (ve stálých cenách roku 2020) doprovázel pokles domácí materiálové spotřeby o 2,9 % na 146,9 mil. t. Jednalo o **absolutní decoupling** vývoje ekonomiky a zátěže životního prostředí, který je z environmentálního pohledu optimální. Od roku 2000 poklesla materiálová náročnost o 52,9 % (Graf 58). Klesající materiálová náročnost indikuje snižování náročnosti ekonomiky na přírodní zdroje a spotřebu materiálů v důsledku rostoucí efektivity přeměny materiálových vstupů na ekonomický výkon.

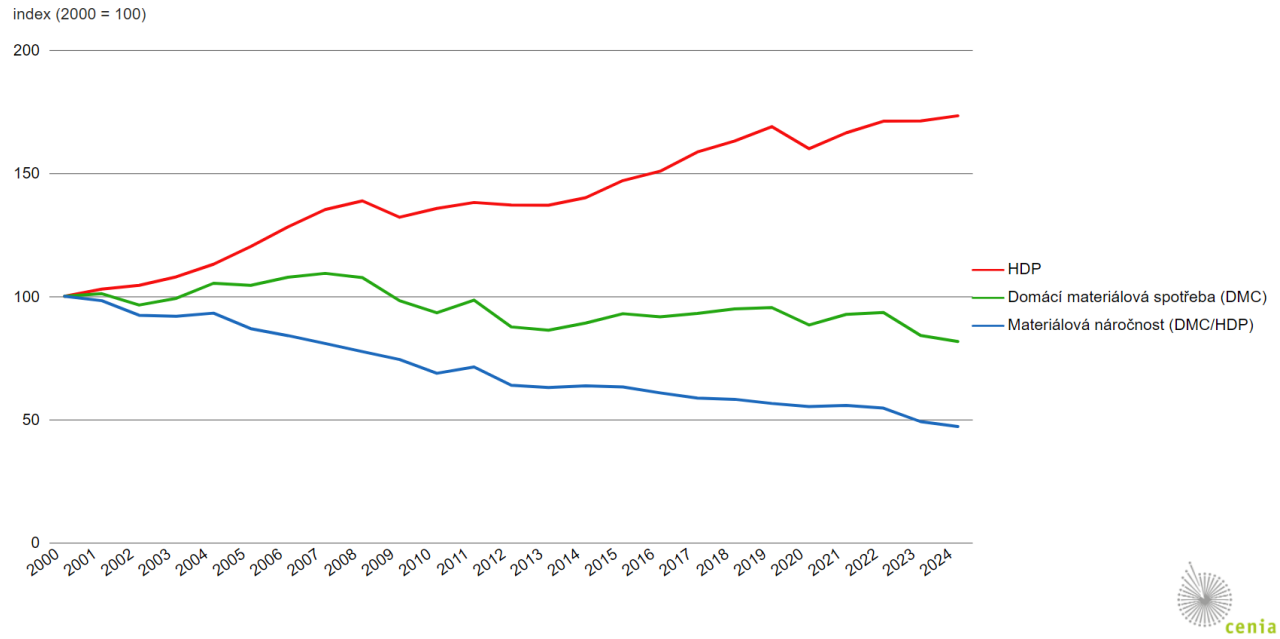
Ve většině let období 2000–2024 měl vývoj materiálové náročnosti charakter **relativního decouplingu**, při kterém klesá zátěž životního prostředí reprezentovaná materiálovou spotřebou (DMC) na jednotku HDP, ovšem v absolutním vyjádření má DMC směr trendu jako ekonomika (tj. při růstu ekonomiky roste a při poklesu klesá). Jedná se o důsledek struktury tvorby HDP v Česku s vysokým podílem průmyslu a také toho, že růst ekonomiky během sledovaného období výrazně ovlivňoval zpracovatelský průmysl a jeho materiálově náročnější odvětví. **Absolutní decoupling**, při kterém zátěž životního prostředí v absolutním vyjádření klesá i přes růst ekonomiky, byl zatím v průběhu hodnoceného období ojedinělý, a kromě posledního sledovaného roku se vyskytl celkově pětkrát. Absolutní decoupling v roce 2024 lze přičíst tomu, že ekonomický růst v tomto roce byl ovlivněn obchodem a službami a dalšími materiálově nenáročnými sektory a že dochází k odklonu od využití pevných fosilních paliv v energetickém mixu a ke snižování konečné spotřeby energie.

[71] *Cílová hodnota indikátoru dle POH ČR.*

[72] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Graf 58

Vývoj materiálové náročnosti ekonomiky, domácí materiálové spotřeby a HDP v Česku [index, 2000 = 100], 2000–2024

HDP ve stálých cenách roku 2020.
Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ČSÚ

Klesající materiálová náročnost umožňuje omezit negativní vlivy na krajinu spojené s těžbou nerostných surovin a snížit odpadní toky ekonomiky související s využíváním materiálů a surovin, mezi které se řadí emise do ovzduší a produkce odpadů. Rostoucí efektivita pěstování a využívání biomasy snižuje tlaky zemědělství na kvalitu vod a na ekosystémy.

Intenzitní indikátory materiálových toků, a tím i měrné zátěže životního prostředí na obyvatele a jednotku HDP spojené se získáváním a spotřebou materiálů, má Česko s ohledem na charakter ekonomiky ve srovnání s ostatními zeměmi EU27 mírně nadprůměrné, vzhledem k poklesu materiálové náročnosti Česka se však situace zlepšuje. V roce 2024[73] poklesla **domácí materiálová spotřeba na obyvatele** Česka na 13,5 t.obyv.$^{-1}$ a byla již téměř na úrovni průměru zemí EU27 (13,3 t.obyv.$^{-1}$).

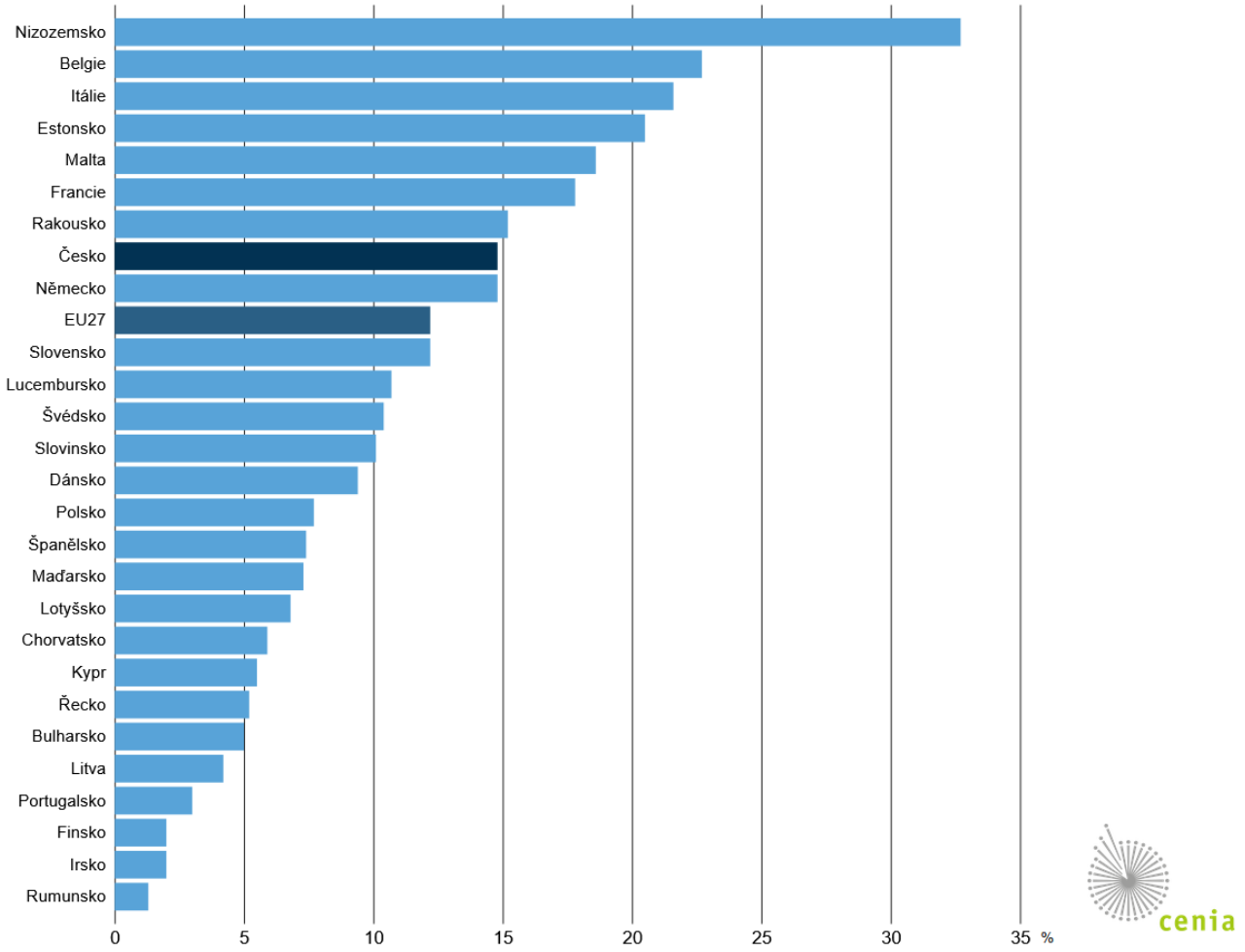
Index cirkularity ekonomiky Česka (Circular Material Use Rate, CMUR) v roce 2024 činil 14,8 % (Graf 59) a byl o 2,6 p. b. vyšší než index cirkularity celé EU27 (12,2 %). Cílem legislativy EU je zdvojnásobit míru cirkularity EU27 do roku 2030 ve srovnání s rokem 2020. V roce 2030 by tak CMUR EU27 měl činit 22,4 %, aktuálně má hodnotu 12,2 % a zvýšil se od roku 2020 pouze o 1 p.b. Tempo růstu cirkularity ekonomiky Česka je výraznější, a to o 3,3 p. b. v období 2020–2024. Zdvojnásobení indexu cirkularity z roku 2020 by v případě Česka znamenalo zvýšit CMUR na 23,0 % do roku 2030, což se jeví z pohledu dosavadního vývoje jako nepravděpodobné.

Nejvyšší cirkularitu ekonomiky má v EU27 Nizozemsko (32,7 %), Itálie (21,6 %) a Estonsko (20,5 %), na druhém konci žebříčku je Rumunsko (1,3 %) a Irsko (2,0 %).

[73] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Graf 59

Index cirkularity ekonomiky (CMUR) v zemích EU27 [%], 2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: Eurostat

Předcházení vzniku odpadů

V současnosti je v odpadovém hospodářství stěžejním trendem snaha o přechod na **oběhové hospodářství**, kdy dochází k uzavírání toků materiálů v dlouhotrvajících cyklech a důraz je kladen na prevenci vzniku odpadů, opětovné využití výrobků, recyklaci a přeměnu na energii namísto těžby nerostných surovin a skládkování odpadů.

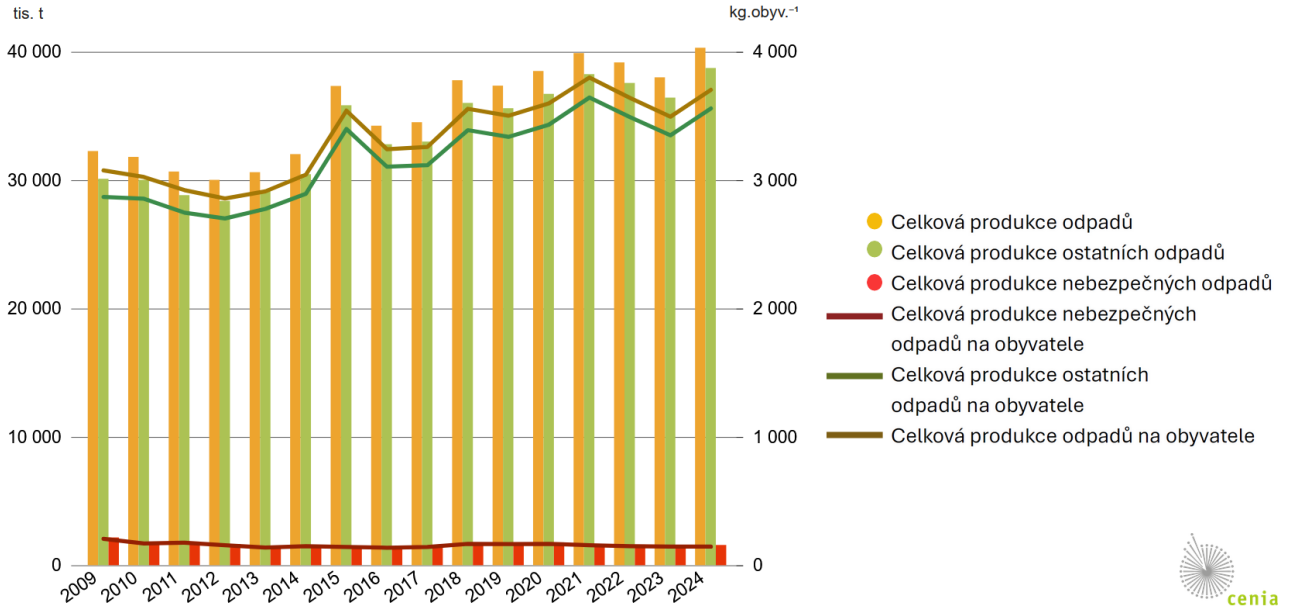
Mezi hlavní faktory ovlivňující produkci odpadů a nakládání s nimi patří především ekonomický vývoj, kde obecně platí téměř až lineární závislost mezi vývojem ekonomiky a produkcí odpadů. S tím souvisí i ekonomická situace obyvatel – různé socioekonomické skupiny mají odlišné spotřební návyky a tím i různý vliv na odpadové hospodářství, vyšší příjmy jsou spojovány s intenzivnějším spotřebním chováním a tím i s větším množstvím odpadu. Česko je tradiční průmyslovou zemí s produkcí významného množství průmyslového odpadu, což vyžaduje následné odborné zpracování a recyklaci. Dalšími faktory jsou i demografické charakteristiky, bez ohledu na věkovou strukturu obyvatel platí závislost mezi produkcí odpadů a růstem počtu obyvatel. Zda bude tempo růstu obyvatel a odpadů lineární, závisí na dostupnosti infrastruktury pro nakládání s odpady či na chování, vzdělání a postoji obyvatel v odpadovém hospodářství.[74]

[74] *Převzato z Plánu odpadového hospodářství ČR na období 2025–2035 (Analytická část).*

Celková produkce odpadů (součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů) mezi lety 2009 a 2024[75] stoupla o 24,9 %, meziročně 2023–2024 vzrostla o 6,1 % na hodnotu 40 314,7 tis. t (Graf 60). V roce 2024 tak nedošlo k potvrzení poklesu produkce z let 2022–2023. Snížit produkci odpadů je možné předcházením jejich vzniku, což je v souladu s principy oběhového hospodářství. Důležitým ukazatelem je i celková produkce odpadů na obyvatele, jež v roce 2024 činila 3 703 kg.obyv.$^{-1}$, ve srovnání s rokem 2009 došlo k navýšení o 627 kg odpadu na obyvatele. Na celkové produkci odpadů se významnou měrou (96,1 % v roce 2024) podílí **celková produkce ostatních odpadů**. Ta je ovlivňována převážně produkcí stavebních a demoličních odpadů. Mezi lety 2009 a 2024 vzrostla celková produkce ostatních odpadů o 28,7 %, meziročně 2023–2024 pak o 6,3 % na hodnotu 38 737,8 tis. t. Vzhledem k dominantnímu postavení této skupiny odpadů v rámci celkové produkce odpadů lze i zde pozorovat analogický vývoj jako u celkové produkce odpadů. **Nebezpečné odpady** v roce 2024 představovaly 3,9 % celkové produkce všech odpadů. V období 2009–2024 poklesla celková produkce nebezpečných odpadů o 27,0 % a meziročně 2023–2024 stagnovala, resp. velmi mírně poklesla na 1 576,9 tis. t. Celková produkce nebezpečných odpadů na obyvatele v roce 2024 činila 145 kg.obyv.$^{-1}$. Předcházet vzniku těchto odpadů je možné snižováním obsahu nebezpečných látek ve výrobcích.

Graf 60

Celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů v Česku [tis. t], celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v Česku [kg.obyv.$^{-1}$], 2009–2024

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav). Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

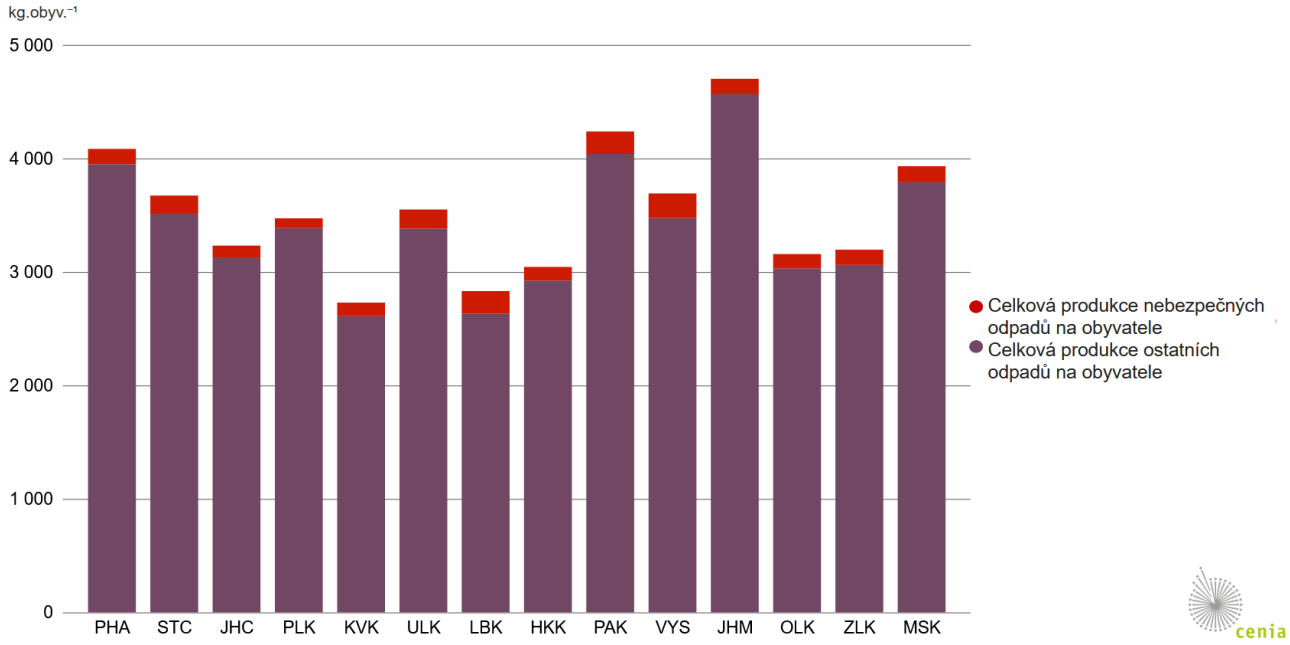
Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

[75] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

V rámci **mezikrajského srovnání celkové produkce odpadů na obyvatele**[76] je třeba brát v potaz aktuální stav průmyslu, stavební a demoliční činnost, sanace starých ekologických zátěží, zavádění a používání nejlepších dostupných technik i demografické charakteristiky kraje. Nejvyšší celkovou produkci odpadů na obyvatele vykazovaly v roce 2024 kraje Jihomoravský (4 702 kg.obyv.$^{-1}$), Pardubický (4 237 kg.obyv.$^{-1}$) a Hl. m. Praha (4 084 kg.obyv.$^{-1}$, Graf 61). Pro srovnání, v roce 2023 byla celková produkce odpadů na obyvatele nejvyšší v krajích Jihomoravském (4 762 kg.obyv.$^{-1}$), Pardubickém (4 206 kg.obyv.$^{-1}$) a Středočeském (3 776 kg.obyv.$^{-1}$).

Graf 61

Celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v krajích [kg.obyv.$^{-1}$], 2024

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav). Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

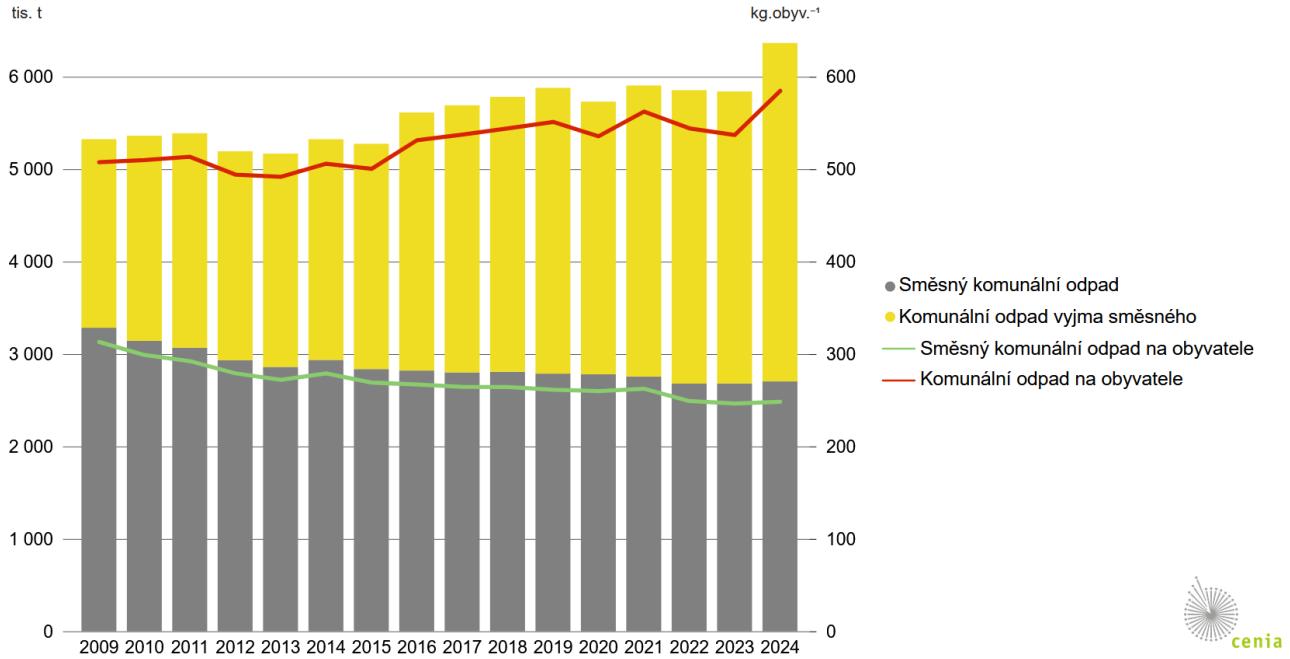
Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

Produkce komunálních odpadů v roce 2024 meziročně vzrostla o 9,0 % na hodnotu 6 364,5 tis. t (Graf 62). Od roku 2009 činil růst produkce komunálních odpadů 19,5 % a v přepočtu na obyvatele dosahovala v roce 2024 hodnoty 585 kg.obyv.$^{-1}$. Pozitivní skutečností je, že střednědobě dochází k mírnému snižování **produkce směsného komunálního odpadu**. Zejména díky třídění odpadu se mezi lety 2009–2024 produkce směsného komunálního odpadu snížila o 17,7 %, meziročně pak stagnovala a dosáhla 2 703,4 tis. t. Produkce směsného komunálního odpadu na obyvatele v roce 2024 činila 248 kg.obyv.$^{-1}$.

[76] *Součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele.*

Graf 62

Produkce komunálních odpadů v Česku [tis. t], produkce komunálního a směsného komunálního odpadu v přepočtu na obyvatele v Česku [kg.obyv.$^{-1}$], 2009–2024

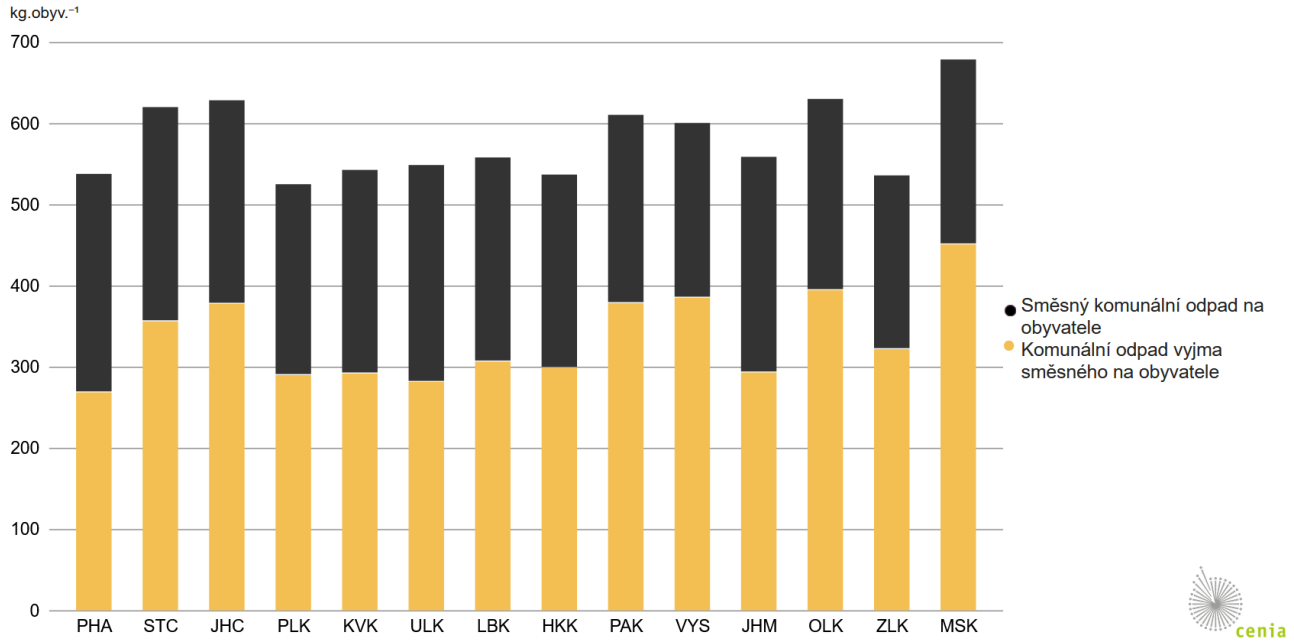
Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav). Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

V přepočtu na obyvatele byla v roce 2024 nejvyšší **produkce komunálních odpadů v kraji** Moravskoslezském (679 kg.obyv.$^{-1}$) a Olomouckém (630 kg.obyv.$^{-1}$), Graf 63. Nejvyšší produkce **směsného komunálního odpadu** na obyvatele byla evidována v Hl. m. Praha (269 kg.obyv.$^{-1}$) a v Ústeckém kraji (267 kg.obyv.$^{-1}$). Naopak nejmenší produkci komunálních odpadů měl kraj Plzeňský (525 kg.obyv.$^{-1}$) a Zlínský (536 kg.obyv.$^{-1}$). Tato produkce je ovlivňována různými faktory, mimo jiné i strukturou osídlení, důvodem vyšší produkce komunálního odpadu je i významná koncentrace zařízení služeb, jejichž odpady se vedle odpadů z domácností rovněž započítávají do produkce komunálních odpadů, ale také míra třídění odpadů a vysoká koncentrace obyvatel.

Graf 63

Produkce komunálních odpadů na obyvatele, produkce směsného komunálního odpadu na obyvatele v krajích [kg.obyv.$^{-1}$], 2024

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel Česka (střední stav). Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ISOH MŽP, ČSÚ

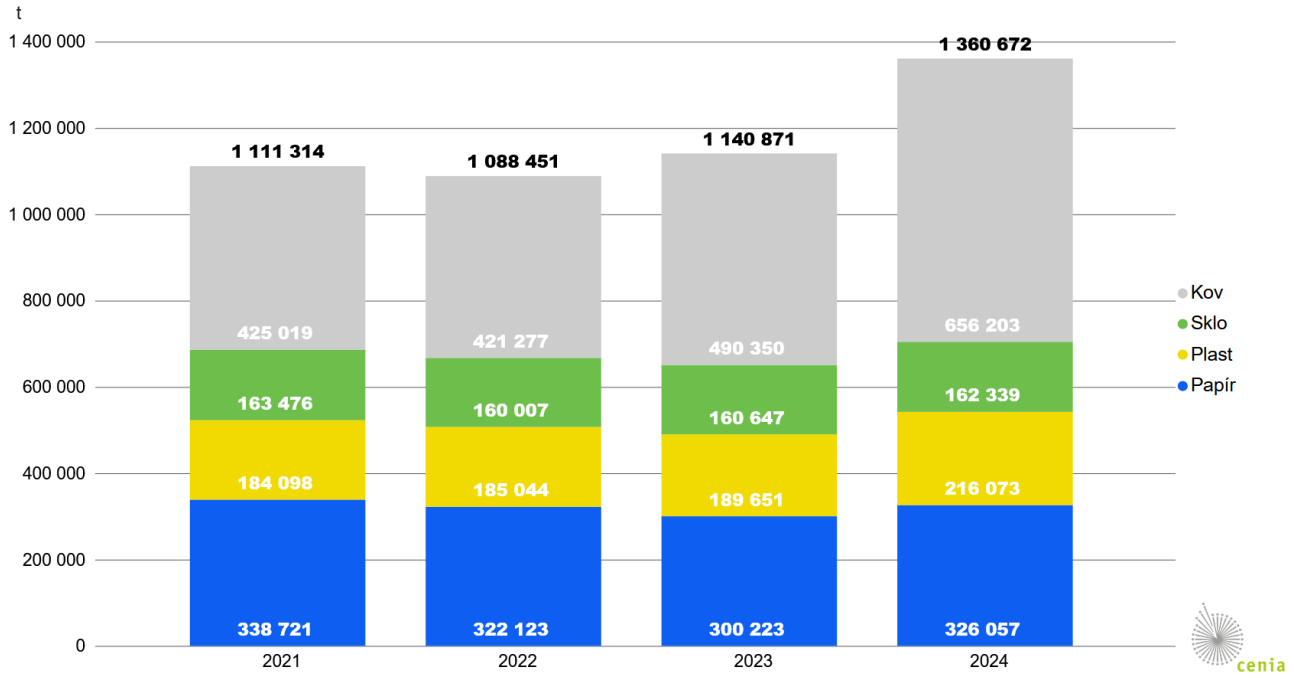
Mezi nejcharakterističtější projevy konzumní společnosti patří nárůst **produkce odpadů z obalů**. Mezi roky 2009 a 2024 vzrostla produkce obalových odpadů o 55,5 %. V roce 2024 bylo v Česku vyprodukováno 1 390,4 tis. t odpadů z obalů a v porovnání s rokem 2023 došlo k mírnému zvýšení o 1,6 %. Střednědobě lze však, i přes pokles v letech 2022–2023, pozorovat výrazně rostoucí trend. Z hlediska materiálové struktury složení odpadů z obalů jsou nejčastěji zastoupeny papírové či lepenkové obaly (v roce 2024 celkem 43,8 %), které jsou s velkým odstupem následovány plasty (20,8 %) a sklem (16,0 %).

S ohledem na výše uvedenou rostoucí produkci odpadů z obalů je třeba podporovat systémy **třídění (separace) odpadů**, v rámci kterých se produkované odpady oddělují pro jejich další využití. V roce 2024 bylo v obcích vytříděno celkem 1,4 mil. t odpadů (Graf 64), z toho 656 tis. t kovů, 326 tis. t papíru, 216 tis. t plastů a 162 tis. t skla. Účinnost separace v Česku se postupně zvyšuje a v roce 2024 činila 78 %.

Graf 64

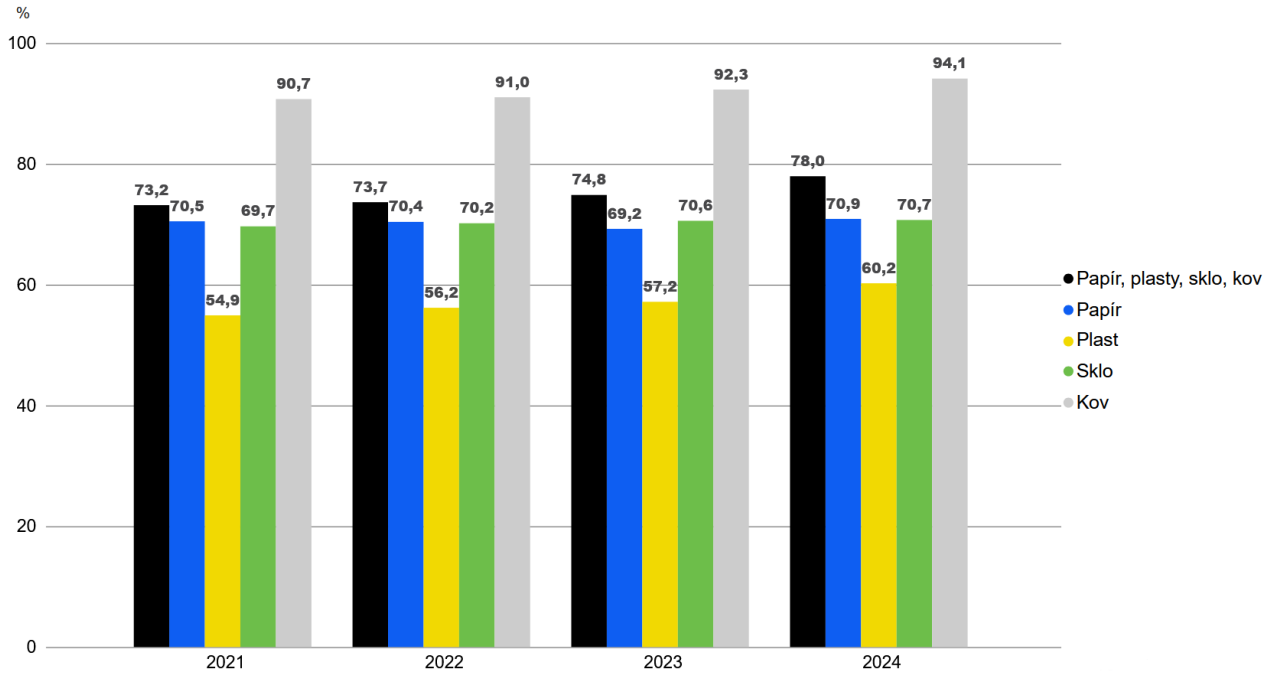
Separace papíru, plastu, skla a kovu z obcí [t/rok], účinnost separace v Česku [%], 2021–2024

Separace papíru, plastu, skla a kovu z obcí

Zdroj dat: ISOH MŽP

Účinnost separace

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ISOH MŽP

Šetrný přístup v oblasti produkce odpadů, resp. obalů je jedním z principů, který garantuje ekoznačení výrobků a služeb. **Ekoznačení (ecolabelling)** je označování výrobků a služeb, které jsou v průběhu celého životního cyklu prokazatelně šetrnější nejen k životnímu prostředí, ale i ke zdraví spotřebitele. Jejich kvalita přitom musí zůstat na velmi vysoké úrovni, užitné vlastnosti jsou testovány akreditovanými laboratořemi. Ekoznačky jsou udělovány po komplexním ověření celého životního cyklu produktu, certifikované výrobky nebo služby lze poznat podle jednoduchého a snadno zapamatovatelného symbolu, tzv. loga ekoznačky.

Ekoznačka **EU Ecolabel** je oficiální značkou Evropské unie pro výjimečnost v oblasti životního prostředí. Ryze českými, samostatnými značkami jsou pak v tomto ohledu **Ekologicky šetrný výrobek (EŠV)** a **Ekologicky šetrná služba (EŠS)**, jejichž garantem je Ministerstvo životního prostředí. Záleží jen na žadateli, zda chce svůj produkt certifikovat národní značkou, unijní, nebo oběma značkami.

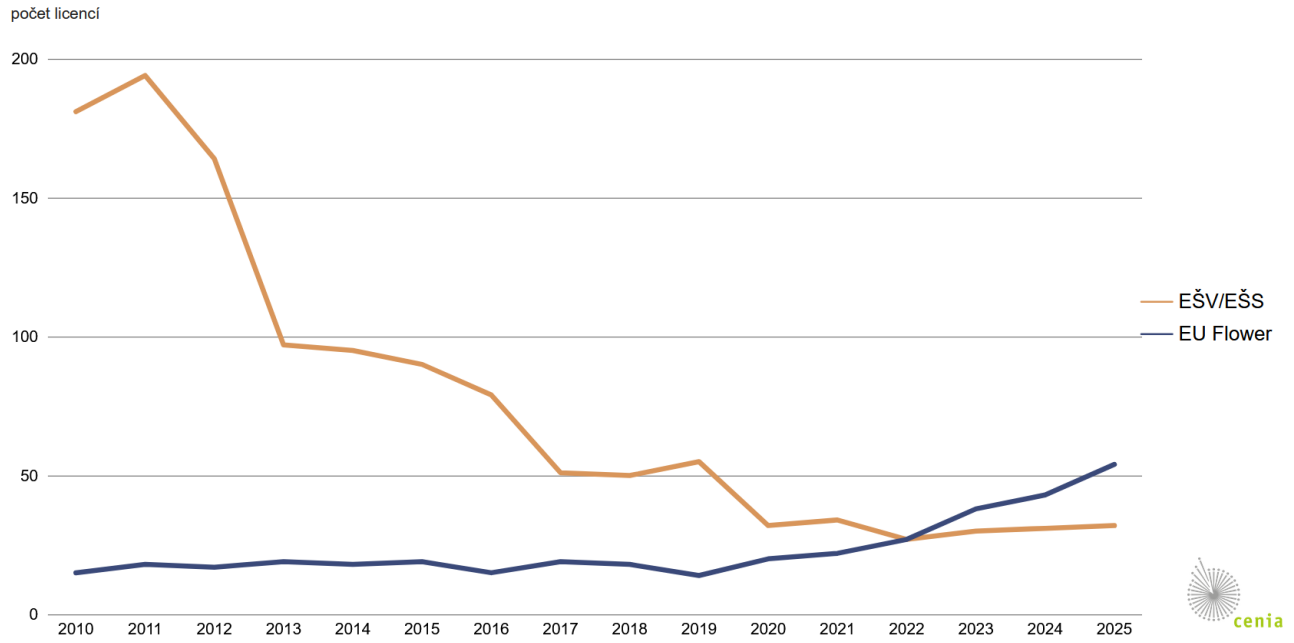
V roce 2025 bylo v Česku celkem **32 platných licencí** s 90 produkty certifikovanými ekoznačkou EŠV/EŠS, v případě ekoznačky EU Ecolabel se jednalo o **54 licencí** pro 5 325 certifikovaných produktů. Ve srovnání s rokem 2024 lze konstatovat rostoucí trend v případě počtu licencí u EU Ecolabel, zatímco počet licencí EŠV/EŠS spíše stagnuje (Graf 65). Je zřejmé, že při zachování současných trendů se v případě ekoznačky EŠV/EŠS nepodaří dosáhnout cílových hodnot stanovených pro rok 2030 (100 platných licencí), na rozdíl od ekoznačky EU Ecolabel, kde byl cíl 25 platných licencí již dříve dosažen. Za účelem zvýšení poptávky po produktech s ekoznačkou za strany spotřebitelů a zvýšení zájmu o ekoznačky ze strany výrobců pokračovala i v roce 2025 propagace ekoznačení. Ve spolupráci s programem Česká kvalita proběhly například online webináře pro všechny zájemce o ekoznačky, soutěže o certifikované produkty na sociálních sítích a televizní reportáže o úspěšných držitelích ekoznačky.

Kritéria pro certifikaci ekoznačkami jsou soustavně aktualizována dle nejnovějších poznatků a dostupných technologií tak, aby stále platilo, že ekoznačky jsou symbolem environmentální excelence a stimulují ekologické inovace. Na ekoznačky tak dosáhne jen 10–20 % produktů šetrných k životnímu prostředí. Na konci roku 2023 byla vydána nová kritéria pro savé hygienické výrobky a opakovaně použitelné menstruační kalíšky, s výrazně přísnějšími environmentálními limity a požadavky, přesto již 2 čeští výrobci modifikovali své výrobní postupy a ekoznačku podle této sady kritérií získali. Nejvíce platných licencí ekoznaček EŠV/EŠS a EU Ecolabel je nadále v kategoriích nábytku, papíru, kosmetiky a drogerie, rostoucí trend vykazují ale také kategorie turistického ubytování nebo maziv.

V mezinárodním kontextu lze porovnat počet licencí, resp. výrobků a služeb certifikovaných ekoznačkou EU Ecolabel v jednotlivých evropských zemích. V rámci celé EU27 bylo k září 2025 platných celkem 3 384 licencí pro 109 096 certifikovaných výrobků a služeb. Česko zaujalo 8. pozici v počtu certifikovaných výrobků a služeb mezi všemi zeměmi EU27.

Graf 65

Platné licence ekoznaček EŠV/EŠS a EU Ecolabel (resp. EU Flower) v Česku [počet], 2010–2025

Zdroj dat: MŽP

Dodržování hierarchie způsobů nakládání s odpady

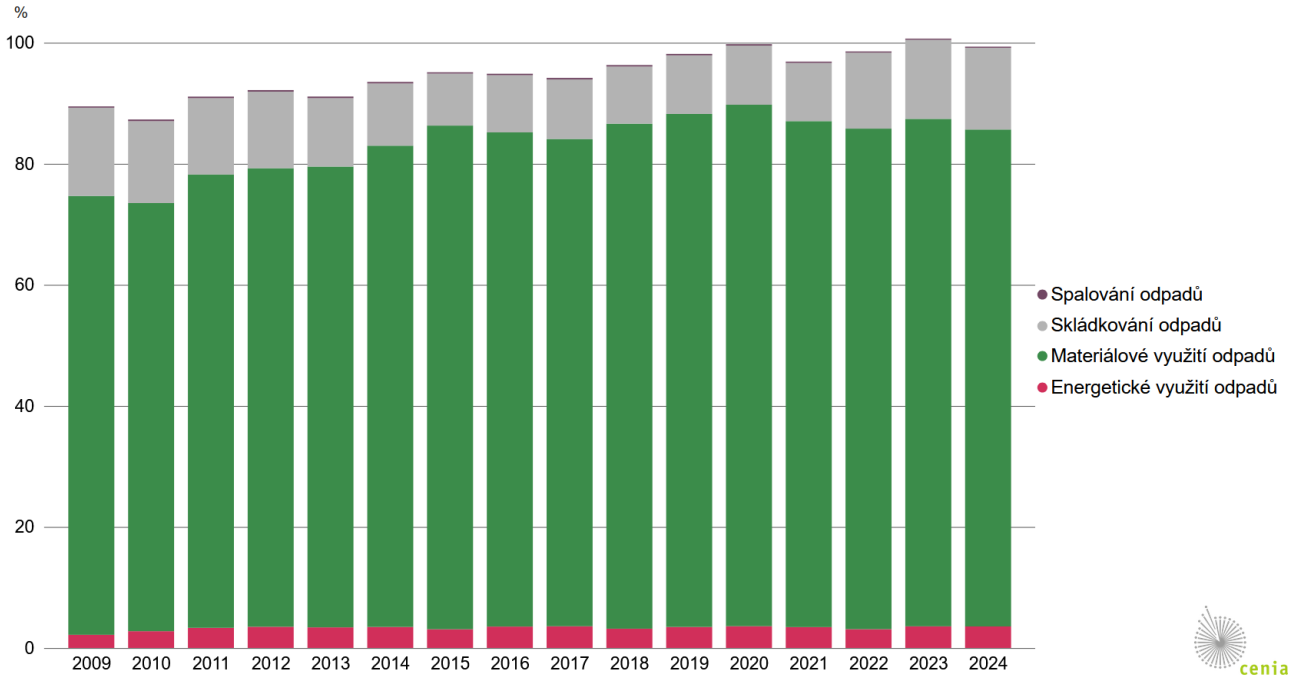
V **nakládání s odpady** dominuje jejich využití, především materiálové (Graf 66), v letech 2009–2024[77] se zvýšil podíl **materiálově využitých** odpadů k produkci odpadů ze 72,5 % na 82,1 % (tj. na 26 364,5 tis. t). **Energeticky využívána** je jen malá část z celkové produkce odpadů. Mezi lety 2009 a 2024 se podíl energeticky využitých odpadů zvýšil z 2,2 % na 3,6 % (tj. na 1 428,2 tis. t).

Nejčastějším způsobem odstranění odpadů je ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu, tedy **skládkování**. Tato skutečnost je v Česku přetrvávajícím významným problémem. Od roku 2009 podíl skládkování klesl ze 14,6 % na 13,5 % v roce 2024 a výrazně tak neklesá. V roce 2024 činilo množství odpadů odstraněných skládkováním 4 729,6 tis. t. Dalším způsobem odstranění odpadů je **spalování**. Každoročně je spalováním odstraněno cca 0,2 % vyprodukovaných odpadů, tedy zanedbatelný podíl (tj. 65,9 tis. t v roce 2024).

[77] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Graf 66

Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady k produkci odpadů v Česku [%], 2009–2024

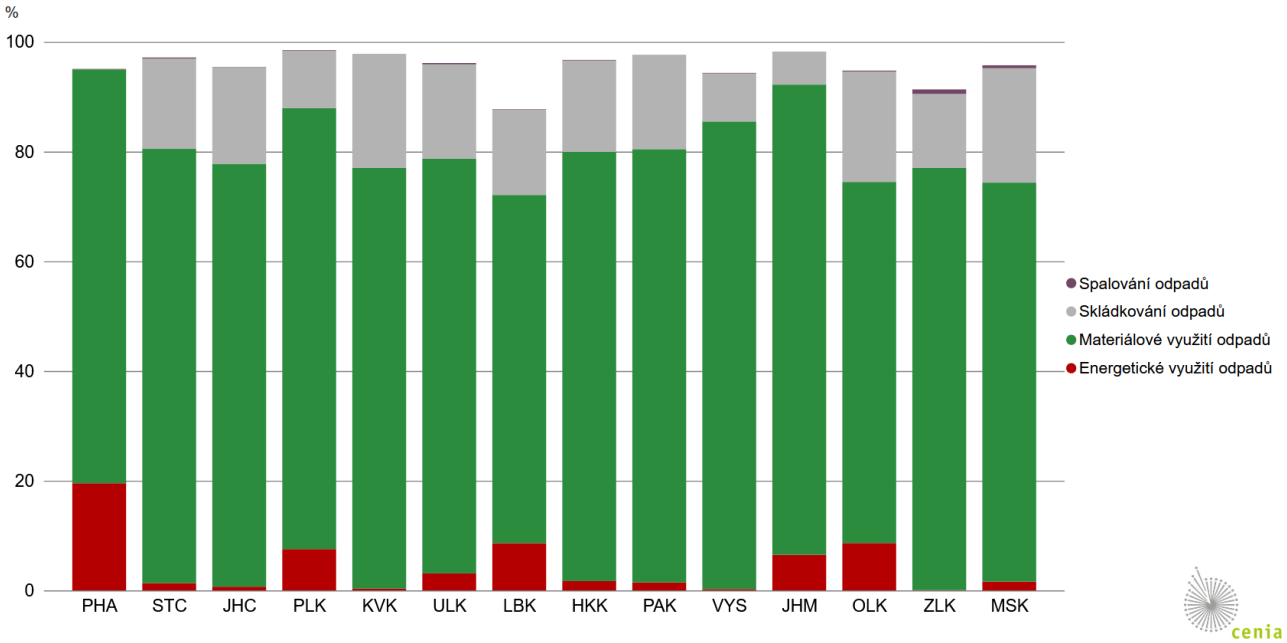
Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ISOH MŽP

Z **krajského pohledu a v porovnání s celkovým nakládáním s odpady** ve všech krajích jednoznačně převažuje materiálové využití odpadů na jejich celkovém nakládání (v rozmezí od 63,5 % v Libereckém kraji do 85,7 % v Jihomoravském kraji, Graf 67). Za zmínku rovněž stojí výraznější podíl energetického využití v Hl. m. Praha (19,5 %), a to na úkor téměř nulového podílu skládkování v tomto kraji. V ostatních krajích se podíl skládkování na celkovém nakládání s odpady pohyboval od 6,0 % v Jihomoravském kraji do 20,9 % v Moravskoslezském kraji.

Graf 67

Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady k celkovému nakládání s odpady v krajích [%], 2024

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ISOH MŽP

Cílem je další snižování podílu skládkování na celkové produkci odpadů ve prospěch materiálového a také energetického využití odpadů, tj. v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady. Přijatá legislativa přispívá k postupné změně, která napomáhá přechodu na oběhové hospodářství.

Komunální odpady[78] jsou specifickou skupinou odpadů, a to se odráží i ve způsobech **nakládání** s nimi. Na rozdíl od ostatních skupin odpadů zaujímá v tomto případě významný podíl jejich odstranění **skládkováním**. Od roku 2009 však podíl skládkovaných komunálních odpadů k produkci komunálních odpadů poklesl z 64,0 % na 41,9 % v roce 2024, ve srovnání s rokem 2023 pak pokles činil 0,5 p.b. (Graf 68).

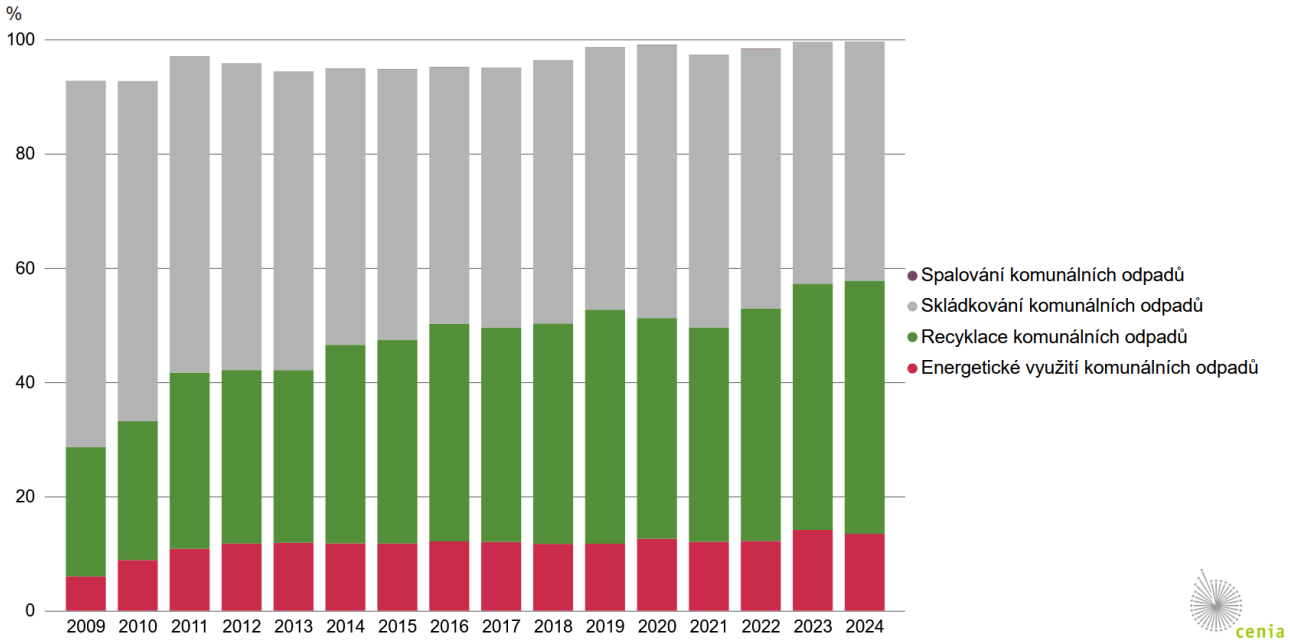
Odklonem od skládkování roste podíl **materiálově využitých (recyklovaných)** komunálních odpadů, který se od roku 2009 zvýšil z 22,7 % na 44,3 % v roce 2024, ve srovnání s rokem 2023 pak vzrostl o 1,2 p.b. Střednědobě má tento podíl rostoucí trend. Zároveň došlo ve srovnání s rokem 2009 i k nárůstu významu **energetického využití** komunálních odpadů z 6,0 % na 13,5 % v roce 2024, meziročně 2023–2024 však došlo k mírnému poklesu o 0,6 p.b.

Odlišná je situace u **spalování** (na rozdíl od energetického využití komunálních odpadů jsou komunální odpady pouze odstraněny spalováním, nejsou tedy nijak využity), kterým je nakládáno s prakticky zanedbatelným množstvím komunálních odpadů (0,01 % v roce 2024).

[78] *Z důvodu změny metodiky nejsou do nakládání s komunálními odpady a celkové produkce komunálních odpadů od roku 2020 započteny odpady katalogových čísel 20 02 02 (Zemina a kameny) a 20 03 06 (Odpad z čištění kanalizace).*

Graf 68

Podíl vybraných způsobů nakládání s komunálními odpady k produkci komunálních odpadů v Česku [%], 2009–2024

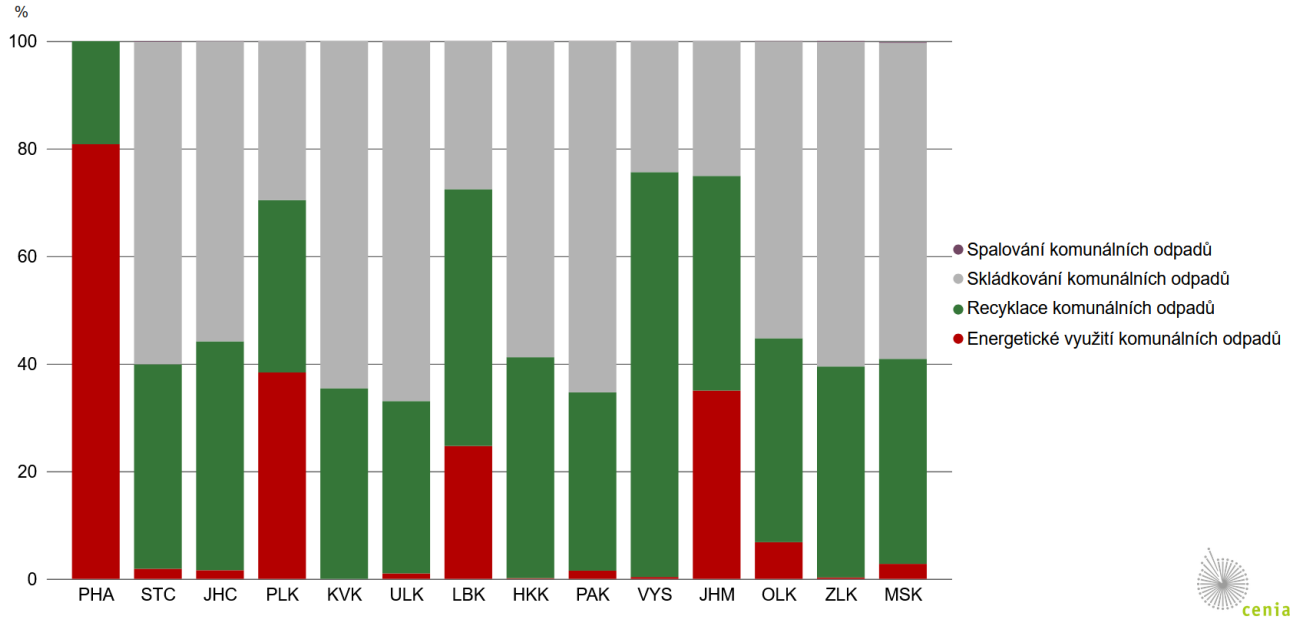
Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ISOH MŽP

Nakládání s komunálními odpady v jednotlivých krajích je poměrně variabilní s převažujícím podílem skládkování na celkovém nakládání ve většině krajů – nejvíce v kraji Ústeckém (66,9 %) a Pardubickém (65,3 %), nejméně v Praze (0 %) a v Kraji Vysočina (24,4 %). Za zmínku stojí významný podíl recyklace, resp. materiálového využití komunálních odpadů v Kraji Vysočina (75,3 %), dále pak dominantní podíl energetického využití v Hl. m. Praha (80,8 %) díky zpracování komunálních odpadů v Zařízení pro energetické využití odpadů (ZEVO) Malešice (Graf 69). Přítomnost ZEVO je patrná i v dalších krajích s výraznějším podílem energetického využití komunálních odpadů (Plzeňský, Jihomoravský a Liberecký kraj).

Graf 69

Podíl vybraných způsobů nakládání s komunálními odpady k celkovému nakládání s komunálními odpady v krajích [%], 2024

Data byla stanovena podle metodiky Soustavy indikátorů odpadového hospodářství platné pro daný rok. Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: ISOH MŽP

Situace v oblasti nakládání s komunálními odpady v Česku přesto není vyhovující, skládkování komunálních odpadů je nad úrovní průměru EU27 a recyklace pod průměrem. Cílem je razantnější snižování podílu skládkování na celkové produkci komunálních odpadů a současně zejména zvyšování jejich materiálového a rovněž energetického využití, a to v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady a s principy oběhového hospodářství spojenými s potřebou naplnění evropských cílů[79] oběhového hospodářství a cílů českého zákona o odpadech. Při pokračování stávajícího trendu bude náročné dosažení cílů pro recyklaci a skládkování komunálních odpadů pro roky 2030 a 2035.

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

[79] *Cíle pro komunální odpady jsou dány v zákoně č. 541/2020 Sb., o odpadech.*

3 Příroda a krajina

3.1 Ekologická stabilita krajiny a udržitelné hospodaření v krajině

Klíčová sdělení

- Dlouhodobě dochází k zastavování půdy, což brání jejímu budoucímu využití pro zemědělství nebo lesnictví. V období 2000–2025 se rozloha zastavěných ploch zvýšila o 4,7 %, zatímco ubylo 2,1 % zemědělských pozemků. Od roku 2018 intenzita záboru zemědělské půdy klesá. Zatímco za období 2005–2015 se rozloha ZPF snížila o 1,12 %, za období 2015–2025 to bylo 0,55 %.
- Nejzávažnějším způsobem degradace půd u nás je vodní eroze, kterou bylo v roce 2025 potenciálně ohroženo 46,9 % zemědělského půdního fondu (z toho 18,1 % extrémně). Ztráta produktivity půdy vlivem eroze je odhadována na 0,14 % za rok, což odpovídá ztrátě 265,5 mil. Kč za rok. Významným problémem je také eroze obděláváním (degradováno 31 % zemědělské půdy) a snížená retenční kapacita půd. Na zemědělské půdě navíc přetrvává lokální překračování preventivních hodnot organických polutantů.
- Spotřeba účinných látek obsažených v přípravcích na ochranu rostlin v období 2000–2025 postupně klesla o 16,7 % a v roce 2025 činila 3 574,8 t účinných látek (0,85 kg na 1 ha zemědělské půdy). V samotném roce 2025 však celková spotřeba na zemědělské půdě meziročně mírně vzrostla o 2,7 %, přičemž negativním trendem byl zejména nárůst spotřeby insekticidů o 12,6 %. Naopak spotřeba rodenticidů meziročně poklesla o přibližně 75 %.
- Trend spotřeby minerálních hnojiv za období 2000–2025 byl kolísavý, dlouhodobě však vykazuje rostoucí tendenci (zvýšení o 21,5 %). V roce 2025 se však spotřeba čistých živin v minerálních hnojivech oproti předchozímu roku snížila o 11,7 % na 97,4 $kg.ha^{-1}$ zemědělské půdy. Celkový vnos čistých živin ze statkových a organických hnojiv zůstává dlouhodobě na relativně vyrovnané úrovni (67,3 $kg.ha^{-1}$ v roce 2025).
- Ekologické zemědělství se v Česku nadále rozvíjí. Podíl půdy obhospodařované ekologickým způsobem v LPIS v roce 2025 činil 17,6 %, což je výrazně nad průměrem EU. Současný trend však nepředpokládá naplnění cíle 22 % do roku 2027. V Česku je ekologické zemědělství rozvinuté zejména u chovu dobytka. Významný podíl je tak dlouhodobě v Karlovarském kraji (60,8 %), kde převažuje pastva hospodářských zvířat. Pozitivním trendem v ochraně půdy je rozšiřování metod ochranného zpracování půdy (39 % orné půdy) a využívání technologií precizního zemědělství (30 % podniků v rostlinné výrobě).
- Z dlouhodobého hlediska zůstává zdravotní stav lesních porostů neuspokojivý. Dochází však ke snižování intenzity těžby dřeva v souvislosti s útlumem kůrovcové kalamity. V roce 2025 těžba klesla na 16,7 mil. m^3 a podíl nahodilé těžby se snížil na 31,6 %. V postižených oblastech dochází k rozsáhlé obnově lesů a podíl přirozené obnovy dosáhl rekordní hodnoty 30,6 %. Při umělé obnově sice nadále převažují jehličnany (56,3 %), celkový podíl listnatých porostů na druhové skladbě lesů však pozvolna stoupá a dosáhl 31,3 %. Díky klesající těžbě a obnově porostů se uhlíková bilance v sektoru LULUCF stala znovu zápornou (čisté ukládání uhlíku).

3.1 Ekologická stabilita krajiny a udržitelné hospodaření v krajině

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Rozloha zastavěné půdy a nepropustných povrchů	Retence vody v krajině se zvyšuje			Rozloha zastavěné plochy: index (2000=100) dosáhl 104,7 254,7 m² nepropustných povrchů na obyvatele	
Znečištění zemědělské půdy	Degradace půd se snižuje			Preventivní hodnota na orné půdě překročena u: PCB: 5,7 % vzorků, PAH: 11,4 % vzorků, DDT: 11,4 % vzorků	
Eroze zemědělské půdy	Degradace půd se snižuje			316 erozních událostí	
Spotřeba hnojiv a přípravků na ochranu rostlin	Degradace půd se snižuje			Spotřeba účinných látek obsažených v přípravcích na ochranu rostlin: 3 574,8 tis. kg účinných látek. Spotřeba minerálních hnojiv: 97,4 kg čistých živin.ha^{-1}.	
Rozloha zemědělského půdního fondu	Zpomalení ztráty ZPF na 0,25 % ZPF za období 2020–2030[80]			Pokles ZPF 0,55 % v letech 2015–2025	
Ekologické zemědělství	Dosáhnout 22% podílu ekologických ploch na celkové zemědělské půdě v roce 2027			17,6 %	
Průměrná velikost půdních bloků	Mimoprodukční funkce a ekosystémové služby krajiny jsou posíleny			5,2 ha	
Krajinné prvky na zemědělské půdě	Mimoprodukční funkce a ekosystémové služby krajiny jsou posíleny			0,3 % zemědělské půdy	

[80] *Cílová hodnota indikátoru dle SPŽP.*

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Zdravotní stav lesů	Mimoprodukční funkce a ekosystémové služby krajiny jsou posíleny			Ve třídách defoliace 2–4 79,4 % jehličnanů a 36,2 % listnáčů (60 a více let); 33,5 % jehličnanů a 26,7 % listnáčů (do 59 let)	
Využívání přirozené obnovy v lesích	Mimoprodukční funkce a ekosystémové služby krajiny jsou posíleny			30,6 %	
Mrtvé dřevo	Mimoprodukční funkce a ekosystémové služby krajiny jsou posíleny			19,2 $m^3.ha^{-1}$	
Druhová skladba lesů	Doporučené zastoupení listnatých dřevin v lesích 35,6 %[81]			31,3 % listnáčů	

Využití území

Nezbytným předpokladem udržitelného a konkurenceschopného hospodářství jsou zdravé, odolné a produktivní ekosystémy, které jsou schopné poskytovat širokou škálu ekosystémových služeb, a to pro současné i budoucí generace. Jedním z nejzávažnějších projevů oslabení ekologické stability krajiny je snížení její přirozené retenční a akumulační schopnosti. Schopnost krajiny zadržet srážky a tím zpomalit odtok povrchové vody je nepříznivě ovlivněna nárůstem nepropustných povrchů, a v určitých případech nevhodným hospodařením na zemědělské půdě a v lesích, kde dochází ke zrychlení povrchového odtoku vody a půdní erozi. Probíhající změna klimatu vede k častějšímu vzniku povodní a sucha, retence a akumulace vody v krajině tak bude hrát i v budoucnu stále významnější roli.

Zřetelnými dlouhodobými trendy ve využití území v Česku je **pokles výměry zemědělské půdy a nárůst zastavěných ploch** (Graf 70). V období 2000–2025 se rozloha zastavěných ploch zvýšila o 4,7 %, přičemž ubylo 2,1 % zemědělských pozemků. V roce 2024[82] bylo ze zemědělského půdního fondu (ZPF) trvale odejmuto celkem 758,7 ha půdy, nejvíce pro bytovou výstavbu (193,1 ha) a pro výrobu a skladování (175,9 ha). Od roku 2018 intenzita záboru zemědělské půdy klesá. Zatímco za období 2005–2015 se rozloha ZPF snížila o 1,12 %, za období 2015–2025 to bylo 0,55 %. Cílová hodnota indikátoru dle SPŽP pro období 2020–2030 činí 0,25 %. Současný trend zaostává za touto úrovní a úbytek zemědělské půdy je tak nadále příliš rychlý.

Rozloha **nepropustných povrchů** je v Česku dlouhodobě mírně vyšší než průměr EU. Podle dat EEA za rok 2018 připadalo v Česku na jednoho obyvatele přibližně 254,7 m² nepropustných povrchů, zatímco průměr EU činil 250,0 m² na obyvatele, což odráží relativně vysoký rozsah zastavěných a zpevněných ploch v poměru k počtu obyvatel.

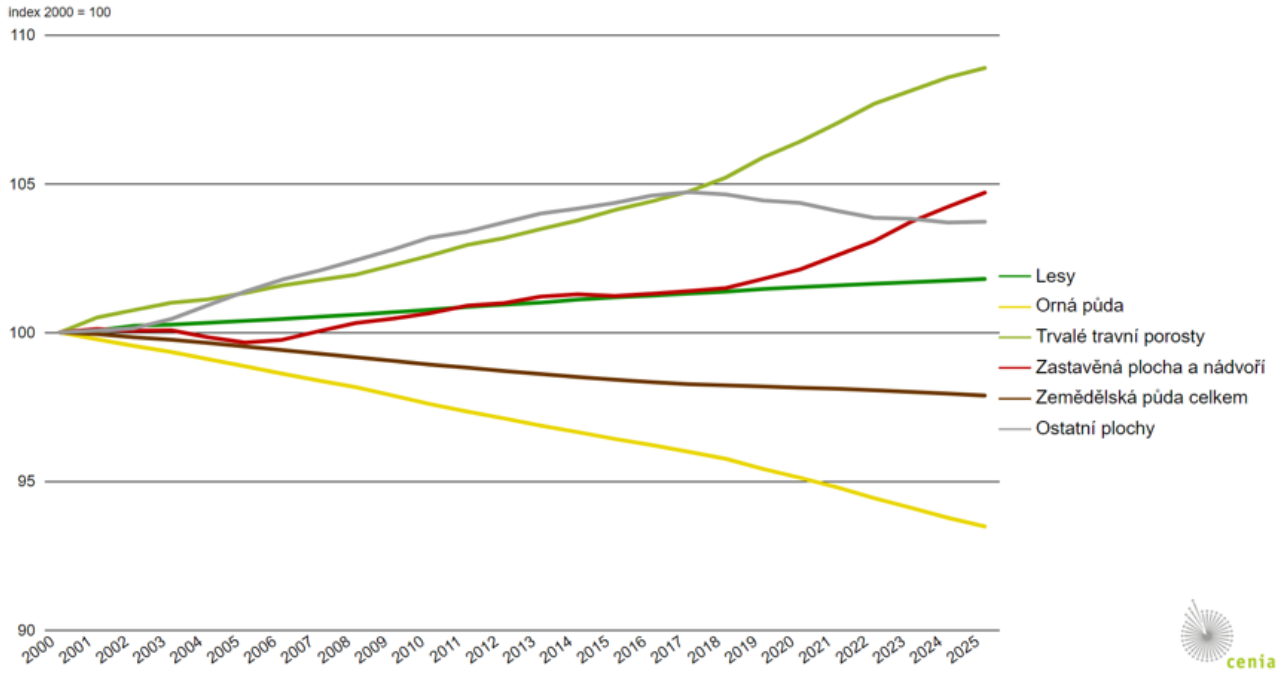
[81] *Cílová hodnota indikátoru dle SPŽP.*

[82] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Zastavěná půda ztrácí svou produkční funkci, což brání jejímu budoucímu využití pro zemědělství nebo lesnictví. Nepropustné povrchy navíc zamezují infiltraci srážkových vod do půdy a ztrácejí schopnost regulovat mikroklima. Nová sídelní a dopravní infrastruktura má nepříznivý vliv také na druhovou rozmanitost, protože zvyšuje fragmentaci krajiny a generuje další dopravu, což vytváří hluk a znečištění. Intenzivní využívání krajiny vede k homogenizaci krajiny a ke ztrátě a degradaci přírodních stanovišť a biotopů druhů (viz kap. 3.2). Tento vývoj představuje výzvu i z hlediska evropských závazků. Strategie EU pro půdu do roku 2030 vyzývá členské státy k postupnému snižování záboru s cílem dosáhnout tzv. nulového čistého záboru půdy (no net land take) do roku 2050[83]. K dosažení tohoto stavu bude nutné upřednostnit recyklaci půdy a revitalizaci brownfieldů před zástavbou na zelené louce.

Graf 70

Využití území [index, 2000 = 100], 2000–2025

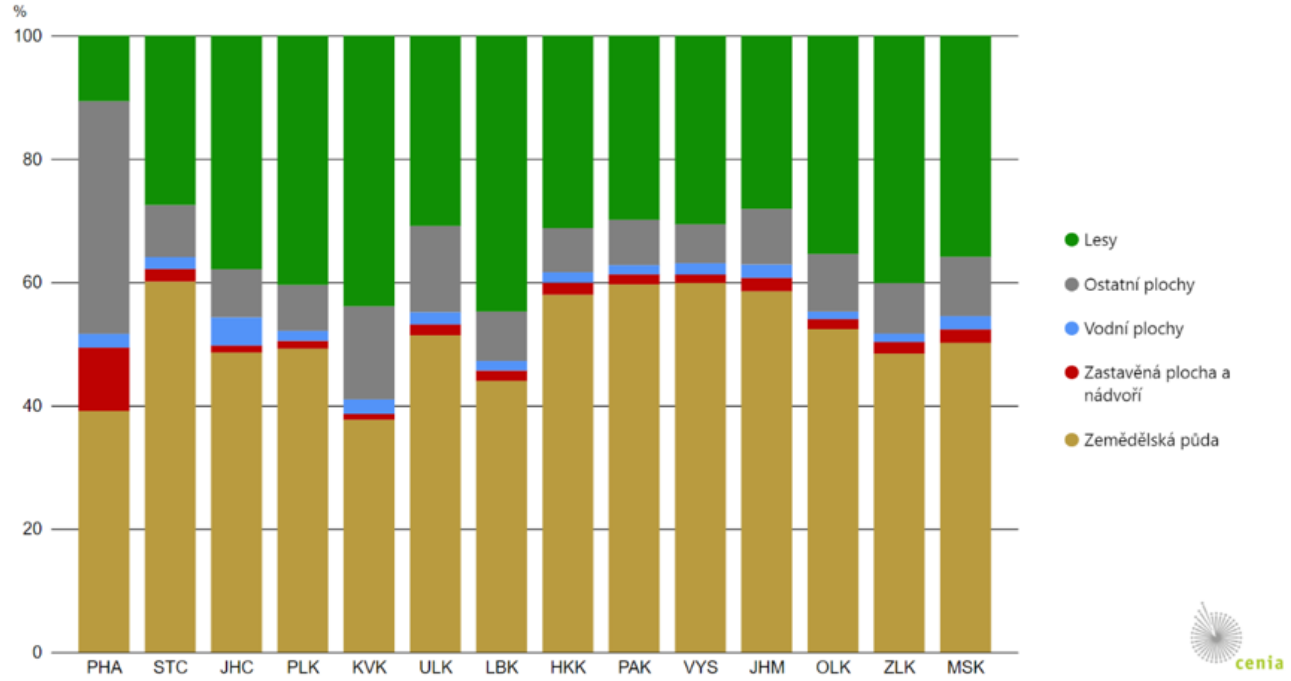
Zdroj dat: ČÚZK

Struktura využití území vykazuje napříč Českem značné **regionální odlišnosti**, které přímo odrážejí přírodní podmínky, charakter místního hospodářství a úroveň urbanizace (Graf 71). Nejvyšší celkový podíl zemědělské půdy vykazují kraje Středočeský, Vysočina, Pardubický, Jihomoravský a Královéhradecký. V podílu intenzivně využívané orné půdy dominují kraje Jihomoravský a Středočeský. Jihomoravský kraj má navíc výsadní postavení v zastoupení trvalých kultur, neboť se na jeho území koncentruje naprostá většina českých vinic. Vysokým podílem trvalých kultur se vyznačuje také Ústecký kraj, ve kterém se nachází většina rozlohy tuzemských chmelnic. Odlišný charakter má zemědělská půda v krajích Karlovarském a Libereckém, kde dominují trvalé travní porosty (louky a pastviny). Z hlediska antropogenní zátěže má specifické postavení Hlavní město Praha jakožto největší městská aglomerace, kde logicky dominují zastavěné a ostatní plochy. Zvýšený podíl umělých povrchů však vykazují také kraje Karlovarský a Ústecký, což je důsledek rozsáhlé průmyslové a historické těžební činnosti. Na území Jihočeského kraje se nachází největší podíl vodních ploch z celkové rozlohy.

[83] *Evropská komise, Strategie EU pro půdu do roku 2030. Více na: https://environment.ec.europa.eu/topics/soil-health/soil-strategy-2030_en.*

Graf 71

Využití území v krajích [%], 2025

Zdroj dat: ČÚZK

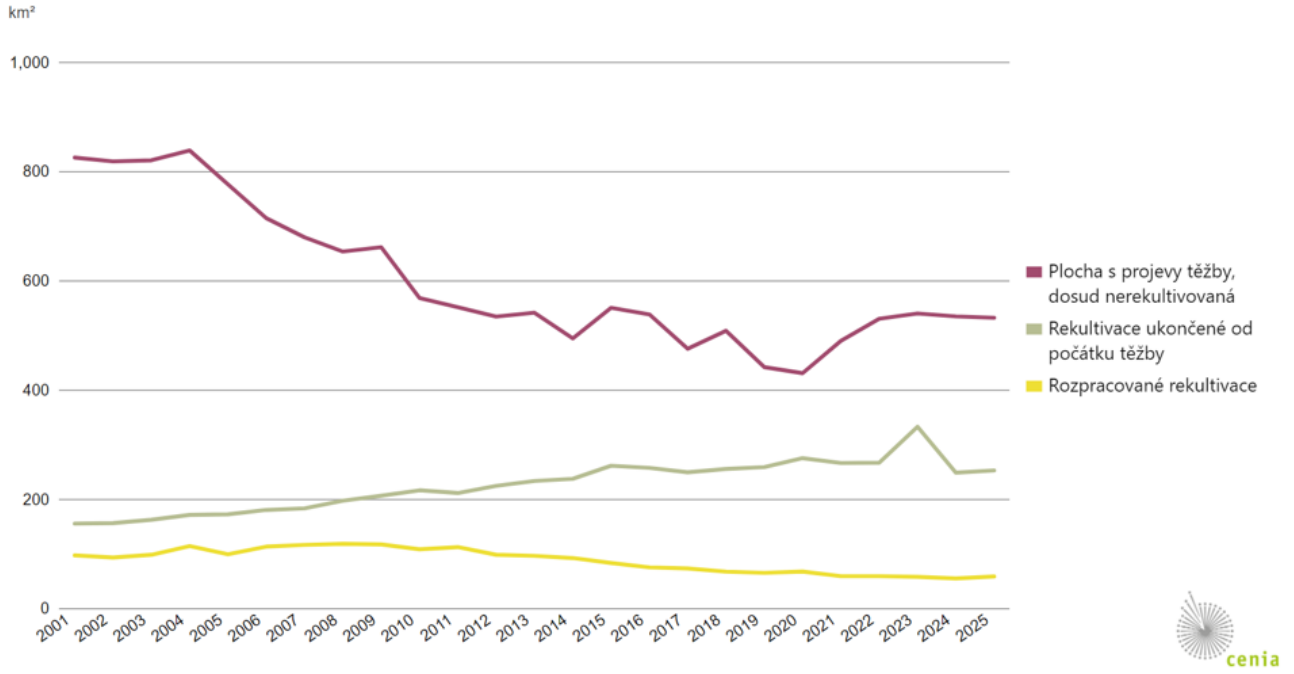
Rekultivace po těžbě nerostných surovin

Využití území pro **těžbu nerostných surovin** může způsobovat degradaci půd ve velké míře, neboť se při ní v těžených ložiscích přemisťují značné objemy hornin. V největších objemech se v Česku těží stavební materiál, kde jsou nejvýznamnějšími komoditami stavební kámen a štěrkopísky. Z energetických surovin je významná těžba hnědého a černého uhlí. Hnědé uhlí se dobývá povrchově, a to v severočeské a sokolovské pánvi. Černé uhlí se do roku 2025 těžilo v hornoslezské pánvi, a to hlubinným způsobem.

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), nařizuje těžebním společnostem **rekultivovat území dotčená těžbou** a vytvářet pro tuto rekultivaci finanční rezervy. Plocha ovlivněná těžbou od roku 2001 dlouhodobě klesá, ovšem v posledních letech (od roku 2020) mírně vzrostla v závislosti na zvýšení těžby stavebních a energetických surovin (Graf 72). V roce 2025 bylo celkem 531,7 km^2 dosud nerekultivovaných ploch. Při rekultivacích se stále častěji uplatňuje přirozená sukcese, jejímž výsledkem jsou během krátké doby plochy s vysokou přírodní hodnotou. Kladný vliv na životní prostředí má rovněž hydrická rekultivace území dotčeného těžbou, která zadržuje vodu v krajině, a vytváří tak zdroje pitné vody nebo vítané krajinotvorné prvky, na které jsou vázány mokřadní biotopy.

Graf 72

Rekultivace po těžbě nerostných surovin [km²], 2001–2025

Zdroj dat: ČGS

Stav půdy

Půda je vzhledem k mimořádně pomalé rychlosti svého vzniku prakticky neobnovitelným zdrojem a představuje základní předpoklad pro produkci potravin, udržení vodního režimu krajiny i fungování ekosystémů. Je proto strategicky cenným přírodním kapitálem, jehož ochrana patří mezi klíčové priority. Její degradací dochází k trvalé ztrátě těchto funkcí i schopnosti krajiny reagovat na environmentální změny. Rozsah následků zemědělského sucha v současnosti roste nejen vzhledem k nepříznivému vývoji klimatických podmínek, ale rovněž v přímé souvislosti s degradací zemědělské půdy a jejím plošným úbytkem.

Potenciální **retence vody** zemědělských půd v Česku je značná a odpovídá přibližně hodnotě 8,4 mld. m³. Podle hydrologických a pedologických analýz je však tento objem přibližně o 40 % menší, než by odpovídalo stavu půdy před rokem 1950 – tedy před obdobím, kdy byla krajina systematicky odvodňována, zcelována do velkých půdních bloků a obdělávána s uplatněním těžké zemědělské mechanizace. Rozdíl mezi stávajícím stavem a potenciální retenční kapacitou půdy činí přibližně 3 mld. m³, což odpovídá zhruba celkovému objemu všech přehradních nádrží v Česku[84].

Zásadní charakteristikou půdních ekosystémů definující jejich schopnost plnit produkční funkce a odolnost je **obsah organické hmoty** v půdě. V Česku vykazuje 55,8 % zemědělských ploch obsah organických látek[85] v kategorii nízký až nižší střední. Úbytek organické hmoty v půdě je způsoben intenzivním zemědělstvím, při němž odvodnění a zvýšená aerace půdy způsobují útlum humifikace organických zbytků a podporují jejich mineralizaci. Významným zdrojem organické hmoty pro půdu jsou statková a další organická hnojiva. Dostupnost statkových hnojiv přitom souvisí s úrovní živočišné výroby. Vzhledem k tomu, že jejich produkce

[84] *Ministerstvo zemědělství. Koncepce ochrany před následky sucha pro území ČR na období 2023–2027, 2023. Dostupné online: https://mze.gov.cz/public/portal/mze/-q361833---L5Pr0zqA/koncepce-ochrany-pred-nasledky-sucha-pro?_linka=a559482.*

[85] *Pro vyhodnocení byl využit systém bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) a data půdních sond týkající se obsahu organických látek (obsah oxidovatelného uhlíku – Cox a obsah humusu) byla seskupena pod taxonomicky odpovídající hlavní půdní jednotky (HPJ) systému, tedy 2. a 3. číslici kódu BPEJ.*

nedokáže pokrýt celkovou potřebu organické hmoty, je pro udržení kvality půd nezbytné jejich nedostatek doplňovat vhodnými agrotechnickými postupy, jako je zelené hnojení, pěstování meziplodin a ponechávání posklizňových zbytků.

Nejzávažnějším způsobem **degradace půd** u nás je **eroze**, vůči které je Česko zranitelné vzhledem ke kombinaci přírodních podmínek a způsobu využívání a obhospodařování půdy. Důležitým aspektem je také struktura zemědělské půdy charakterizovaná velkými poli s absencí krajinných prvků jako např. zasakovacích pásů, větrolamů. Navíc v důsledku změny klimatu dochází ke zvyšování rizika vzniku erozních událostí z důvodu výskytu lokálních srážek s vysokou intenzitou po obdobích sucha.

Ztráta produktivity půdy vlivem eroze je v Česku odhadována na 0,14 % za rok, což odpovídá ztrátě 265,5 mil. Kč za rok[86]. Pokles produkčního potenciálu zemědělské půdy lze částečně sledovat také prostřednictvím aktualizace bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ). V roce 2024[87] došlo v rámci katastrálních území, ve kterých byla provedena rebonitace BPEJ, k meziročnímu snížení průměrné úřední ceny zemědělské půdy o 2,7 %, což odráží změny v hodnocení bonity půd[88]. Kromě ztráty půdy způsobuje smyv půdních částic také znečištění povrchových vod a zanášení vodních nádrží. Odnos bahna a půdy z polí při přívalových deštích generuje také masivní sekundární škody na obecním i privátním majetku – od zanášení kanalizačních sítí a poškozování místních komunikací až po přímé zatápění sklepů, zahrad a obytných prostor.

Dle údajů za rok 2025 je **vodní erozí**, vyjádřenou dlouhodobým potenciálním smyvem (G)[89] vyšším než 2,1 $t.ha^{-1}.rok^{-1}$ (tzn. nad spodní hranicí středně ohrožené půdy), **ohroženo** 46,9 % zemědělského půdního fondu (ZPF), přičemž v 18,1 % se jedná o extrémní ohrožení (G vyšší než 10,1 $t.ha^{-1}.rok^{-1}$). Dlouhodobě jsou nejvíce ohroženy oblasti lemující moravské úvaly a pahorkatiny a vrchoviny Česka. **Větrnou erozí**[90] je potenciálně **ohroženo** 29,4 % zemědělské půdy a z toho 3,5 % představují půdy nejohroženější, které se nacházejí zejména v rovinatých oblastech na jižní Moravě a v Polabí.

Dle monitoringu eroze dlouhodobě nejvíce **erozních událostí** nastává v Kraji Vysočina (Obr. 15), nejčastěji na plochách s kukuřicí (43,0 % všech zaznamenaných erozních událostí)[91]. Zavádění účinných půdoochranných technologií je však třeba provádět bez ohledu na typ plodiny. Převážná část erozních událostí nastává u dílů půdních bloků bez aplikovaných půdoochranných technologií, a především na půdách bez pokryvu s dosud nezapojeným porostem plodiny (50–55 % případů). Data zdůrazňují naléhavou potřebu zavést obecně účinná opatření pro zvýšení drsnosti půdy a pokryvu půdy, prokořenění a pro zvýšení stability půdních agregátů v době setí hlavní plodiny. Výsledky rovněž ukazují, že nejvyšší počet erozních událostí nastává na půdních blocích s odtokovou délkou přesahující 200 m a na velkých půdních blocích nad 10 ha, což potvrzuje potřebu

---

[86] Údaje za rok 2010: Panagos P., Standardi G., Borrelli P., Lugato E., Montanarella L., Bosello F. Cost of agricultural productivity loss due to soil erosion in the European Union: From direct cost evaluation approaches to the use of macroeconomic models. LandDegrad Dev. 2018, 29, 471–484. DOI: https://doi.org/10.1002/ldr.2879.

[87] Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

[88] Ministerstvo zemědělství. Zpráva o stavu zemědělství České republiky za rok 2024, 2025. Dostupné online: https://mze.gov.cz/public/portal/mze/-a80228---Wr7HZbnZ/zelena-zprava-2024?_linka=a675694.

[89] Výpočet průměrné dlouhodobé ztráty půdy G vychází z univerzální rovnice ztráty půdy (USLE): $G = R \times K \times L \times S \times C \times P$ [$t.ha^{-1}.rok^{-1}$]. Jako vstupy do rovnice jsou zahrnuty tyto faktory: dle klimatu regionalizovaný faktor erozní účinnosti přívalového deště na ornou půdu dle LPIS (R), faktor erodovatelnosti půdy (K), faktor délky svahu (L), faktor sklonu svahu (S), faktor ochranného vlivu vegetace stanovený podle klimatických regionů (C) a faktor účinnosti protierozních opatření (P). Potenciální ohroženost vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvem je vypočítána na základě dlouhodobě stanovených regionalizovaných faktorů, a tudíž se v průběhu let příliš nemění.

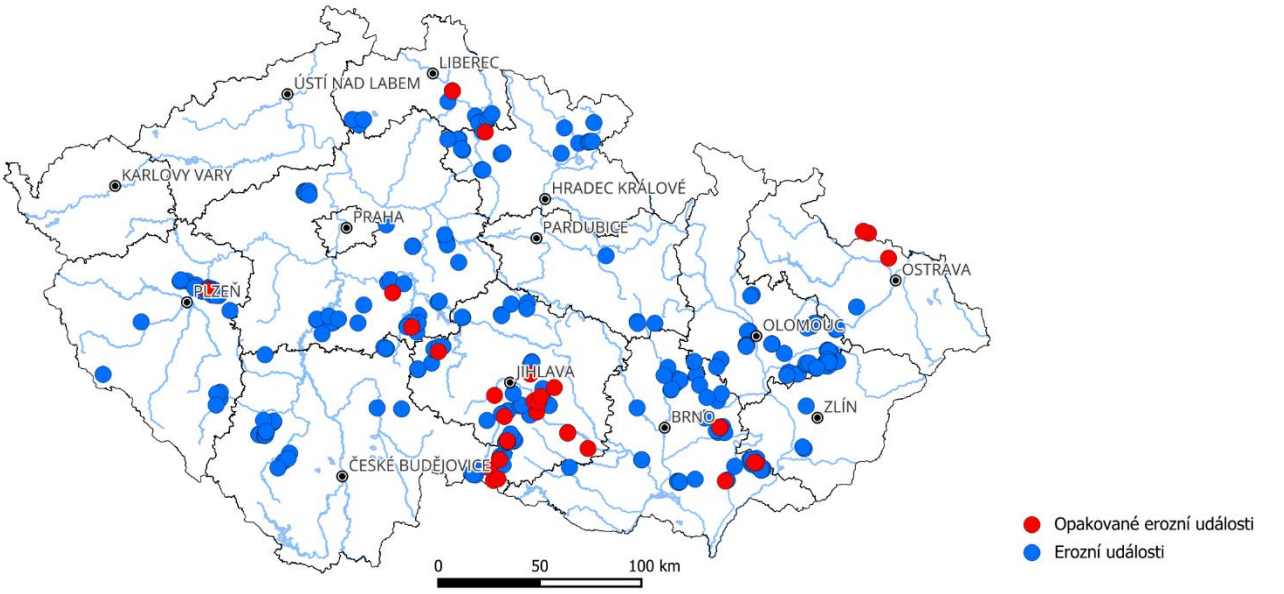
[90] Využita metodika stanovení potenciální ohroženosti půdy větrnou erozí. Z údajů BPEJ byly využity údaje o klimatických regionech (suma denních teplot nad 10 °C, průměrná vláhová jistota za vegetační období, pravděpodobnost výskytu suchých vegetačních období, průměrné roční teploty, roční úhrn srážek) a údaje o hlavních půdních jednotkách (genetický půdní typ, půdotvorný substrát, zrnitost, skeletovitost, stupeň hydromorfismu). Výsledné hodnocení je vyjádřeno součinem faktoru klimatického regionu a faktoru hlavní půdní jednotky.

[91] Přehled zaznamenaných erozních událostí je dostupný na webovém portále monitoringu eroze zemědělské půdy: https://me.vumop.cz/app/.

jejich členění a diverzifikace osevních postupů. Současně jsou však v zemědělství uplatňována protierozní opatření, zejména prostřednictvím standardů podmíněnosti, pozemkových úprav a podpory ochranných způsobů hospodaření.

Obr. 12

Zaznamenané erozní události, 2025

Zdroj dat: VÚMOP, v.v.i.

Ztráty související s degradací půdy v EU činí odhadem více než 50 miliard EUR ročně. V EU27 a Spojeném království ukazují aktualizovaná modelová data, že přibližně 25 % území vykazuje míru ztráty půdy **vodní erozí** přesahující doporučenou udržitelnou hranici (2 $t.ha^{-1}$ za rok) a více než 6 % zemědělských ploch trpí dokonce závažnou erozí s úbytkem přesahujícím 11 $t.ha^{-1}$ za rok[92]. Nejvíce ohrožené jsou půdy především v oblasti jižní Evropy (Itálie, Slovinsko, Řecko).

Větrnou erozí, kterou bylo dle odhadu ohroženo přibližně 9,6 % území EU27 a Spojeného království, jsou nejvíce ohrožené písčité půdy charakteristické pro ledovcová ložiska severních zemí (Dánsko, Německo, Nizozemsko, Skandinávie a oblast Baltského moře)[93].

Data Evropské observatoře pro půdu (EUSO)[94] nově poukazují na **erozi způsobenou obděláváním** (tillage erosion), kterou způsobuje orba a mechanické zásahy. Česko patří v rámci EU mezi státy, které jsou tímto typem eroze zasaženy vůbec nejvíce (degradováno 31 % zemědělské půdy). Česko tak vykazuje podobný podíl degradace jako Itálie, Španělsko, Bulharsko nebo Portugalsko. Hůře je na tom z vybraných států například Lucembursko (43 %), naopak v rovinatém Nizozemsku se jedná o 9 %[95]. Do budoucna se navíc v souvislosti se změnou klimatu očekává zvyšování ohroženosti půd vodní erozí vlivem rostoucí extremity srážek a vlivem

---

[92] *Panagos, P., Ballabio, C., Poesen, J., Lugato, E., Scarpa, S., Montanarella, L., Borrelli, P. A Soil Erosion Indicator for Supporting Agricultural, Environmental and Climate Policies in the European Union, Remote Sensing, 2020, 12(9): 1365. DOI: https://doi.org/10.3390/rs12091365.*

[93] *Borelli et al. A New Assessment of Soil Loss Due to Wind Erosion in European Agricultural Soils Using a Quantitative Spatially Distributed Modelling Approach. Land degradation & development, 2017, 28(1): 335-344. DOI: https://doi.org/10.1002/ldr.2588.*

[94] *Evropská observatoř pro půdu (EUSO). EU Soil Observatory Dashboard. Dostupné z: https://esdac.jrc.ec.europa.eu/esdacviewer/euso-dashboard/.*

[95] *Borrelli, P., Panagos, P., Alewell, C., Ballabio, C., de Oliveira Fagundes, H., Haregeweyn, N., Lugato, E., Maerker, M., Poesen, J., Vanmaercke, M. and Robinson, D. A. Policy implications of multiple concurrent soil erosion processes in European farmland. Nature Sustainability, 2022. DOI: https://doi.org/10.1038/s41893-022-00988-4.*

změn ve využití půd. Předpokládá se, že **ztráta půdy vodní erozí vzroste** v EU a Spojeném království do roku 2050 o 13–22,5 % ve srovnání s výchozím rokem 2016[96].

Mezi jevy, které způsobují degradaci půd, patří **utužení půdy**, které negativně ovlivňuje produkční i mimoprodukční vlastnosti půdy. Utužená půda má omezenou schopnost vsakovat srážky, čímž se zvyšuje povrchový odtok a riziko eroze. Dochází rovněž k narušení vodního, vzdušného i teplotního režimu, což potlačuje přirozené půdní procesy a vede ke snížení obsahu organické hmoty. Potenciální zranitelnost půdy spodních vrstev utužením je částečně dána typem půd – tzv. genetické utužení, které je typické pro půdy s vyšším obsahem jílu. Z celkové rozlohy půd ohrožené utužením představuje genetické utužení jen 30 %, zatímco utužení způsobené intenzivním hospodařením tvoří 70 %. U zemědělských půd byla vyhodnocena vysoká potenciální zranitelnost spodních vrstev utužením u 16,1 % rozlohy zemědělské půdy.

Kvalitu zemědělské půdy negativně ovlivňuje obsah **rizikových látek v půdě**[97], které se do půdy a sedimentů dostávají antropogenní činností. Přítomnost rizikových prvků a látek v půdě nemusí nutně souviset se zemědělskou činností, a pokud ano, pak je důsledkem zejména aplikace přípravků na ochranu rostlin, kalů z čistíren odpadních vod či sedimentů z vodních nádrží a toků. Půdy v Česku nejsou významně kontaminovány, nicméně s překročením hygienických limitů se lze setkat na některých lokalitách v blízkosti průmyslových areálů a vojenských újezdů. Zvýšené obsahy kontaminantů lze najít také ve fluvizemích v okolí některých vodních toků.

Na základě výsledků stanovení obsahu rizikových prvků v půdě při extrakci lučavkou královskou, byly v období 1998–2025 nejvíce problémové obsahy **kadmia** s 12,8 % nadlimitních vzorků za všechny půdy (tj. za lehké i ostatní druhy půd, které zahrnují půdy písčito-hlinité, hlinité, jílovitohlinité a jílovité), dále **arsenu** (10,1 %) a **niklu** (9,7 %).

U **organických polutantů**[98] byl v minulých letech největší podíl vzorků překračujících preventivní hodnoty naměřen u sumy 12 PAU. PAU vznikají i přírodními procesy, ale v současné době se v životním prostředí vyskytují ve vyšší míře, mimo jiné následkem lidské činnosti, především vlivem nedokonalého spalování uhlíkatých paliv. Mají vysokou schopnost bioakumulace a v závislosti na struktuře mají některé z nich karcinogenní účinky. V roce 2025 došlo k překročení na čtyřech vybraných pozorovacích plochách orné půdy a na jedné ploše trvalého travního porostu (Obr. 16). Obsah DDT byl překročen v orné půdě na čtyřech lokalitách. Limit pro obsah PCB v orné půdě byl překročen na dvou monitorovacích plochách.

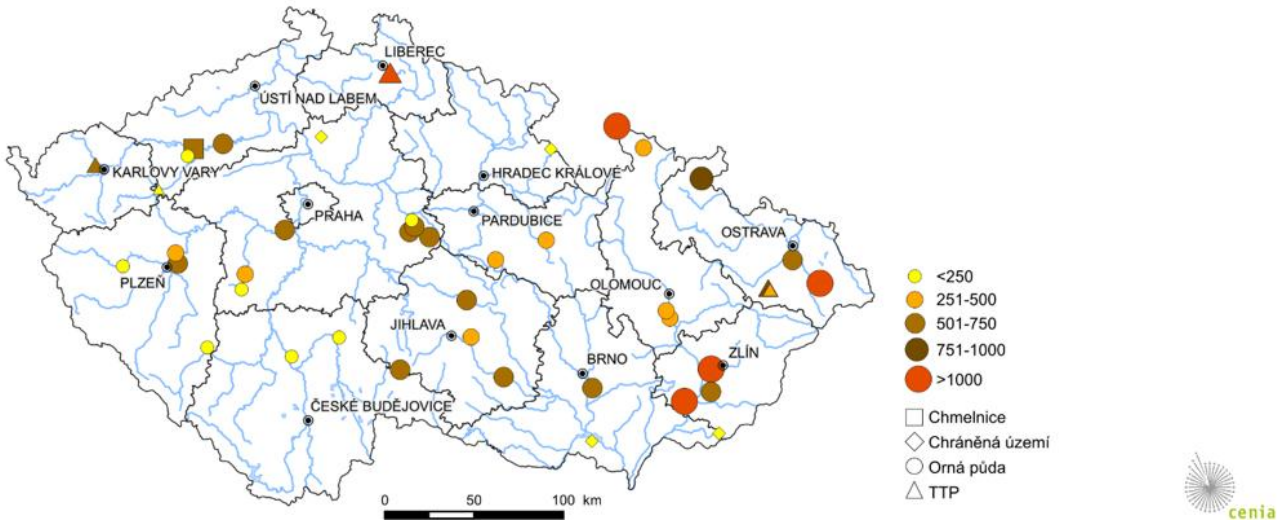
[96] Panagos, P., Ballabio, C., Himics, M., Scarpa, S., Matthews, F., Bogonos, M., Poesen, J., Borrelli, P. Projections of Soil Loss by Water Erosion in Europe by 2050, Environmental Science & Policy, 2021, 124: 380–92. DOI: https://doi.org/10.1016/j.envsci.2021.07.012.

[97] V rámci monitoringu obsahu rizikových prvků a látek v půdě (bazálního monitoringu půd – BMP) se sledují jak anorganické polutanty, resp. rizikové prvky (např. As, Cd, Ni, Pb, Zn aj.), tak perzistentní organické polutanty (POPs). Mezi ty patří zejména 12 polycyklických aromatických uhlovodíků (12 PAU), polychlorované bifenyly (PCB) a organochlorové pesticidy (HCH, HCB, látky skupiny DDT). Základní síť bodů BMP byla založena v roce 1992. V současné době systém obsahuje 214 monitorovacích ploch.

[98] Organické polutanty jsou stanovovány každoročně na stejných 40 vybraných monitorovacích plochách BMP a 5 plochách v chráněných územích (KRNAP, Kokořínsko, Pálava, Bílé Karpaty, Orlické hory), a to z orničního horizontu.

Obr. 13

Obsah sumy 12 PAU v ornici zemědělských půd (v rámci BMP) v Česku [µg.kg^{-1} sušiny], 2025

Zjišťováno na základě vzorků ze 40 vybraných monitorovacích ploch a 5 ploch v chráněných územích. Preventivní hodnota pro sumu 12 PAU dle vyhlášky č. 153/2016 Sb. činí 1 000 µg.kg^{-1} sušiny.

Zdroj dat: ÚKZÚZ

Udržitelné zemědělské hospodaření

Zemědělská činnost ovlivňuje stav půdy, vody, biodiverzity a krajiny, přičemž rozsah těchto vlivů závisí na způsobu hospodaření, přírodních podmínkách a používaných technologiích. Zemědělství plní nezastupitelné produkční i mimoprodukční funkce, nicméně některé intenzivní způsoby hospodaření představují i nadále významnou zátěž pro životní prostředí a jsou jedním z faktorů podílejících se na ztrátě biodiverzity. Pro zajištění vysokých výnosů plodin a potravinové bezpečnosti se tyto přístupy dlouhodobě spoléhají na nasazení syntetických hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Zvýšená environmentální rizika spojená s jejich plošným využíváním, v kombinaci s nevhodnou strukturou zemědělské krajiny, pro niž je typická nízká diverzita a absence krajinných prvků, přispívají k degradaci půdy, úbytku půdních mikroorganismů a negativně ovlivňují jakost povrchových i podzemních vod (viz kapitoly 1.1 a 3.2). Vysoká závislost sektoru na syntetických hnojivech navíc představuje i strategickou zranitelnost. Nutnost dovozu primárních surovin pro jejich výrobu (jako je fosfor či draslík) a vysoká energetická náročnost jejich syntézy vytváří významné geopolitické riziko pro stabilitu potravinářského systému. Agrární sektor je přitom bezprostředně zasažen probíhající **změnou klimatu**. Extrémy počasí, jako jsou prohlubující se sucha či přívalové srážky, způsobují ztráty na produkci a vynucují si vysoké finanční náklady na adaptaci. Snaha čelit těmto dopadům a ochránit půdu tak v praxi přirozeně urychluje zavádění postupů, které posilují dlouhodobou odolnost a stabilitu agroekosystémů. V Česku se tak rozšiřují zejména metody ochranného zpracování půdy, ekologické a precizní zemědělství a další environmentálně zaměřená opatření podporovaná v rámci Společné zemědělské politiky.

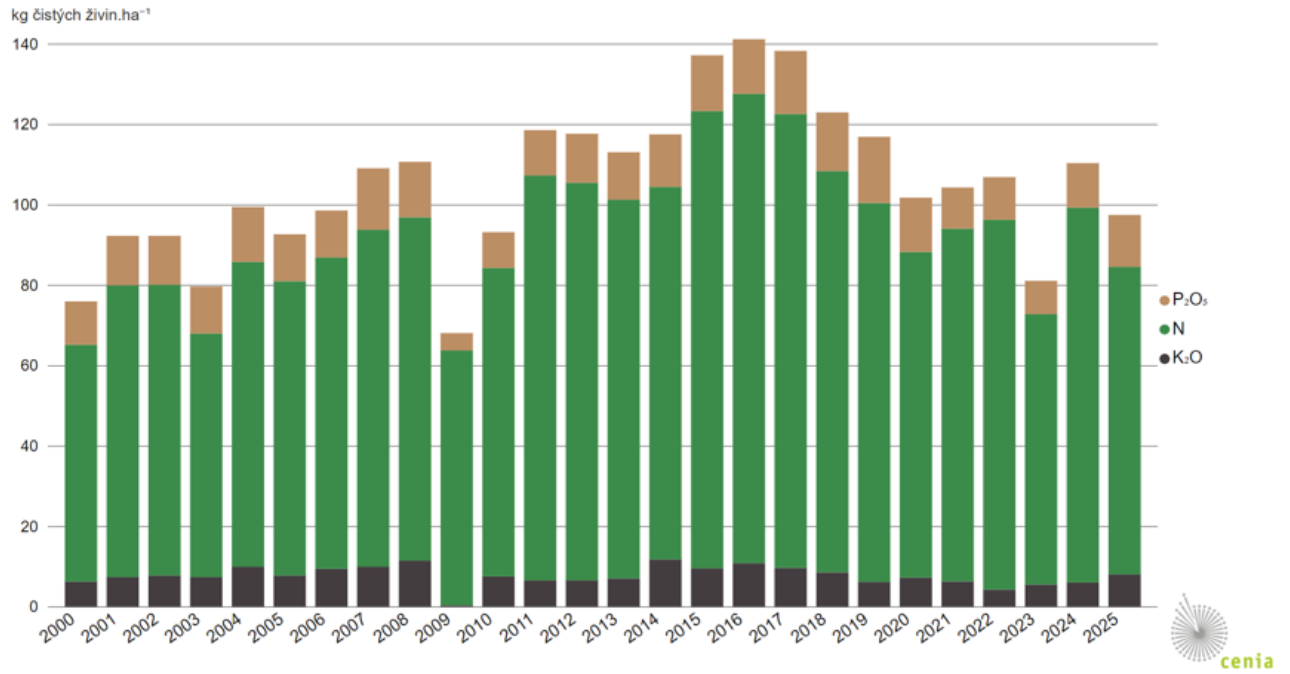
Trend spotřeby **minerálních hnojiv** za období 2000–2025 byl kolísavý, dlouhodobě však vykazuje rostoucí tendenci. I když lze od roku 2016 sledovat postupný pokles spotřeby minerálních hnojiv, za celé sledované období 2000–2025 se jejich spotřeba celkově zvýšila o 21,5 %. Vysoká spotřeba hnojiv v období 2015–2018 souvisela mimo jiné se snahou o vyrovnání negativních následků sucha na úrodu. Výjimečně nízká spotřeba v roce 2023, zejména u dusíkatých hnojiv, byla důsledkem nepříznivé ekonomické situace, skokového nárůstu cen a omezené domácí výroby i dovozu. V roce 2025 se spotřeba čistých živin v minerálních hnojivech oproti roku 2024 snížila o 11,7 % na 97,4 kg.ha^{-1} zemědělské půdy (Graf 73). V dlouhodobém mezinárodním srovnání se Česko u fosforečných hnojiv nachází pod celoevropským průměrem (podle údajů Eurostatu za období

2015–2024[99] činila průměrná spotřeba 5,6 kg P_2O_5.ha^{-1} oproti průměru EU 6,5 kg P_2O_5.ha^{-1}), naopak u dusíkatých hnojiv se dlouhodobě řadí k zemím s nejvyšší zátěží v Evropě. Průměrná spotřeba samotného dusíku dosahovala v období 2015–2024 přibližně 95,9 kg N.ha^{-1}. Tím Česko výrazně převyšovalo průměr EU27 (59,7 kg N.ha^{-1}). Tato nadprůměrná spotřeba dusíku je důsledkem vysokého stupně zornění (orná půda tvoří přes 70 % zemědělské půdy) a struktury osevních postupů s dominantním zastoupením plodin náročných na dusíkatou výživu.

Naproti tomu spotřeba statkových a organických hnojiv se od roku 2014 drží na relativně vyrovnané úrovni. Celkový vnos čistých živin ze **statkových** (hnůj, kejda apod.) a **organických hnojiv** (zejména digestát z bioplynových stanic) v roce 2025 činil 67,3 kg.ha^{-1}.

Graf 73

Spotřeba minerálních hnojiv v Česku [kg čistých živin.ha^{-1}], 2000–2025

Zdroj dat: MZe

V roce 2020 vytyčila Evropská komise ve své strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ dva cíle pro snížení používání pesticidů: snížení používání a rizika chemických pesticidů o 50 % a snížení používání nebezpečných pesticidů o 50 %. V Česku spotřeba účinných látek obsažených v **přípravcích na ochranu rostlin** v období 2000–2025 klesla o 16,7 % a v roce 2025 činila 3 574,8 t účinných látek (Graf 74). Na hektar zemědělské půdy se tak spotřebovalo 0,85 kg účinných látek obsažených v přípravcích na ochranu rostlin a pomocných prostředcích na ochranu rostlin. I když je současný trend snižování spotřeby přípravků na ochranu rostlin v Česku pomalejší, svou relativně nízkou spotřebou Česko v rámci EU přispívá k plnění těchto cílů.

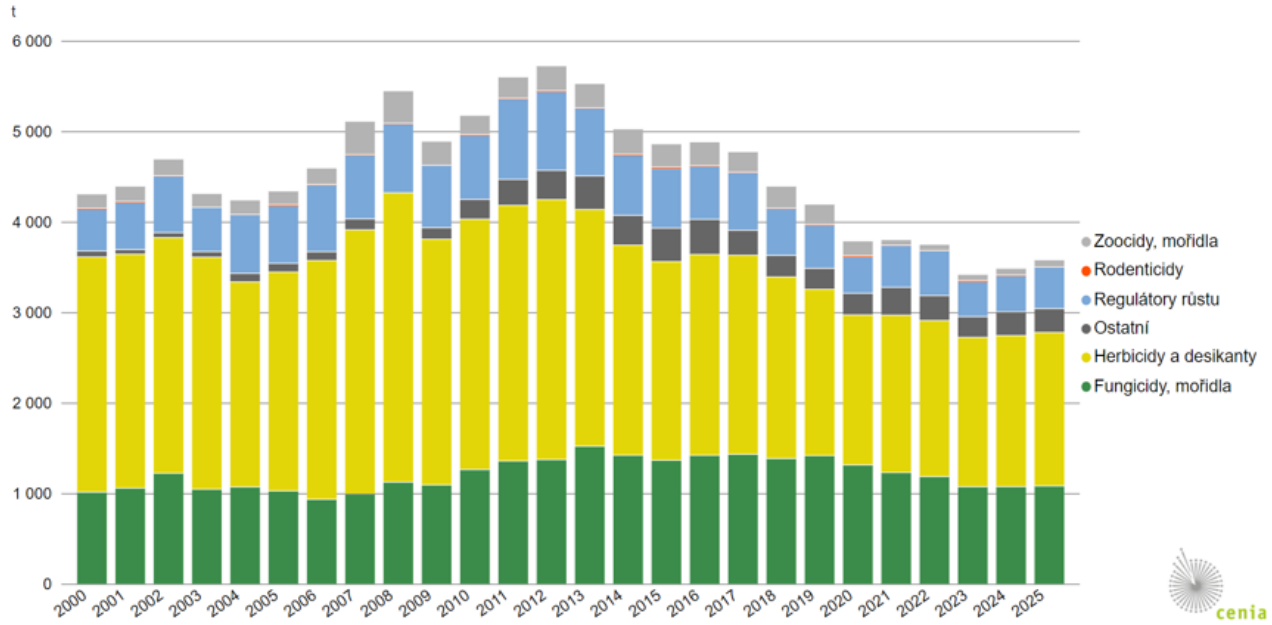
Navzdory tomuto dlouhodobému vývoji však v roce 2025 celková spotřeba přípravků na ochranu rostlin a pomocných prostředků na zemědělské půdě **meziročně vzrostla** o 2,7 %. Z pohledu biodiverzity je negativní nárůst spotřeby **insekticidů**, která stoupla o 12,6 %. Zvýšená zátěž insekticidy představuje přímé riziko pro necílové druhy hmyzu a ztěžuje snahy o ochranu a obnovu populací klíčových opylovačů. Pozitivním trendem roku 2025 bylo naopak snížení spotřeby **rodenticidů** o přibližně 75 %, což reflektuje aktuální vývoj populační dynamiky hraboše polního.

[99] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Samotný objem spotřebovaných přípravků na ochranu rostlin nemusí plně odrážet skutečná environmentální a zdravotní rizika, neboť struktura a toxicita používaných účinných látek se v čase mění. Pro přesnější a objektivnější vyhodnocení se proto využívá **harmonizovaný ukazatel rizika**[100], který zohledňuje spotřebu přípravků na ochranu rostlin váženou podle jejich míry rizikovosti. Díky postupnému přechodu na méně rizikové látky hodnota tohoto indikátoru dlouhodobě klesá jak v celé Evropské unii, tak v Česku. V roce 2024[101] dosáhl pro Česko index hodnoty 24, což zemi v rámci členských států EU řadí mezi země s celkově nižší mírou hodnoceného rizika (průměr EU činil 41).

Graf 74

Spotřeba účinných látek obsažených v přípravcích na ochranu rostlin a dalších prostředcích podle účelu užití v Česku [t účinné látky], 2000–2025

Ostatní – pomocné látky, repelenty, minerální oleje aj. Sběr dat na zemědělské půdě je prováděn za rok hospodářský. Sběr dat mimo zemědělskou půdu je prováděn za rok kalendářní.

Zdroj dat: ÚKZÚZ

Struktura českého zemědělství se v rámci EU vyznačuje velkovýrobním charakterem s převahou najaté práce a půdy a nízkou diverzifikací produkce a vysokým stupněm zornění (70,4 % zemědělské půdy v LPIS v roce 2025). Nacházejí se zde jedny z největších polí v Evropě[102], což je výsledkem kolektivizace a intenzifikace zemědělství, která probíhala od konce čtyřicátých, a hlavně v padesátých letech dvacátého století[103]. Tyto charakteristiky sice zvýšily produktivitu a efektivitu, velkovýrobní zemědělství však výrazně ovlivnilo přírodní stanoviště, kvalitu půdy a vody. Zatímco v roce 1948 byla průměrná velikost půdních bloků 0,23 ha, v roce 2025 byla průměrná velikost dílů půdních bloků (DPB)[104] 5,2 ha. Největší DPB o velikosti 60 ha a více zabírají

---

[100] *ÚKZÚZ, Harmonizované ukazatele rizik dle směrnice 2009/128/ES. Dostupné z: https://ukzuz.gov.cz/public/portal/ukzuz/pripravky-na-or/ucinne-latky-v-por-statistika-spotreba/harmonizovane-ukazatele-rizika.*

[101] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

[102] *Lesiv, M. et al. Estimating the global distribution of field size using crowdsourcing, Global change biology, 2019, 174–186. DOI: https://doi.org/10.1111/gcb.14492.*

[103] *Lerman, Z. Agriculture in transition economies: from common heritage to divergence, Agricultural economics, 2001, 95–114. DOI: https://doi.org/10.1111/j.1574-0862.2001.tb00057.x.*

[104] *DPB představuje souvislou plochu zemědělsky obhospodařované půdy o minimální výměře 0,01 ha, jejíž hranice lze identifikovat v terénu a na níž vykonává vlastním jménem a na vlastní odpovědnost zemědělskou činnost fyzická nebo právnická osoba a je na ní pěstován jeden druh zemědělské kultury stanovené podle nařízení vlády č. 307/2014 Sb. o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů, popřípadě se na ní nachází ekologicky významný prvek.*

plochu 282,9 tis. ha (8,0 %). Nicméně, průměrná velikost DPB se dlouhodobě snižuje. Zastoupení DPB závisí na typu zemědělské a sídelní struktury v jednotlivých krajích. Největší DPB se nacházejí v Karlovarském kraji (průměr 7,5 ha) a nejmenší v Libereckém kraji (průměr 3,6 ha).

Zmenšování polí a obnova krajinné mozaiky nepředstavuje pouze opatření na ochranu biodiverzity, ale efektivní nástroj integrované ochrany rostlin, který prostřednictvím biologické regulace snižuje nutnost chemických vstupů a omezuje toxickou zátěž prostředí. Velká pole bez začleněných krajinných prvků vytváří v jejich centrech zóny chráněné před přirozenými predátory (dravci a drobnými šelmami), kteří loví převážně na okrajích. To usnadňuje nekontrolovatelné **množení škůdců**, zejména hraboše polního, a následně vyvolává tlak na plošnou aplikaci toxických rodenticidů[105].

Důležitou součástí zemědělské krajiny jsou také **krajinné prvky**, které se podílejí na zachování biodiverzity, mají významnou protierozní funkci a spoluvytvářejí její ráz. V roce 2025 byly v LPIS evidovány ekologicky významné prvky (EVP), krajinotvorné sady, zalesněné plochy a plochy s rychle rostoucími dřevinami o celkové rozloze 11,1 tis. ha (0,3 % zemědělské půdy), přičemž postupně dochází k jejich rozšiřování. Z hlediska přítomnosti krajinných prvků se Česko nachází pod celoevropským průměrem. Pouze 4,7 % obhospodařované zemědělské půdy u nás tvoří **neprodukční prvky**, jako jsou remízky, větrolamy či travnaté meze, zatímco průměr EU dosahuje 5,6 %[106].

Silným nástrojem pro realizaci krajinných prvků jsou **pozemkové úpravy**[107], přičemž k roku 2025 byly komplexní úpravy provedeny na 44 % zemědělské půdy. Probíhá také kontinuální snaha o přeměnu orné půdy v oblastech s přírodními omezeními[108] na travní porosty a o podporu extenzivního chovu dobytka. **Zatravňování** je podporováno dotační politikou státu a aplikací principů Společné zemědělské politiky a je zaměřeno do oblastí s vyšší mírou ohroženosti půd vodní erozí, do míst častých smyvů a do oblastí povodí s vysokou půdní propustností (infiltrační oblasti), kde podporuje omezení vstupu dusičnanů do podzemních a povrchových vod.

Jednou z možností, jak zlepšovat a udržet úrodnost a ekologické funkce půdy je **ekologické zemědělství** (EZ). Jeho cílem je co nejvíce uzavřít koloběh živin a hospodařit v souladu s přírodou. Ekologické zemědělství se vyhýbá minerálním hnojivům a syntetickým přípravkům na ochranu rostlin, různorodé osevní postupy s meziplodinami udržují a podporují půdní organismy a úrodnost půdy a druhově vhodné chovatelství zvířat přispívá k jejich blahu a zajišťuje přijetí širokou veřejností.

Od roku 1990 se ekologické zemědělství v Česku rozvíjelo primárně díky podpoře pro zemědělce a spotřebitelské poptávce. Významný růst nastal mezi lety 2005 a 2011, podpořený dotacemi po vstupu do EU. Počet **ekofarem** stagnoval v letech 2011 až 2014 kvůli omezení nových vstupů do programu, k oživení došlo od roku 2015. Podíl **půdy obhospodařované ekologickým způsobem** na zemědělském půdním fondu (ZPF) evidovaném ve veřejném registru půdy (LPIS) v roce 2025 činil 17,6 %, což je výrazně nad průměrem EU (10,8 % v roce 2023)[109]. Přestože plocha ekologického zemědělství roste, současný trend nesměřuje ke splnění cíle 22 % v roce 2027[110] (Graf 75).

---

[105] *Tkadlec, E., Aulický, R., Bednář, M., Fraňková, M., Jánová, E., Stejskal, V., Šipoš, J., Suchomel, J. Field size as a determinant of common vole population density, Pest Manag Sci, 2026, 82: 2740-2745. DOI: https://doi.org/10.1002/ps.70410.*

[106] *d'Andrimont, R. et al. Estimation of the share of Landscape Features in agricultural land based on the LUCAS 2022 survey, EUR 40017 EN, Publications Office of the European Union, 2024. DOI: https://doi.org/10.2760/5923183.*

[107] *Více na: https://www.spucr.cz/pozemkove-upravy.*

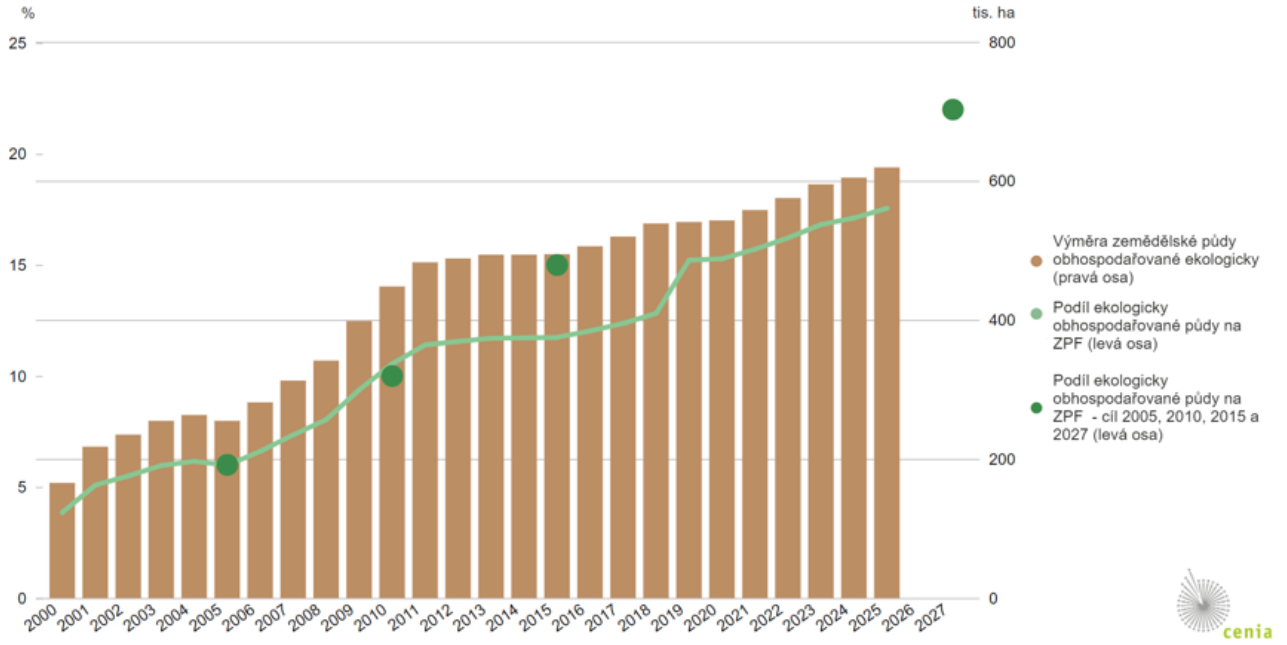
[108] *Více na: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/additional-schemes/anc-payment_cs.*

[109] *Evropská agentura pro životní prostředí: https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/agricultural-area-used-for-organic. Data pro roky 2024 a 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

[110] *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021–2027.*

Graf 75

Výměra a podíl ekologicky obhospodařované půdy na zemědělské půdě [tis. ha, %], 2000–2025

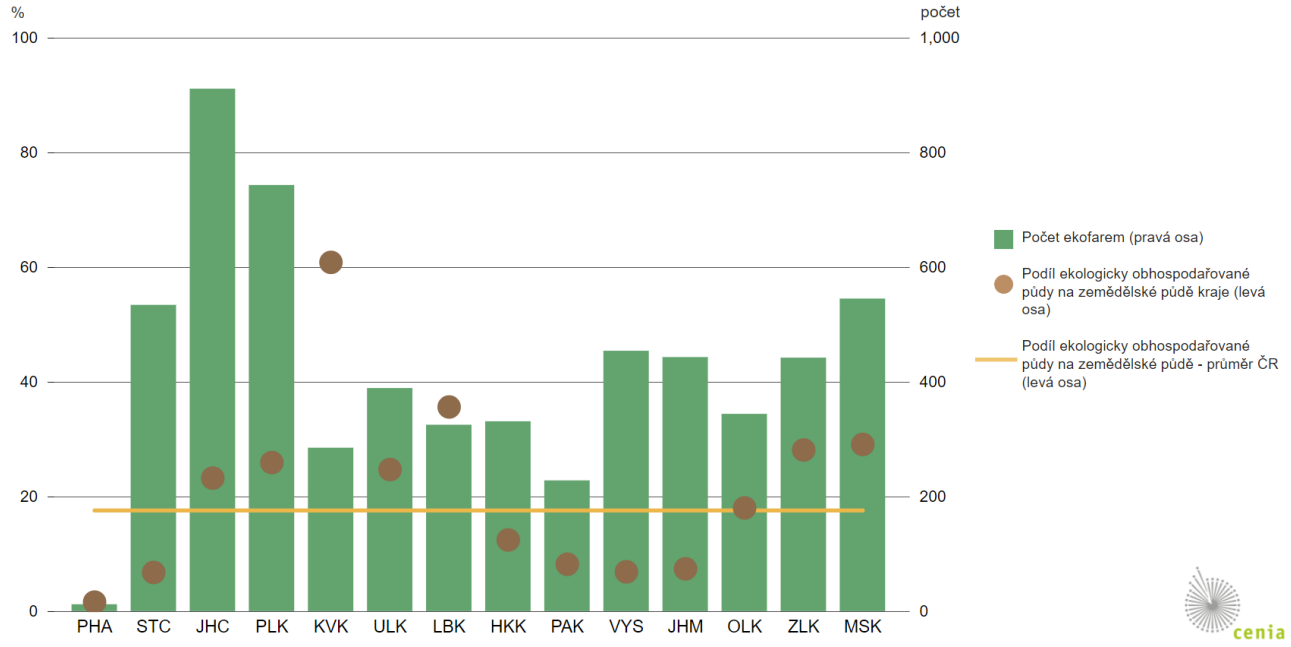
Do roku 2018 (včetně) počítán podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové zemědělské půdě v ZPF, od roku 2019 se jedná o podíl ekologicky obhospodařované půdy vůči celkové půdě ZPF evidované v LPIS. Cíle vyplývají z příslušného Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství.

Zdroj dat: ÚZEI, MZe

V Česku je ekologické zemědělství rozvinuté zejména u chovu dobytka. Struktura ekologicky obhospodařované půdy je tak vychýlena ve prospěch **trvalých travních porostů (TTP)**, které v roce 2025 představovaly 78,7 % půdního fondu v ekologickém zemědělství. Významný podíl ekologicky obhospodařované půdy je dlouhodobě v Karlovarském kraji (v roce 2025 to bylo 60,8 %) a v Libereckém kraji (35,6 %), kde převažuje pastva hospodářských zvířat na TTP vzhledem k jejich hornatému charakteru (Graf 76). Naopak nízký podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy je dlouhodobě ve Středočeském kraji (6,7 %), Kraji Vysočina (6,9 %), Jihomoravském (7,4 %) a Pardubickém kraji (8,2 %). Velmi nízký podíl je v kraji Hl. m. Praha (1,6 %), což je dáno vlivem městského charakteru tohoto kraje. Nejvíce ekofarem se nachází v Jihočeském kraji (911 ekofarem), zatímco nejméně v Hl. m. Praha (12 ekofarem).

Graf 76

Podíl půdy v ekologickém zemědělství a počet ekofarem v krajích Česka [%, počet], 2025

Zdroj dat: ÚZEI

Přestože podíl orné půdy v ekologickém zemědělství postupně roste, udržení současného trendu nepředpokládá dosažení národního cíle, kterým je dosažení alespoň 30% podílu **orné půdy** v ekologicky obhospodařované půdě do roku 2027[111]. Přestože trvalé travní porosty mají důležitou funkci v krajině a jsou využívány pro ekologický chov hospodářských zvířat, je nutné do budoucna zvyšovat podíl ostatních kategorií, zvláště pak orné půdy a sadů, a to hlavně z důvodu zvýšení produkce biopotravin a z důvodu udržitelného obhospodařování a využívání zemědělské půdy.

Navzdory rostoucí spotřebě biopotravin zůstává **trh s biopotravinami** malý, tvořící pouhých 1,9 % celkové spotřeby v roce 2024[112]. V důsledku nedostatku zpracovatelských kapacit je část české bioprodukce nadále zpracovávána jako konvenční, nebo je vyvážena jako surovina do zahraničí. Rozvoji domácího zpracování a distribučních sítí brání zejména nízká poptávka po biopotravinách ze strany spotřebitelů, negativně ovlivněná zvyšujícími se životními náklady.

Vedle rozvoje ekologického zemědělství představuje významný pozitivní trend také postupné rozšiřování metod **ochranného zpracování půdy**. V podílu takto obdělávané orné půdy se Česko řadí do první desítky států EU, přičemž v roce 2023[113] bylo tímto způsobem obhospodařováno přibližně 39 % orné půdy. Tyto technologie, zahrnující postupy jako je pásové zpracování (strip-till) či přímé setí (no-till), se vyznačují redukcí mechanických zásahů, absencí hluboké orby s obracením půdního profilu a ponecháním významné části posklizňových zbytků na povrchu. Přechod na tento způsob hospodaření přináší zásadní environmentální benefity: rostlinný mulč chrání povrch před vodní i větrnou erozí a výrazně omezuje odpar vlhkosti, zatímco minimalizace narušování půdy zlepšuje stabilitu půdních agregátů a zasakování srážek. Tyto postupy navíc prokazatelně podporují mikrobiální život půdy, přispívají k ukládání organického uhlíku a díky nižší potřebě agrotechnických operací snižují i spotřebu pohonných hmot.

---

[111] *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021–2027.*

[112] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

[113] *EUROSTAT. Soil management practices by arable land area, farm type, crop rotation and NUTS 2 region (ef_mp_prac) [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ef_mp_prac. Data pro roky 2024–2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

Dalším klíčovým nástrojem pro snižování environmentální zátěže a ochranu půdy v rámci konvenčního hospodaření je rozvoj **precizního zemědělství**, které využívá moderní technologie a data k cílenému hospodaření na zemědělské půdě, čímž umožňuje efektivnější využívání vody, živin a přípravků na ochranu rostlin a zároveň snižuje zátěž půdy, vod i ekosystémů. V míře implementace těchto inovací se Česko řadí k nejpokročilejším státům středoevropského regionu. V roce 2023 některou z technologií precizního zemědělství používalo již přibližně 30 % tuzemských podniků v rostlinné výrobě[114]. Synergie ekologických a ekonomických přínosů spočívá především v optimalizaci vstupů. Tyto materiálové úspory se zemědělcům následně promítají do průměrného zvýšení čistého zisku o 18,5 % a nárůstu návratnosti investic o 22 %[115]. Bariérou plošnější transformace však zůstává vysoká počáteční investiční náročnost. Z toho důvodu je plné využití potenciálu precizního zemědělství vázáno především na velké zemědělské provozy. Rozšíření těchto technologií bude záviset na jejich návratnosti a dostupnosti investičních prostředků, zejména u menších zemědělských podniků.

Stav lesů

Lesní pozemky dlouhodobě pokrývají zhruba třetinu území Česka, přičemž se stále mírně rozšiřují. Lesní ekosystémy jsou tak důležitým prvkem celé krajiny a lesní hospodářství významným hospodářským sektorem. Stabilní lesní ekosystémy podporují biodiverzitu, regulují vodní režim krajiny, chrání půdu před erozí, zlepšují kvalitu ovzduší a poskytují rekreační a estetickou funkci. Navíc, dřevo má jakožto obnovitelný zdroj materiálu významný potenciál při přechodu na trvale udržitelné systémy výroby a spotřeby.

Schopnost lesů plnit jejich funkce lze hodnotit dle **zdravotního stavu** vyjádřeného stupněm **defoliace**[116]. V roce 2025 bylo ve třídách defoliace 2–4[117] v případě starších porostů (60 a více let) zařazeno 79,4 % jehličnanů a 36,2 % listnáčů a v případě mladších porostů (do 59 let) 33,5 % jehličnanů a 26,7 % listnáčů. Z druhů dřevin vykazuje nejvyšší úroveň defoliace borovice, a to jak ve starších, tak v mladších porostech (Graf 77). Ve špatném zdravotním stavu (více než 50 % jedinců ve třídách defoliace 2–4) jsou dále především starší porosty modřínu, smrku a dubu. V roce 2023[118] bylo v Evropě ve třídách defoliace 2–4 zastoupeno 29,5 % jehličnatých a 33,3 % listnatých stromů[119]. Česko se tak řadí mezi státy s nejvyšší mírou defoliace v Evropě.

---

[114] ÚZEI. Analýza rozšíření a využívání technologií precizního zemědělství v České republice [online]. 2024. Dostupné z: https://mze.gov.cz/public/portal/mze/poradenstvi-a-vyzkum/precizni-zemedelstvi/novinky/analyza-rozsireni-a-vyuzivani-technologii-precizniho-zemedelstvi-v-ceske-republice.

[115] Lan, J., Ban, Q. The Farm-Level Economic and Environmental Benefits of Precision Agriculture Technology Adoption: A Meta-Analysis of Global Evidence. Sustainability 2025, 17: 11223. DOI: https://doi.org/10.3390/su172411223.

[116] Relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách.

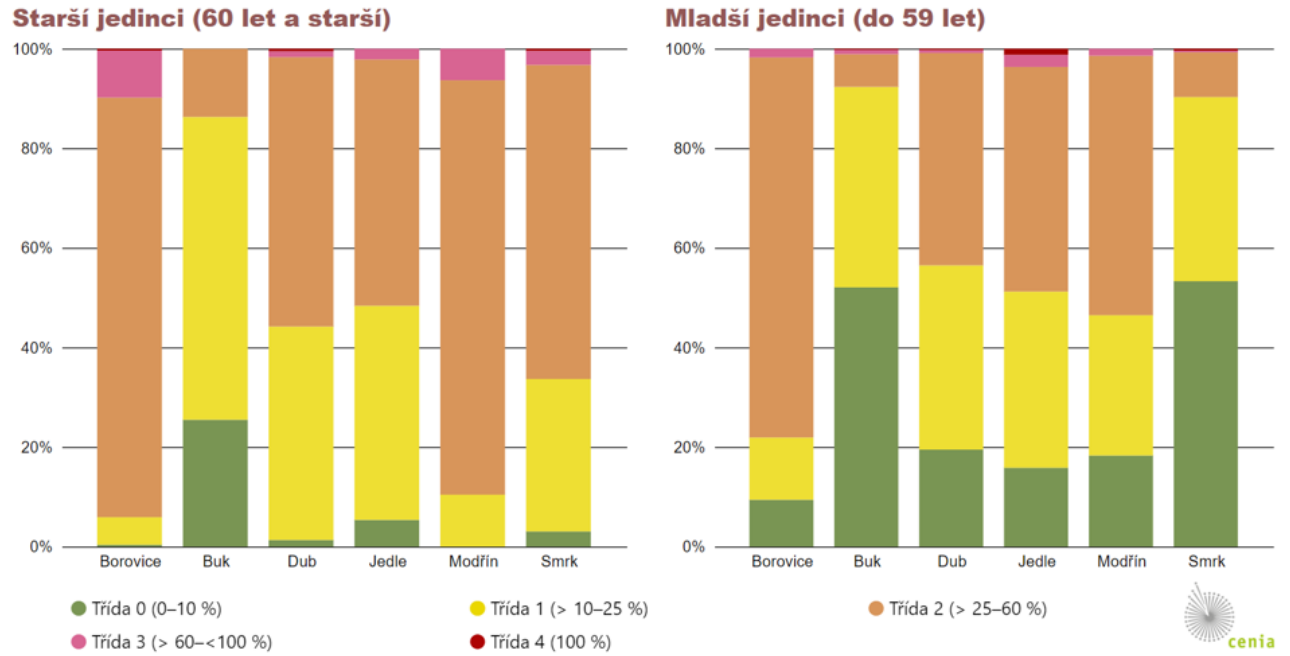
[117] Hodnocení zdravotního stavu jehličnatých a listnatých porostů pomocí úrovně defoliace je rozděleno podle věku na dvě kategorie – starší (60 a více let) a mladší (do 59 let). Hodnoty defoliace se rozdělují do pěti základních tříd (0–4), z nichž třídy 2–4 charakterizují významné poškození stromů.

[118] Data pro roky 2024–2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

[119] Michel, A., Haggenmüller, K., Kirchner, T., Prescher, A.-K., Schwärzel, K., Wohlgemuth, L. (editors) Forest Condition in Europe: The 2024 Assessment. ICP Forests Technical Report under the UNECE Convention on Long-range Transboundary Air Pollution (Air Convention), Eberswalde: Thünen Institute, 2004, 96 p. DOI: https://doi.org/10.3220/ ICPTR1732702585000.

Graf 77

Defoliace základních druhů dřevin podle tříd [%], 2025

Hodnocení zdravotního stavu jehličnatých a listnatých porostů pomocí úrovně defoliace je rozděleno podle věku na dvě kategorie – starší (60 a více let) a mladší (do 59 let). Hodnoty defoliace se rozdělují do pěti základních tříd (0–4), z nichž třídy 2–4 charakterizují významné poškození stromů.

Zdroj dat: VÚLHM, v.v.i.

Nižší úroveň defoliace v mladších porostech je dána skutečností, že mladší porosty mají větší vitalitu a schopnost odolávat nepříznivým podmínkám prostředí. Starší porosty byly navíc v průběhu 70. a 80. let 20. století zatíženy imisemi síry (SO_X) a dusíku (NO_x). Ty kromě přímého vlivu na asimilační orgány stromů (listy) ovlivňovaly **acidifikaci lesních půd** a dostupnost živin (zejména bazických kationtů Ca, Mg, Na, K) v jejich sorpčním komplexu, na které je vzhledem k přírodním podmínkám většina lesních půd v Česku relativně chudých. Z dostupných údajů je patrná acidifikace a snižování obsahu bazických prvků lesních půd, hlavně ve svrchních minerálních horizontech, v různých částech Česka[120]. Dle dat získaných pomocí prostorových modelů[121] spadá do kategorií vysoké a extrémní ohrožení acidifikací 97,2 % lesních půd ve svrchní minerální vrstvě (0–30 cm) a 89,1 % lesních půd ve spodní minerální vrstvě (30–80 cm).

Od roku 1989 se **imisní situace** díky instalaci odsiřovacích a odprašovacích zařízení na velkých zdrojích, změně palivové základny a uplatňování emisních limitů na zdrojích znečišťování ovzduší výrazně zlepšila. Lesní porosty však reagují na změny se značným zpožděním, a navíc, i když je intenzita imisního zatížení prokazatelně nižší, dlouhodobě se nedaří redukovat především depozici dusíku. Kromě stanovištních podmínek a množství kyselé depozice má na acidifikaci a celkovou bilanci živin lesních ekosystémů vliv také **způsob hospodaření**, včetně dřevinné skladby a intenzity těžby. **Jehličnaté porosty** jsou zranitelnější vůči acidifikaci kvůli pomalému rozkladu jejich opadu, který je spojen s produkcí nízkomolekulárních organických kyselin, a také díky vyšší koncentraci imisí v podkorunových srážkách z důvodu suché depozice na jehlicích.

---

[120] *Šrámek, V., Jurkovská, L., Fadrhonsová, V., Hellebrandová-Neudertová, K. Chemismus lesních půd ČR podle typologických kategorií – výsledky monitoringu lesních půd v rámci projektu „BIOSOIL“, Zprávy lesnického výzkumu, 2013, 58: 314. Dostupné z: https://www.vulhm.cz/files/uploads/2019/01/324.pdf.*

[121] *Komprdová, K. a kol. Chemické vlastnosti svrchních minerálních vrstev lesních půd a ohrožení lesních půd acidifikací a nutriční degradací, soubor map. Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i., 2021. Dostupné z: https://www.vulhm.cz/files/uploads/2022/01/Chemicke%20vlastnosti%20%20svrchnich%20mineralnich%20vrstev%20lesnich%20pud%20a%20ohrozeni%20lesnich%20pud%20acidifikaci%20a%20nutricni%20degradaci_b.pdf.*

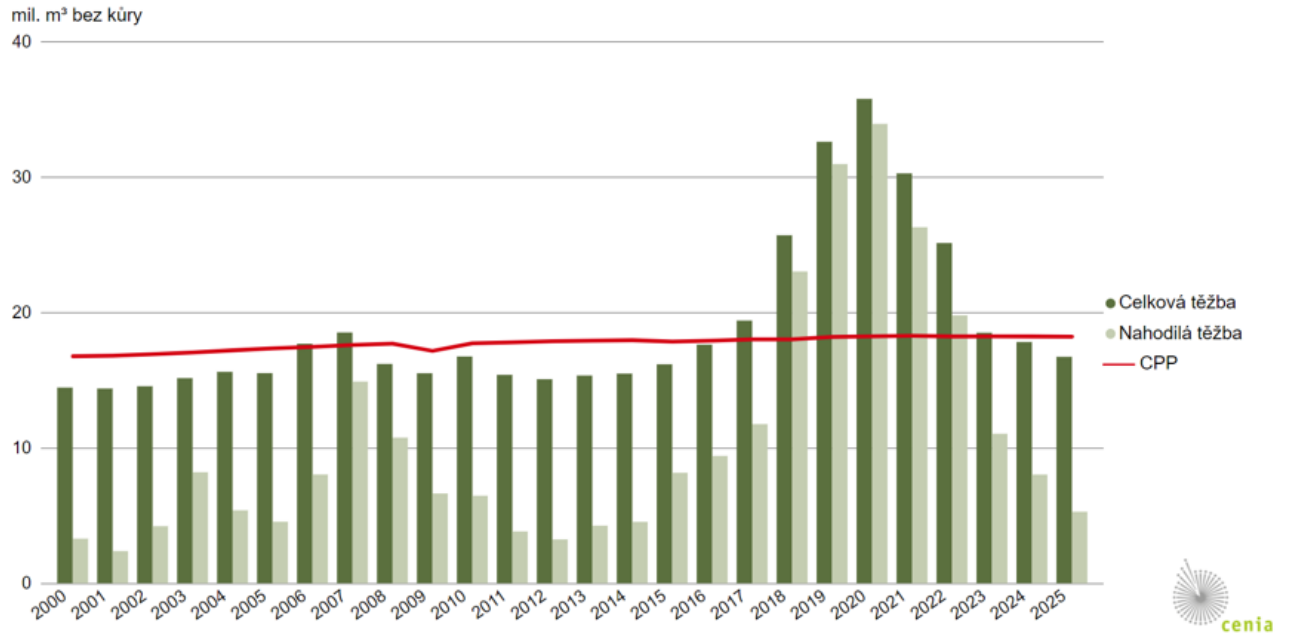
Pro dlouhodobou udržitelnost lesního hospodaření je podmínkou, aby ztráty živin vznikající odběrem biomasy (těžbou dřeva) nepřekračovaly nahrazování živin přirozenými procesy (zvětrávání, atmosférická depozice).

Vysoká míra defoliace a rozkolísaný trend v zastoupení tříd defoliace způsobují, že z dlouhodobého hlediska zůstává zdravotní stav lesních porostů i nadále neuspokojivý. Současný zdravotní stav lesů je negativně ovlivňován **extrémními projevy počasí**, zejména dlouhotrvajícími epizodami sucha, silným větrem a prodlužujícím se vegetačním obdobím. Tyto klimatické stresory zasáhly primárně rozsáhlé smrkové porosty, jejichž schopnost přirozené adaptace na nové klimatické podmínky se v nižších a středních polohách ukázala jako limitovaná. Nedávná bezprecedentní gradace lýkožrouta smrkového tak byla výsledkem synergie rychlého postupu změny klimatu a historické druhové skladby lesních porostů s dominancí smrku ztepilého.

Dosud největší **kůrovcová kalamita** na území Česka, která začala v roce 2015 na severní Moravě v oblasti Jeseníků a postupně se rozšířila i do dalších oblastí, vyvrcholila v roce 2020, kdy objem těžby dřeva dosáhl historického maxima 35,8 mil. m^3 dřeva bez kůry. Nejvíce byl zasažen Kraj Vysočina, Olomoucký a Moravskoslezský kraj v oblasti Jeseníků. Dále byly významně zasaženy například oblasti v okolí Dačic v Jihočeském kraji, Děčína v Ústeckém kraji nebo v části Beskyd. Od té doby dochází ke každoročnímu snižování těžby a v roce 2025 se již dostala přibližně na úroveň před kůrovcovou kalamitou. Celkový objem evidované **těžby dřeva** dosáhl 16,7 mil. m^3 dřeva bez kůry a podíl **nahodilé** (kalamitní) těžby na celkové klesl na 31,6 % (Graf 78).

Graf 78

Porovnání realizovaných těžeb dřeva s celkovým průměrným přírůstem (CPP) v Česku [mil. m^3 bez kůry], 2000–2025

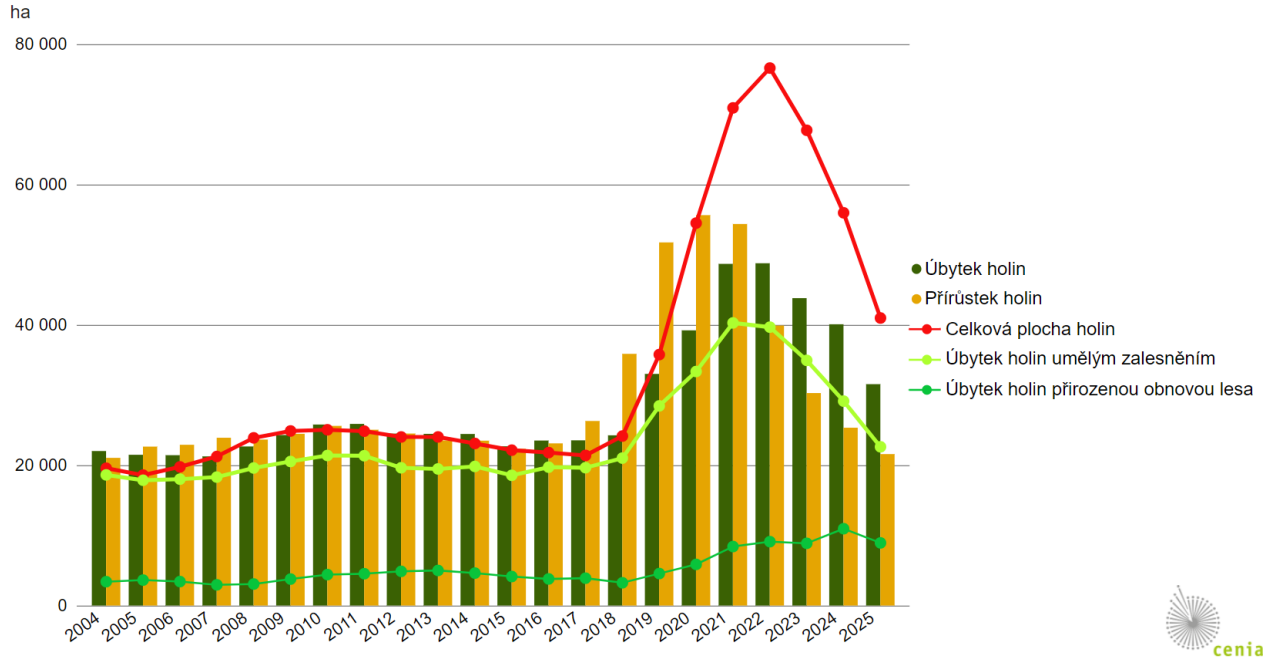
Celkovým průměrným přírůstem (CPP) se vyjadřují produkční schopnosti lesních stanovišť a je rozhodujícím ukazatelem při posuzování principu vyrovnanosti a trvalé udržitelnosti těžebních možností.

Zdroj dat: ČSÚ, NLI

Fyzickým a v krajině nejvíce viditelným důsledkem rozsáhlé kalamitní těžby byl bezprecedentní nárůst **rozlohy holin** (Graf 79). Jejich celková výměra kopírovala objemy nahodilých těžeb a v letech bezprostředně navazujících na vrchol kůrovcové kalamity dosáhla historických maxim. Aktuální trend postupného poklesu rozlohy holin je tak jasným indikátorem toho, že se obrovské zasažené plochy daří úspěšně a systematicky obnovovat.

Graf 79

Bilance holin v Česku [ha], 2004–2025

Zdroj dat: ČSÚ

Kromě vlivu na ekosystémy a ekonomické ztráty má masivní kácení stromů vliv také na celkovou **uhlíkovou bilanci lesů**. Zatímco v předchozím období české lesy uhlík vázaly, od roku 2019 se tato bilance emisí posunula ze záporných do kladných hodnot a úbytek dřevní hmoty (a tedy i uhlíku vázaného v ní) převažoval nad přírůstem. S postupnou stabilizací kůrovcové kalamity, kdy docházelo zároveň k rekordní obnově lesů v postižených oblastech, se stala uhlíková bilance v sektoru LULUCF (využití území, změny ve využití území a lesnictví) znovu dostala do záporných hodnot, tedy k čistému ukládání uhlíku; v roce 2024 čisté ukládání uhlíku v biomase představovalo –4,6 Mt CO_2 ekv. Obnova plné schopnosti lesních ekosystémů vázat uhlík zůstává prioritou i pro nadcházející období. K dlouhodobému ukládání uhlíku v půdě nicméně dochází především v přírodních lesních ekosystémech. Z dlouhodobého hlediska je proto důležité podpořit tuto funkci zaváděním přírodě blízkých způsobů hospodaření.

Udržitelné hospodaření v lesích

Většinu (73,4 % v roce 2025) lesních ekosystémů v Česku představují **lesy hospodářské**, jejichž hlavním posláním je trvale udržitelné hospodaření zabezpečující plnění všech ekosystémových služeb, včetně produkce dřeva jakožto trvale obnovitelné suroviny. Zvyšování odolnosti těchto lesů vůči projevům změny klimatu a zlepšování jejich produkčních i mimoprodukčních funkcí lze dosáhnout využíváním přírodě blízkých způsobů hospodaření a udržováním rozmanité struktury lesů.

Za přírodě blízké lze považovat takové způsoby hospodaření, které k dosažení cíle lesnického hospodaření využívají v maximální míře tvořivých sil přírody, respektují stanovištní podmínky a jejich hospodářská opatření jsou prováděna v souladu s přírodními procesy a stavem porostů. Dle údajů z lesních hospodářských plánů (LHP)[122] jsou téměř výhradně využívány **pasečné způsoby hospodaření** (podrostní, násečný, holosečný).

[122] *Údaje z návrhové části LHP jsou ovlivněny hospodářskými záměry vlastníka a nemusejí odpovídat skutečnému zastoupení jednotlivých způsobů hospodaření.*

Výsledkem dlouhodobého uplatňování převážně pasečných způsobů hospodaření je převaha lesních porostů s **jednoduchou strukturou** (64,8 % lesů)[123] na úrovni nejnižších jednotek prostorového rozdělení lesa (porostních skupin). Zároveň však dochází k postupnému snižování velikosti úmyslných obnovních prvků na v současnosti průměrných cca 0,35 ha, čímž dochází ke skupinovité plošné a věkové diferenciaci i u těchto lesních porostů. Z hlediska tvarů lesa jasně převažují **lesy vysoké**[124] (cca 97,2 % porostů), které se vyznačují dlouhou dobou obmýtí. Objevují se však snahy o navýšení podílu lesů středních a nízkých s velice krátkou dobou obmýtí a lesů s bohatší strukturou, což je pozitivní z hlediska odolnosti lesních porostů a podpory biodiverzity.

Mnoho druhů lesních organismů je ohroženo nedostatkem **odumřelého dřeva** ponechaného v lesích k samovolnému rozpadu. Ležící i stojící mrtvé dřevo přitom představuje zásadní složku lesních ekosystémů. Významně ovlivňuje půdní procesy, koloběh živin, uhlíkovou bilanci a celkovou ekologickou stabilitu lesa. Ačkoliv je množství odumřelé dřevní hmoty v Česku stále menší než v přirozených podmínkách, její objem se dlouhodobě zvyšuje. Objem mrtvého dřeva[125] v období 2011–2015 (NIL2) dosáhl hodnoty 11,1 $m^3.ha^{-1}$. V následujícím cyklu 2016–2020 (NIL3) vzrostl na 14,0 $m^3.ha^{-1}$ a podle nejaktuálnějších dat z let 2021–2024 (NIL4) dosáhl již 19,2 $m^3.ha^{-1}$.

Jedním z klíčových principů přírodě blízkého lesního hospodaření je využívání **přirozené obnovy** v geneticky vhodných porostech. V důsledku rekordní těžby dřeva v posledních letech, zejména kvůli kůrovcové kalamitě, došlo k výraznému nárůstu celkové plochy obnovy lesa. Přestože většinu obnovy nadále tvoří umělé **zalesňování**, podíl přirozené obnovy na celkové obnově dlouhodobě roste. V roce 2025 dosáhl podíl přirozené obnovy na celkové obnově lesů rekordní hodnoty 30,6 %, což představuje pozitivní posun směrem k udržitelnějšímu způsobu hospodaření (Graf 80). Větší využívání přirozené obnovy a vhodných způsobů hospodaření má potenciál výrazně snížit náklady a potřebu sadebního materiálu a lidských zdrojů a zároveň dosáhnout vyšší hodnotové produkce lesa.

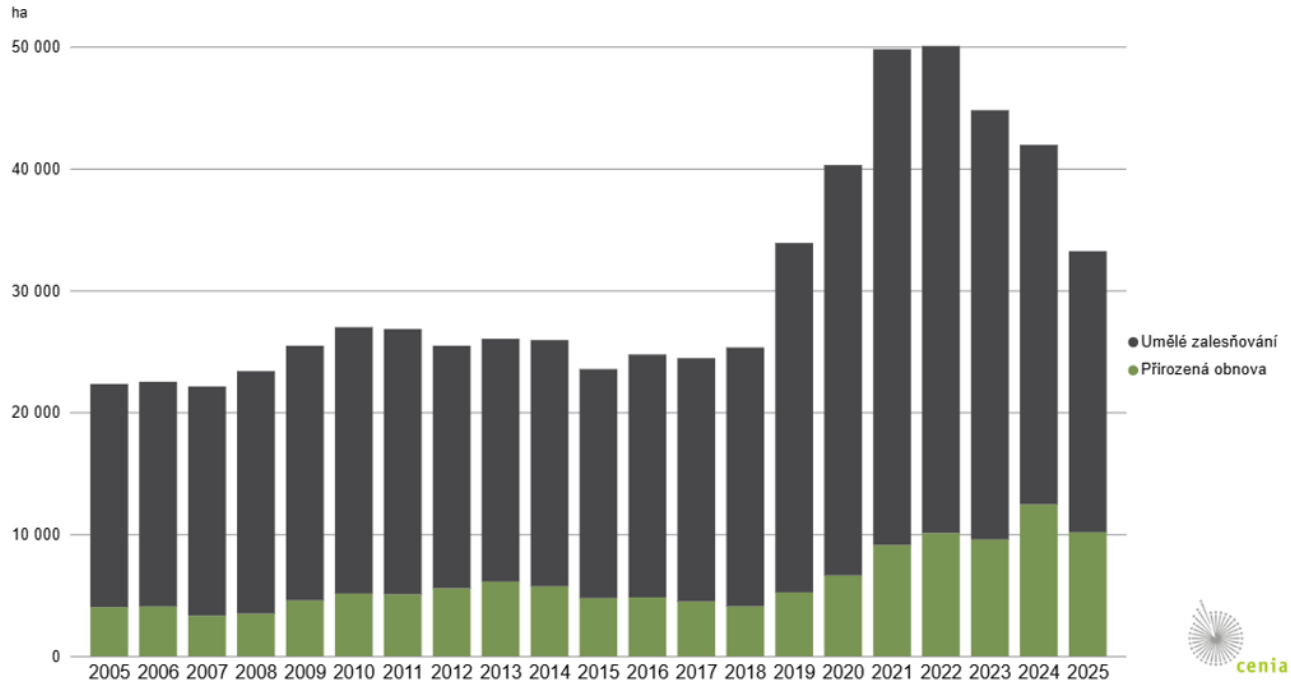
[123] *Národní inventarizace lesů v České republice – výsledky čtvrtého cyklu 2021–2025.*

[124] *Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (2019). Národní inventarizace lesů v České republice: výsledky druhého cyklu (2011–2015). Brandýs nad Labem: ÚHÚL. Dostupné z https://nli.gov.cz/wp-content/uploads/2019_kniha_nil2_web.pdf.*

[125] *Definiční vymezení indikátoru, včetně registračních hranic, vychází z metodiky Forest Europe.*

Graf 80

Zalesňování a přirozená obnova lesů [ha], 2005–2025

Zdroj dat: ČSÚ

Pro podporu přirozené a umělé obnovy lesa je nezbytné činit celou řadu hospodářských opatření, a to jak lesnických, tak mysliveckých. U mysliveckých opatření je nutné zejména dodržovat plán **chovu a lovu spárkaté zvěře**, a to zejména s ohledem na přetrvávající rozsáhlé škody, které tato zvěř způsobuje okusem na zakládaných lesních kulturách i na přirozené obnově, jakož i na zemědělských plodinách a pozemcích. V dlouhodobém trendu se početnost většiny sledovaných druhů zvěře zvyšuje, výrazně například u zvěře daňčí, jejíž stav se v období 2000–2024[126] více než zdvojnásobil. Nejpočetnější je dlouhodobě zvěř srnčí.

Na základě dat Národní inventarizace lesů (NIL)[127] lze odhadnout minimální prokazatelnou výši **škod způsobenou zvěří** na 1 163 mil. Kč.rok^{-1}. Důvodem vysokých stavů zvěře je intenzivní využívání krajiny člověkem, především zemědělské hospodaření, které vytváří vhodné krytové a potravní podmínky, a snížená přirozená regulace zvěře, nebo její úplná absence. Škody způsobené zvěří lze snížit také zřizováním políček a okusových ploch. Z lesnických opatření je vhodné zmínit důslednou ochranu lesa a včasnou výchovu porostů v návaznosti na druhy dřevin. Náklady na ochranu lesních porostů proti zvěři v současné době představují zhruba 1 451 mil. Kč.rok^{-1}.

V posledních desetiletích je patrná cílená změna druhové skladby směrem k přirozenější (a stabilnější) struktuře lesních porostů, která se projevuje častějším **vysazováním listnatých dřevin** na úkor jehličnanů. V roce 2025 bylo sadbou a síjí (tj. uměle) zalesněno 13,0 tis. ha jehličnany (56,3 %) a 10,1 tis. ha listnáči (43,7 %), nejčastěji využívanou dřevinou byl smrk (8,3 tis. ha), následovaný bukem (3,7 tis. ha) a dubem (3,4 tis. ha).

[126] *Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.*

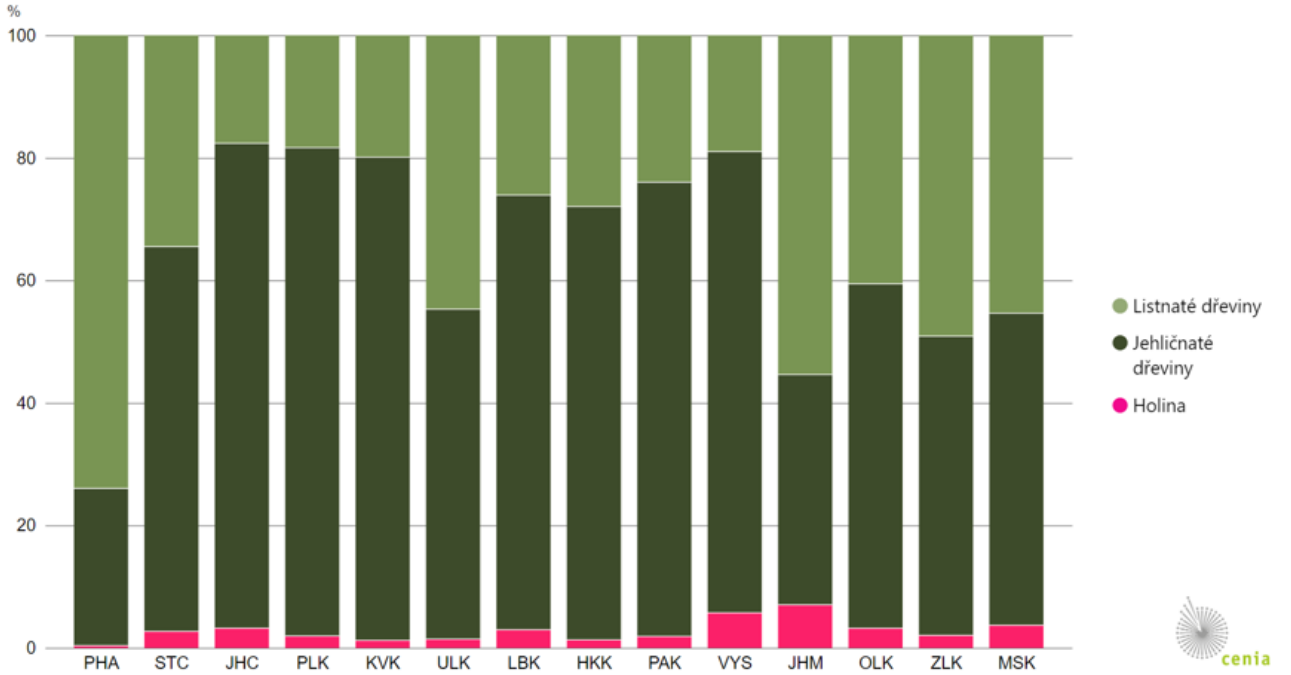
[127] *VÚLHM, v.v.i. Stanovení minimální prokazatelné výše škod způsobených zvěří na lesních porostech v České republice. Dostupné online: https://www.vulhm.cz/files/uploads/2024/07/Skody_na_lese_VULHM.pdf.*

Současná **druhová skladba lesů** je od rekonstruované přirozené i doporučené skladby[128] výrazně odlišná, a to zejména v důsledku plošného vysazování smrkových a borových monokultur v minulosti. Stejnověké monokultury jehličnanů, často nevhodného ekotypu, snižují biodiverzitu a jsou výrazně náchylnější na poškození v důsledku biotických i abiotických faktorů.

Celkový **podíl listnatých porostů** na porostní ploše lesů pozvolna stoupá, od roku 2000 se zvýšil z 22,3 % na 31,3 % v roce 2025, přičemž v rámci doporučené skladby se předpokládá zvýšení zastoupení listnatých dřevin na 35,6 %. Největší podíl jehličnanů na porostní ploše mají Plzeňský kraj (79,7 %), Jihočeský kraj (79,2 %), Karlovarský kraj (78,9 %) a Kraj Vysočina (75,3 %; Graf 81). Naopak největší podíl listnáčů na porostní ploše mají kraje Hl. m. Praha (74,1 %) a Jihomoravský (55,5 %). Kromě těchto krajů dosahuje podíl listnáčů na porostní ploše doporučené hodnoty 35,6 % ještě v krajích Zlínském (49,2 %), Moravskoslezském (45,4 %), Ústeckém (44,8 %) a Olomouckém (40,7 %). Ve všech ostatních krajích lze pozorovat mírný trend postupného přibližování se doporučenému stavu s vyšším zastoupením listnatých dřevin.

Graf 81

Druhová skladba lesů v krajích [%], 2025

Zdroj dat: NLI

Podrobné vizualizace a data

https://www.enviromet.cz/data

[128] Rekonstruovaná přirozená skladba je blízká skladbě klimaxové v době před ovlivněním lesa člověkem. Doporučená druhová skladba lesů je pak kompromisem mezi současnou a přirozenou dřevinnou skladbou, zohledňujícím ekonomické zájmy, mimoprodukční funkce lesů a znalosti spjaté s adaptací na změnu klimatu.

3.2 Biologická rozmanitost

Klíčová sdělení

- V období 1982–2025 poklesla početnost všech běžných druhů ptáků v Česku celkově o cca 11 %, přičemž tento varovný pokles se zrychluje v posledních pěti až deseti letech. Hlavními tlaky jsou zemědělství a změna klimatu. Nejvýraznější úbytek vykazují ptáci zemědělské krajiny s poklesem o 45,0 %. V posledním desetiletí zrychlil také pokles lesních druhů ptáků, které v roce 2025 dosáhly o 24,9 % nižší početnosti než v roce 1982 v důsledku rozsáhlého odumírání lesních porostů v posledních letech.
- Došlo ke zhoršení stavu evropsky významných typů přírodních stanovišť. V nepříznivém či nedostatečném stavu se nachází 95,6 % z nich. U evropsky významných druhů rostlin setrvává v nepříznivém stavu 77,0 % druhů. U evropsky významných druhů živočichů došlo k mírnému zlepšení na 52,3 % v nepříznivém stavu, a to zejména díky příznivému stavu většiny populací savců a hmyzu.
- Roste míra fragmentace krajiny dopravou a zástavbou. Současně Česko patří k zemím s nejvíce fragmentovanou říční sítí v Evropě. Přestože se v rámci Koncepce zprůchodnění říční sítě podařilo zprůchodnit 31 migračních překážek a propojit 138,5 km toků, celkové plnění plánu zprůchodňování prioritních bariér dosahuje pouze 13,0 %.
- Dílčí úspěchy přináší cílený management v chráněných územích a záchranné programy, díky nimž se daří obnovovat populace ohrožených druhů. V roce 2025 byly realizovány nástroje aktivní druhové ochrany pro 21 druhů živočichů a 14 druhů rostlin. Národní síť záchranných stanic v roce 2025 přijala přes 40 tisíc handicapovaných živočichů, z nichž se 45,6 % podařilo úspěšně navrátit do přírody.

3.2 Biologická rozmanitost

Hodnocení trendů, aktuálního stavu a plnění stanovených cílů

Indikátor SPŽP	Stanovený cíl	Dlouhodobý trend (15 let a více)	Krátkodobý trend (5 let)	Aktuální stav	Plnění cíle
Fragmentace krajiny	Stav přírodních stanovišť se zlepšuje a ochrana druhů je zajištěna	↗	↗	Průměrná efektivní velikost oka 37,1 km^2	✕
Průchodnost říční sítě	Zprůchodnění 161 příčných objektů do roku 2027[129]	↗	↗	Zprůchodněno 13,0 % objektů	✕
Stav evropsky významných druhů a stanovišť	Stav přírodních stanovišť se zlepšuje a ochrana druhů je zajištěna	→	→	V nepříznivém nebo nedostatečném stavu 52,3 % druhů živočichů, 77,0 % druhů rostlin, 95,6 % přírodních stanovišť	✕
Běžné druhy ptáků	Stav přírodních stanovišť se zlepšuje a ochrana druhů je zajištěna	↘	↘	Pokles početnosti všech běžných druhů ptáků v období 1982–2025 o 11 %	✕
Index červených seznamů	Ochrana a péče o nejcennější části přírody a krajiny je zajištěna	→	→	0,8	~
Zvláště chráněná území a území Natura 2000	Do roku 2030 právně chránit minimálně 28,3 % území[130]	↗	↗	22,0 %	~
Aktivní nástroje druhové ochrany	Ochrana a péče o nejcennější části přírody a krajiny je zajištěna	↗	↗	21 druhů živočichů a 14 druhů rostlin	~
Výskyt invazních druhů	Negativní vliv invazních nepůvodních druhů je omezen	↗	↗	Výskyt invazních druhů na 76,0 % rozlohy státu	~

[129] *Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR.*

[130] *Příspěvek ČR k cílům Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti.*

Stav přírodních stanovišť, druhů a krajiny

Všechny indikátory biodiverzity ukazují na globální **ztrátu biodiverzity,** přičemž tlaky, které tento nepříznivý trend způsobují, se nadále stupňují. Hlavními důvody globální ztráty biodiverzity jsou změny ve využití území a vody (např. odlesňování), nadměrné využívání organismů (např. mořský rybolov), změna klimatu, znečišťování ekosystémů a šíření invazních druhů.

Zachování biodiverzity a **přínosů, které příroda lidem poskytuje**, je však nezbytné pro dosažení cílů udržitelného rozvoje a lidského blahobytu. Přibližně 44 % české hrubé přidané hodnoty (což odpovídá průměru EU) je přímo závislých na funkčních ekosystémových službách[131]. Vzhledem k úzké provázanosti dodavatelsko-odběratelských řetězců je však degradací přírody ohrožena celá ekonomika. Například produkce potravin závisí na biologické rozmanitosti a škále ekosystémových služeb, které podporují zemědělskou produktivitu (včetně zdravé půdy a opylovačů). Příroda je klíčová také pro splnění cílů v oblasti ochrany klimatu. Přibližně třetina čistého snížení emisí skleníkových plynů, které je zapotřebí ke splnění cílů Pařížské dohody, by mohla pocházet z řešení založených na přírodě[132].

Změny ve využívání krajiny, celkové změny v ekosystémech a ve vzrůstající míře i změna klimatu vyjadřují trendy ve vývoji ptačích populací[133]. V období 1982–2025 poklesla početnost všech **běžných druhů ptáků**[134] v Česku celkově o cca 11 %, přičemž tento varovný pokles se zrychluje a je nejvýraznější v posledních pěti až deseti letech (Graf 82).

Početnost **ptáků zemědělské krajiny**[135] klesá nejvýrazněji ze všech sledovaných skupin. Ve sledovaném období klesla téměř na polovinu (o 45,0 %), přičemž masivní úbytek polních ptáků započal již před začátkem sledování v roce 1982. Hlavními příčinami dramatického poklesu početnosti ptáků zemědělské krajiny je především vysoká intenzita zemědělství[136] s nedostatečnými opatřeními pro podporu biodiverzity. Například koroptev polní, čejka chocholatá, linduška luční, konipas luční za dobu sledování snížily početnost na zlomek výchozího stavu a v poslední době na tomto výrazně sníženém stavu setrvávají.

Početnost **lesních druhů ptáků**[137] se zhruba do roku 2000 mírně snižovala, poté následovalo období stability a v posledním desetiletí opět výraznější pokles, přičemž v roce 2025 byla její hodnota o 24,9 % nižší než v roce 1982. Nedávný úbytek souvisí s odumíráním velkých lesních ploch následkem sucha a napadením lýkožrouty (viz kap. 3.1). Lesní biotopoví specialisté (například lejsek malý, králíček obecný, sýkora uhelníček či šoupálek krátkoprstý) většinou snižují početnost a nahrazují je široce rozšířené druhy s širokou ekologickou valencí, jako je kos černý, drozd zpěvný, červenka obecná, pěnice černohlavá či sýkora koňadra a modřinka.

---

[131] Hirschbuehl, D., Petracco, M., Neuville, A., Sanchez Arjona, I. The EU economy's dependency on nature (edited by Vasilakopolos, P.), Ispra: European Commission, Joint Research Centre, 2025. JRC140003. Dostupné z: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC140003.

[132] IPBES. Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, Zenodo, 2019. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.6417333.

[133] Vermouzek, Z., Jechumtál Skálová, A. Indikátor běžných druhů ptáků a indikátor lesních druhů ptáků za rok 2025, Česká společnost ornitologická, 2026 (nepublikováno).

[134] Indikátor je založen na datech Jednotného programu sčítání ptáků v ČR, který je dlouhodobým programem monitoringu hnízdních populací ptáků v Česku a který poskytuje údaje o změnách početnosti ptačích druhů a jejich výskytu a početnosti v jednotlivých typech prostředí. JPSP organizuje Česká společnost ornitologická. Pro účely výpočtu indikátoru běžných druhů ptáků bylo vybráno 42 druhů, jejichž populace (ještě spolu s populací holuba skalního, tzv. věžáka (Columba livia f. fera), který však byl z analýzy vyřazen) dohromady představují 95 % všech jedinců ptáků hnízdících na území Česka.

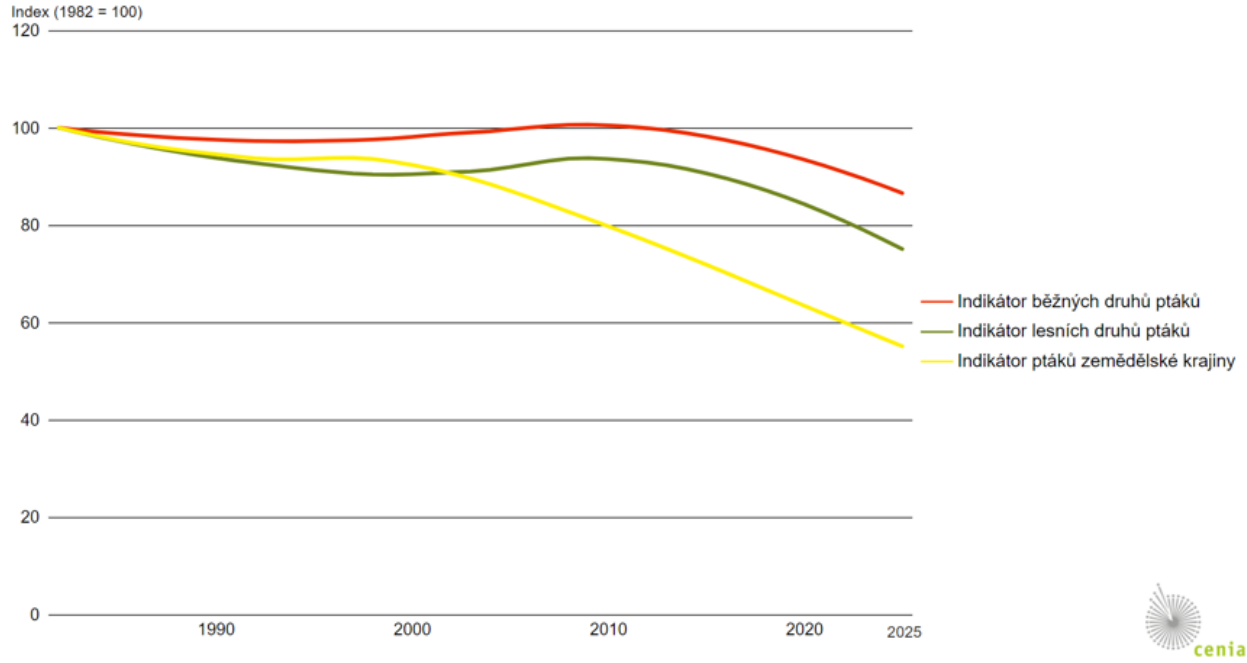
[135] Do výpočtu indikátoru ptáků zemědělské krajiny bylo zařazeno 20 druhů polních a lučních ptáků.

[136] Reif, J., Vermouzek, Z. Collapse of farmland bird populations in an Eastern European country following its EU accession, Conservation Letters, 2018. DOI: https://doi.org/10.1111/conl.12585.

[137] Do výpočtu indikátoru lesních druhů ptáků bylo zařazeno 17 druhů a indikátor ptáků.

Graf 82

Indikátory všech běžných druhů ptáků, lesních druhů ptáků a ptáků zemědělské krajiny [index, 1982 = 100], 1982–2025

Zdroj dat: ČSO

Stále významnějším faktorem je zhruba od poloviny 90. let také **změna klimatu**. Jejím vlivem ze střední Evropy postupně mizí severské druhy (např. bramborníček hnědý, cvrčilka zelená či sedmihlásek hajní) a naopak mírně přibývají teplomilné druhy původně vázané na jižní Evropu (např. hrdlička zahradní, slavík obecný, žluva hajní). V souladu s modely posunu klimatických pásem tak dochází k unifikaci společenstev, vzácné a úzce specializované druhy se stávají ještě vzácnějšími a biodiverzita se na místní i regionální úrovni snižuje.

Evropská unie chrání podle **směrnice EU o ptácích** více než 460 druhů volně žijících ptáků ve všech jejich životních fázích. V Česku má podle posledního hodnocení (za období 2019–2024)[138] 55,5 % populací volně žijících druhů ptáků z pohledu dlouhodobé změny početnosti (tzn. od roku 1980) a 47,3 % populací z pohledu krátkodobé změny početnosti rostoucí nebo stabilní stav. Naopak dlouhodobě klesající trend vykazuje 26,3 % ptačích populací (u krátkodobé změny je to 15,7 %). Zbývající populace vykazují trend fluktuující, případně neznámý či nejistý. Stav populací druhů ptáků závisí do značné míry na stavu **areálů jejich výskytu**. Dlouhodobě je ve stabilním nebo rostoucím stavu (tzn. nesnižuje se jeho rozloha) hnízdní areál u 69,0 % a krátkodobě u 83,7 % populací volně žijících druhů ptáků.

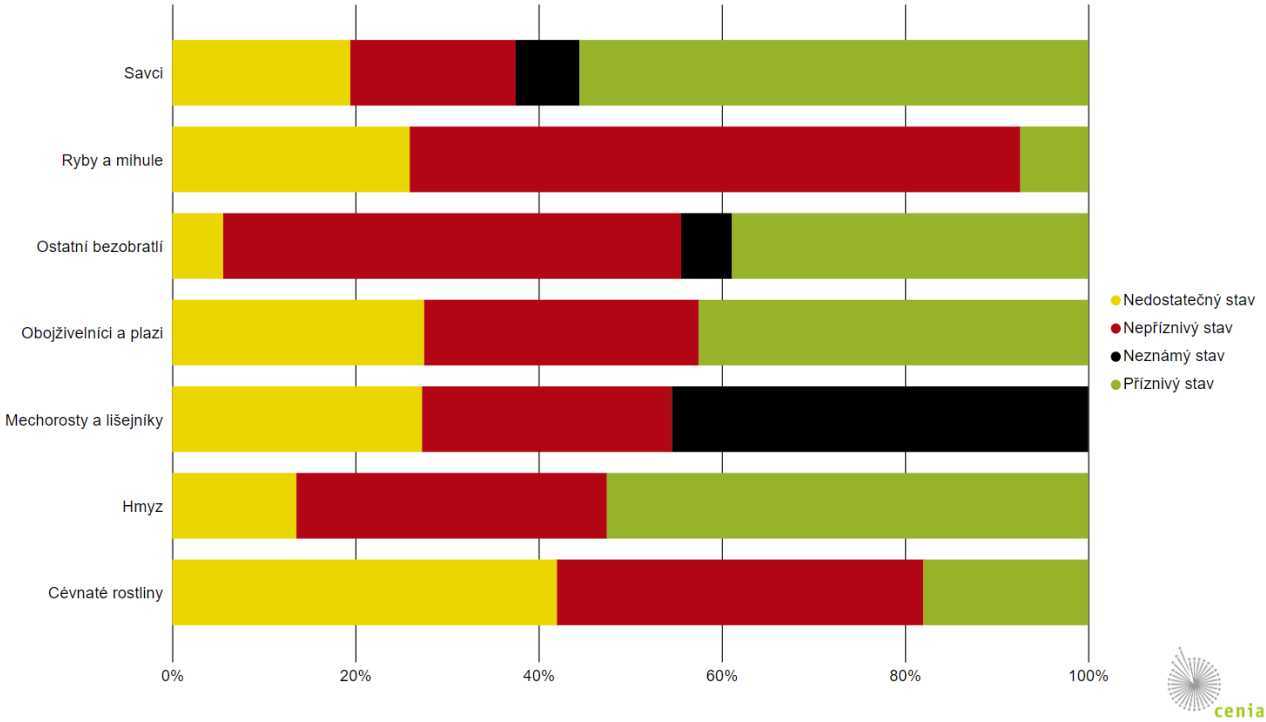
Celkový stav české přírody odráží také **stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin.** Na základě výsledků nejnovějšího hodnocení za období 2019–2024[139] se ve stavu nedostatečném či nepříznivém nacházelo 52,3 % druhů živočichů (konkrétně 19,0 % ve stavu nedostatečném a 33,3 % ve stavu nepříznivém). To představuje mírné zlepšení oproti předchozímu období, kdy tyto kategorie tvořily dohromady 59,8 % (z toho 32,4 % ve stavu nedostatečném a 27,4 % ve stavu nepříznivém). Pozitivní vývoj lze sledovat zejména u savců, z nichž se aktuálně většina (55,6 %) nachází v příznivém stavu. Znatelné zlepšení bylo zaznamenáno také u hmyzu (52,5 % druhů v příznivém stavu). U rostlin v nepříznivém či nedostatečném stavu setrvává 77,0 % druhů, přičemž 39,3 % spadá do kategorie nedostatečný a 37,7 % do kategorie nepříznivý (v minulém cyklu to bylo celkově 75,4 %, přičemž 50,8 % tvořil stav nedostatečný a 24,6 % stav nepříznivý; Graf 83).

[138] *Hodnocení probíhá jednou za šest let.*

[139] *Hodnocení probíhá jednou za šest let.*

Graf 83

Vyhodnocení stavu evropsky významných druhů živočichů a rostlin v Česku [%], 2019–2024

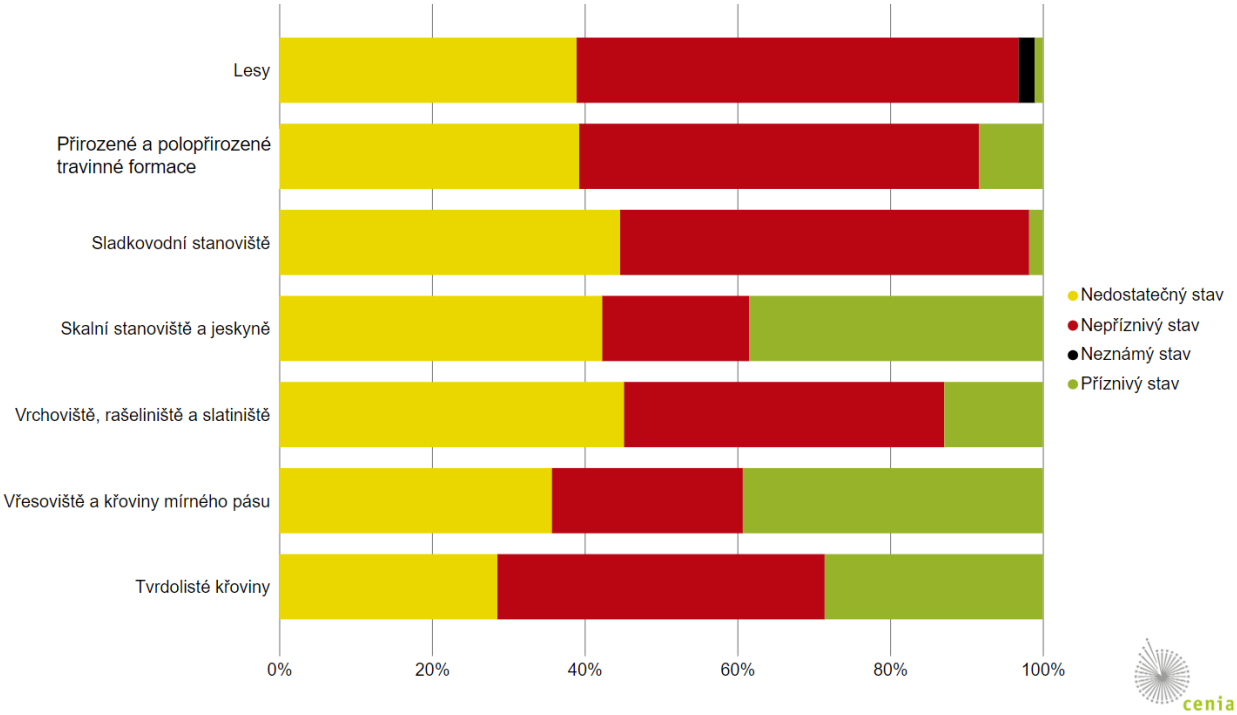
Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: AOPK

V případě **evropsky významných typů přírodních stanovišť** je 95,6 % hodnoceno ve stavu nedostatečném či nepříznivém (konkrétně 35,6 % ve stavu nedostatečném a 60,0 % ve stavu nepříznivém). To představuje dramatické zhoršení oproti předchozímu období, kdy se v těchto kategoriích nacházelo celkem 79,6 % stanovišť (z toho 49,5 % ve stavu nedostatečném a 30,1 % ve stavu nepříznivém). K tomuto negativnímu posunu navíc došlo plošně ve všech hodnocených typech stanovišť (Graf 84).

Graf 84

Vyhodnocení stavu evropsky významných typů přírodních stanovišť v Česku [%], 2019–2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: AOPK

V **evropském srovnání** (v rámci EU27 a Spojeného království za referenční období 2013–2018)[140] je Česko průměrné. V příznivém stavu se v Česku nacházelo 30,3 % evropsky významných druhů, přičemž v celé EU to bylo 31,4 %[141]. U přírodních stanovišť se na úrovni EU nacházelo v příznivém stavu 23,8 % hodnocených typů, zatímco v Česku to bylo pouze 19,4 %.

V reakci na přetrvávající nepříznivé trendy připravuje Česko v souladu se Strategií EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 konkrétní **národní závazky** (tzv. pledges). Jejich hlavním cílem je dosáhnout do roku 2030 příznivého stavu nebo alespoň prokazatelně pozitivního populačního trendu u minimálně 30 % evropsky chráněných druhů a stanovišť, která vykazují neuspokojivý stav, a u všech zbývajících fenoménů zajistit zamezení dalšího zhoršování. Mezi vybrané modelové druhy, na jejichž podporu a obnovu populací budou cíleně směřovat konkrétní opatření, patří například losos obecný, tchoř stepní či skřivan polní.

Na **nepříznivém stavu přírodních stanovišť** a části druhů se podílí celá řada faktorů. Za jeden z nejvýznamnějších lze považovat proměnu, kterou prošlo využívání české krajiny. Na jedné straně dochází k plošné intenzifikaci hospodaření, jež vede k celkové homogenizaci krajiny a degradaci biotopů. Tento tlak dokládá nepříznivý stav lesních stanovišť a úbytek na ně vázaných druhů, stejně jako setrvalý pokles populací ptáků zemědělské krajiny či obojživelníků. Na straně druhé však přírodu ohrožuje i opačný extrém, kterým je upouštění od tradičního, extenzivního hospodaření (například od pravidelného kosení luk či pastvy). Bez těchto šetrných zásahů podléhají cenná nelesní stanoviště sukcesi, tedy postupnému zarůstání křovinami, stromy a expanzivními druhy trav. Tím dochází k zániku specifických podmínek nezbytných pro přežití mnoha vzácných lučních či stepních druhů rostlin a živočichů. Kromě těchto změn ve využívání krajiny patří k dalším zásadním faktorům fragmentace prostředí (zejména dopravní infrastrukturou a příčnými stavbami v tocích)

[140] *Data za období 2019–2025 na celoevropské úrovni nejsou v době uzávěrky této publikace k dispozici. Do hodnocení v předchozím období 2013–2018 bylo zahrnuto i Spojené království.*

[141] *Jedná se o průměrnou hodnotu uvedených zemí. Expertní hodnocení na evropské úrovni udává dokonce ještě nižší podíl, a to 28 % druhů v dobrém stavu. Více na: https://www.eea.europa.eu/ims/conservation-status-of-species-under.*

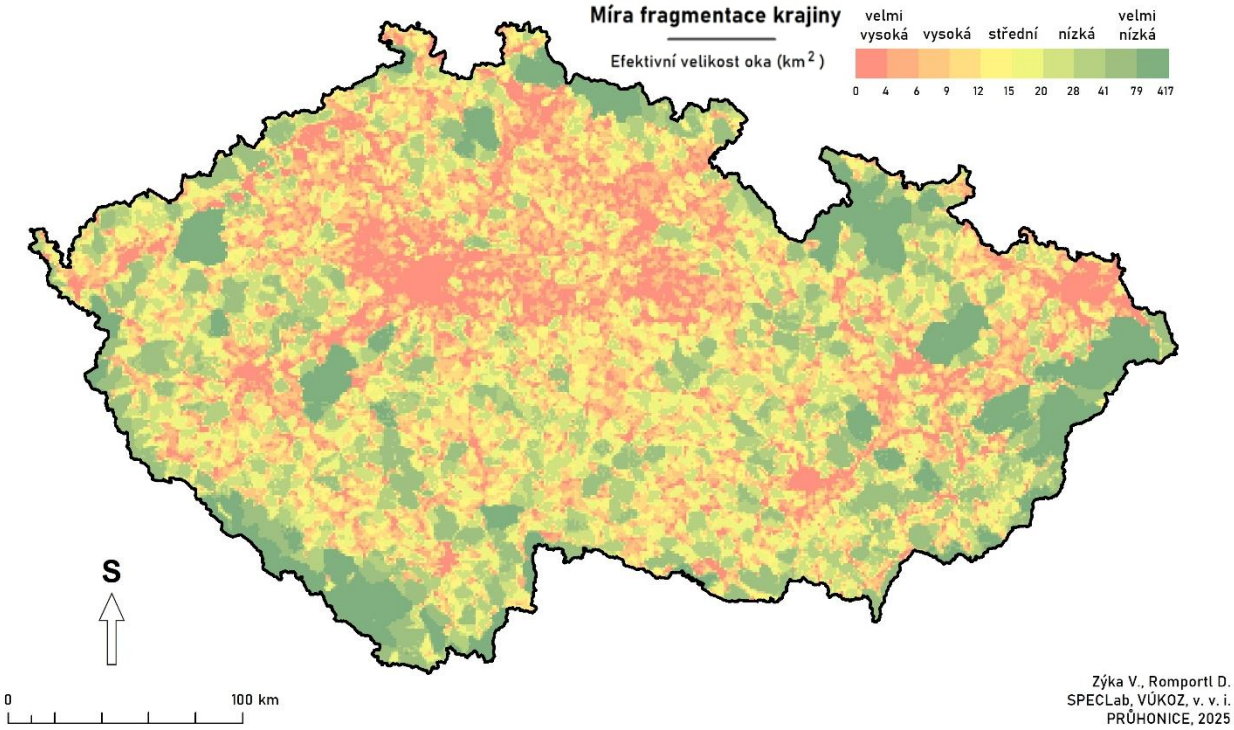
a nevratný úbytek přírodně cenných území vlivem zástavby. Opominout nelze ani vliv nadměrného živinového zatížení krajiny, dopady změny klimatu a šíření nepůvodních invazních druhů.

Fragmentace krajiny vlivem liniových staveb a rozrůstající se zástavby představuje závažný zásah do ekologické stability, neboť vede k izolaci populací živočichů a k narušení jejich přirozených migračních tras. Z výsledků hodnocení míry fragmentace pomocí indikátoru **průměrné efektivní velikosti oka**[142] (EVO) vyplývá, že v období 2009–2024[143] došlo v Česku k dalšímu celkovému nárůstu fragmentace krajiny[144]. Průměrná hodnota EVO se v tomto období postupně snížila z 38,46 km² na 37,10 km² (přičemž mediánová hodnota se trvale pohybuje kolem 15 km²). Hlavním hybatelem tohoto nepříznivého trendu zůstává pokračující výstavba dálniční a silniční sítě spojená s rozšiřováním zastavěných ploch.

Geografické rozložení míry fragmentace vykazuje značnou variabilitu (Obr. 17). Mezi **nejvíce fragmentovaná území** patří intenzivně využívaná krajina, okolí dálničních koridorů a zázemí velkých městských aglomerací (střední a východní Čechy, Liberecko, Plzeňsko, Ostravsko, okolí Brna, Olomouce a Ústí nad Labem). Naproti tomu jako nejméně fragmentovaná území vystupují periferní horské oblasti, rozsáhlejší lesní komplexy či plochy současných i bývalých vojenských újezdů. V některých lokalitách dochází k dílčímu poklesu míry fragmentace, nicméně děje se tak převážně po formální či legislativní stránce (např. rušením veřejných silnic či omezením vjezdu), nikoliv z důvodu reálného fyzického odstranění bariéry.

Obr. 17

Míra fragmentace krajiny dopravou v Česku (kvantifikace metodou 10 kvantilů), 2024

Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: VÚK, v.v.i.; Biologický výzkum a monitoring na úrovni krajiny ČR

---

[142] Effective Mesh Size (Efektivní velikost oka, EVO) vyjadřuje pravděpodobnost, že dva náhodně umístěné body v krajině leží v téže nefragmentované ploše. Čím vyšší je hodnota EVO, tím nižší je míra fragmentace krajiny (a naopak).

[143] Data za rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

[144] Janík, T., Andreas, M., Borovec, R., Demková, K., Dostálek, J., Havlíček, M., Houška, J., Jiráčková, K., Lichová, A., Mrkvová, B., Romportl, D., Šantrůčková, M., Veith, T., Vojta, J., Vokoun, A., Vymazalová, M., Zýka, V. Závěrečná zpráva pro rok 2024 ke smlouvě o provedení a poskytnutí činností a služeb v rámci veřejné zakázky „Biologický výzkum a monitoring na úrovni krajiny ČR – zajištění odborné podpory pro činnost resortu životního prostředí", Část – D: Hodnocení potenciálu rozvoje chráněných území a hodnocení dynamiky a konektivity krajiny. – Výzkumný ústav pro krajinu, v. v. i., Průhonice, 2024.

Dopravní infrastruktura tak vytváří často nepřekonatelnou překážku zejména pro deštníkové druhy velkých savců[145] (vlk, rys, medvěd, los), u nichž neprůchodnost krajiny brání genetické výměně mezi populacemi a zvyšuje riziko kolizí s vozidly. K potlačení bariérového efektu liniových staveb se budují **kompenzační migrační objekty** (ekodukty, podchody aj.), jejichž funkčnost dokládá rychlé využití živočichy (např. na dálnici D1). Využívání těchto stavěných průchodů samotný indikátor EVO metodicky nezobrazuje. Pro systémovou ochranu migračních tras je proto zásadní předávání vrstvy biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců do územně analytických podkladů a jejich zohledňování při návrhu územně plánovací dokumentace státu, krajů a obcí.

Podíl plochy přírodních biotopů na ploše katastrálního území činil v roce 2025 průměrně 15,9 %. Území s maximálním narušením přírodních struktur se nacházejí v nejvíce zemědělsky využívaných oblastech a v metropolitních oblastech, naopak přírodní a přírodě blízká krajina se nachází zejména v příhraničních oblastech a souvisí s vymezenými ZCHÚ.

Fragmentace představuje hlavní faktor degradace **sladkovodních ekosystémů**, které globálně patří mezi ty nejohroženější. Příčné překážky (jako jsou jezy, přehrady atd.) přerušují přirozené migrační koridory ryb a narušují ekologické procesy po celé délce toků i v přilehlých nivách. Říční síť Česka se v tomto ohledu řadí k nejvíce fragmentovaným v Evropě. Tato umělá izolace biotopů a s ní spojené znemožnění volné migrace v kombinaci s dalšími antropogenními tlaky, jako jsou regulace koryt, provoz hydroelektráren, odběry vod, změna klimatu či chemické znečištění, vedly k výraznému poklesu populací většiny reofilních druhů ryb a k částečnému až úplnému vymizení specializovaných diadromních druhů. Tyto faktory zásadně mění hydrologické, teplotní i kyslíkové režimy toků a dynamiku sedimentů, což negativně ovlivňuje společenstva daleko za hranicemi samotného místa fyzického zásahu.

Díky projektům zaměřeným na mapování příčných bariér se daří zpřesňovat přehled o říční síti, což umožňuje lépe vyhodnocovat plnění cílů **Koncepce zprůchodnění říční sítě**. V rámci hodnocení třetí etapy této Koncepce, jejíž cíle jsou provázány s koncem třetího plánovacího období v oblasti vodního hospodářství v roce 2027[146], se na sledovaných tocích podařilo zprůchodnit 31 migračních překážek (z toho 11 na mezinárodních, 14 na národních a 6 na regionálních prioritních koridorech). Většinou šlo o budování nových rybích přechodů (13) a odstraňování překážek (11), případně o vznik obtokových koryt či samovolný rozpad. Těmito kroky se podařilo propojit v součtu 138,5 km vodních toků a prodloužit již průchodné úseky o dalších 46,1 km, k čemuž nejvýznamněji přispělo zprůchodnění prioritního jezu Brennský mlýn na Ploučnici.

Navzdory těmto dílčím úspěchům však celková hodnota **indexu dendritické konektivity** pro spojitou síť vymezených toků v povodích Labe, Dunaje a Odry vzrostla pouze o necelou desetinu. Plnění plánu Koncepce z hlediska **zprůchodňování prioritních bariér** dosahuje pouhých 13,0 %. Z 22 významných profilů, které správci toků zahrnuli do svých investičních plánů s termínem dokončení do roku 2027, se navíc dosud podařilo zprůchodnit pouze dva (jez Bystřice na Úhlavě a jez Nedakonice na Moravě). Nadále se tak nedaří říční síť zprůchodňovat systémově a hierarchicky. Zásadní překážkou pro zrychlení tempa zprůchodňování je fakt, že technicky, majetkově a finančně snáze řešitelné projekty již byly z velké části realizovány. Zbývající prioritní bariéry narážejí na vysokou finanční a technickou náročnost a střety zájmů při využívání vodních zdrojů. Zrychlení obnovy říční konektivity tak bude vyžadovat vyšší prioritizaci finančních prostředků na technicky náročné stavby a systémové řešení střetů zájmů v území.

---

[145] Velcí savci mohou plnit roli deštníkových druhů, protože ochrana jejich populací a migračních koridorů zároveň podporuje zachování ekologické prostupnosti krajiny a vhodných podmínek pro řadu dalších druhů.

[146] Jedná se o III. plánovací cyklus v oblasti vod podle Rámcové směrnice o vodách (2000/60/ES) pro období 2022–2027. Na národní úrovni byly v tomto rámci Usnesením vlády ČR ze dne 19. ledna 2022 č. 31 schváleny Plány národních povodí Labe, Dunaje a Odry, na které navazují investiční plány správců vodních toků.

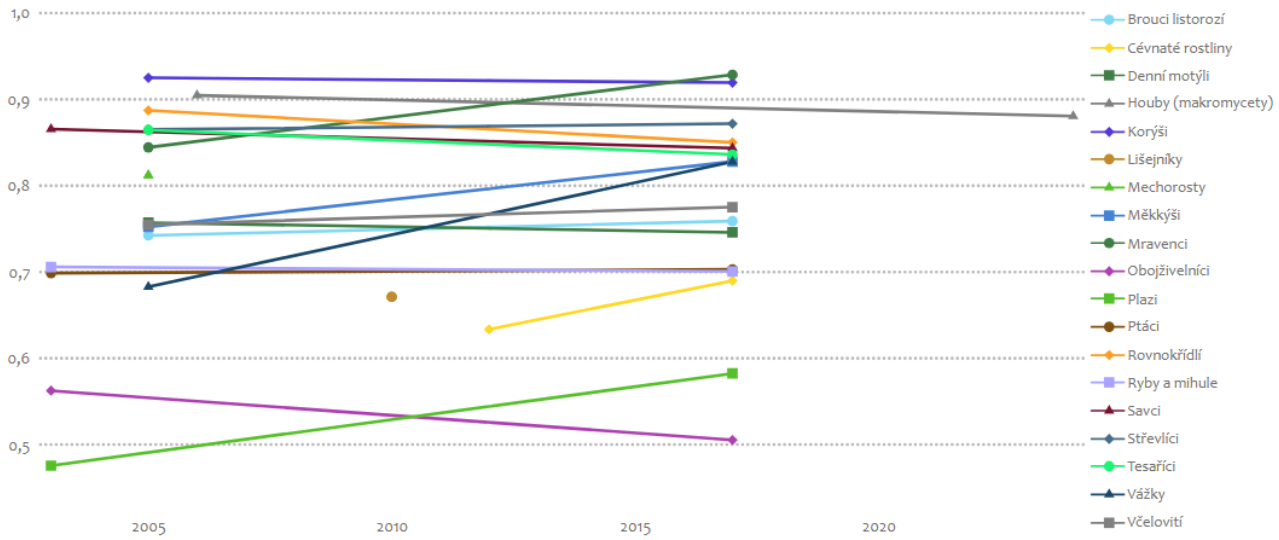
Ochrana a péče o nejcennější části přírody a krajiny

Rozmanitost druhů a jejich přirozených stanovišť tvoří základ ekologické stability české krajiny. Základním legislativním nástrojem pro zachování těch nejvzácnějších z nich je vyhláška č. 395/1992 Sb., která specifikuje **zvláště chráněné druhy**[147]. Skutečný počet taxonů, které vlivem tlaků na krajinu zasluhují zvýšenou pozornost, je však daleko širší. Tyto druhy komplexně evidují tzv. červené seznamy. Zatímco poslední ucelená vlna vydání většiny českých červených seznamů proběhla v roce 2017, v roce 2024 byl publikován nově aktualizovaný Červený seznam hub (makromycetů) ČR. Aktuální stav ohrožení všech taxonů je průběžně evidován v digitální databázi červených seznamů[148].

Stav ohrožení druhů souhrnně vyjadřuje **Index červených seznamů,** který k roku 2024 dosahoval hodnoty 0,80 (Graf 85). Tento indikátor je vyjádřením trendů ve stavu ohrožení druhů (mj. na základě velikosti jejich populace a areálu) a hodnotí se v kategoriích IUCN (blízký ohrožení, zranitelný, ohrožený, kriticky ohrožený, vymřelý). Vyjadřuje se jako index v intervalu od 0 do 1. Hodnota 1 představuje ideální stav (všechny druhy jsou zařazeny jako nejméně ohrožené), zatímco hodnota 0 znamená, že všechny druhy v regionu vyhynuly.

Graf 85

Index Červených seznamů dle taxonomických skupin [index 0–1], 2003–2024

Index červených seznamů je vyjádřením trendů ve stavu ohrožení druhů podle kritérií IUCN. Vyjadřuje se jako index od 0 do 1, kde 1 je maximální příspěvek, který může země nebo region poskytnout k přežití druhů, což odpovídá tomu, že všechny druhy jsou na Červeném seznamu IUCN zařazeny jako nejméně ohrožené, a 0 je minimální příspěvek, který může země nebo region poskytnout k přežití druhů, což odpovídá tomu, že všechny druhy v zemi nebo regionu vyhynuly. Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: AOPK

Dle **červených seznamů** je v Česku mezi **kriticky ohrožené, ohrožené či zranitelné druhy** zařazeno 908 druhů cévnatých rostlin a přes 1 000 druhů hub, lišejníků a mechorostů, dále 163 druhů obratlovců (16 druhů obojživelníků, 7 druhů plazů, 25 druhů mihulí a ryb, 100 druhů ptáků a 15 druhů savců) a přes 3 300 druhů bezobratlých. Velké množství ohrožených druhů rostlin a živočichů se vyskytuje v pohraničních oblastech Česka, kde se nachází řada chráněných území, a v panonské oblasti (jižní Morava).

Velký podíl **ohrožených druhů** dle červených seznamů lze nalézt mezi plazy, obojživelníky, rybami a mihulemi, ptáky, denními motýly a listorohými brouky, což ukazuje na hlavní problémy v české krajině, kterými jsou

[147] *Více na: https://portal.nature.cz/web/cz/zvlaste-chranene-druhy#/.*

[148] *Více na: https://portal.nature.cz/cervene-seznamy#/.*

velké množství nevhodně upravených vodních toků, na mnoha místech nedostatečná, byť stále se zlepšující kvalita vod, a také celková uniformita mnoha míst české krajiny. Významný vliv na populace ryb má také predace rybožravými predátory, mezi které patří i chráněné druhy, jako kormorán velký či vydra říční.

Čolek dravý je jediný druh obojživelníka, který byl přeřazen v novém červeném seznamu do nižší kategorie než v minulém hodnocení. Díky vhodnému managementu začaly jeho populace opět prosperovat. Na území NP Podyjí probíhá od roku 2012 cílený management a správa vhodných lokalit – změna hospodaření na rybnících, cílené snížení rybí obsádky a také tvorba a obnova tůní a malých mokřadů, čímž dochází k posilování populací čolka dravého. Z dat dostupných z monitoringu je možné v současné době sledovat nárůst početnosti populací, ale také úspěšné šíření druhu na nové nebo obnovené lokality.

Populace původních druhů rostlin a živočichů i jednotlivá cenná společenstva v Česku jsou ohrožena šířením geograficky **nepůvodních druhů**, zejména pak **druhů invazních**. Z celkového počtu 1 576 **nepůvodních druhů rostlin**, které se vyskytují, či byly zaznamenány na území Česka v roce 2022[149], je za invazní celkově považováno 75 druhů[150]. Z celkového počtu 595 **nepůvodních druhů živočichů** bylo k roku 2022[151] za **invazní** považováno 113 druhů.

Data o výskytu nepůvodních druhů jsou na národní úrovni shromažďována v Nálezové databázi AOPK ČR (NDOP). K roku 2024[152] bylo minimálně jedním druhem z tzv. **unijního seznamu**[153] invazních druhů obsazeno 849 čtverců mapovací sítě ETRS (10 x 10 km) z celkového počtu 1 117 čtverců na území Česka (hodnoceno za posledních 6 let). Prázdné čtverce jsou přitom v naprosté většině pouze okrajové a hraniční oblasti. Nejvyšší počet invazních druhů se vyskytuje podél vodních toků a pozemních komunikací, které usnadňují jejich šíření. Zvýšený počet invazních druhů je evidován taktéž v lidských sídlech a jejich okolí. Z geografického hlediska se vysoký počet invazních druhů vyskytuje v severopanonské podprovincii (území jižní Moravy), kde se zároveň vyskytuje vyšší množství ohrožených druhů rostlin a živočichů (Obr. 18).

[149] Data za období 2023–2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

[150] Pyšek, P., Sádlo, J., Chrtek, J. Jr. et al. Catalogue of alien plants of the Czech Republic (3rd edition): species richness, status, distributions, habitats, regional invasion levels, introduction pathways and impacts, Preslia, 2022.

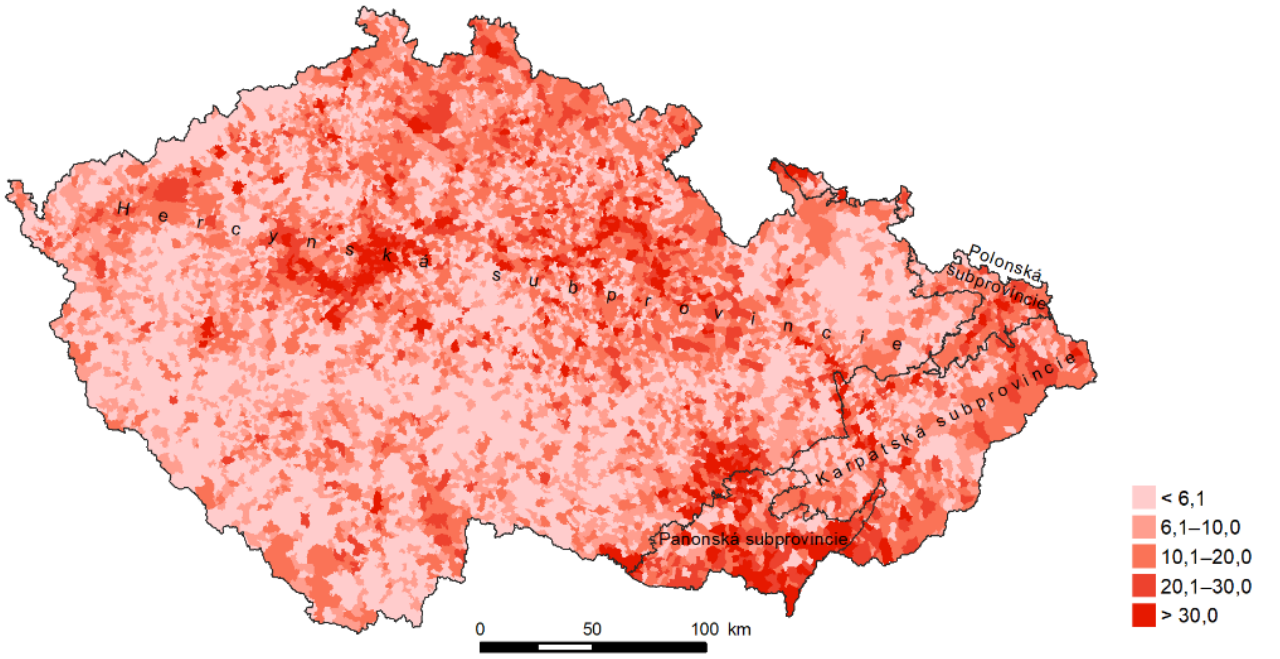
[151] Data za období 2023–2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

[152] Data za rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

[153] Seznam invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii, který je průběžně aktualizován na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 o prevenci a řízení zavlékání a šíření invazních nepůvodních druhů.

Obr. 18

Počet nepůvodních a invazních druhů vyskytujících se na území Česka, 2025

Zdroj dat: AOPK

Dynamiku a míru problému ilustruje plošné rozšíření konkrétních druhů unijního seznamu. Z hlediska počtu obsazených čtverců (v roce 2024) k těm nejrozšířenějším patří rostliny jako **netýkavka žláznatá** (562 čtverců), **křídlatka japonská** (512) nebo **bolševník velkolepý** (232). Z živočichů představují největší plošnou zátěž **husice nilská** (461 čtverců), **nutrie říční** (409), **střevlička východní** (295) a rovněž savci jako **norek americký** (258), **jelen sika** (254), **psík mývalovitý** (194) a **mýval severní** (180). Mezi široce rozšířené invazní druhy živočichů je řazen také **rak pruhovaný** (83) a **rak signální** (38). V roce 2023 byla v Česku poprvé zaznamenána **sršeň asijská**.

Rozvoj populací těchto druhů podtrhuje význam **projektů** zaměřených na jejich lokální likvidaci, jako je boj proti **bolševníku** v Karlovarském kraji (od roku 2013) nebo **mývalu severnímu** v Doupovských horách (2019–2024). Jedním z míst, kde probíhá snaha o zastavení šíření **trnovníku akátu** (193 síťových čtverců), je NP Podyjí. Z původní plochy cca 180 ha akátin se zatím podařilo ošetřit přibližně 50 ha (velikost přibližně 17 fotbalových hřišť). Likvidace jedinců i porostů probíhá pomocí ruční injektáže. Akát je ošetřován podle strategie zaměřené na přednostní ošetření malých izolovaných ohnisek a porostů rostoucích na místech se zachovalou vegetací.

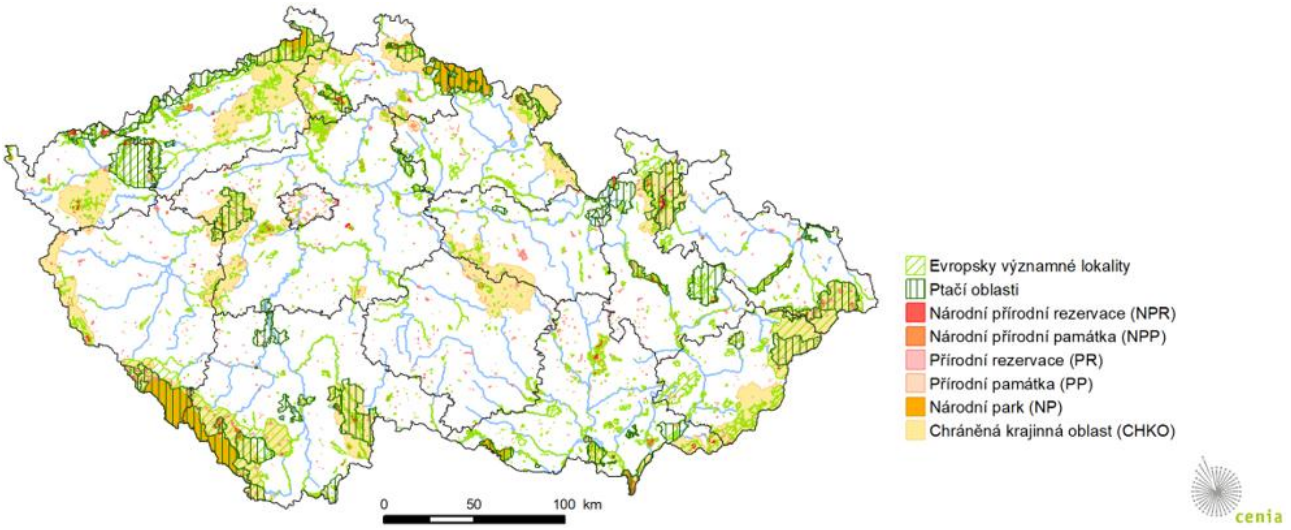
Ve Strategii EU v oblasti ochrany biologické rozmanitosti je obsažen cíl zajistit do roku 2030 **územní ochranu alespoň 30 % rozlohy**, z toho 10 % území EU v režimu tzv. přísné ochrany. Národní příspěvek ČR k tomuto cíli je rozpracován ve Strategii ochrany biologické rozmanitosti ČR a jejím akčním plánu, které konkretizují postupy rozšiřování a funkčního propojení územní ochrany. V podmínkách Česka je důraz vedle vyhlašování nových zvláště chráněných území kladen zejména na zlepšení konektivity krajiny a posilování ochrany cenných území mimo zvláště chráněná území a soustavu Natura 2000 (Obr. 19).

Soustava **Natura 2000** má již v Česku téměř finální podobu, její příspěvek k naplnění cílů zajištění územní a přísné ochrany tak bude minimální. Je však plánováno vytvoření nových zvláště chráněných území národního významu. Celkově by měla být **plocha chráněných území** (22,0 % v roce 2025) do roku 2030 zvýšena o 1,1 % dříve nechráněných oblastí. Další úsilí se zaměří na zlepšení propojenosti sítě chráněných území prostřednictvím posílení ochrany přírodních oblastí, které jsou v současnosti chráněny jinými prostředky (např. významné krajinné prvky, územní systém ekologické stability, přechodně chráněné plochy, přírodní parky, ochranná pásma vodních zdrojů). Tyto oblasti, které mohou být vedeny při zajištění

odpovídající ochrany jako **jiná účinná územní ochranná opatření** ve Světové databázi chráněných území, budou tvořit dalších 5,3 % závazku. Celkově je navrženo chránit 28,33 % rozlohy státu do roku 2030. Navýšení podílu přísně chráněného území by mělo být zabezpečeno vyhlášením nových zvláště chráněných území a posílením ochrany přírodních hodnot II. zón CHKO.

Obr. 14

Zvláště chráněná území a území Natura 2000 v Česku, 2025

Zdroj dat: AOPK ČR

Velký význam pro biodiverzitu mají **přírodní zóny** národních parků a další chráněná území, ve kterých jsou upřednostňovány přirozené procesy a omezovány zásahy člověka. Například v NP Šumava umožňují tyto zóny přežívání dvou vzácných pralesních druhů brouků – kornatce velkého a trnoštítce horského. Nárůst početnosti byl zaznamenán například u šumavské populace **tetřeva hlušce**, která pozitivně reagovala na omezení umělých zásahů v 1. zónách národního parku po větrné kalamitě způsobené orkánem Kyrill.

Druhem s výrazně pozitivními areálovými i populačními trendy je **sokol stěhovavý**, jehož evropská populace se v 50. letech 20. století zhroutila vlivem užívání různých druhů přípravků na ochranu rostlin v zemědělství, zejména DDT. Do české přírody se sokoli vrátili až o 30 let později a v současnosti v Česku hnízdí víc než 100 párů, a to i díky ochraně přírodních hnízdišť a vyvěšování budek na výškové stavby. Rovněž na první pohled nepopulární krok **omezení vstupu a aktivit** ve vybraných územích NP České Švýcarsko, který patří k nejvýznamnějším hnízdištím sokola stěhovavého, umožnil úspěšné hnízdění a vyvedení mláďat a významně prospěl k ochraně tohoto druhu.

Významným nástrojem pro ochranu nejohroženějších druhů jsou **nástroje aktivní druhové ochrany**[154]. V roce 2023 byla schválena Koncepce aktivních nástrojů druhové ochrany v ČR 2023–2032, která definuje kategorie nástrojů aktivní druhové ochrany (záchranné programy, programy péče a regionální akční plány) a popisuje kritéria výběru druhů rostlin a živočichů pro jejich přípravu. V roce 2025 byly realizovány nástroje aktivní druhové ochrany pro 21 druhů živočichů a 14 druhů rostlin.

Díky záchrannému programu došlo například k záchraně **hvozdíku písečného českého**, jehož zbytková populace (čítající v devadesátých letech cca 200 jedinců) se rozrostla více než čtyřicetkrát a nadále dochází k dalšímu rozšiřování populace druhu. Úspěšný je regionální akční plán pro **okáče skalního** v Českém středohoří, který byl schválen v době kriticky nízkých počtů tohoto druhu na poslední lokalitě (Raná) v oblasti Českého středohoří. Dosud se podařilo výrazně navýšit počty okáčů skalních na Rané a kombinací opatření obnovit početný výskyt na dalších lokalitách.

[154] *Informace o aktivních nástrojích druhové ochrany jsou dostupné na: https://www.zachranneprogramy.cz/.*

Péče o národní parky[155]

Národní parky představují jedny z nejcennějších částí přírodního dědictví státu a tomu odpovídá i jejich legislativní ochrana. Veškeré využití těchto území je proto podřízeno zachování ekologicky stabilních přirozených ekosystémů, které odpovídají konkrétním přírodním podmínkám daného stanoviště, a dosažení jejich přirozené biologické rozmanitosti. Součástí soustavy velkoplošných zvláště chráněných území v Česku jsou čtyři národní parky: Krkonošský národní park (KRNAP), Národní park Šumava (NPŠ), Národní park Podyjí (NPP) a Národní park České Švýcarsko (NPČŠ), které společně pokrývají přibližně 1,5 % území ČR.

Dlouhodobým cílem ochrany národních parků je zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území národních parků a zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, jejichž existence je podmíněna činností člověka, významných z hlediska biologické rozmanitosti, na zbývajícím území národních parků. Ochrana národních parků se tak primárně zaměřuje na zachování, podporu a rozvoj jak přírodních procesů, tak ekosystémů a jejich složek, jejichž udržení je závislé na trvalé péči ze strany člověka. Oba tyto přístupy ochrany území národních parků, vždy konkrétně zvolené s ohledem na typ ekosystému včetně jeho složek, přispívají k zachování, obnově a rozvoji biologické rozmanitosti na jejich území.

Podoba a charakter aktivní péče na území národních parků se liší v závislosti na zónách ochrany přírody, které svým pojetím určují možnou míru zásahů do přírodního prostředí. Každá zóna má svůj specifický režim, který reflektuje její cíl ochrany a charakter v ní zastoupených ekosystémů.

Cílem **zóny přírodní** je umožnit nerušený průběh přírodních procesů v zastoupených ekosystémech. Proto zde v rámci aktivní péče o ekosystémy probíhá jen omezené množství činností, zejména odstraňování expanzivních a geograficky nepůvodních druhů, dále opatření na podporu zvláště chráněných druhů, a rovněž bezpečnostní zásahy podél turistických cest. Všechny tyto činnosti probíhají s maximálním ohledem na zachování přirozeného charakteru území a v roce 2025 se na ně vynaložilo dohromady za všechny správy národních parků 5,2 mil. Kč na celkové ploše 29 871 ha. Celkové finanční prostředky vynaložené ze strany jednotlivých správ národních parků na aktivní péči v zóně přírodní v roce 2025 včetně členění na lesní a nelesní ekosystémy jsou uvedeny v tabulce č. 2.

Cílem **zóny přírodě blízké** je dosažení stavu odpovídajícího přirozeným ekosystémům. V zóně přírodě blízké je tak aktivní péče o lesní ekosystémy postavena na stejných opatřeních jako v přírodní zóně, a dále je rozšířena o obnovní management zaměřený na podporu strukturální diferenciace a stability lesních ekosystémů, zásahy za účelem podpory přírodních procesů a zvýšení různorodosti a objemu dřevní hmoty v porostech a opatření proti šíření podkorního hmyzu nezhoršující přirozenost lesních ekosystémů. V oblasti aktivní péče o nelesní ekosystémy jsou kromě opatření stejných jako v zóně přírodní prováděny také zásahy, které podporují přirozenou ekologickou stabilitu a biologickou rozmanitost těchto stanovišť. Na aktivní péči v této zóně v roce 2025 vynaložily správy národních parků celkem 67,1 mil. Kč na celkové ploše 27 862 ha. Celkové finanční prostředky vynaložené ze strany jednotlivých správ národních parků na aktivní péči v zóně přírodě blízké v roce 2025 včetně členění na lesní a nelesní ekosystémy jsou uvedeny v tabulce č. 2.

Cílem **zóny soustředěné péče o přírodu** je zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, významných z hlediska biologické rozmanitosti, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka nebo obnova přírodě blízkých ekosystémů. Zóna soustředěné péče o přírodu tak v sobě zahrnuje oba dlouhodobé cíle ochrany národních parků a s ohledem na tuto skutečnost je při aktivní péči využívána celá řada opatření a zásahů. V lesních ekosystémech zde tak dochází nejen k uplatnění opatření realizovaných v zóně přírodní a přírodě blízké, ale i k provádění obnovního managementu za účelem zlepšení jejich stavu a zásahů ve prospěch jejich druhové, věkové a prostorové struktury. Dále se v nich realizují opatření proti šíření podkorního hmyzu, a tam, kde není zajištěna přirozená obnova, i umělá obnova včetně opatření na její

[155] *Kapitola byla vytvořena autorským kolektivem Odboru územní ochrany přírody a krajiny MŽP.*

ochranu. V některých případech jsou v lesních porostech též zaváděny specifické zásahy zaměřené na podporu vybraných druhů a stanovišť, jako jsou například výmladkové a střední lesy. Aktivní péče o nelesní ekosystémy v této zóně zahrnuje jak opatření realizovaná v zóně přírodní a přírodě blízké, tak zásahy zaměřené na péči a údržbu charakteristické luční vegetace a na ni vázanou druhovou rozmanitost (např. kosení, pastva, redukce náletových dřevin) a opatření za účelem obnovy lučních společenstev a zlepšení stavu degradovaných či jinak ovlivněných nelesních ekosystémů (např. podpora mokřadů a drobných vodních ploch). Na aktivní péči v této zóně se v roce 2025 vynaložilo ze strany správ národních parků celkem 192,7 mil. Kč na celkové ploše 60 252 ha. Celkové finanční prostředky vynaložené ze strany jednotlivých správ národních parků na aktivní péči v zóně soustředěné péče o přírodu v roce 2025 včetně členění na lesní a nelesní ekosystémy jsou uvedeny v tabulce č. 2.

V **zóně kulturní krajiny**, pokud se v ní nacházejí předměty ochrany národního parku, je aktivní péče zaměřena na obdobná opatření jako v zóně soustředěné péče o přírodu. Na aktivní péči v této zóně se v roce 2025 vynaložilo za všechny správy národních parků celkem 2,3 mil. Kč na celkové ploše 1 033 ha. Celkové finanční prostředky vynaložené ze strany jednotlivých správ národních parků na aktivní péči v zóně kulturní krajiny v roce 2025 včetně členění na lesní a nelesní ekosystémy jsou uvedeny v tabulce č. 2.

Tab. 2

Finanční prostředky vynaložené na naplňování dlouhodobých cílů ochrany dle zonace NP, 2025

zóna ochrany přírody NP	celková rozloha zóny ochrany přírody NP (ha)				realizace aktivní péče ze strany správy NP	celkové finanční prostředky vynaložené ze strany správy NP na aktivní péči v roce 2025 (Kč)*			
	KRNAP	NPŠ	NPČŠ	NPP		KRNAP	NPŠ	NPČŠ	NPP
přírodní	7329	18 978	1 237	2 328	péče o lesní ekosystémy	3 273	3 662 242	812 442	715 657
					péče o nelesní ekosystémy	-	-	-	-
přírodě blízká	8097	16 837	1 498	1 430	péče o lesní ekosystémy	15 878 636	41 270 551	2 352 071	2 995 719
					péče o nelesní ekosystémy	-	4 630 865	-	-
soustředěné péče o přírodu	20730	31 836	5 169	2 517	péče o lesní ekosystémy	55 361 363	82 415 285	21 910 876	5 285 675
					péče o nelesní ekosystémy	13 207 251	8 756 412	141 730	5 619 311
kulturní krajiny	196	808	24	5	péče o lesní ekosystémy	-	2 092 224	-	-
					péče o nelesní ekosystémy	-	222 293	-	-

** Jedná se o přímé náklady správy NP na dotčené činnosti.*

Zdroj dat: Správy NP, MŽP

Kromě výše uvedených činností jsou v rámci aktivní péče o území národních parků realizována i taková opatření, která nelze přímo přiřadit pod konkrétní zóny ochrany, protože se jedná o aktivity, které se prolínají napříč celým národním parkem, případně i jeho ochranným pásmem, bez ohledu na konkrétní vymezení jednotlivých zón. Jedná se například o aktivity spojené s **péčí o drobné vodní toky a vodní plochy**, včetně opatření na obnovu a revitalizaci vodního režimu. Dále sem patří zásahy zaměřené na **likvidaci invazních nepůvodních druhů**, **péče o volně žijící živočichy** (zvěř), a také činnosti v oblasti **semenářství a školkařství**, které slouží k zajištění reprodukčního materiálu pro obnovu vybraných ekosystémů národního parku. Tyto aktivity představují nezanedbatelnou součást aktivní péče o území národních parků, kdy na tyto činnosti bylo v roce 2025 za všechny správy národních parků vynaloženo celkem 39,0 mil. Kč. Celkové finanční prostředky vynaložené v roce 2025 ze strany jednotlivých správ národních parků na aktivní péči, kterou nelze rozčlenit dle jednotlivých zón ochrany, jsou uvedeny dle typových opatření v tabulce č. 3.

Tab. 3

Finanční prostředky vynaložené na realizaci aktivní péče ve spravovaném území ze strany správy NP (skupiny typových výkonů), 2025

skupiny typových výkonů při realizaci aktivní péče ve spravovaném území ze strany správy NP	celkové finanční prostředky vynaložené ze strany správy NP na aktivní péči ve spravovaném území v roce 2025 (Kč)*			
	KRNAP	NPŠ	NPČŠ	NPP
péče o drobné vodní toky a vodní plochy včetně revitaliazce vodního režimu	6 430 243	10 025 692	193 150	1 067 936
likvidace invazních druhů	37 101	3 275 849	550 160	13 188
péče o volně žijící živočichy, kteří jsou zvěří	7 542 066	3 794 098	830 197	1 096 299
semenářství a školkařství	192 984	2 394 610	1 254 902	322 625

** Jedná se o přímé náklady správy NP na dotčené činnosti, které nelze rozčlenit dle zonace z důvodu prolínání těchto aktivit napříč zónami NP (v případě, že NP má ochranné pásmo, vztahují se údaje i na toto území).*

Zdroj dat: Správy NP, MŽP

Výše uvedené aktivity, které blíže popisují opatření realizovaná v rámci aktivní péče ze strany jednotlivých správ národních parků v členění dle jednotlivých zón ochrany či za celé území národního parku, případně i jeho ochranné pásmo, a na ně vynaložené finanční prostředky v roce 2025 zajišťují naplňování jak dlouhodobých cílů ochrany národních parků, tak funkcí jejich ochranných pásem, které vyplývají z platné legislativy.

Posláním národních parků je naplňovat dlouhodobé cíle ochrany národních parků a také umožnit využití území národních parků k trvale udržitelnému rozvoji, ke vzdělávání, výchově, výzkumu a k přírodě šetrnému turistickému využití, a to způsoby, které nejsou v rozporu s dlouhodobými cíli ochrany národního parku. Kromě aktivní péče o přírodu, která přispívá k naplňování dlouhodobých cílů ochrany národních parků, správy národních parků realizují i další aktivity s vazbou na poslání národních parků. Jedná se zejména o činnosti související s **usměrňováním návštěvnosti a rozvojem návštěvnické infrastruktury**, konkrétně o údržbu a obnovu turistického mobiliáře, jako jsou poválkové chodníky, přístřešky a mostky, dále rozvoj informačních a navigačních prvků v terénu a optimalizaci sítě turistických cest, včetně úpravy jejich povrchu a dalších parametrů. Tyto zásahy zvyšují nejen komfort návštěvníků, ale především přispívají k ochraně území národních parků, jelikož eliminují či minimalizují negativní vlivy spojené s návštěvností těchto území. Mezi poslání národních parků patří též **osvětové a vzdělávací aktivity** realizované jednotlivými správami národních parků a dále využívání území národních parků za účelem výzkumu a monitoringu. Na činnosti s vazbou na návštěvnickou infrastrukturu a usměrňování návštěvnosti bylo za rok 2025 za všechny správy národních parků vynaloženo celkem 71,4 mil. Kč, na vědecko-výzkumné a monitorační aktivity realizované jednotlivými správami národních parků bylo za rok 2025 vynaloženo celkem 50,0 mil. Kč a správami národních parků bylo pořádáno v roce 2025 celkem 986 veřejných akcí zaměřených na osvětu a vzdělávání.

Výše popisované aktivity správ národních parků a finanční prostředky na ně vynaložené v roce 2025, jež jsou blíže rozvedeny v tabulce č. 4, zajišťují naplňování poslání národních parků plynoucí z platné legislativy.

Tab. 4

Finanční prostředky vynaložené na zajištění naplňování poslání NP plynoucí z platné legislativy, 2025

Indikátory s vazbou na poslání NP za rok 2025	správa NP							
	KRNAP		NPŠ		NPČŠ		NPP	
počet veřejných akcí (vzdělávací, osvětové, popularizační, aj.) pořádaných či spolupořádaných správou NP (počet akcí)	600		207		145		34	
vynaložené finanční prostředky na návštěvnickou infrastrukturu a usměrňování návštěvnosti realizované správou NP na území NP (Kč)	27 976 071		36 500 772		6 885 837		1 843 169	
počet monitoračních a vědecko-výzkumných aktivit na území NP a finanční prostředky na ně vynaložené								
a) realizovaných správou NP (počet/Kč)*	22	22 625 233	27	24 541 000	5	2 789 040	19	2 048 417
b) realizovaných externími subjekty (počet)	63		26		11		47	

** Včetně aktivit realizovaných jiným subjektem dodavatelsky pro správu NP; uváděné finanční prostředky na ně vynaložené zahrnují pouze přímé náklady na tyto činnosti (tj. zejména náklady na služby).*

Zdroj dat: Správy NP, MŽP

Konkrétní činnosti správ NP byly i v roce 2025 odrazem přírodních podmínek jednotlivých národních parků, potřeb jejich předmětů ochrany a specifik využití každého z území. Vedle vzdělávání, výzkumu a usměrňování návštěvnosti správy NP uskutečňovaly i celou řadu opatření s vazbou na naplňování dlouhodobých cílů ochrany národních parků podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Následující souhrn tedy představuje dílčí výčet aktivit jednotlivých správ NP zaměřených na naplňování poslání národních parků včetně zachování a obnovy přírodních procesů a biologické rozmanitosti, které byly realizovány v roce 2025. Souhrn finančních prostředků vynaložených správami NP na naplňování poslání NP včetně dlouhodobých cílů ochrany je pak uveden v tabulkách č. 2–4.

V roce 2025 **Správa Národního parku České Švýcarsko** propojovala ochranu přírody s osvětou a aktivním zapojením veřejnosti v rámci oslav 25 let existence národního parku. Uskutečnily se botanické a geologické exkurze, vycházky se strážci přírody, programy věnované obnově na požářišti a odborné přednášky zaměřené na vybrané druhy nacházející se v daném území. Významnou událostí byly také Dny lesních řemesel, které návštěvníkům přiblížily tradiční práci v lese a vztah člověka k přírodě v chráněném území.

Správa Národního parku Šumava realizovala programy zaměřené na poznávání přirozených lesů, mokřadů, ledovcových jezer, vzácných druhů a vodní režim. V návaznosti na projekt „LIFE for MIRES“ dále probíhaly i dobrovolnické práce na obnově mokřadů, např. na Mezilesní slati a na Horské Kvildě. Aktivity zahrnovaly i exkurze na obnovené lokality v údolí Horní Vltavy. Dále pokračoval výzkum vlivu revitalizace pramenišť na biotu a parametry vody. Celoroční aktivita Správy NP Šumava tak přispívala nejen k ochraně cenných přírodních hodnot, ale i k posilování vztahu veřejnosti k šumavské krajině a jejímu přírodnímu dědictví.

Také **Správa Krkonošského národního parku** se v oblasti environmentálního vzdělávání a osvěty zaměřila na terénní programy, vycházky a exkurze, realizaci výstav a aktivit v rámci Krkonošského centra environmentálního vzdělávání. Pokračovaly aktivity projektu „Posílení biodiverzity krkonošských lesů úpravou druhové a prostorové skladby lesních porostů“, který je zaměřený na podporu biodiverzity krkonošských lesů, jehož opatření směřují k přiblížení druhové, věkové a prostorové skladby porostů přirozeným podmínkám, podpoře sukcesních stadií, ponechávání části odumřelého dřeva k rozkladu a omezení negativního vlivu zvěře na obnovu lesa. Byla realizována i péče o horské louky spojená s udržováním druhově bohatých bezlesých stanovišť a s redukcí invazních a expanzivních rostlin.

Správa Národního parku Podyjí realizovala v rámci přeshraniční spolupráce exkurze představující přírodní i kulturní dědictví oblasti. Co se týče managementu území, byla např. založena nová pastvina exmorských koní v lokalitě Pastviska u Havraníků. Jedná se o způsob péče sledující podporu biodiverzity na stanovištích světlých lesů a jalovcových palouků, kdy Správa NP Podyjí současně veřejnosti představila význam tohoto managementu. Součástí nabídky byly také výstavy a vernisáže zaměřené na krajinu a přírodu Podyjí, které návštěvníkům představovaly region prostřednictvím umění a fotografie.

Všechny správy národních parků tak v roce 2025 naplňovaly dlouhodobé cíle ochrany přírody i širší poslání národních parků. Vedle aktivit zaměřených na podporu přírodních procesů a biologické rozmanitosti se prostřednictvím výše zmíněných aktivit zaměřily i na vzdělávání, výzkum, práci s veřejností a citlivé usměrňování návštěvnosti směřující k posilování vztahu společnosti k přírodnímu dědictví.

V konečném důsledku tedy národní parky plní nejen roli území s výjimečnou přírodovědnou hodnotou, ale i funkci edukační, vědeckou a kulturně-společenskou, a proto je jejich existence a ochrana zásadní nejen pro ochranu přírody, ale i pro kvalitu života celé společnosti.

Ochrana volně žijících živočichů a rostlin v lidské péči

Využívání divoké přírody pro účely mezinárodního obchodu je po ničení stanovišť druhou nejvážnější příčinou ubývání druhů[156]. Zatímco objem vývozu a počty vydaných povolení k exportu v **rámci mezinárodního obchodu s ohroženými druhy chráněnými úmluvou CITES** vykazují rostoucí trend, v případě dovozu a počtu zabavených exemplářů dochází spíše k meziročním výkyvům. Hlavními vývozními oblastmi jsou většinou rozvojové země, pro něž vývoz živé přírody představuje často nezanedbatelný hospodářský zdroj.

Česko se v rámci evropských poměrů řadí mezi státy s největším počtem chovatelů různých druhů volně žijících živočichů a rovněž pěstitelů planě rostoucích rostlin. V lidské péči je tak chováno, resp. pěstováno velké množství vzácných (zejména exotických) druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a to v různých formách od zoologických či botanických zahrad přes zájmové chovy či arboreta po soukromé sbírky živočichů či rostlin. S tak významnými počty chovatelských zařízení je spojen jak velký objem obchodování s ohroženými druhy, tak i obecné problémy spojené se zajištěním chovů a splnění požadavku na zajištění welfare.

Nejvíce **dováženou** skupinou **živých** jedinců **živočichů** do Česka jsou plazi, další významnou skupinou jsou korálnatci (Graf 86). Savci, ptáci, obojživelníci aj. jsou dováženi v počtech maximálně několika desítek či nižších stovek jedinců ročně. Dovážené exempláře jsou většinou z volné přírody (zejména koráli a částečně plazi), méně pak z odchovu v zajetí. Z **neživých exemplářů živočichů** se do Česka dováží nejvíce náramky k hodinkám z krokodýlí kůže (stovky až tisíce ročně).

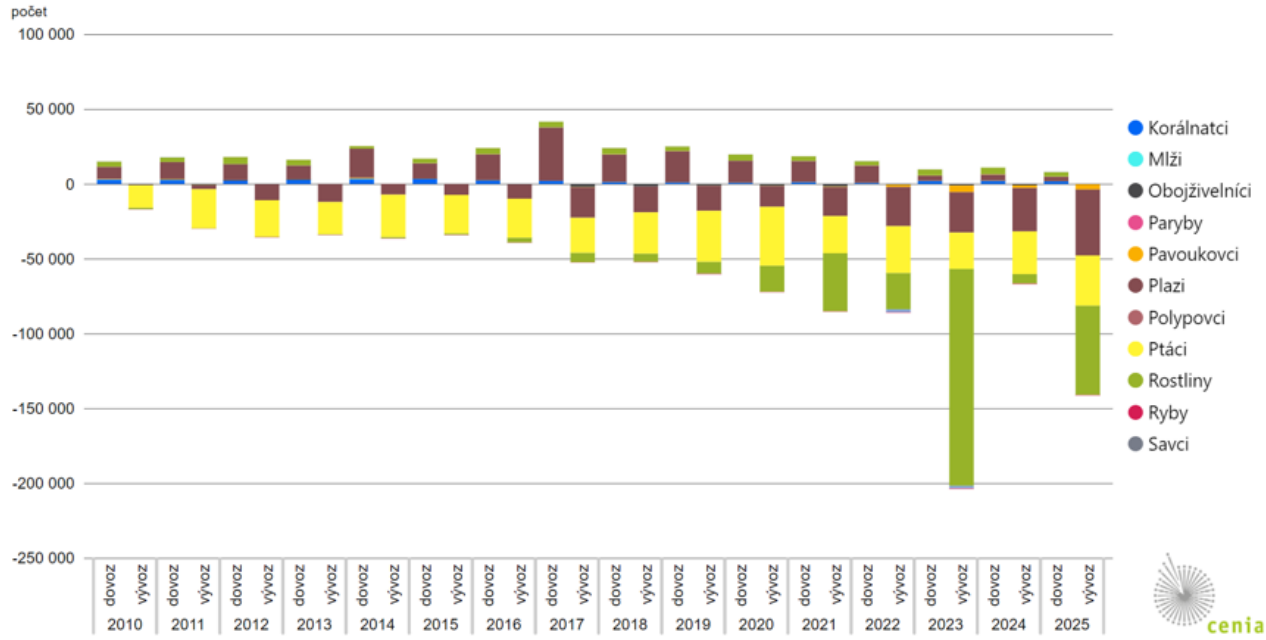
Dovážené živé exempláře **rostlin** zahrnují uměle vypěstované orchideje a dále zástupce čeledi pryšcovitých a toješťovitých. Z **neživých exemplářů rostlin** dovážíme především extrakt z chrpovníku lopuchového pro potřeby tradiční čínské medicíny.

Nejvíce **vyváženou skupinou živočichů** jsou ptáci (především papoušci, ale i dravci pro sokolnické účely) a plazi. Savci, ryby a bezobratlí jsou vyváženi maximálně v desítkách či nižších stovkách jedinců ročně, ovšem v posledních letech byl zaznamenán větší nárůst vývozu primátů z Česka do třetích zemí, který se v rámci evropského průměru již významně vymyká běžným vývozům z posledních let, i když se jedná o odchovy v lidské péči.

[156] *Více na: www.mzp.cz/cites a https://sysnet.shinyapps.io/CITES_public/.*

Graf 86

Mezinárodní obchod s ohroženými druhy chráněnými úmluvou CITES v Česku [počet proclených živých exemplářů], 2010–2025

Zdroj dat: MŽP

Nelegální obchod s ohroženými druhy, tzv. *wildlife crime*, patří mezi globálně nejvýznamnější oblasti kriminality. Nejedná se pouze o nelegální zisk pachatelů a další projevy trestné činnosti, ale může způsobovat přímé i nepřímé ohrožení populací ohrožených druhů. Rizikem je také zavlečení nakažlivých chorob, parazitů či invazních nepůvodních druhů, které mohou působit značné hospodářské škody. Česko patří v rámci Evropské unie k zemím s nejvyšší úrovní obchodu s živými zvířaty a rostlinami, což se odráží i v míře nelegálních aktivit, kdy Česko hraje významnou roli jako země cílová i země tranzitní. Z případů zjištěných na území Česka vyplývá, že zde působí nejen jednotliví překupníci, ale také organizované skupiny. Problematická je v Česku situace s asijskými komunitami zaměřenými mj. na obchod s výnosnými druhy zboží (slonovinu, nosorožčí rohy a tygří produkty).

Mezi živými exempláři **zabavenými** při **nelegálním obchodu** dominují rostliny (převážně kaktusy) v řádových hodnotách stovek exemplářů. Mezi neživými exempláři dominují bezobratlí, stabilně se objevují plazi, ale v některých letech mohou převažovat i ryby nebo savci. V posledních letech stoupá množství zabavené tradiční asijské medicíny s obsahem exemplářů ohrožených druhů, zejména rostlin, ze živočichů pak hlavně ze savců (např. medvědí žluč, mošus z jelínka kabara) nebo z plazů (např. výtažky z krajtího či kobřího tuku).

Samostatnou problematickou oblastí zůstává chov druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, kde jsou opakovaně zaznamenávány případy porušování zákona na ochranu zvířat, zákona o podmínkách provozování zoologických zahrad a dalších předpisů. Problematické jsou zejména nelegální chovy velkých šelem, kde má stát navzdory nemalým vynaloženým prostředkům omezené možnosti efektivního vymáhání práva zejména při potřebě rychlého odebírání nelegálně držených zvířat ve větších počtech, které limitují nedostatečné kapacity v Záchranných centrech CITES.

Systematickou péči o domácí faunu zajišťuje především **Národní síť záchranných stanic**[157]. V roce 2025 přijaly záchranné stanice celkem 40 784 jedinců[158] volně žijících obratlovců (dominovali ptáci s více než 24 tisíci a savci s téměř 16 tisíci zvířaty). Z hlediska ochrany přírody bylo zásadní přijetí více než 10 tisíc jedinců patřících mezi zvláště chráněné druhy (z toho 266 kriticky ohrožených). Zpět do přírody se ještě v témže roce podařilo **úspěšně vypustit** 45,6 % přijatých zvířat. Přestože se v roce 2025 neopakovala extrémní situace spojená s povodněmi z předchozího roku (kdy stanice během pouhých tří zářijových dnů roku 2024 přijaly přes 2,5 tisíce jiřiček), celkový nápor na záchranné stanice neklesá. Oproti roku 2024 se počet příjmů snížil o pouhých 32 jedinců. Kapacity stanic jsou navíc zatěžovány i nad rámec jejich zákonných povinností, o čemž svědčí skutečnost, že v roce 2025 přijaly i více než 4 400 zvířat nepůvodních, domácích (vč. městských holubů) či exotických.

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

[157] Síť je koordinována Českým svazem ochránců přírody (ČSOP) ve spolupráci s MŽP, MZe a AOPK ČR a zajišťuje první pomoc, léčbu a rehabilitaci zraněných či handicapovaných zvířat s cílem jejich návratu do volné přírody. Přestože v Česku působí i další samostatná zařízení s příslušným povolením, Národní síť sdružuje většinu stanic a svými spádovými oblastmi garantuje plošné pokrytí celého území republiky.

[158] Český svaz ochránců přírody. Výroční zpráva 2025, Praha: Český svaz ochránců přírody, 2026. Dostupné z: https://csop.cz/wp-content/uploads/vyrocni-zprava-csop-2025.pdf.

Financování ochrany životního prostředí

Klíčová sdělení

- Objem výdajů z centrálních zdrojů (tj. zejména ze státního rozpočtu a státních fondů) v roce 2025 meziročně vzrostl o 9,6 % na celkových 108,4 mld. Kč (tj. o 0,04 p.b. na 1,27 % HDP) a objem výdajů z územních rozpočtů o 13,8 % na 63,5 mld. Kč (tj. na 0,74 % HDP).
- Mezi prioritní oblasti podpory patřila i v roce 2025 ochrana ovzduší a klimatu, kde pokračovala realizace programů zaměřených na podporu zateplování, úspor energie a změn technologií vytápění (např. program Nová zelená úsporám nebo tzv. kotlíkové dotace). Dalšími podporovanými oblastmi byly ochrana vody, ochrana biodiverzity a krajiny a přechod na oběhové hospodářství.
- V rámci OPŽP 2021–2027 s celkovou alokací ve výši 74,5 mld. Kč CZV (celkových způsobilých výdajů) bylo od počátku programového období do konce roku 2025 vyhlášeno 99 výzev a schválena podpora v celkové výši 66,2 mld. Kč CZV. Dalšími významnými evropskými zdroji financování ochrany životního prostředí byly Modernizační fond, Nástroj pro oživení a odolnost určený pro realizaci Národního plánu obnovy, dále Operační program Spravedlivá transformace či Program rozvoje venkova (PRV), resp. Strategický plán Společné zemědělské politiky.
- Ve srovnání s ostatními zeměmi EU27 jsou investice na ochranu životního prostředí v Česku dlouhodobě nadprůměrné.

Financování ochrany životního prostředí

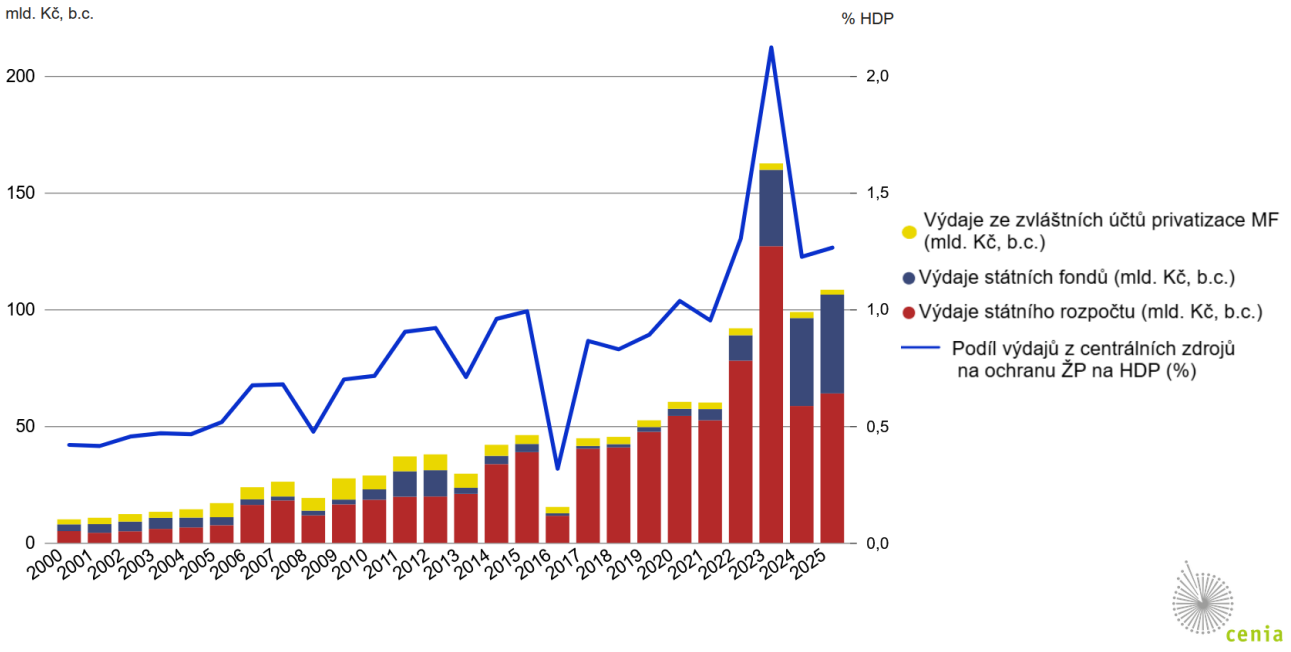
Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí

Financování ochrany životního prostředí je základním předpokladem pro zlepšení stavu jednotlivých složek životního prostředí a je rovněž vyjádřením veřejné potřeby ochrany životního prostředí na centrální i regionální úrovni. Tuto potřebu je možné kvantifikovat nejen objemem prostředků vynaložených z vlastních zdrojů ekonomických subjektů, ale i výší finančních podpor z veřejných zdrojů, resp. rozpočtů. Mezi veřejné zdroje výdajů na ochranu životního prostředí se přitom řadí jak národní zdroje, tj. státní rozpočet a státní fondy (centrální zdroje) a územní rozpočty krajů a obcí, tak na ně navázané prostředky z evropských, resp. mezinárodních zdrojů[159].

Objem **výdajů na ochranu životního prostředí z centrálních zdrojů** v roce 2025 meziročně vzrostl o 9,6 % na celkových 108,4 mld. Kč (tj. o 0,04 p.b. na 1,27 % HDP). Suma prostředků poskytovaných ze **státního rozpočtu**, jakožto hlavního centrálního zdroje výdajů, v roce 2025 meziročně vzrostla o 9,2 % na 64,0 mld. Kč (Graf 87). Nárůst rovněž zaznamenaly i **výdaje ze státních fondů**, mezi kterými hraje zásadní roli SFŽP ČR, a to o 12,4 % na 42,3 mld. Kč. Specifickou kategorií centrálních zdrojů financování ochrany životního prostředí jsou vedle státního rozpočtu a státních fondů i prostředky zaniklého Fondu národního majetku ČR, které jsou spravovány MF v rámci **zvláštních účtů privatizace,** a z nichž bylo v roce 2025 vynaloženo 2,1 mld. Kč. Tyto výdaje směřují k odstranění starých ekologických škod vzniklých před privatizací a způsobených dosavadní činností podniků, resp. na nápravu ekologických škod způsobených těžbou nerostů a na revitalizaci dotčených území.

Graf 87

Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí z centrálních zdrojů v Česku [mld. Kč, b.c., % HDP], 2000–2025

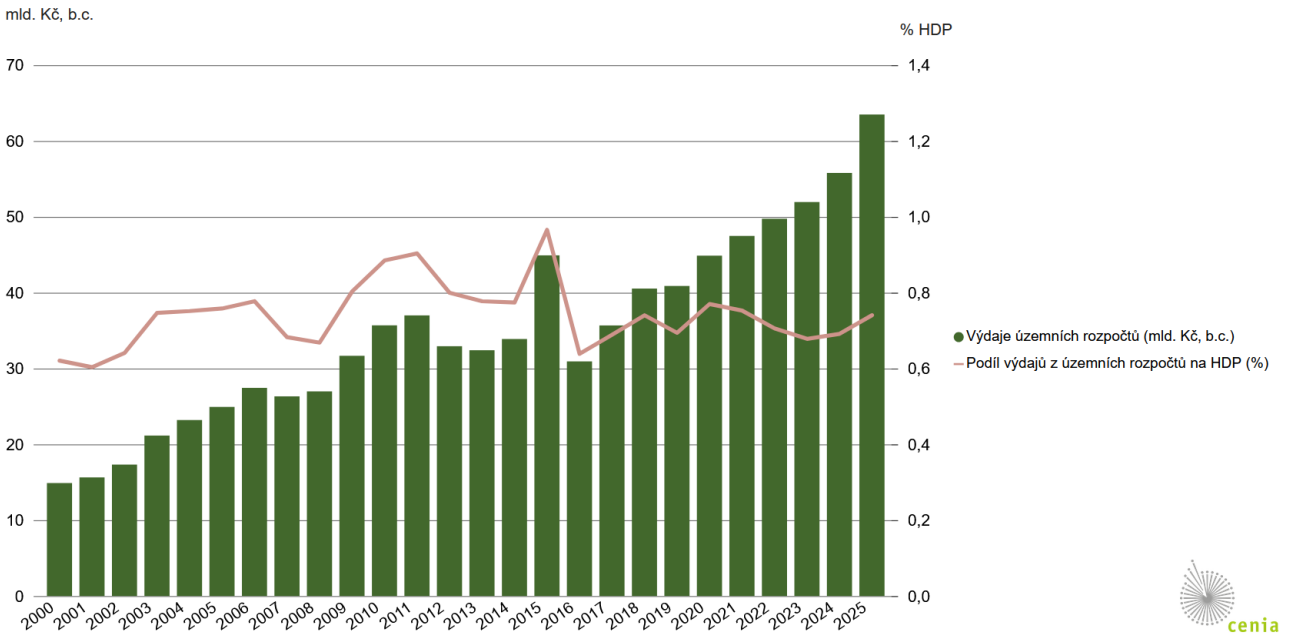
Zdroj dat: MF, ČSÚ

[159] Informace týkající se veřejných výdajů vycházejí z rozpočtové skladby MF, která dlouhodobě sleduje i prostředky poskytované prvotně za účelem tvorby a ochrany životního prostředí. Vzhledem k tomu, že zdrojem výdajů územních rozpočtů mohou být i finanční transfery (např. ze státního rozpočtu, státních fondů aj.), jsou některé z těchto výdajů duplicitní s výdaji z centrálních zdrojů, resp. evropských fondů. Z tohoto důvodu jsou výdaje z centrálních zdrojů, územních rozpočtů a evropských, resp. mezinárodních zdrojů hodnoceny zvlášť a nelze je tudíž sumarizovat.

Výdaje územních rozpočtů obcí a krajů na ochranu životního prostředí, které jsou určeny k financování akcí realizovaných průběžně na základě kompetence obcí či krajů, v roce 2025 meziročně vzrostly o 13,8 % na celkových 63,5 mld. Kč a jejich podíl na HDP činil 0,74 % (meziroční růst o 0,05 p.b., Graf 88).

Graf 88

Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí z územních rozpočtů v Česku [mld. Kč, b.c., % HDP], 2000–2025

Zdroj dat: MF, ČSÚ

Z hlediska programového zaměření byla i v roce 2025 největší finanční podpora z veřejných zdrojů směřována do oblasti ochrany ovzduší a klimatu, kde pokračovala realizace programů zaměřených na podporu zateplování, úspor energie a změn technologií vytápění v souvislosti se snižováním znečišťování ovzduší z lokálních topenišť využívajících pevná paliva a snižováním produkce skleníkových plynů. Do této oblasti spadají např. tzv. kotlíkové dotace poskytované za účelem podpory výměny nevyhovujících kotlů na pevná paliva (více viz níže) a dále **program Nová zelená úsporám (NZÚ)**[160]. V NZÚ bylo v roce 2025 vyplaceno přes 77 tis. žádostí v celkovém objemu 28,2 mld. Kč, a to včetně programu **NZÚ Light**, který byl otevřen v lednu 2023 pro vlastníky rodinných domů z řad seniorů a domácností s nižšími příjmy. Od zahájení programu NZÚ v roce 2014 bylo do konce roku 2025 podpořeno přes 451 tis. žádostí celkovou dotací 105,1 mld. Kč.

Mezi další prioritní oblasti podpory patřila ochrana vody či ochrana biodiverzity a krajiny. V této oblasti bylo nejvíce prostředků vynaloženo zejména na podporu chráněných částí přírody a ochranu druhů a stanovišť (např. prostřednictvím Programu péče o krajinu). V rámci územních rozpočtů byla v této oblasti věnována pozornost zejména péči o vzhled obcí a veřejnou zeleň. Mezi prioritní oblasti veřejné podpory patřila v neposlední řadě i oblast odpadového a oběhového hospodářství. Prioritou byla podpora prevence vzniku odpadů, sběr a svoz, vysoce kvalitní třídění, dotřiďování odpadů a materiálová recyklace odpadů.

[160] *Financování NZÚ je od roku 2021 zajišťováno ze zdrojů Národního plánu obnovy a po vyčerpání jeho alokace následně z programu HOUSEnerg v rámci Modernizačního fondu.*

Vedle národních dotačních programů ochrany životního prostředí, které spravuje zejména SFŽP ČR, jsou veřejné výdaje na ochranu životního prostředí od roku 2004 posíleny také díky **přímé podpoře EU a možnosti kofinancovat projekty z dalších zahraničních zdrojů**. V současnosti jsou to zejména Finanční mechanismy Evropského hospodářského prostoru a Norska, programy LIFE, Interreg či Program švýcarsko-české spolupráce. Z evropských fondů se pak jedná o dotačně nejsilnější OPŽP, který je hlavním zdrojem pro financování ochrany životního prostředí ze zdrojů EU, a dále PRV (resp. SP SZP), jehož cílem je mimo jiné zachování a zlepšení přírodních ekosystémů závislých na zemědělství.

Celková alokace **OPŽP 2014–2020** (včetně realokací) činila 2,8 mld. EUR (71,0 mld. Kč) prostředků EU, resp. 3,3 mld. EUR (83,2 mld. Kč) CZV. S ohledem na konec způsobilosti výdajů k 31. 12. 2023 byly poslední výzvy programu vyhlášeny v roce 2023. Od počátku programového období řídicí orgán OPŽP vyhlásil 172 výzev (včetně 1 výzvy na finanční nástroje), v OPŽP bylo zaregistrováno 15 630 žádostí o podporu ve výši cca 7,4 mld. EUR (190,0 mld. Kč) CZV. Realizováno bylo 9 693 projektů ve výši cca 4,0 mld. EUR (98,0 mld. Kč) CZV. Z toho bylo příjemci dotací od počátku programového období profinancováno cca 3,9 mld. EUR (97,8 mld. Kč) CZV. Některé projekty příjemci dokončovali ještě i v roce 2025, a to na vlastní náklady. Ke konci roku 2025 byla zpracována Závěrečná zpráva programu, která byla 15. 7. 2026 schválena Evropskou komisí.

V OPŽP 2014–2020 byly rovněž financovány **tzv. kotlíkové dotace**, ve kterých byly vyhlášeny 3 výzvy pro jednotlivé kraje s celkovou alokací cca 428,6 mil. EUR (10,4 mld. Kč) CZV, resp. prostředků EU. Tato finanční alokace z OPŽP byla ještě navýšena o částku 1,5 mld. Kč z prostředků programu NZÚ. Ve všech 3 výzvách bylo schváleno 102,4 tisíc výměn kotlů na pevná paliva v celkovém objemu 489 mil. EUR (11,9 mld. Kč). Kotlíkové dotace pokračovaly i v OPŽP 2021–2027 s alokací 162,2 mil. EUR (3,9 mld. Kč) se zaměřením na podporu nízkopříjmových domácností. V letech 2022–2023 zde byly vyhlášeny 2 výzvy, v rámci nichž bylo do konce roku 2025 schváleno 24,6 tisíc výměn kotlů na pevná paliva v celkovém objemu cca 150,0 mil. EUR (3,6 mld. Kč) a proplaceno 21,5 tisíc žádostí za 132,7 mil. EUR (3,2 mld. Kč). Podpora nízkopříjmových domácností pokračovala dále od podzimu 2024 z programu NZÚ Light.

Dne 18. 7. 2022 byl EK schválen **OPŽP 2021–2027** s celkovou alokací ke konci roku 2025 ve výši 2,5 mld. EUR (61,9 mld. Kč) prostředků EU, resp. 3,1 mld. EUR (74,5 mld. Kč) CZV (včetně realokací). Od počátku programového období do 31. 12. 2025 Řídicí orgán OPŽP vyhlásil 99 výzev s alokací odpovídající 86 % alokace programu a bylo zaregistrováno 5 914 žádostí o podporu ve výši cca 5,2 mld. EUR (128,0 mld. Kč) CZV. Žadatelé ve sledovaném období také mohli podávat žádosti o podporu do výzev vyhlašovaných AOPK ČR a SFŽP ČR administrovaných v rámci Projektových schémat Specifických cílů 1.3, 1.4 a 1.6. Od začátku programového období pak bylo vydáno 3 195 právních aktů ve výši 2,7 mld. EUR (66,2 mld. Kč) CZV a finanční prostředky vyúčtované v žádostech o platbu činily cca 1,1 mld. EUR (26,6 mld. Kč) CZV.

V roce 2021 byla zahájena implementace **Modernizačního fondu**, jenž je investičním nástrojem Evropské investiční banky a Evropské komise. Tento fond je zaměřen na podporu zelených projektů, které výrazně sníží závislost Česka na spalování uhlí a urychlí přechod k čistým zdrojům energie. Cílem investic je přispět ke snížení emisí skleníkových plynů prostřednictvím energetických úspor a rozvoje obnovitelných zdrojů energie. Alokace fondu závisí na cenách emisních povolenek a je odhadována na více než 383 mld. Kč do roku 2030. Dotace jsou rozdělovány v 8 programech na celou řadu energeticky úsporných opatření – od modernizace technologií v průmyslu a energetice, výstavbu fotovoltaických či větrných elektráren, přes energetické úspory v budovách až po modernizaci veřejného osvětlení nebo pořízení elektrobusů. Celkem byly v Modernizačním fondu vyhlášeny výzvy již za 220,9 mld. Kč, z toho v roce 2021 sedm výzev za 18,3 mld. Kč, v roce 2022 osm výzev s celkovou alokací 40,5 mld. Kč, v roce 2023 pak 16 výzev za 48,2 mld. Kč, v roce 2024 osm výzev za 43,7 mld. Kč a v roce 2025 pak 16 výzev za 70,2 mld. Kč. V rámci všech vyhlášených výzev (včetně NZÚ a NZÚ Light) bylo v roce 2025 schváleno více než 76 tis. žádostí s celkovou dotací ve výši 117,0 mld. Kč, z již (i dříve) schválených žádostí bylo v roce 2025 proplaceno přes 82,7 tis. žádostí za 30,0 mld. Kč.

Další významné mezinárodní finanční zdroje poskytuje **Národní plán obnovy (NPO)**, jenž je plánem reforem a investic Česka ke zmírnění dopadů pandemie covid-19 a znovunastartování ekonomiky s využitím finančních prostředků tzv. Nástroje pro oživení a odolnost z unijního plánu obnovy Next Generation EU. MŽP je vlastníkem nebo spoluvlastníkem osmi dílčích komponent sdružujících aktivity v oblasti životního prostředí s celkovým objemem finančních prostředků 33,2 mld. Kč. První dvě výzvy k aktivitám NPO vyhlásilo MŽP prostřednictvím SFŽP ČR pod programem NZÚ již v roce 2021. Kromě těchto výzev se v rámci NPO realizují další výzvy v rámci **Národního programu Životní prostředí (NPŽP)**, a to např. na energetické úspory veřejných budov, na hospodaření s vodou v obcích, na podporu nákupu vozidel (el. H2) a neveřejné dobíjecí infrastruktury, na podporu budování recyklační infrastruktury v oblasti biologicky rozložitelných odpadů, na ekologické výukové programy o změně klimatu či na adaptaci vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu. Od zahájení příjmu žádostí do konce roku 2025 bylo v rámci NPŽP hrazeného z NPO předloženo celkem 6 234 žádostí s celkovým požadavkem na dotaci 14,8 mld. Kč. V roce 2025 bylo vyhlášeno 8 výzev NPO, všechny v rámci NPŽP, s celkovou alokací 2,0 mld. Kč, u běžících výzev NPŽP NPO pak bylo vydáno celkem 1 939 kladných rozhodnutí ministra o poskytnutí dotace v celkovém objemu 5,0 mld. Kč.

Kromě SFŽP je část komponent v rámci NPO spadajících pod MŽP realizována přímo ministerstvem a AOPK ČR prostřednictvím programu Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (NPO-POPFK). Do 31. 12. 2025 bylo v rámci programu vyhlášeno 15 výzev s alokací za 1,6 mld. Kč. V rámci těchto výzev bylo do konce roku 2025 schváleno 3 164 žádostí a proplaceno bylo 1 271,9 mil. Kč.

V roce 2025 pokračovala implementace **Operačního programu Spravedlivá transformace**. Jedná se o cílenou podporu nejvíce dotčených regionů (uhelných) ke zmírnění hospodářských, sociálních a enviromentálních dopadů útlumu těžby uhlí a souvisejících změn v regionální ekonomice. V Česku podporu z programu s celkovou alokací cca 41 mld. Kč čerpají kraje Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský jakožto regiony nejvíce zasažené odklonem od uhlí. Do konce roku 2025 zde bylo vyhlášeno již 102 výzev s alokací 41,5 mld. Kč, což představuje více než 100 % celkové alokace programu, a schváleno bylo 1 071 žádostí s příspěvkem EU za 30,8 mld. Kč.

Rovněž resort **MZe** realizoval podpory, které významně přispívají ke zlepšení životního prostředí, a to zejména prostřednictvím **Programu rozvoje venkova (PRV 2014–2020)** a **Strategického plánu Společné zemědělské politiky (SP SZP 2023–2027).** Mezi podporované aktivity v rámci minulého programového období PRV 2014–2020 patřila především agroenvironmentálně-klimatická opatření, opatření ekologické zemědělství, lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesa, platby v rámci sítě Natura 2000 a platby na méně příznivé oblasti. V rámci těchto opatření bylo za celé programové období PRV celkově vyplaceno přes 73,6 mld. Kč. Podpory pro rozvoj venkova včetně výše uvedených opatření pokračují i v rámci **SP SZP** na období 2023–2027, kde bylo do konce roku 2025 vyplaceno 18,3 mld. Kč, a to zejména na intervenci Oblasti s přírodními či jinými omezeními (9,8 mld. Kč), AEKO (5,0 mld. Kč) a Ekologické zemědělství (3,3 mld. Kč).

V rámci Společné zemědělské politiky jsou zemědělcům rovněž poskytovány přímé platby[161], jejichž objem dosahuje přibližně 30 mld. Kč ročně. Jejich poskytnutí je podmíněno dodržováním systému podmíněnosti (conditionality), jehož součástí jsou mimo jiné **standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES)**. Standardy DZES stanovují požadavky zaměřené na ochranu půdy před erozí, zachování půdní úrodnosti, ochranu vod, zachování krajinných prvků či podporu biologické rozmanitosti. Nad rámec těchto základních požadavků jsou v rámci přímých plateb poskytovány také dobrovolné **ekoplatby**, které motivují zemědělce k realizaci postupů přinášejících dodatečné přínosy pro klima a životní prostředí. Ekoplatby podporují postupy zaměřené zejména na ochranu půdy a vody, biologickou rozmanitost, krajinné prvky a udržitelné hospodaření se živinami. Na ekoplatby je vyčleněno přibližně 6,2 mld. Kč ročně a podpora je plně financována z **Evropského zemědělského záručního fondu**.

[161] *Dle nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům.*

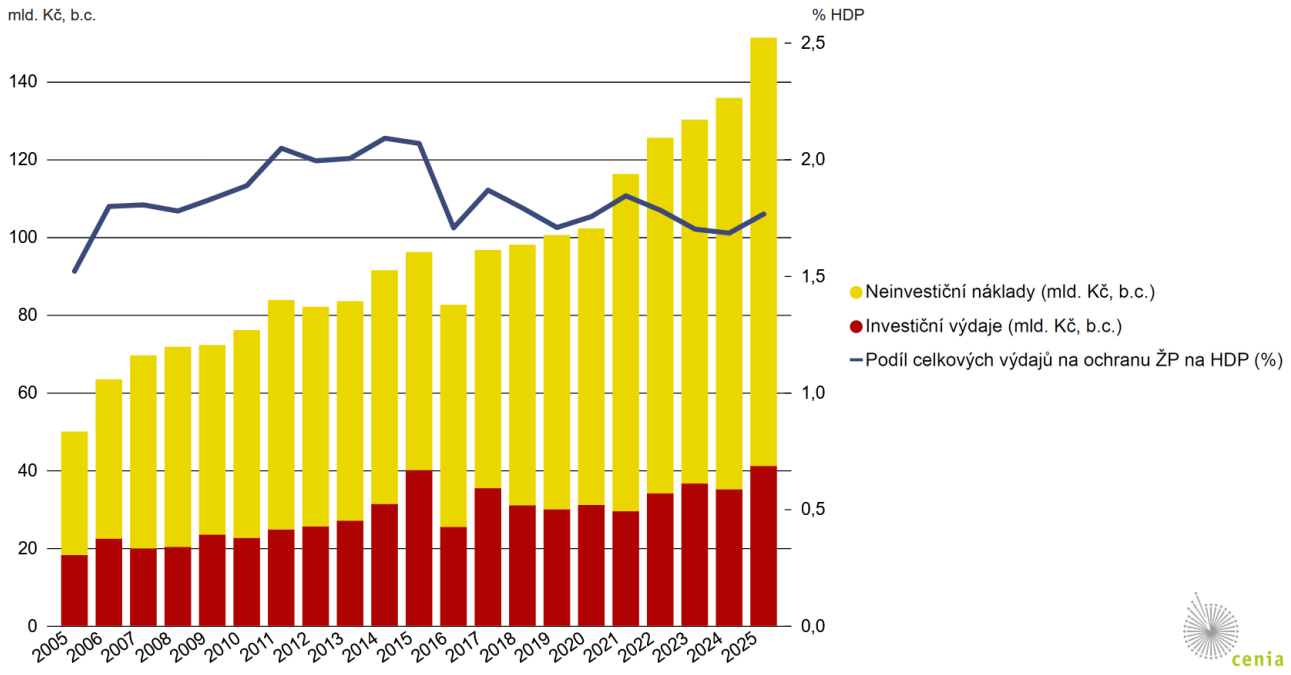
V resortu **MPO** je třeba zmínit i operační programy, které se mimo jiné zaměřují na podporu úspor energie a snižování emisí a oběhové hospodářství, zejména **OP TAK** 2021–2027, jehož prioritami jsou i „Posun k nízkouhlíkovému hospodářství“ a „Efektivnější nakládaní se zdroji“, v rámci kterých bylo do konce roku 2025 podpořeno 1 111 projektů za 24,8 mld. Kč CZV. V případě resortu **MMR** je důležité zmínit **IROP**, a to především specifický cíl „Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění“, kde bylo v současném programovém období podpořeno 213 projektů za 6,2 mld. Kč CZV.

Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí

Alternativní pohled na financování ochrany životního prostředí nabízí statistické šetření prováděné ČSÚ, které se zaměřuje na problematiku investic a neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí vynakládaných jak veřejným, tak i podnikovým (resp. soukromým) sektorem. V roce 2025 celkové výdaje, tj. investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí meziročně vzrostly o 15,5 mld. Kč, tj. o 11,4 % na celkových 151,3 mld. Kč v b.c. (Graf 89). Rovněž se meziročně zvýšil **podíl investic a neinvestičních nákladů na HDP**, a to o 0,08 p.b. na 1,77 % HDP.

Graf 89

Celkové výdaje na ochranu životního prostředí v Česku [mld. Kč, b.c., % HDP], 2005–2025

Zdroj dat: ČSÚ

Investice v roce 2025 vzrostly o 6,0 mld. Kč, tj. o 17,1 % na celkových 41,1 mld. Kč, a stejně jako v minulosti v nich převažovaly výdaje na integrovaná zařízení (tj. k prevenci vzniku znečištění) ve výši 23,1 mld. Kč nad výdaji na koncová zařízení (tj. na odstranění znečištění), které činily 18,1 mld. Kč. Je tak možné konstatovat dlouhodobě vysokou míru investic, kde je uplatňován integrovaný přístup k ochraně životního prostředí založený na principu zavádění a používání BAT a dalších inovací. Cílem uvedeného přístupu je postupná modernizace výrobních provozních zařízení znečišťovatelů životního prostředí, která vede zejména k odstraňování negativních vlivů způsobených jejich činností.

Z hlediska programového zaměření investic bylo nejvíce investičních výdajů v roce 2025 vynaloženo na nakládání s odpadními vodami (13,9 mld. Kč, např. do rekonstrukcí a výstavby kanalizací a ČOV), dále v ochraně ovzduší a klimatu (8,0 mld. Kč, např. na snižování průmyslových emisí) a v oblasti odpadového

a oběhového hospodářství (6,7 mld. Kč, např. do prevence vzniku odpadů, sběru a svozu, vysoce kvalitního třídění, dotřiďování odpadů a materiálové recyklace odpadů). **Dle klasifikace ekonomické činnosti investujícího subjektu (tzv. CZ-NACE)** se na celkových investicích v roce 2025 nejvíce podílelo odvětví veřejné správy a obrany, povinného sociálního zabezpečení (35,3 % celkových investic) a zásobování vodou včetně činností souvisejících s odpadními vodami, odpady a sanacemi (25,7 % celkových investic), dále pak zpracovatelský průmysl (17,9 % celkových investic) a odvětví energetiky, tj. výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu (11,4 % celkových investic).

V případě **neinvestičních nákladů, resp. běžných výdajů** lze konstatovat jejich dlouhodobě rostoucí trend. Ten byl potvrzen i v roce 2025, kdy tyto náklady meziročně vzrostly o 9,5 mld. Kč, tj. o 9,4 % na 110,2 mld. Kč, a nadále tak tvořily vedle investic podstatnou část výdajů na ochranu životního prostředí sledovaných ČSÚ. Stejně jako v předchozích letech bylo i v roce 2025 z hlediska programového zaměření nejvíce běžných výdajů realizováno v oblasti odpadového a oběhového hospodářství (71,0 mld. Kč) a v oblasti nakládání s odpadními vodami (21,1 mld. Kč). Dalšími nákladově náročnými oblastmi je dlouhodobě ochrana ovzduší a klimatu (6,8 mld. Kč v roce 2024), stejně jako ochrana a sanace půdy včetně ochrany podzemních a povrchových vod (3,6 mld. Kč).

V mezinárodním srovnání financování ochrany životního prostředí je možné porovnávat zejména investice, které jsou v Česku ve srovnání s průměrem EU27 celkově, tj. v rámci veřejného a podnikového (průmyslového) sektoru dlouhodobě nadprůměrné. V roce 2022[162] se tyto investice pohybovaly v rozmezí od 0,1 % HDP v b.c. (Irsko) do 0,8 % HDP v b.c. (Slovinsko), Česko dosáhlo úrovně 0,6 % HDP v b.c. Důvodem zvýšených investic v Česku a v dalších nových členských státech je především nutnost plnit přísnější podmínky a požadavky dané příslušnými evropskými právními předpisy. Míra investic je podpořena i možnostmi čerpání prostředků EU, případně jiných zahraničních dotačních programů.

Environmentálně škodlivé dotace a dotace do fosilních paliv

S problematikou výše uvedených finančních dotací souvisí také potřeba odstranění environmentálně škodlivých dotací a podpor – kupříkladu eliminací subvencí na užívání fosilních zdrojů ve formě daňových výjimek, a jejich případné nahrazení méně environmentálně škodlivou formou podpory.

V této souvislosti je třeba zajistit efektivní a digitalizovaný rámec pro základní monitoring toků veřejných výdajů, podpor a souvislostí daňového systému s environmentální oblastí, a dále zajistit nástroj pro povinné reportingové povinnosti státu. Povinné reportingy v rámci EU jsou zakotveny v 8. akčním programu EU pro životní prostředí (8. EAP) a v Nařízení o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu. K dosažení cílů 8. EAP a cílů v oblasti ochrany klimatu se předpokládá postupné odstraňování environmentálně škodlivých dotací, zejména dotací na fosilní paliva, na unijní, celostátní, regionální a místní úrovni, mimo jiné prostřednictvím:

- závazného rámce EU pro monitorování pokroku členských států při postupném odstraňování dotací na fosilní paliva na základě dohodnuté metodiky a podávání zpráv o tomto pokroku, stanovení lhůty pro postupné odstranění dotací na fosilní paliva v souladu s ambicí udržet globální oteplování pod hranicí 1,5 °C;
    - tzn. reporting NEKP: členské státy zahrnou do svých integrovaných vnitrostátních zpráv o pokroku v oblasti energetiky a klimatu informace o provádění vnitrostátních cílů pro postupné odstranění dotací v energetice, zejména dotací na fosilní palivo;

[162] *Data za roky 2023–2025 nejsou vzhledem k metodice zpracování zahraničních dat v době uzávěrky publikace k dispozici.*

- metodiky pro identifikaci dalších environmentálně škodlivých dotací, kterou Komise po konzultaci s členskými státy stanovila; na základě této metodiky členské státy určí další environmentálně škodlivé dotace a pravidelně o nich podávají zprávy Komisi, aby mohla podávat zprávu o úrovni a typu těchto dotací v Unii a o pokroku dosaženém při jejich postupném odstraňování.

Dotace do fosilních paliv v Česku dosahovaly za rok 2023[163] téměř 60 mld. Kč, zároveň došlo u sumy sledovaných položek ke skokovému nárůstu o téměř 25 mld. Kč oproti celkovým 35 mld. Kč v roce 2022. Tento nárůst byl však způsoben zvýšenými dočasnými položkami, které měly v letech 2022 a 2023 především pomoci podnikům a domácnostem ve vyrovnání se s vysokými cenami elektřiny během energetické krize způsobené agresí Ruska na Ukrajině a předejít tak významným sociálním a hospodářským škodám. Dočasné podpory měly v roce 2022 na celku fosilních podpor podíl 85 %, respektive 92 % v roce 2023. Bez zahrnutí těchto mimořádných podpor došlo v dlouhodobých podporách k meziročnímu poklesu přibližně o 600 mil. Kč, což představuje cca 12% pokles. U těchto podpor pak drtivou většinu tvoří vratka pro tzv. zelenou naftu v zemědělství, tj. cca 2,4 mld. Kč ročně, a různá osvobození v oblasti daně ze zemního plynu a některých dalších plynů a daně z pevných paliv – cca 2,7 mld. Kč v roce 2022 a 2,3 mld. Kč v roce 2023.

Celková výše environmentálně škodlivých dotací (mimo energetické dotace) v Česku dosáhla za rok 2023 taktéž téměř 60 mld. Kč. Největší objem, více než polovinu, pak představuje ušlý výnos z emisních povolenek EU ETS poskytnutých jako bezplatná alokace pro podniky ve zpracovatelském a energetickém průmyslu. Odhadem přibližně třetinu z celkové výše pak představují ušlé výnosy daně z přidané hodnoty na základě výjimek v oblasti mezinárodní dopravy, zejm. letecké dopravy, a doprovodných služeb spojených s letectvím. Přibližně 4,5 mld. Kč ušlých výnosů souviselo se spotřebou vody – cca 2/3 této částky připadají na zvýhodnění při zdanění spotřeby pitné vody sníženou sazbou DPH, která tak může v některých případech, kdy je tato alternativa možná, působit jako podpora spotřeby pitné vody namísto vody užitkové; zbývající obnos připadá na výjimky z plateb k úhradě správy vodních toků a správy povodí. Obdobné objemy, tj. 1,5 mld. Kč, pak představují položky s příčinou existence výjimky z platby za ukládání odpadů na skládku a kompenzace nepřímých nákladů pro odvětví, u kterých bylo zjištěno značné riziko úniku uhlíku v důsledku promítnutí nákladů spojených s emisemi skleníkových plynů do cen elektřiny (EU ETS). Dále se jedná o menší položky jako je např. výjimka z poplatku za znečištění ovzduší (cca 100 mil. Kč) nebo položky týkající se vazby výnosů na výdaje a nezpoplatnění těžby nerostů (celkem cca 65 mil. Kč).

Je třeba zdůraznit, že drtivá většina objemu vyčíslených environmentálně škodlivých dotací a dotací do fosilních paliv je inherentní součástí legislativy EU (EU ETS – cca 53 %) či je na úrovni EU harmonizována (zejména v případě DPH u přepravy – cca 27 %) a neexistuje tak na národní úrovni přímá cesta k jejich postupnému ukončení. Na národní úrovni se však Česko zavázalo k úpravě některých daní a poplatků či poskytovaných dotací tak, aby lépe reflektovaly negativní dopady jednotlivých činností. Společným problémem v rámci vyčíslování fosilních a environmentálně škodlivých podpor zůstává nesrovnatelnost mezi jednotlivými členskými státy EU, jehož příčinou je metodické neuchopení jednotného benchmarku zdanění, resp. nacenění negativních externalit. Tato problematika a její řešení je rozvíjena například v rámci OECD – tzv. Effective Carbon Rates[164] pro skleníkové plyny.

Podrobné vizualizace a data

https://www.envirometr.cz/data

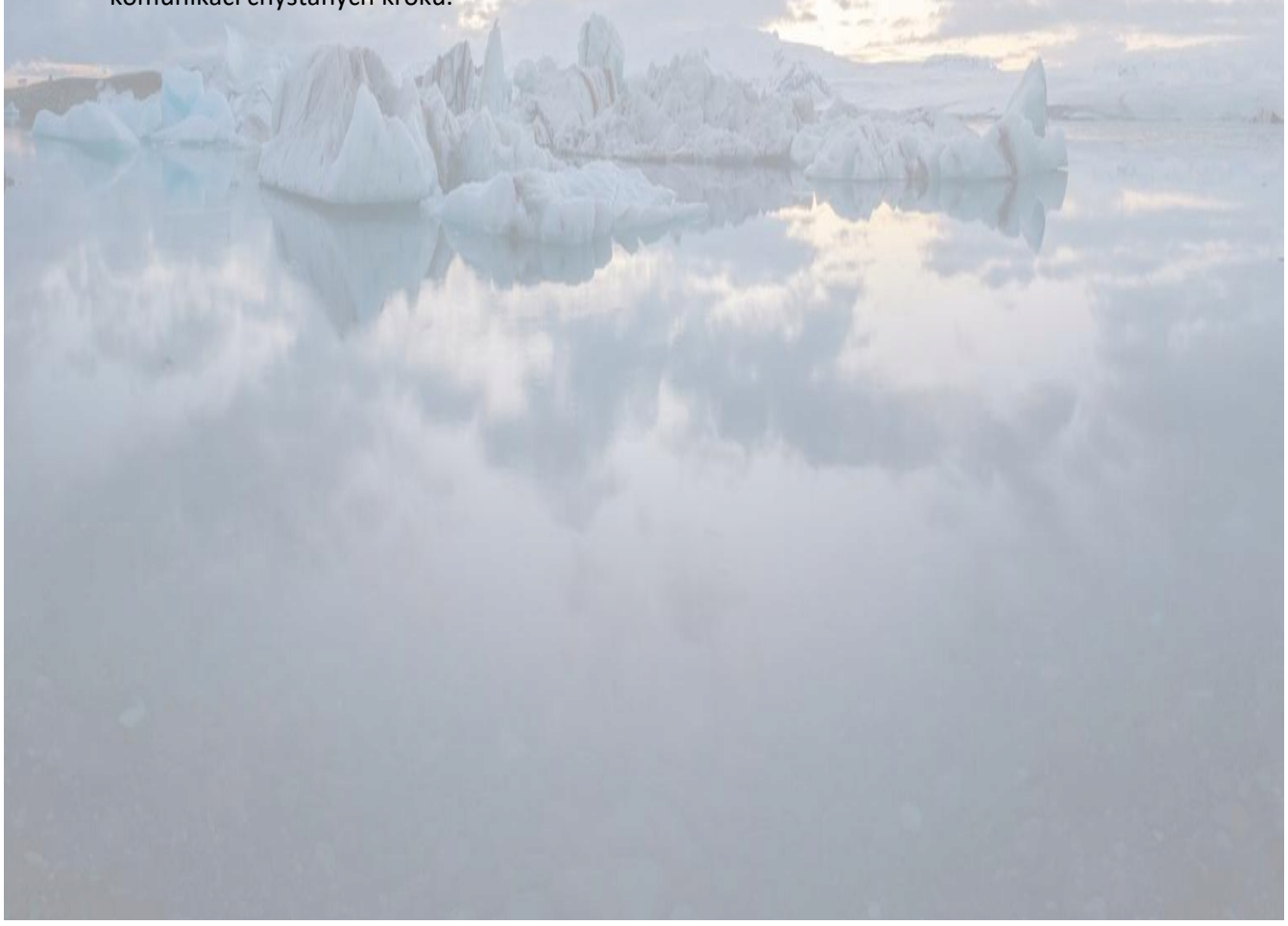
[163] *Data za roky 2024 a 2025 nejsou vzhledem k metodice a periodicitě sledování v době uzávěrky publikace k dispozici.*

[164] *OECD. Effective Carbon Rates 2023: Pricing Greenhouse Gas Emissions through Taxes and Emissions Trading, OECD Series on Carbon Pricing and Energy Taxation, OECD Publishing, Paris, 2023. DOI: https://doi.org/10.1787/b84d5b36-en.*

Názory a postoje české veřejnosti

Klíčová sdělení

- Spokojenost se životním prostředím v místě bydliště dlouhodobě dosahuje vysokých hodnot a postupně roste i hodnocení celkového stavu v Česku. V roce 2025 veřejnost nejlépe hodnotila aktivity obecních úřadů a ekologických organizací, přičemž výrazné zlepšení vnímání zaznamenalo Ministerstvo životního prostředí. Nejvíce lidé naopak kritizují zátěž ze silniční dopravy, slabé postihy za poškozování přírody a nedostatečná opatření proti suchu.
- Drtivá většina české veřejnosti (95 %) uznává, že ke změně klimatu dochází, a 82 % obyvatel za ni považuje odpovědnou lidskou činnost. Informovanost o hlubších souvislostech produkce emisí však zůstává nízká a změna klimatu nepatří v Česku mezi absolutní priority. Za závažný problém ji označuje 67 % lidí, což je výrazně pod evropským průměrem.
- Postoj k evropské klimatické politice je silně polarizovaný. Samotný pojem Zelená dohoda pro Evropu vyvolává u poloviny obyvatel negativní pocity a cíl klimatické neutrality do roku 2050 podporuje 51 % české veřejnosti, což je po Estonsku druhá nejnižší hodnota v EU. Pojmy jako ochrana klimatu či udržitelnost však česká společnost vnímá většinově pozitivně.
- Veřejnost se naopak jednoznačně shodne na podpoře konkrétních a hmatatelných opatření. Masivní podporu mají projekty na zadržování vody v krajině (86 %), dotační programy na zateplování budov, oběhové hospodářství a rozvoj obnovitelných zdrojů i jaderné energie. Při hledání řešení mají lidé nejvyšší důvěru ve vědce a ochránce přírody, od politiků pak drtivá většina požaduje srozumitelnější komunikaci chystaných kroků.

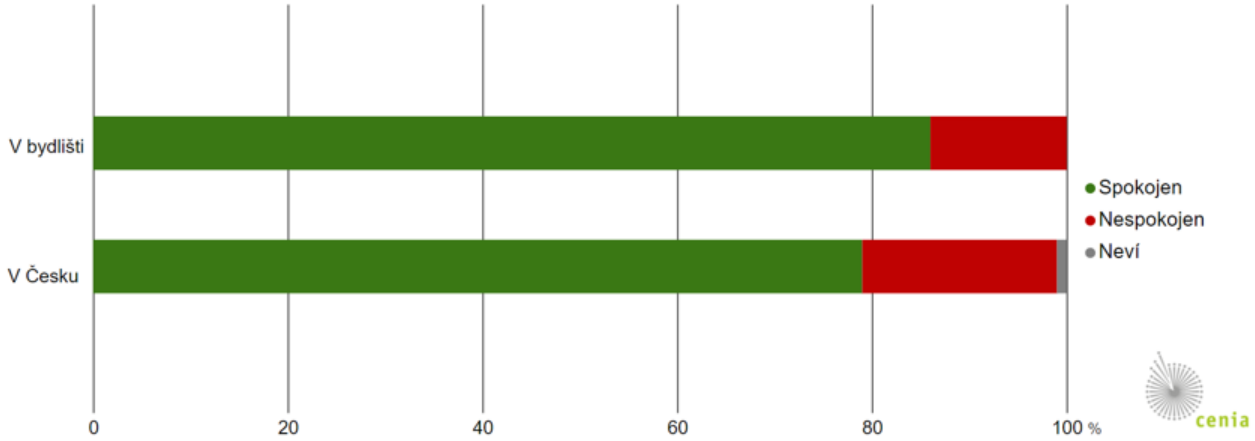
Názory a postoje české veřejnosti

Pravidelné reprezentativní šetření veřejného mínění vztahu české společnosti k životnímu prostředí

Dlouhodobý vývoj ukazuje, že veřejnost hodnotí životní prostředí v místě svého bydliště lépe než celkové životní prostředí v Česku (Graf 90). **Spokojenost se životním prostředím v místě svého bydliště** vyjadřuje minimálně 70 % dotázaných (kromě let 2004 a 2010). Spokojenost s **celkovým stavem** životního prostředí v Česku od počátku sledování v roce 2002 postupně s mírnými odchylkami roste.

Graf 90

Spokojenost se životním prostředím v Česku a v místě bydliště [%], 2025

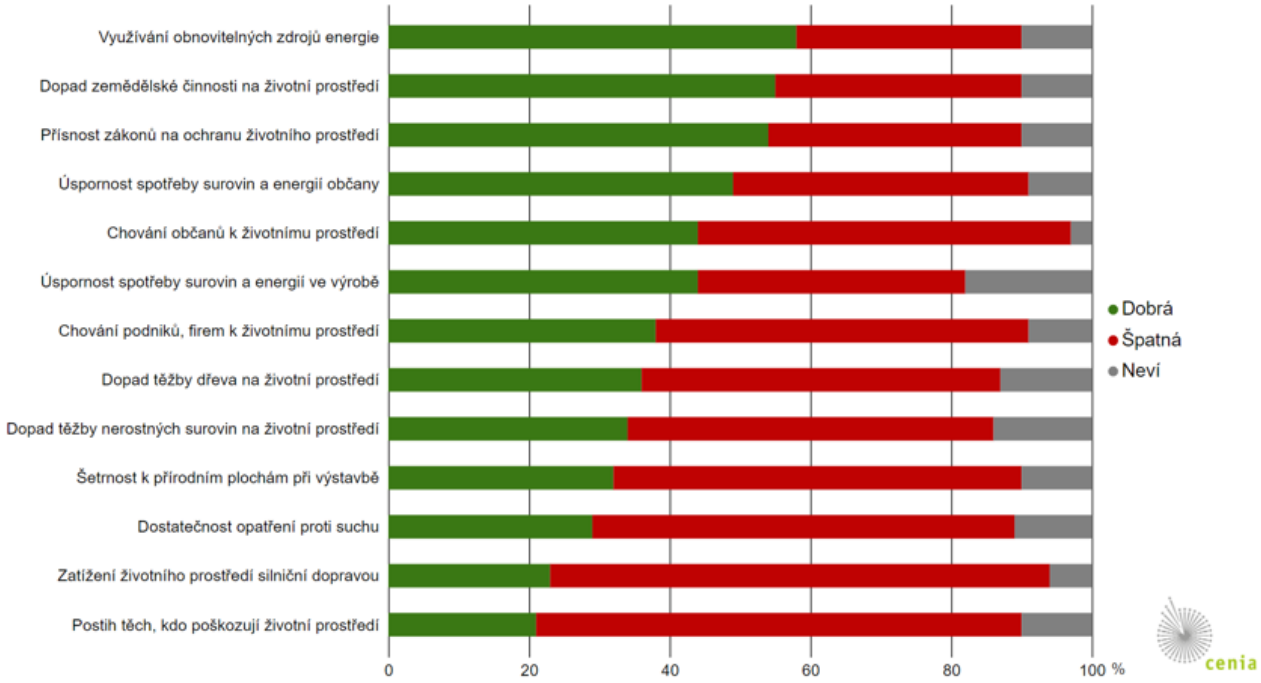
Položená otázka: Jak jste spokojen/a se životním prostředím v naší republice celkově a ve vašem bydlišti?

Zdroj dat: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

Z výsledků šetření v roce 2025 vyplývá, že v oblasti životního prostředí se společnost nejvíce **kriticky staví k zatížení životního prostředí silniční dopravou** (71 % respondentů uvedlo, že situace je špatná) a k nedostatečnému postihu těch, kdo životní prostředí poškozují (69 % dotázaných uvedlo, že situace je špatná). Zhruba dvě třetiny dotázaných hodnotí jako nedostatečná opatření proti suchu (60 % dotázaných) a nedostatečně šetrná opatření k přírodním plochám při výstavbě (65 % dotázaných uvedlo, že situace je špatná; Graf 91).

Graf 91

Hodnocení aktivit ovlivňujících životní prostředí [%], 2025

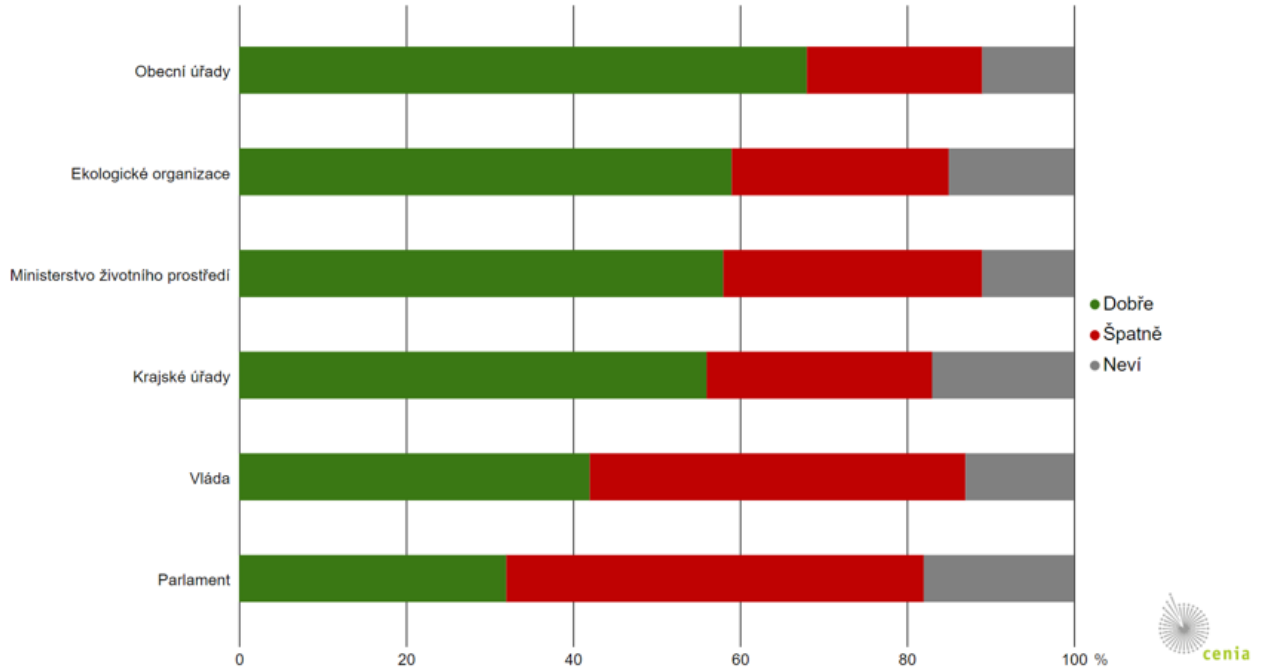
Položená otázka: Jaká je podle Vás situace v Česku, pokud jde o: a) postih těch, kdo poškozují životní prostředí, b) chování podniků, firem k životnímu prostředí, c) chování občanů k životnímu prostředí, d) dopad těžby nerostných surovin na životní prostředí, e) dopad těžby dřeva na životní prostředí, f) úspornost spotřeby surovin a energií v české výrobě, g) úspornost spotřeby surovin a energií občany, h) šetrnost k přírodním plochám při výstavbě, i) přísnost zákonů na ochranu životního prostředí, j) zatížení životního prostředí silniční dopravou, k) dopad zemědělské činnosti na životní prostředí, l) využívání obnovitelných zdrojů energie, m) dostatečnost opatření proti suchu?

Zdroj dat: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

V hodnocení aktivit směřujících k ochraně životního prostředí byla v roce 2025 nejlépe hodnocena aktivita **obecních úřadů** (68 % odpovědí), **ekologických organizací** (59 % odpovědí) a **Ministerstva životního prostředí** (58 %). Naopak negativní hodnocení v oblasti ochrany životního prostředí bylo vyjádřeno v případě **činnosti parlamentu** (32 % odpovědí) a také **vlády** (42 % odpovědí; Graf 92). Oproti roku 2022, kdy byl stejný průzkum realizován, bylo zaznamenáno zlepšené hodnocení především v případě činností **Ministerstva životního prostředí** (nárůst pozitivního hodnocení o 17 p.b.), **krajských úřadů** (o 16 p.b.) a **obecních úřadů** (o 9 p.b.).

Graf 92

Hodnocení činnosti institucí v ochraně životního prostředí [%], 2025

Položená otázka: Pokud jde o ochranu životního prostředí, jak hodnotíte činnost vlády, MŽP, parlamentu, krajských úřadů, obecních úřadů, ekologických organizací?

Zdroj dat: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

Dle šetření postojů vůči životnímu prostředí v rámci Eurobarometru z roku 2024[165] souhlasí 66 % respondentů v Česku s tím, že otázky **životního prostředí mají přímý vliv na jejich každodenní život a zdraví** (78 % v EU27). Tato hodnota se od posledního šetření v roce 2019 nezměnila. Za nejúčinnější způsob řešení environmentálních problémů považují Češi podporu **oběhového hospodářství** a **obnovu přírody** (obě možnosti označilo jako prioritu 60 % respondentů). Obnova přírody je v Česku vnímána jako výrazná priorita, což dokládá i srovnání s průměrem EU, kde tento přístup preferuje pouze 49 % obyvatel. V rámci oběhového hospodářství Češi podporují snižování množství odpadu správným **tříděním odpadu k recyklaci** a používáním opakovaně použitelných obalů. Zhruba polovina (51 %) respondentů v Česku vyjádřila ochotu zaplatit více za udržitelné produkty, které se snadněji opravují, jsou recyklovatelné a/nebo jsou vyráběny ekologicky udržitelným způsobem (59 % v EU27).

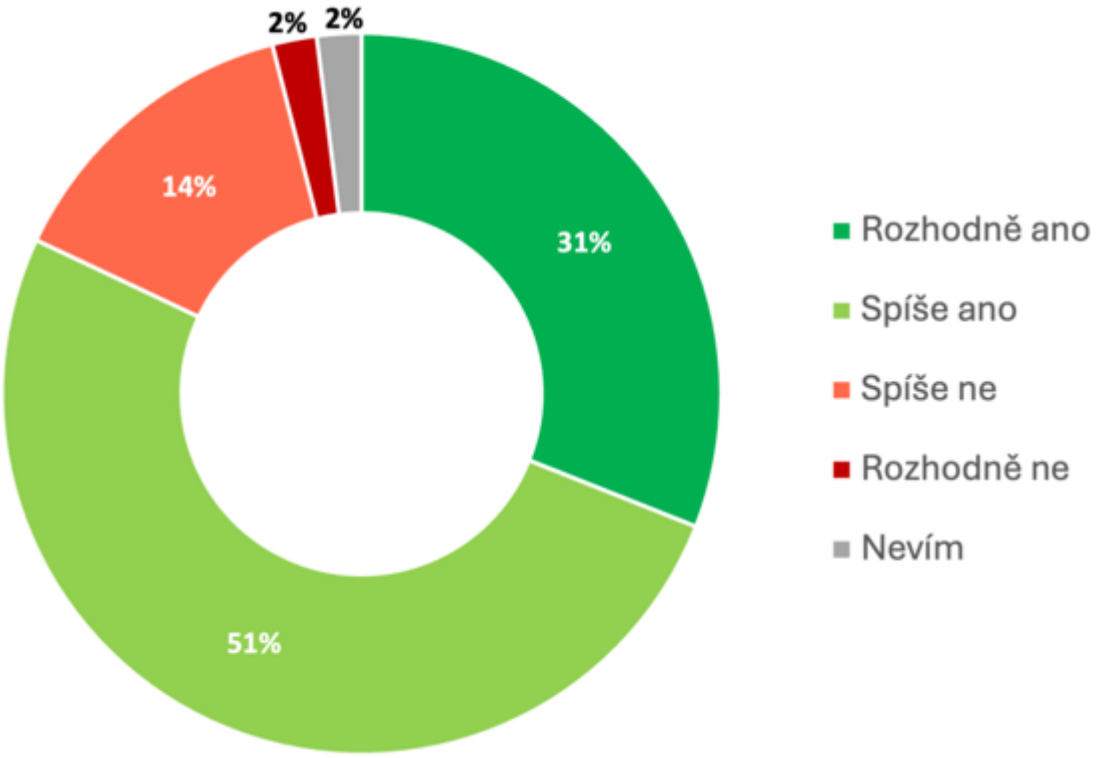
[165] *Více na: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173.*

České veřejné mínění v oblasti vnímání změny klimatu

Průzkumy veřejného mínění dlouhodobě ukazují, že česká veřejnost se v otázce změny klimatu **shoduje na základních faktech**. Podle průzkumu z roku 2025 uvedlo 95 % respondentů, že se klima určitě, nebo pravděpodobně mění a 82 % uvedlo, že za tuto změnu může lidská činnost (Graf 93). Nicméně, **informovanost** české veřejnosti v oblastech změny klimatu, produkce emisí skleníkových plynů a energetiky Česka má své rezervy. Např. pouze 5 % oslovených ví, že Česko produkuje více emisí skleníkových plynů na obyvatele než Indie, Čína nebo Spojené království[166].

Graf 93

Vnímání změny klimatu [%], 2025

Položená otázka: Myslíte si, že globální změnu klimatu v posledním století způsobuje hlavně člověk a činnost lidské civilizace?

Zdroj dat: Přijatelnost politik na ochranu životního prostředí 2025, SEEPIA

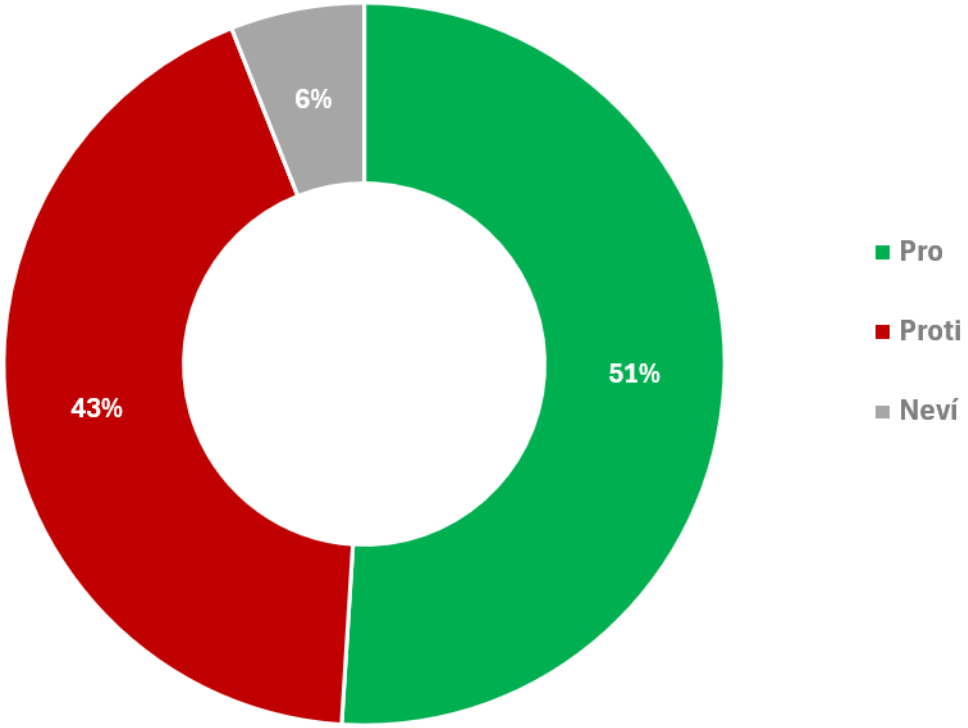
Navzdory přijetí reality klimatické změny ji česká společnost nepovažuje za svou **absolutní prioritu**. Ačkoliv 67 % obyvatel vnímá změnu klimatu jako závažný problém, za velmi závažnou ji označuje pouze 21 % lidí; v EU27 přitom považuje změnu klimatu za závažný problém 85 % respondentů a za velmi závažný 37 %[167]. Odlišné je i vnímání prioritních globálních hrozeb: změnu klimatu mezi ně zařadilo 47 % obyvatel evropské sedmadvacítky, v Česku to bylo jen 30 %. Češi naopak častěji uváděli ozbrojené konflikty (66 %) či ekonomickou situaci (50 %). Postoje české veřejnosti k politickým cílům v oblasti ochrany klimatu se liší. Cíl klimatické neutrality EU do roku 2050 podporuje 51 % respondentů.

166 *Krajhanzl, J., Chabada, T., Lechnerová, Z. a kol. České klima 2024. Reprezentativní výzkum veřejného mínění v otázkách změny klimatu, dekarbonizace a Zelené dohody, Institut 2050, 2024. Dostupné online: https://institut2050.cz/.*

167 *Zvláštní průzkum Eurobarometr 565 – Změna klimatu. Sběr dat v ČR 18. 2. – 3. 3. 2025 (n = 1 005), v EU27 18. 2. – 16. 3. 2025 (n = 26 319). Více na: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3472.*

Graf 94

Hodnocení modernizace ekonomiky [%], 2025

Položená otázka: EU má cíl být do roku 2050 klimaticky neutrální, tj. být hospodářstvím s nulovými čistými emisemi skleníkových plynů. Do jaké míry podporujete, nebo nepodporujete cíl EU stát se do roku 2050 klimaticky neutrální?

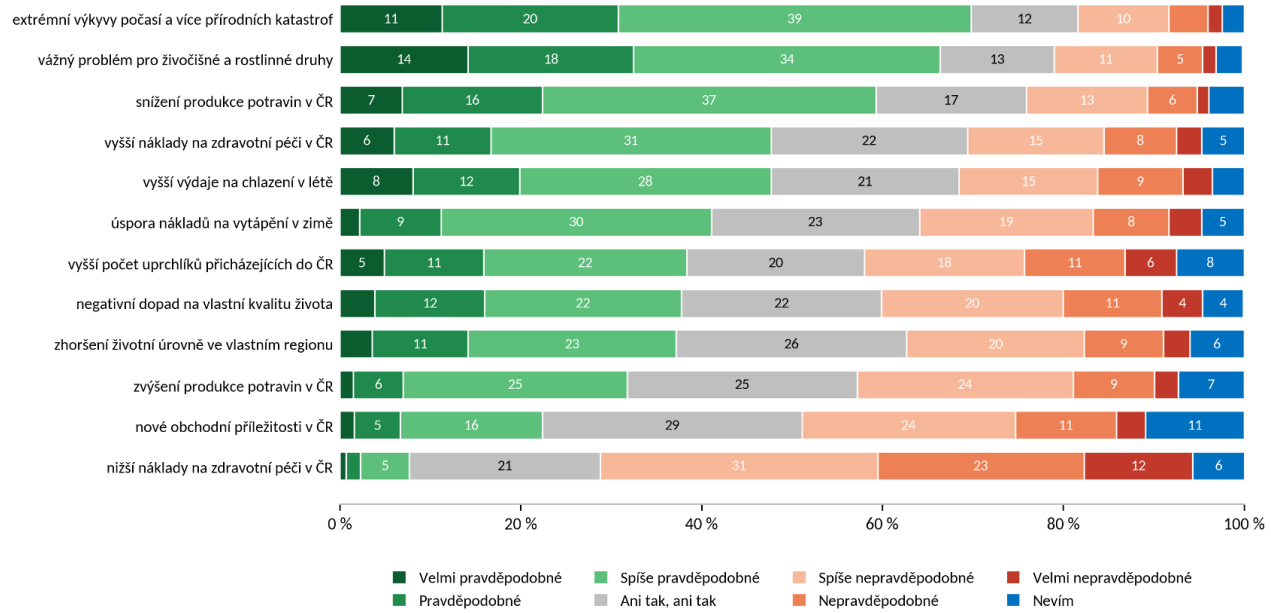
Zdroj dat: Eurobarometr 565

Vnímaná závažnost se navíc výrazně liší v závislosti na tom, zda ji lidé posuzují v obecné, nebo v osobní rovině. **Obecných důsledků** změny klimatu se obává polovina obyvatel Česka (51 %), avšak v případě přímých dopadů na vlastní život podíl obav klesá na 38 %. Vyšší míru obav vykazují ženy, lidé s vyšším vzděláním a mladší věkové skupiny[168]. Pokud jde o výhled do roku 2050, veřejnost nejčastěji očekává extrémní výkyvy počasí (70 %), ohrožení rostlinných a živočišných druhů (66 %) a pokles tuzemské produkce potravin (59 %). Potenciálně příznivé důsledky očekává podstatně méně dotázaných – nové obchodní příležitosti považuje za pravděpodobné 22 % a snížení nákladů na zdravotní péči 8 % obyvatel (Graf 95).

[168] *SEEPIA. Výsledky průzkumu Přijatelnost politik na ochranu životního prostředí. Češi a životní prostředí – interaktivní webová databáze, 2025. Dostupné online: https://data.seepia.cz/.*

Graf 95

Očekávané dopady změny klimatu okolo roku 2050 [%], 2025

Položená otázka: Jak je podle Vás pravděpodobné, že v důsledku změny klimatu dojde okolo roku 2050 k následujícímu? Poznámka: Položky jsou seřazeny sestupně podle podílu odpovědí „velmi pravděpodobné“.

Zdroj dat: Přijatelnost politik na ochranu životního prostředí 2025, SEEPIA

Postoj k evropské klimatické politice je v Česku **silně polarizovaný**, což se projevuje zejména u Zelené dohody pro Evropu. Její úplné zrušení by podpořilo 26 % lidí a oslabení jejích cílů dalších 24 %, zatímco její zachování či posílení podporuje 19 % obyvatel. Roli zde hrají i samotné emoce spojené s použitými názvy. Zatímco anglický pojem Green Deal vyvolává negativní pocity u poloviny obyvatel (50 %), výrazy jako **ochrana klimatu** (56 %) či **udržitelnost** (55 %) vnímá česká veřejnost většinově pozitivně[169].

Mnohem větší podporu tak mají **konkrétní a hmatatelná opatření**. Většina občanů podporuje projekty na zadržování vody v krajině (86 %), dotační programy na zateplování budov a rozvoj oběhového hospodářství. Budoucnost energetiky pak vidí většina společnosti v posílení obnovitelných zdrojů (67 až 71 %) a jaderné energie (54 %), zatímco odklon od uhlí a ropy požaduje 57 % lidí. Přestože je podpora čisté energie obecně vysoká, konkrétní výstavba větrných elektráren často naráží na lokální odpor a se stavbou ve vzdálenosti 500 metrů od okraje obce souhlasí 40 % dotázaných. Pokud by však finanční náhrada snížila obyvatelům obce účty za energie, podpora stoupá na 61 %[170].

Samotné **osobní zapojení** Čechů zůstává pod evropským průměrem – konkrétní kroky v posledních šesti měsících podniklo 45 % obyvatel oproti evropským 59 %. Lidé sice masivně třídí odpad (61 %), ale zaostávají ve využívání alternativ k automobilové dopravě (14 %) a v omezování spotřeby masa (13 %). **Odpovědnost za řešení problému** veřejnost přenáší především na vlády členských států (66 %), evropské instituce (53 %) a podnikatelskou sféru (51 %); sama sobě ji přisuzuje 24 % dotázaných[171]. Z hlediska důvěry se v otázkách klimatu těší největšímu respektu vědci (75 %) a ochránci přírody (55 %). Až 81 % obyvatel zároveň požaduje,

[169] *Krajhanzl, J., Chabada, T., Lechnerová, Z. a kol. České klima 2024. Reprezentativní výzkum veřejného mínění v otázkách změny klimatu, dekarbonizace a Zelené dohody, Institut 2050, 2024. Dostupné online: https://institut2050.cz/.*

[170] *SEEPIA. Výsledky průzkumu Přijatelnost politik na ochranu životního prostředí. Češi a životní prostředí – interaktivní webová databáze, 2024. Dostupné online: https://data.seepia.cz/.*

[171] *Zvláštní průzkum Eurobarometr 565 – Změna klimatu. Sběr dat v ČR 18. 2. – 3. 3. 2025 (n = 1 005), v EU27 18. 2. – 16. 3. 2025 (n = 26 319). Více na: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3472.*

aby politici srozumitelněji komunikovali, jaké kroky stát chystá, a více než tři čtvrtiny (77 %) mají zájem o praktické informace k řešení sucha či povodní v krajině[172].

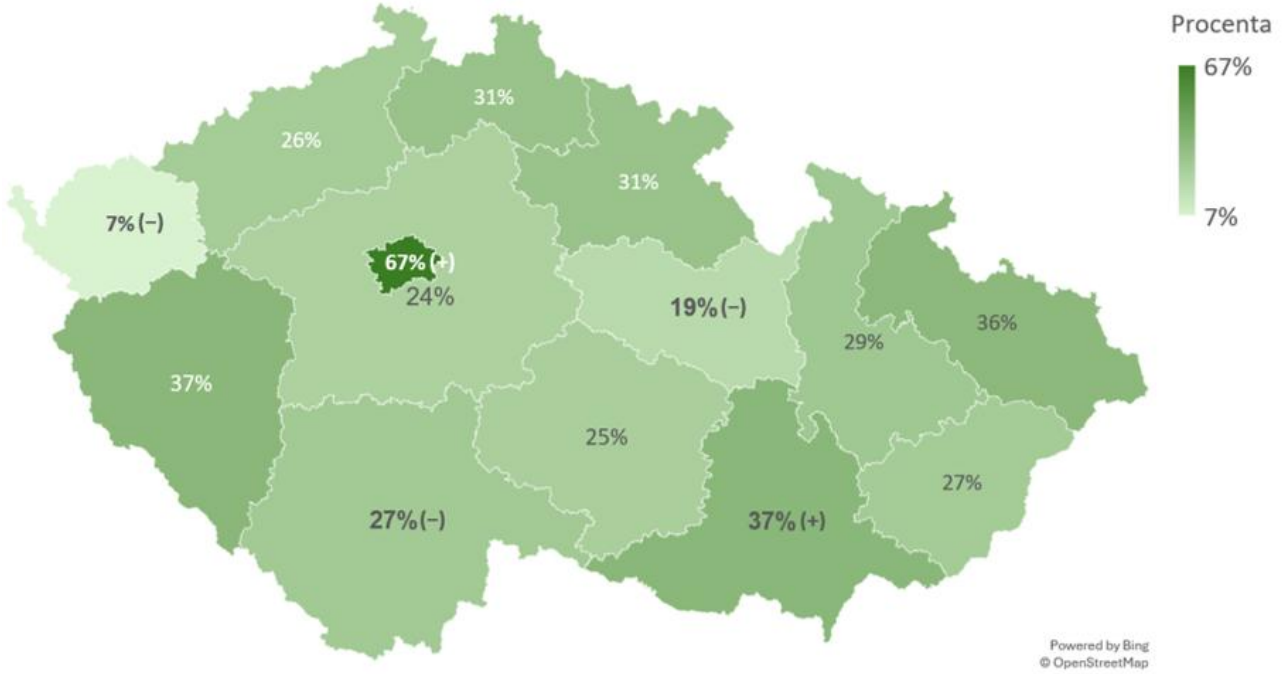
Názory a postoje české veřejnosti v krajích[173]

Míra přijatelnosti environmentálních opatření a postoje ke změně klimatu se podle krajů ve většině případů statisticky významně neliší. Existují však témata, ve kterých se názory obyvatel jednotlivých krajů rozcházejí. Rozdíly se týkají zejména hodnocení dostupnosti zastávek a spojů veřejné dopravy, vyšší finanční podpory vlakových spojů, ochoty přispět k ochraně životního prostředí a vnímání důsledků změny klimatu z hlediska nákladů na zdravotní péči v ČR. Vliv kraje na názory zůstává významný, i když do generalizovaných ordinálních regresí jsou zahrnuty příjem domácnosti, věk, pohlaví a vzdělání.

Hodnocení dostupnosti zastávek a spojů veřejné dopravy se mezi kraji statisticky významně liší. Jako výbornou ji hodnotili nejvíce respondenti v Praze (67 %), zatímco nejméně v Karlovarském kraji (7 %). Výborné hodnocení bylo významně častější v Praze (67 %) a Jihomoravském kraji (37 %), zatímco v Jihočeském (27 %), Pardubickém (19 %) a Karlovarském kraji se objevovalo méně často (Obr. 20).

Obr. 20

Dostupnost zastávek a spojů veřejné dopravy: hodnocení „výborná“ [% obyvatel], 2025

(+) statisticky významně více nebo (−) méně dotázaných v označeném kraji hodnotilo dostupnost jako výbornou, než by tomu bylo v případě, že by mezi krajem a hodnocením dostupnosti nebyl vůbec vztah.

Zdroj dat: Zvěřinová, I., Tabery, P., Kryl, M., Ščasný, M., Švandrlíková, L. (2025). Šetření přijatelnosti opatření 2025, postoje.cz

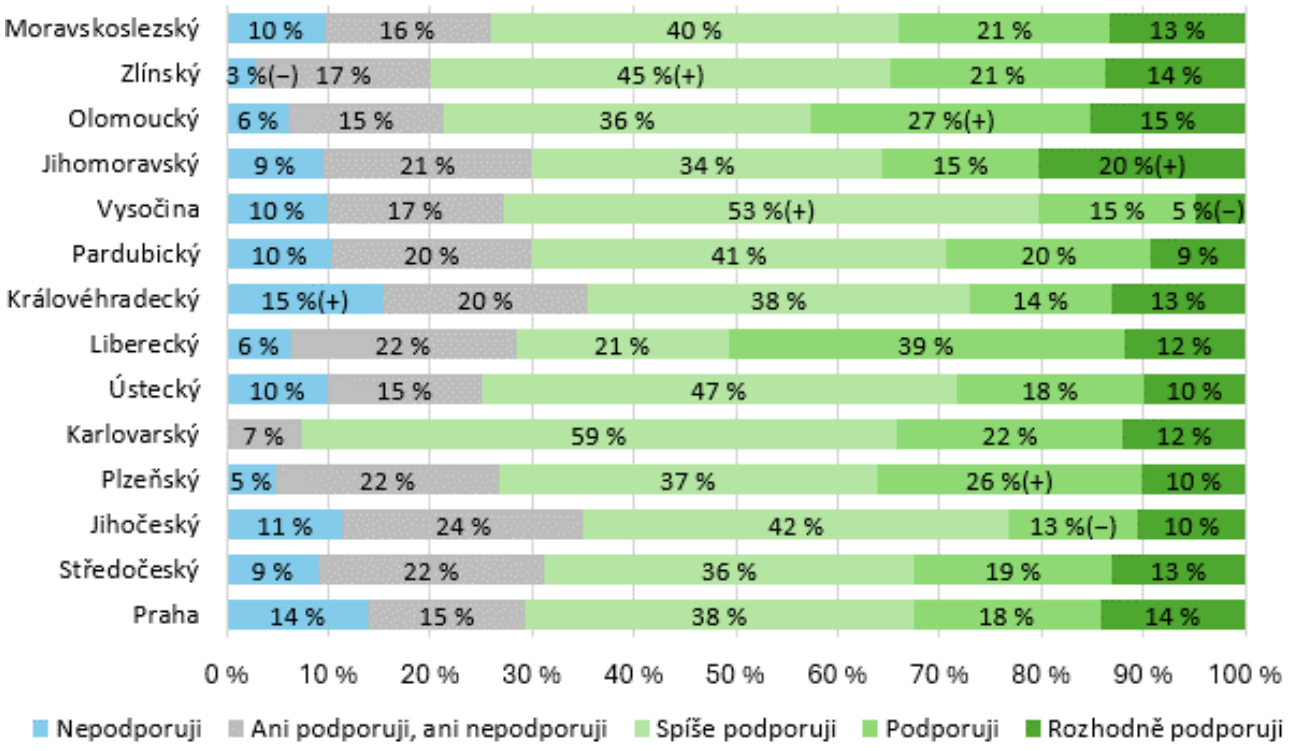
[172] *Krajhanzl, J., Chabada, T., Lechnerová, Z. a kol. České klima 2024. Reprezentativní výzkum veřejného mínění v otázkách změny klimatu, dekarbonizace a Zelené dohody, Institut 2050, 2024. Dostupné online: https://institut2050.cz/.*

[173] *Kapitola byla vytvořena autorským kolektivem SEEPIA: I. Zvěřinová, V. Žůrková, M. Ščasný.*

Vyšší dotování dálkových vlakových spojení má obecně širokou podporu ve všech krajích, ale rozdíly mezi kraji se projevují v míře podpory. Ve Zlínském kraji opatření odmítalo významně méně respondentů (3 %) a více respondentů opatření spíše podporovalo (45 %). Respondenti z Vysočiny opatření častěji spíše podpořili (53 %), zatímco k jednoznačné podpoře se přiklonilo významně méně respondentů (5 %). V Jihomoravském kraji byla naopak jednoznačná podpora podstatně častější (20 %), zatímco v Jihočeském kraji ji vyjádřilo méně respondentů (10 %; Graf 96).

Graf 96

Podpora vyššího dotování dálkových vlakových spojení [%], 2025

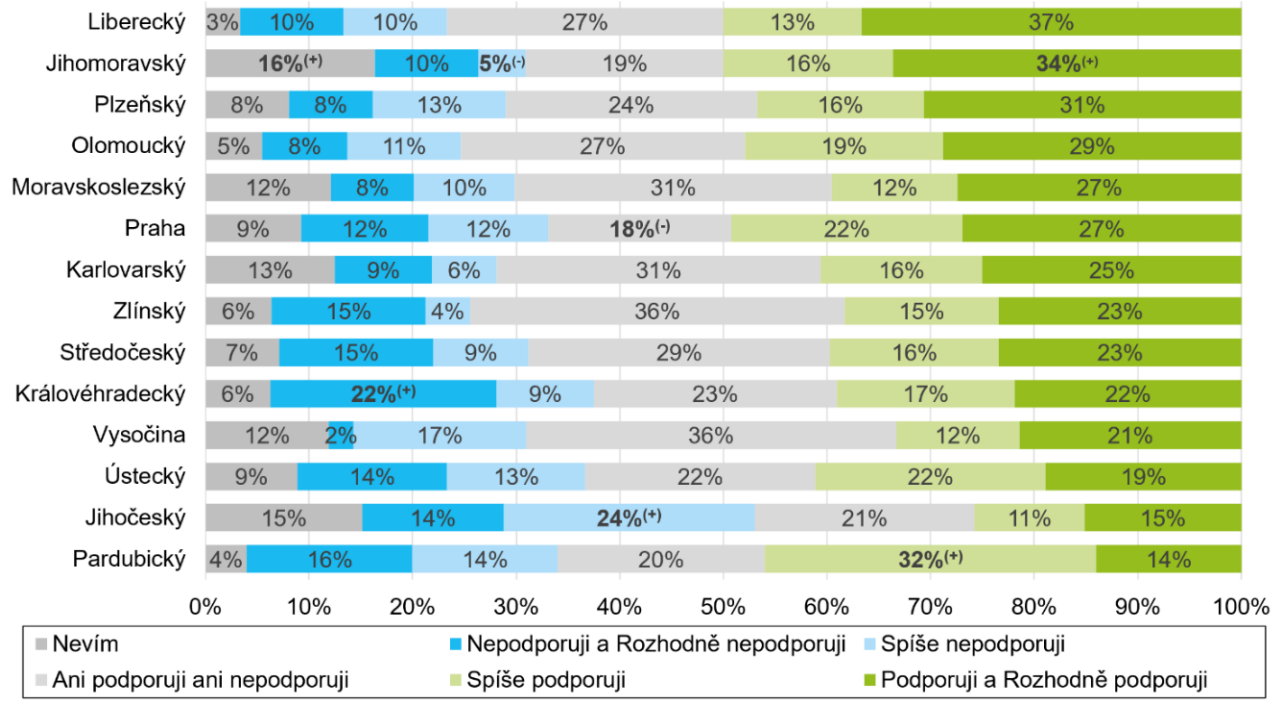
(+) statisticky významně více nebo (−) méně dotázaných v označeném kraji, než by tomu bylo v případě, že by mezi krajem a podporou vyššího financování dálkových vlakových spojení nebyl vůbec vztah.

Zdroj dat: Zvěřinová, I., Tabery, P., Kryl, M., Ščasný, M., Švandrlíková, L. (2025). Šetření přijatelnosti opatření 2025, postoje.cz

Největší podíl lidí, kteří podporují a rozhodně podporují vyšší dotování vlakových spojení v rámci ČR, je v Libereckém kraji (61 %). Dále se k zavedení tohoto opatření přiklánělo více respondentů v Plzeňském kraji (33 %) a výrazně častější rozhodná podpora byla v Jihomoravském kraji (24 %). V Praze naopak opatření nepodporovalo významně více respondentů (17 %), zatímco ve Zlínském kraji opatření odmítalo podstatně méně respondentů (3 %; Graf 97).

Graf 97

Podpora vyššího dotování vlakových spojení v rámci ČR [%], 2025

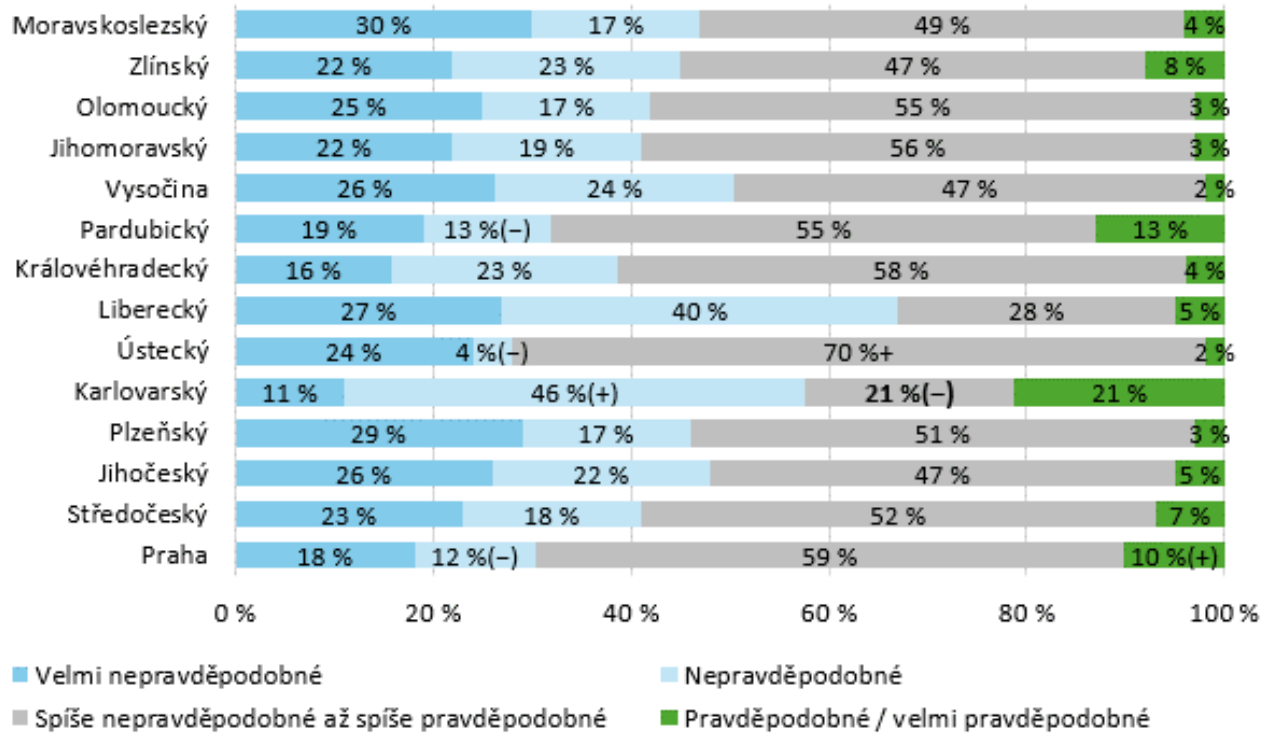
(+) statisticky významně více nebo (–) méně dotázaných v označené kategorii, než by tomu bylo v případě, že by mezi krajem a podporou vyššího financování vlakových spojení v rámci Česka nebyl vůbec vztah.

Zdroj dat: Zvěřinová, I., Tabery, P., Kryl, M., Ščasný, M., Švandrlíková, L. (2025). Šetření přijatelnosti opatření 2025, postoje.cz

Ochota investovat peníze do zelených fondů a podílových listů v následujícím roce se mezi kraji také významně liší. V Praze byla varianta „nepravděpodobné“ uváděna méně často (12 %), zatímco možnost „pravděpodobné až velmi pravděpodobné“ zvolilo významně více lidí (10 %). V Karlovarském kraji byl trend opačný, jelikož se zde výrazně častěji objevovala odpověď „nepravděpodobné“ (46 %), naopak postoj „spíše nepravděpodobné až spíše pravděpodobné“ volilo méně respondentů než v jiných regionech (21 %). Ústecký kraj se vyznačoval koncentrací odpovědí ve středu škály, kde variantu „spíše nepravděpodobné až spíše pravděpodobné“ vybralo 70 % lidí, přičemž možnost „nepravděpodobné“ tvořila pouhá 4 %. V Pardubickém kraji pak byl zaznamenán specifický výkyv pouze u odpovědi „nepravděpodobné“, která se zde s 13 % vyskytovala statisticky méně často (Graf 98).

Graf 98

Ochota investovat peníze do zelených fondů a podílových listů v následujícím roce [%], 2025

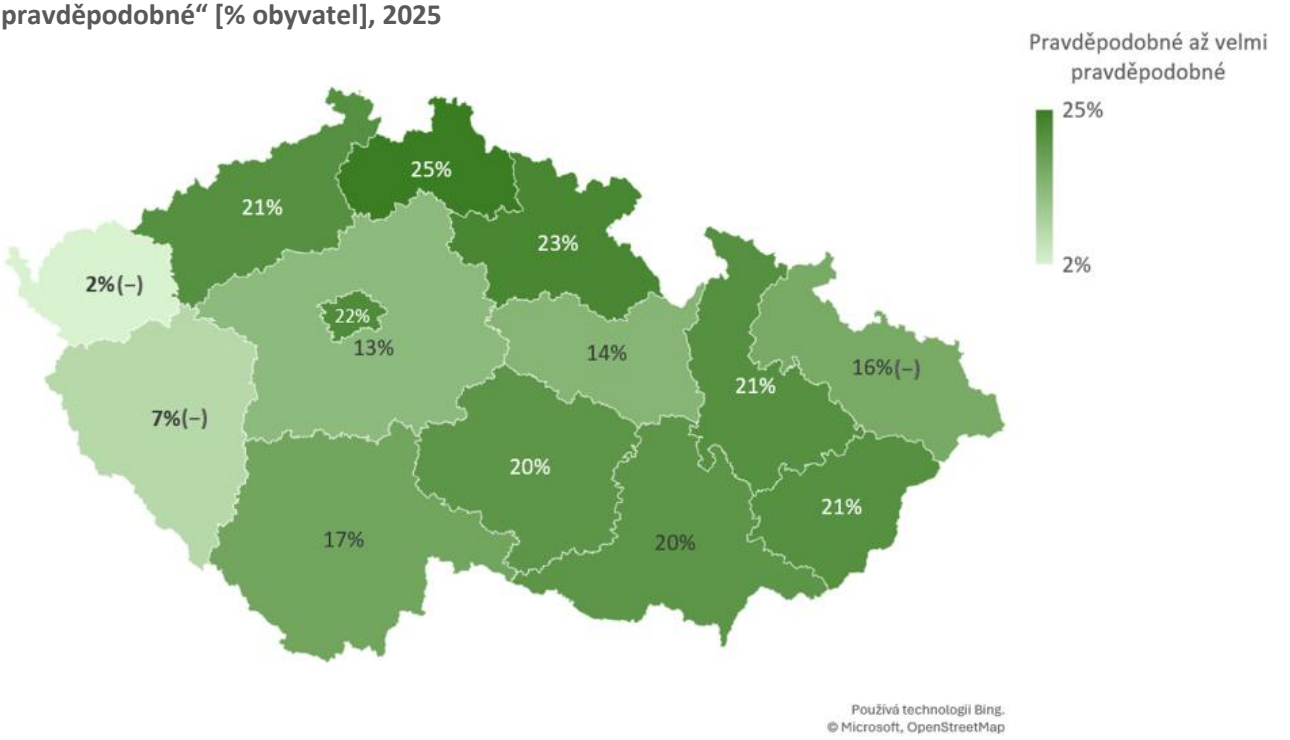
(+) statisticky významně více nebo (–) méně dotázaných v označené kategorii, než by tomu bylo v případě, že by mezi krajem a ochotou investovat peníze do zelených fondů a podílových listů v následujícím roce nebyl vůbec vztah.

Zdroj dat: Zvěřinová, I., Tabery, P., Kryl, M., Ščasný, M., Švandrlíková, L. (2025). Šetření přijatelnosti opatření 2025, postoje.cz

V osmi krajích očekává nadpoloviční většina obyvatel spíše až velmi pravděpodobné zvýšení nákladů na zdravotní péči v důsledku změny klimatu. Mezi kraji se však liší přesvědčení, že k takovému zvýšení nákladů na zdravotní péči dojde pravděpodobně nebo velmi pravděpodobně. Nejvyšší podíl respondentů s tímto postojem byl v Libereckém kraji (25 %), zatímco nejnižší v Karlovarském kraji (2 %) a v Plzeňském kraji (7 %). V Plzeňském, Karlovarském a Moravskoslezském kraji byl podíl respondentů v této kategorii statisticky významně nižší než v Praze (Obr. 21).

Obr. 21

Zvýšení nákladů na zdravotní péči v důsledku změny klimatu: hodnocení „pravděpodobné a velmi pravděpodobné“ [% obyvatel], 2025

(+) statisticky významně více nebo (−) méně respondentů v označeném kraji hodnotilo zvýšení nákladů na zdravotní péči v důsledku změny klimatu jako „pravděpodobné až velmi pravděpodobné“, než by tomu bylo v případě, že by mezi krajem a tímto hodnocením nebyl statisticky významný vztah.

Zdroj dat: Zvěřinová, I., Tabery, P., Kryl, M., Ščasný, M., Švandrlíková, L. (2025). Šetření přijatelnosti opatření 2025, postoje.cz

Globální souvislosti

Klíčová sdělení

- Podle nejnovějších vědeckých zjištění lidstvo překračuje již 7 z 9 planetárních mezí definujících udržitelný prostor pro rozvoj. Rostoucí tlak na globální ekosystémy tak představuje přímé riziko pro makroekonomickou stabilitu, dodavatelské řetězce a surovinovou bezpečnost států.
- V celkovém hodnocení Cílů udržitelného rozvoje OSN (SDG Index 2025) se Česko umístilo na 10. místě. Exceluje zejména v socioekonomické stabilitě a nízké míře chudoby. Hlavní výzvou pro udržení dlouhodobé konkurenceschopnosti však zůstává vysoká energetická a materiálová náročnost ekonomiky, úbytek biodiverzity a zhoršující se dostupnost bydlení.
- Plnění cílů 8. akčního programu EU pro životní prostředí („žít dobře v mezích naší planety“) se úzce propojilo se strategickou autonomií a modernizací průmyslu. Klíčové unijní iniciativy podporují dekarbonizaci, efektivitu zdrojů a oběhové hospodářství. Jejich dopady na hospodářský růst a konkurenceschopnost a soběstačnost je nutné posuzovat s ohledem na náklady a konkrétní podmínky jednotlivých odvětví.
- Česko vytváří prostřednictvím mezinárodních dodavatelských řetězců environmentální tlak i mimo své území. Snižování spotřební stopy může přinášet příležitosti v oblasti inovací a efektivnějšího využívání zdrojů. Dopady na životní úroveň a konkurenceschopnost je však nutné posuzovat podle konkrétních opatření.

Globální souvislosti

Udržitelný rozvoj

Dlouhodobý blahobyt, ekonomická stabilita a bezpečnost Česka jsou neoddělitelně spjaty s předvídatelností a stabilitou globálního prostředí. Česko se proto hlásí k plnění **Cílů udržitelného rozvoje (SDGs)** definovaných v Agendě 2030 OSN, které vnímá jako komplexní hodnotový a socioekonomický rámec pro podporu inovací, odolnosti a udržitelného hospodářského růstu. Udržitelné nakládání s přírodními zdroji, ochrana biodiverzity a adaptace na měnící se klimatické podmínky jsou v tomto kontextu vnímány jako nezbytné předpoklady pro posilování konkurenceschopnosti, ochranu investic a zajištění kvalitního života pro současné i budoucí generace. Opatření směřující k ochraně životního prostředí přímo podporují technologické inovace, snižují energetickou a materiálovou náročnost průmyslu a zvyšují strategickou nezávislost státu na dovozu primárních surovin ze třetích zemí. Koncept udržitelného rozvoje zdůrazňuje rovnováhu sociálního, environmentálního a ekonomického pilíře.

V celkovém mezinárodním srovnání dosahuje Česko dobrých výsledků, což potvrzuje 10. místo v globálním indexu udržitelného rozvoje (SDG Index 2025), který zpracovává Sustainable Development Solutions Network. K hlavním silným stránkám patří robustní socioekonomická stabilita, charakterizovaná nízkou mírou chudoby i příjmových nerovností, vysokou zaměstnaností a úrovní bezpečnosti. V environmentální oblasti se Česko opírá o spolehlivou vodohospodářskou infrastrukturu. Naopak k nejvýraznějším slabinám, které představují strategické riziko pro dlouhodobou konkurenceschopnost, patří přetrvávající vysoká materiálová a energetická náročnost průmyslu. Mezi další kritické výzvy se řadí narušená schopnost krajiny přirozeně zadržovat vodu, úbytek biodiverzity vlivem intenzivního zemědělství, výrazný rozdíl v odměňování žen a mužů (gender pay gap) a zhoršující se dostupnost bydlení.

Stav naší planety

Z hlediska makroekonomické a strategické stability se v mezinárodním prostředí využívá **koncept planetárních mezí**[174], který představuje vědecký přístup k hodnocení celkové odolnosti planety. Tento rámec si klade za cíl definovat „**bezpečný operační prostor pro lidstvo**“ na základě vývoje devíti složitých, vzájemně propojených jevů: změny klimatu, ztráty biodiverzity, biogeochemických toků (cykly fosforu a dusíku), změny půdního systému, využívání sladké vody, okyselování oceánů, úbytku ozonu ve stratosféře, zatížení atmosférickými aerosoly a zavádění nových entit do biosféry. Na závažnost těchto procesů a nutnost řešení tzv. **trojité planetární krize** (změna klimatu, ztráta přírody a znečištění) upozorňuje i souhrnná globální zpráva Programu OSN pro životní prostředí GEO-7 (Global Environment Outlook)[175].

Aktuálně se odhaduje, že lidstvo překračuje 7 z 9 planetárních mezí (v roce 2025), přičemž u všech překročených limitů je navíc zaznamenán zhoršující se trend (Obr. 22). Ke dříve identifikovaným oblastem se vůbec poprvé přidalo také **okyselování oceánů**, které přímo ohrožuje stabilitu mořských ekosystémů a na ně navázaných globálních dodavatelských i potravinových řetězců. Kritický stav se týká také zrychlující se **změny klimatu**, globálního **úbytku zalesněného území** a **narušení cyklu sladké vody**, což dramaticky zvyšuje zranitelnost vůči extrémním výkyvům počasí. Tento tlak dále umocňují **úniky živin** z intenzivního zemědělství a neregulované **uvolňování nových syntetických látek** do prostředí. Synergie těchto faktorů drasticky

[174] *Rockström, J., Lenton, T. M., Steffen, W., Richardson, K., Lade, S. J., Cornell, S. E. et al. Planetary Health Check 2025, Potsdam: Potsdam Institute for Climate Impact Research (PIK), 2025. Dostupné z: https://publications.pik-potsdam.de/rest/items/item_32589_5/component/file_33151/content.*

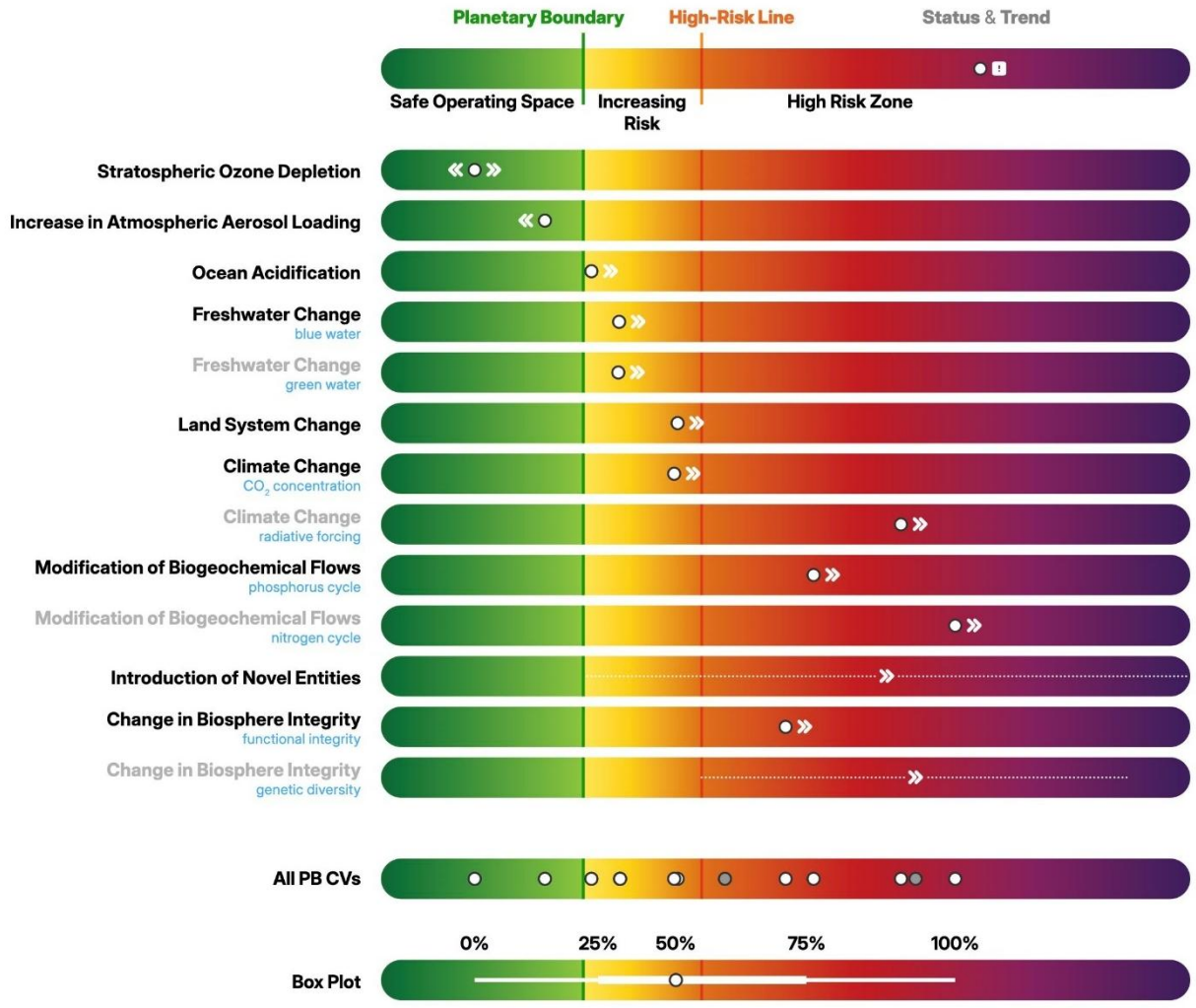
[175] *United Nations Environment Programme. (2026). Global Environment Outlook 7 (GEO-7): Healthy Planet, Healthy People. Nairobi: UNEP. Dostupné z: https://www.unep.org/geo/global-environment-outlook-7.*

narušuje **integritu biosféry** a vede k nevratné ztrátě odolnosti ekosystémů, na kterých je hospodářský rozvoj bezprostředně závislý.

Naopak pozitivním důkazem, že efektivní technologická a mezinárodní spolupráce funguje, jsou dvě zbývající oblasti, které se nadále daří udržet v bezpečném operačním prostoru. Znečištění **atmosférickými aerosoly** vykazuje celosvětově mírně se zlepšující trend a hrozba úbytku **stratosférického ozonu** byla úspěšně stabilizována. Obnova ozonové vrstvy, umožněná dodržováním Montrealského protokolu z roku 1987, slouží jako pragmatický důkaz, že včasná koordinovaná reakce opřená o technologické inovace dokáže odvrátit ekologické hrozby a zajistit dlouhodobou stabilitu zcela bez negativních dopadů na hospodářský rozvoj států.

Obr. 22

Vizualizace konceptu planetárních mezí

Zdroj: Planetary Boundaries Science (PBScience). 2025. Planetary Health Check 2025. CC BY 4.0.

Žít dobře a v mezích naší planety

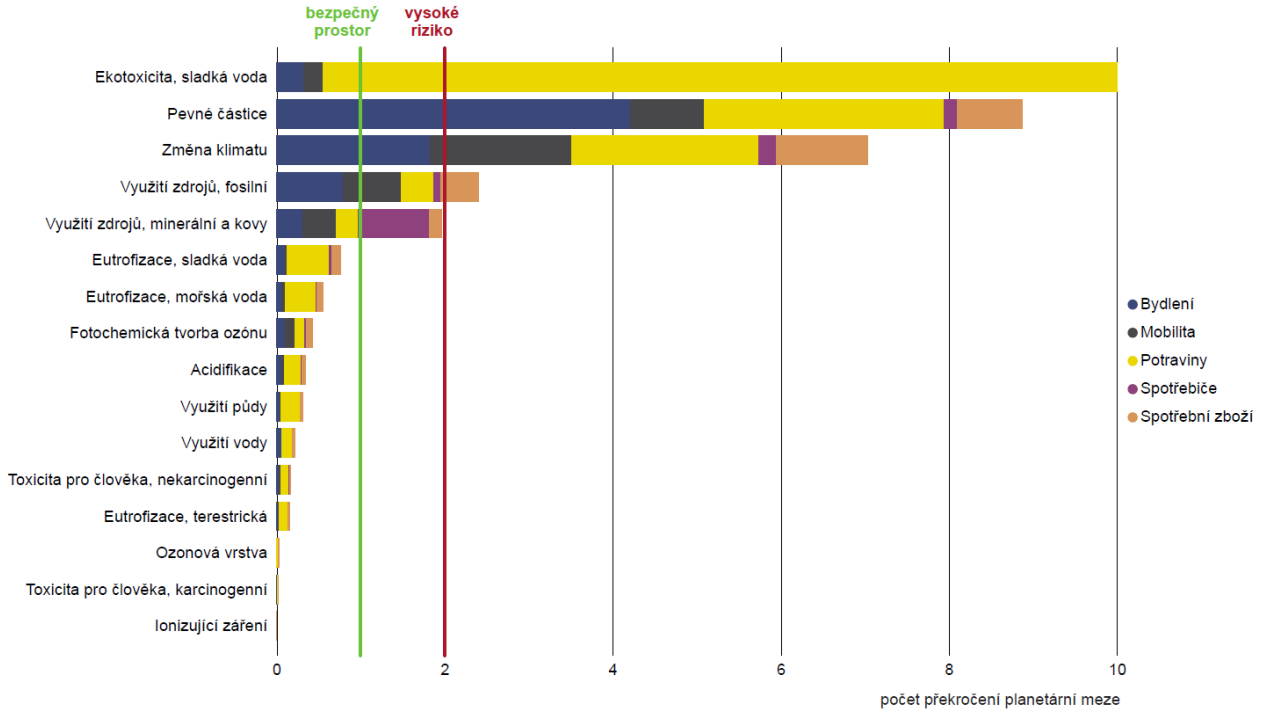
Environmentální a socioekonomické cíle se na evropské úrovni prolínají v **8. akčním programu EU pro životní prostředí** (8. EAP). Jeho hlavní vizí je, aby do roku 2050 žili občané v ekonomice založené na blahobytu a vysoké kvalitě života, která plně respektuje bezpečný prostor limitů naší planety. K dosažení tohoto cíle EU podporuje přechod k oběhovému hospodářství, které vrací hodnotu do ekonomiky tím, že minimalizuje odpady a maximalizuje efektivitu využití materiálů.

Vzhledem k tomu, že vyspělé ekonomiky jsou vysoce závislé na zdrojích (voda, půda, biomasa, materiály) vytěžených nebo využívaných mimo jejich území, využívá se pro hodnocení reálné materiálové efektivity indikátor **spotřební stopy**. Ten vyjadřuje globální dopady spotřeby zboží a služeb bez ohledu na místo jejich výroby. Snížení této stopy přitom nutně neznamená pokles životní úrovně, naopak vede k modernizaci ekonomiky prostřednictvím inovací.

Celkově jsou environmentální dopady spotřeby EU považovány za vysoké, přičemž **spotřební stopa na obyvatele** je v **Česku** v rámci EU27 podprůměrná[176]. Nejvyšší environmentální dopad má v Česku spotřeba potravin (41,8 %), bydlení (23,9 %) a mobilita (15,7 %). Z hlediska planetárních mezí pak má spotřeba nejvíce globálních dopadů na vodní zdroje, emise pevných částic a změnu klimatu (Graf 99).

Graf 99

Hodnocení míry překročení planetárních mezí pomocí indikátoru spotřební stopy Česka [počet překročení planetárních mezí], 2024

Indikátor spotřební stopy hodnotí environmentální dopady v 16 různých kategoriích, včetně změny klimatu a vyčerpání zdrojů, které mohou být agregovány do jediného skóre na základě systému normalizace a vážení. Pro hodnocení překročení planetárních mezí jsou tyto kategorie přiřazeny k devíti ekologickým procesům identifikovaným v rámci planetárních mezí. Data pro rok 2025 nejsou v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj dat: Evropská platforma pro hodnocení životního cyklu (EPLCA)

Současný vývoj ukazuje, že Evropa musí hledat efektivnější modely spotřeby a výroby. Cestou k zajištění prosperity není pouze omezení spotřeby, ale především inteligentní design produktů, digitalizace, rozvoj služeb s vysokou přidanou hodnotou a podpora cirkulárních obchodních modelů (např. produkty poskytované formou služby). Tyto inovace nejen snižují zátěž životního prostředí, ale zároveň představují tržní příležitost pro moderní a konkurenceschopné podniky.

[176] *Evropská komise. Consumption Footprint Platform — EPLCA, European Commission, 2026. Dostupné online: https://eplca.jrc.ec.europa.eu/ConsumptionFootprintPlatform.html.*

Metodika hodnocení trendu a plnění cílů

Součástí každé kapitoly na úrovni strategických cílů SPŽP je vyhodnocení stavu a trendu příslušných indikátorů Zprávy o životním prostředí ČR. Metodika hodnocení trendu je založena na statistické analýze pomocí metody lineární regrese.

Časový horizont trendu

Trend	Časové období
Krátkodobý	posledních 5 let
Dlouhodobý	posledních 15 a více let[177]

Hodnocení je provedeno ve třech rovinách:

1) **Trend na úrovni jednotlivých veličin**

Hodnocení trendu jednotlivých veličin daného indikátoru (např. emise NO_X) je provedeno na základě parametrů lineární regrese (rovnice lineární regrese $Y = ax + c$, $R^2 = \{0,1\}$).

Časová řada je převedena na indexovou (procentuální) řadu, kdy hodnocený počátek trendu je 100 (např. dlouhodobý trend emisí NO_X v roce 1990 = 100). U jednotlivých proměnných jsou vypočteny hodnoty *a* a R^2.

Hodnota a je směrnice lineárního trendu, která vyjadřuje, jak veličina od počátku měření klesá či stoupá. Je to bezrozměrné číslo porovnatelné napříč všemi ostatními veličinami, protože není závislé na absolutních hodnotách (indexová řada odstraní vliv jednotek a vlastní velikosti čísel), a popisuje křivku trendu z parametrů lineární regrese. *Hodnota a* udává změnu v % za rok.

R^2 je hodnota spolehlivosti (determinace, $R^2 = \{0,1\}$). R^2 vyjadřuje, do jaké míry regresní přímka reprezentuje skutečná data.

Výsledné hodnoty jsou převedeny v tabulce slovního hodnocení a použity v textu hodnocení jednotlivých veličin, tj. výsledkem výpočtu je číselná hodnota jako podklad pro slovní hodnocení v textu.

Hodnota *indexu a* (směrnice lineárního trendu)	Slovní vyhodnocení v textu
0 až +/– 0,5 % za rok	stagnující trend
+/– 0,5 až +/– 1 % za rok	mírně rostoucí/klesající trend, pozvolný trend
+/– 1 až +/– 3 % za rok	rostoucí/klesající trend
+/– 3 až +/– 10 % za rok	výrazně rostoucí/klesající trend
více než +/– 10 % za rok	velmi výrazně rostoucí/klesající trend

[177] *U časové řady v dlouhodobém trendu je vyžadováno minimálně 15 let, maximálně však od roku 1990.*

2) Trend indikátorů

Trend jednotlivých indikátorů je hodnocen na základě stanovení trendu jednotlivých veličin, z kterých je indikátor sestaven. Souhrnný trend je hodnocen na základě agregace hodnocení indikátorů složených z časových řad jednotlivých veličin. Pro jednotlivé indikátory jsou veličiny vstupující do hodnocení souhrnného trendu, zvolená metoda agregace, příp. další parametry pro hodnocení trendu uvedeny v konkrétních indikátorových listech, dostupných na portále https://www.envirometr.cz, které vycházejí z metodiky CENIA, používané a testované ve Zprávách o životním prostředí 2020–2022. Kolísavý trend je u souhrnného trendu stanoven, když nadpoloviční většina počtu jednotlivých veličin má koeficient determinace nižší než 0,5. Trend nelze vyhodnotit, pokud neexistuje časová řada v daném časovém období.

Grafické znázornění trendu					
	Pozitivní rostoucí trend		Stagnace		Negativní rostoucí trend
	Pozitivní klesající trend		Kolísavý trend		Negativní klesající trend
	Trend nelze stanovit či není účelné jej hodnotit				

3) Hodnocení plnění cílů

Hodnocení je provedeno vůči měřitelným cílům, stanoveným národní i evropskou legislativou a strategickými dokumenty. Kritéria pro stanovení jednotlivých kategorií plnění cílů jsou uvedena v indikátorových listech dostupných na portálu Envirometr[178]. Pro vyhodnocení plnění cílů v budoucnosti jsou využity oficiální reportingy a v nich obsažené projekce (např. pro emise skleníkových plynů) nebo modelové výstupy projektů (např. SEEPIA, modelování pro aktualizaci NEKP). Pouze v případě nedostupnosti těchto podkladů je použita lineární extrapolace trendu.

Grafické znázornění hodnocení stavu indikátoru					
	Vývoj směřuje k splnění cíle		Splnění cíle je nejisté		Splnění cíle je nepravděpodobné		Nelze vyhodnotit

[178] https://www.envirometr.cz/sites/envirometr/files/2025-11/Indikatorove_listy_ke_Zprave_o_ZP_CR_2024.pdf

Seznam zkratek

AEKO	agroenvironmentálně-klimatické opatření
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
AOT40	akumulovaná expozice nad prahovou koncentrací 40 ppb
B[a]P	benzo[a]pyren
BAT	nejlepší dostupné techniky (Best Available Techniques)
BEV	bateriové elektrické vozidlo (Battery Electric Vehicle)
b.c.	běžné ceny
BMP	bazální monitoring půd
BPEJ	bonitované půdně ekologické jednotky
BSK_5	biochemická spotřeba kyslíku pětidenní
CDV, v.v.i.	Centrum dopravního výzkumu, veřejná výzkumná instituce
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CLP	Nařízení EU k označování a balení chemických látek (Classification, Labelling and Packaging)
CN	kyanidová funkční skupina
CNG	stlačený zemní plyn (Compressed Natural Gas)
CPP	celkový průměrný přírůst
CZ-NACE	klasifikace ekonomických činností (Nomenclature génerale des Activitiés economiques dans les Communautés Européennes)
CZT	centrální zdroj tepla (dálkové teplo)
CZV	celkové způsobilé výdaje
ČAS	Česká astronomická společnost
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČGS	Česká geologická služba
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSO	Česká společnost ornitologická
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
DDT	dichlordifenyltrichlorethan
DMC	domácí materiálová spotřeba (Domestic Material Consumption)
DNA	deoxyribonukleová kyselina (acid)
DPB	díl půdního bloku
DSO	dobrovolný svazek obcí
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí (European Environment Agency)
EGD	Zelená dohoda po Evropu (European Green Deal)
ERÚ	Energetický regulační úřad
ESD	legislativní úprava pro sdílení úsilí platná do roku 2020, kdy byla nahrazena ESR (Effort Sharing Decision)
ESG	Environmental, Social and Governance
ESR	nařízení pro sdílení úsilí pro snižování emisí skleníkových plynů mimo systém EU-ETS, např. z dopravy (Effort Sharing Regulation)
EŠS	Ekologicky šetrná služba
EŠV	Ekologicky šetrný výrobek
EU	Evropská unie
EU-ETS	Systém EU pro obchodování s emisemi (European Union Emission Trading Scheme)

EU27	členské státy Evropské unie (bez Spojeného království)
ETBE	ethyl-terc-butylether
Eurostat	Evropský statistický úřad
EZ	ekologické zemědělství
FSC	certifikační systém Forest Stewardship Council
FAME	metylestery nenasycených mastných kyselin (Fatty Acid Methyl-Esters)
HA	vysoké obtěžování hlukem (High Annoyance)
HAMR	Hydrologie, Agronomie, Meteorologie a Retence
HCB	hexachlorbenzen
HDP	hrubý domácí produkt
HCH	hexachlorcyklohexan
HSD	vysoké rušení spánku hlukem (High Sleep Disturbance)
HZS	hasičský záchranný sbor
CHKO	chráněná krajinná oblast
$CHSK_{Cr}$	chemická spotřeba kyslíku dichromanem draselným
$CHSK_{Mn}$	chemická spotřeba kyslíku manganistanem draselným
IIR	Národní inventarizační zpráva (Informative Inventory Report)
IL	imisní limit
IROP	Integrovaný regionální operační program
IRZ	Integrovaný registr znečišťování životního prostředí
ISOH	Informační systém odpadového hospodářství
IZS	Integrovaný záchranný systém
KP	křivka překročení
KPDMM	Komise pro posouzení dokumentů městské mobility
KRNAP	Krkonošský národní park
LHP	lesní hospodářské plány
LPIS	veřejný registr půdy (Land Parcel Identification System)
LULUCF	využití území, změny ve využití území a lesnictví (Land Use, Land-Use Change and Forestry)
MA21	místní Agenda 21
MAS	Místní akční skupina
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MH	mezní hodnota
MHD	městská hromadná doprava
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZCHÚ	Maloplošná zvláště chráněná území
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAP CM	Národní akční plán čisté mobility
NEK-NPK	Norma environmentální kvality – nejvyšší přípustná koncentrace
NEK-RP	Norma environmentální kvality – roční průměr
NEKP	Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu
NFR	Reportingová nomenklatura pro emisní inventuru (Nomenclature for Reporting)
NIKM	Národní inventarizace kontaminovaných míst

NLI	Národní lesnický institut
NMVOC	nemetanové těkavé organické látky
NNO	nestátní nezisková organizace
NP	národní park
NPČS	Národní park České Švýcarsko
NPO	Národní plán obnovy
NPP	Národní park Podyjí
NPSE	Národní plán snižování emisí České republiky
NPŠ	Národní park Šumava
NPŽP	Národní program Životní prostředí
NRL	Národní referenční laboratoř pro komunální hluk
NZÚ	Nová zelená úsporám
OH	odpadové hospodářství
OHV	odpovědné hospodaření s vodou
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP TAK	Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
OPŽP	Operační program Životní prostředí
OSN	Organizace spojených národů
OZE	obnovitelné zdroje energie
p.b.	procentní bod
PAU	polycyklické aromatické uhlovodíky
PCB	polychlorované bifenyly
PCDD/PCDF	polychlorované dioxiny a furany
PE	populační ekvivalent
PEFC	certifikační systém Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes
PEZ	primární energetický zdroj
PFAS	per – a polyfluoralkylované látky
PFOS	perfluorooktansulfonát
PHEV	plug-in hybridní vozidlo (Plug-in Hybrid Electric Vehicle)
PM	suspendované částice (Particulate Matter)
POPs	perzistentní organické látky
POR	přípravek na ochranu rostlin
PPS	standard kupní síly (Purchasing Power Standard)
PRV	Program rozvoje venkova
PZKO	Plán zlepšování kvality ovzduší
REACH	Nařízení EU k omezování toxických chemických látek (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals)
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
s.c.	stálé ceny
s.p.	státní podnik
SECAP	Akční plán pro udržitelnou energii a klima (Sustainable Energy and Climate Action Plan)
SEEPIA	Centrum socio-ekonomického výzkumu dopadů environmentálních politik
SEK	Státní energetická koncepce
SEKM	Systém evidence kontaminovaných míst
SDA	Svaz dovozců automobilů
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SHARES	metodika hodnocení obnovitelných zdrojů energie (Short Assessment of Renewable Energy Sources)
SHM	strategické hlukové mapování

SIVS	Systém integrované výstražné služby
SP SZP	Strategický plán Společné zemědělské politiky
SPA	stupeň povodňové aktivity
SPŽP	Státní politika životního prostředí
SUMF	Strategický rámec udržitelné městské mobility (Sustainable Urban Mobility Framework)
SUMP	Plán udržitelné městské mobility (Sustainable Urban Mobility Plan)
SZÚ	Státní zdravotní ústav
TA ČR	Technologická agentura České republiky
TOC	Celkový organický uhlík (Total Organic Carbon)
TTP	trvalé travní porosty
USLE	univerzální rovnice ztráty půdy (Universal Soil Loss Equation)
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚSES	územní systém ekologické stability
VOC	volatilní (těkavé) organické látky (Volatile Organic Compound)
VÚLHM, v.v.i.	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, veřejná výzkumná instituce
VÚMOP, v.v.i.	Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, veřejná výzkumná instituce
VÚV T.G.M., v.v.i.	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, veřejná výzkumná instituce
VVK	využitelná vodní kapacita
VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
WAM	Scénář s dodatečnými opatřeními (With Additional Measures)
WEI	index využívání vody (Water Exploitation Index)
WEM	Scénář se stávajícími opatřeními (With Existing Measures)
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZEVO	zařízení pro energetické využití odpadů
ZPF	zemědělský půdní fond